

Εγχειρίδιο
Δραστηριοτήτων Κατάρτισης
Εκπαιδευτών Β' Εκπαίδευσης
στα Δικαιώματα των Εφήβων / Νέων
για την Πρόληψη της Παραβατικής
Συμπεριφοράς των Ανηλίκων

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

+Κοινωνία Εν Δράση
ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΝΕΩΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ-ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ
ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Εγχειρίδιο
Δραστηριοτήτων Κατάρτισης
Εκπαιδευτών Β' Εκπαίδευσης
στα Δικαιώματα των Εφήβων / Νέων
για την Πρόληψη της Παραβατικής Συμπεριφοράς
των Ανηλίκων**

Εγχειρίδιο Δραστηριοτήτων Κατάρτισης Εκπαιδευτών Β' Εκπαίδευσης στα Δικαιώματα των Εφήβων / Νέων για την Πρόληψη της Παραβατικής Συμπεριφοράς των Ανηλίκων

Website: www.anatoliki.gr

email: info@anatoliki.gr

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ , Απρίλιος 2016

Σχετικά με το Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του ΕΟΧ:

Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ) ενώνει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις τρεις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία στην Ενιαία Αγορά. Ο Ευρωπαϊκός Χρηματοδοτικός Μηχανισμός του ΕΟΧ ιδρύθηκε το 1994, με σκοπό τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στην Ευρώπη και την ενδυνάμωση των διμερών σχέσεων μεταξύ των κρατών δικαιούχων και των κρατών δωρητών. Για την περίοδο 2009 – 2014, ο Χρηματοδοτικός Μηχανισμός ΕΟΧ διαθέτει κονδύλια συνολικού ύψους €1,79δισ, με τη Νορβηγία να συνεισφέρει το 97% του συνολικού ποσού. Οι δωρεές αφορούν ΜΚΟ, ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα, καθώς και το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα στις 12 πιο πρόσφατες χώρες-μέλη της Ε.Ε., στην Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία. Η συνεργασία με τους φορείς των χωρών του ΕΟΧ είναι ευρύτατη και οι συναφείς δραστηριότητες έχουν ορίζοντα υλοποίησης το 2016. Βασικοί τομείς υποστήριξης είναι το περιβάλλον και η κλιματική αλλαγή, η έρευνα και οι υποτροφίες, η κοινωνία των πολιτών, η υγεία, η ισότητα των φύλων, η δικαιοσύνη και η πολιτιστική κληρονομιά. Δείτε περισσότερα στο <http://eeagrants.org/>

Σχετικά με το Ίδρυμα Μποδοσάκη:

Το Ίδρυμα Μποδοσάκη είναι ένας από τους μεγαλύτερους ιδιωτικούς κοινωφελείς οργανισμούς στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε το 1973 από τον Πρόδρομο Μποδοσάκη - Αθανασιάδη, ο οποίος αποφάσισε να διαθέσει την περιουσία του για την ενίσχυση και προώθηση της εκπαίδευσης, της υγείας, και της προστασίας του περιβάλλοντος. Επιπλέον, το Ίδρυμα υποστηρίζει ΜΚΟ που εργάζονται με κοινωνικά ευπαθείς ομάδες. Το Ίδρυμα Μποδοσάκη έχει βαθιά γνώση του κοινωφελούς μη κερδοσκοπικού τομέα στην Ελλάδα και από τη στιγμή της ίδρυσής του μέχρι σήμερα έχει διαχειριστεί περισσότερα από €400 εκατομμύρια, που έχουν δαπανηθεί δίνοντας έμφαση στη μείωση της ανισότητας των ευκαιριών, στην εκπαίδευση των νέων, στη βελτίωση ιατρικών και ερευνητικών υποδομών και στην προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος. Δείτε περισσότερα στο www.bodossaki.gr

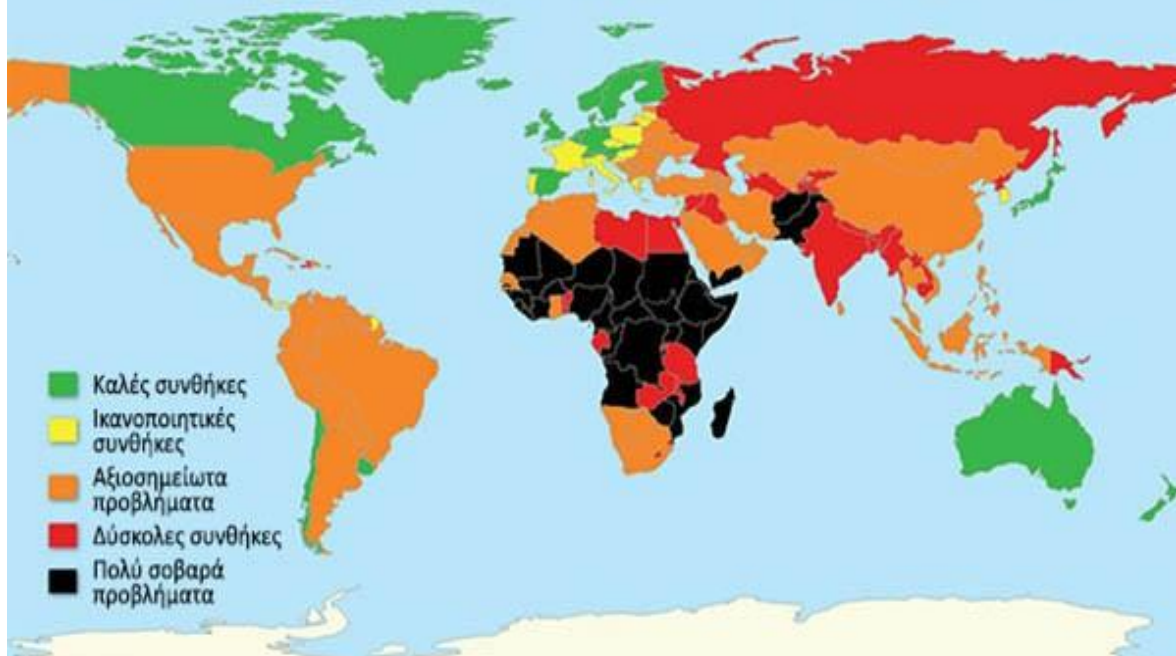
Η παρούσα έκδοση αποτελεί μέρος του έργου **Σύμπραξη Νέων & Κοινωνίας των Πολιτών Εν Δράση, Συ.Ν.Κοινωνία Εν Δράση**, το οποίο υλοποιεί η ΜΚΟ Σύλλογος Φίλων Εθελοντών της Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων Θεσσαλονίκης με επιχορήγηση από το Πρόγραμμα Επιχορήγησης ΜΚΟ στην Ελλάδα «Είμαστε όλοι Πολίτες», που εντάσσεται στον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου Περιόδου 2009 – 2014 και χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία. Διαχειριστής Επιχορήγησης του Προγράμματος είναι το Ίδρυμα Μποδοσάκη.

Οι απόψεις που εκφράζονται στην παρούσα έκδοση είναι των συγγραφέων και δεν απηχούν απαραίτητα τις απόψεις του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του ΕΟΧ ή του Ιδρύματος Μποδοσάκη.

*«Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι.
Δεν είναι η καταγωγή
αλλά η αρετή μόνο
που τους
κάνει να διαφέρουν»*

Βολτέρος

Τα Δικαιώματα των Παιδιών Παγκοσμίως 2014

Πρόλογος

Η συνύπαρξη μαθητών στο σχολείο με διαφορετική κοινωνική προέλευση, καταγωγή, κουλτούρα, διαφορετική οικονομική κατάσταση, ανομοιογένεια στην εμφάνιση, στις επιδόσεις, μαθησιακά ή οικογενειακά προβλήματα, προσωπικά ή οικογενειακά προβλήματα υγείας οδηγεί στη συνειδητοποίηση της διαφορετικότητας και στον προβληματισμό για το ποια είναι η αντιμετώπιση του «άλλου» στο σχολικό περιβάλλον. Στο ίδιο πλαίσιο οι εκπαιδευτικοί συχνά καλούνται να σκεφτούν τη δική τους θέση απέναντι σε αυτή την πραγματικότητα.

Η εκπαίδευση αποτελεί το θεμέλιο και τον καταλύτη για την αλλαγή της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο, αλλά οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται αποτελεσματικά υλικά και εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να ενσωματώσουν εύκολα τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολικό τους πρόγραμμα. Το παρόν εγχειρίδιο έχει ως στόχο να ανταποκριθεί σε αυτή ακριβώς την ανάγκη για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών στη χρήση εργαλείων της μη τυπικής εκπαίδευσης με σκοπό την ευαισθητοποίηση παιδιών δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διακρίσεων. Ως βασικό εργαλείο για τη μύηση των εφήβων σε μία κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων προτείνεται η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ), η οποία διαπερνά θεωρητικά αλλά και πρακτικά όλες τις προτεινόμενες δράσεις αυτού του οδηγού. Στη βάση αυτή, ο εκπαιδευτής/συντονιστής καλείται να συνδιαμορφώσει με τα παιδιά ένα μαθησιακό περιβάλλον που αναγνωρίζει και σέβεται την ποικιλομορφία, τη διαφορετικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου.

Αυτό το εγχειρίδιο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς και σε όλους όσους δουλεύουν με νέους ανθρώπους και επιθυμούν να εισάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στις εκπαιδευτικές πρακτικές τους, ώστε να μπει η έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην καθημερινή ζωή και να τα κάνει μια πραγματικότητα στην καρδιά, στο μυαλό και στις ενέργειες αυτών που μελετούν το θέμα. Απώτερος στόχος είναι η πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων μέσω της ανάπτυξης μεθόδων που βασίζονται στα δικαιώματα του παιδιού.

Η γνώση και αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι το πρώτο βήμα για να μπορέσουν οι άνθρωποι να δράσουν και αυτό το εγχειρίδιο έχει σχεδιαστεί για να παρέχει πολύπλευρη γνώση επί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των μεθόδων πρόληψης της παραβατικότητας ανηλίκων.

Ο Οδηγός έχει σχεδιαστεί για να χρησιμοποιηθεί στη δευτεροβάθμια και στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση. Φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα εργαλείο στην τάξη και στην εκπαιδευτική πράξη γενικότερα ώστε να επιτρέψει να φανεί το ευεργετικό αποτέλεσμα της ανάδειξης της ατομικότητας μέσα από τη συλλογική εργασία, τη συνεργασία της ανομοιογενούς ομάδας με την αποδοχή του διαφορετικού και να δημιουργηθεί ένα πολιτισμένο κλίμα στο χώρο του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί άλλωστε δεν έχουν το δικαίωμα να κάνουν διακρίσεις ανάμεσα στους μαθητές και τις μαθήτριες. Οι μαθητές είναι πάνω απ' όλα παιδιά-μαθητές και όλες οι άλλες πιθανές ταυτότητές τους ακολουθούν...

Λίγα Λόγια για το έργο **Συ. Ν. Κοινωνία Εν Δράση**

Το έργο **Σύμπραξη Νέων & Κοινωνίας των Πολιτών Εν Δράση, Συ.Ν.Κοινωνία Εν Δράση**, υλοποιήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος [«Είμαστε όλοι Πολίτες»](#) του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του ΕΟΧ για την Ελλάδα, [EEA Grants](#) με Διαχειριστή της Επιχορήγησης του Προγράμματος, το [Ίδρυμα Μποδοσάκη](#).

Φορέας Υλοποίησης του έργου **Συ.Ν.Κοινωνία Εν Δράση**, είναι ο Σύλλογος Φίλων Εθελοντών της ΕΠΑΘ, με συνεργαζόμενους εταίρους την **Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Θεσσαλονίκης** ([www.epath.gr](#)) και την **Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ Ανατολικής Θεσσαλονίκης, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε.** ([www.anatoliki.gr](#)).

Στόχος του έργου είναι η ανάπτυξη δράσεων και εργαλείων με στόχο την διερεύνηση, αποτύπωση, αξιολόγηση και διάδοση προτάσεων και καλών πρακτικών, εφαρμογών και τεχνογνωσίας για την αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των παρεμβάσεων και παρεχόμενων υπηρεσιών ΜΚΟ, τοπικών φορέων και αρχών καθώς και της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στους τομείς πρόληψης και αντιμετώπισης της κοινωνικής περιθωριοποίησης παιδιών και νέων ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, νέων με παραβατική συμπεριφορά και νέων σε κίνδυνο παραβατικότητας. Η υλοποίηση του στόχου θα πραγματοποιηθεί μέσω της ανάπτυξης δράσεων, οι οποίες αφορούν στο σχεδιασμό, εφαρμογή και αξιολόγηση ενός Ολοκληρωμένου Μοντέλου Πρόληψης και Διαχείρισης της νεανικής παραβατικότητας, με την ανάπτυξη συμπράξεων ΜΚΟ και της Κοινωνίας των Πολιτών.

Το έργο προωθώντας τη συστηματική αξιολόγηση του οργανωτικού πλαισίου, της μεθοδολογίας, αλλά και της εκπόνησης δεικτών ποσοτικής και ποιοτικής μέτρησης της αποδοτικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και παρεμβάσεων σε όλα τα επίπεδα (**πρόληψη, διαχείριση και διασύνδεση**), θα συμβάλει στην τεκμηρίωση, συστηματοποίηση και τυποποίηση μοντέλων και μηχανισμών, συνεισφέροντας μέσω της κεφαλαιοποίησης και διάδοσης της γνώσης στην ενδυνάμωση των ικανοτήτων ΜΚΟ, τοπικών και περιφερειακών εταίρων, στελεχών κι εθελοντών που αναπτύσσουν δράσεις στους τομείς πρόληψης και διαχείρισης της νεανικής παραβατικότητας. Επιπλέον, το έργο αναμένεται να συμβάλει στη δημιουργία των προϋποθέσεων ενσωμάτωσης και κεφαλαιοποίησης της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, δημιουργώντας συνέργειες, κανάλια επικοινωνίας και διάδοσης αποτελεσμάτων στο ευρύτερο κοινό, ενεργοποιώντας την συμμετοχή όλων στη βελτίωση στρατηγικών και πολιτικών πρόληψης της κοινωνικής περιθωριοποίησης και παραβατικότητας των νέων.

Τέλος, το έργο **Συ.Ν.Κοινωνία Εν Δράση** στοχεύει στην περεταίρω προώθηση του δημόσιου και κοινωνικού διαλόγου αλλά και στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών, σε κάθετο και οριζόντιο επίπεδο, για τη συμβολή στην καταπολέμηση των φαινομένων

- Της Ρητορικής μίσους
- Της Αδιαλλαξία και των εγκλημάτων μίσους
- Του Ρατσισμού και της ξενοφοβίας
- Της Ομοφοβίας
- Της Βίας κατά των γυναικών

Περιεχόμενα

σελ

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ & ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΩΝ	13
Προσεγγίζοντας την Παραβατικότητα των Ανηλίκων	13
Ανθρώπινα Δικαιώματα	16
Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ (ΣΔΠ)	18
Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τα Δικαιώματα του Παιδιού	25
2. ΣΚΟΠΟΣ ΟΔΗΓΟΥ	27
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΟΔΗΓΟΥ	29
Συμβουλές Χρήσης Εγχειριδίου	32
Απαντήσεις σε ερωτήσεις	36
Γενικές Συμβουλές προς τους συντονιστές	37
4. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΒΙΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	40
Διαδικασίες Δημιουργίας Ομάδων	40
Ασκήσεις Γνωριμίας	43
Ασκήσεις Κλεισίματος	48
Ασκήσεις Αξιολόγησης	50
4.1. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ (Συνοπτικός πίνακας δραστηριοτήτων)	53
4.1.1. Ανθρώπινα Δικαιώματα & Δικαιώματα Παιδιού	54
4.1.2. Διαφορετικότητα – Διακρίσεις	59
4.1.3. Ισότητα Δικαιωμάτων	83
4.1.4. Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής & Έκφρασης	90
4.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΦΗΒΩΝ / ΝΕΩΝ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (Συνοπτικός πίνακας δραστηριοτήτων)	100
4.2.1. Ανθρώπινα Δικαιώματα & Δικαιώματα Παιδιού	101
4.2.2. Διαφορετικότητα – Διακρίσεις	107
4.2.3. Ισότητα Δικαιωμάτων	123
4.2.4. Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής & Έκφρασης	144
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	158
ΠΗΓΕΣ	183

1.

**ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ & ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΩΝ****Προσεγγίζοντας την Παραβατικότητα των Ανηλίκων**

Η παραβατικότητα των ανηλίκων συνιστά αδιαμφισβήτητα ένα φαινόμενο κοινωνικής παθογένειας, το οποίο πρέπει να μας απασχολήσει όλους κυρίως λόγω των συνεπειών που επιφέρει στο κοινωνικό σύνολο, τόσο σε ατομικό, όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Το νεαρό της ηλικίας των ανηλίκων, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η εν γένει προσωπικότητά τους βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη και ανάπτυξη τη δεδομένη χρονική στιγμή, ουσιαστικά επιτρέπει να αντιληφθούμε την ιδιαιτερότητα της συγκεκριμένης πληθυσμιακής κατηγορίας, την κρισιμότητα των όποιων μέτρων προς την κατεύθυνση της ομαλής κοινωνικοποίησής τους, αλλά και την ελπίδα, διότι όλοι οι νέοι, μεταξύ των οποίων και οι ανήλικοι παραβάτες, συνιστούν το μέλλον κάθε κοινωνίας. Για τους λόγους αυτούς, η παρέμβαση της κοινωνίας και της πολιτείας ανάγεται σε ζήτημα υψίστης σημασίας και άμεσης προτεραιότητας.

Τα τελευταία χρόνια βρισκόμαστε ενώπιον διαρθρωτικών και ταχύτατων κοινωνικών αλλαγών που συχνά και για ποικίλους λόγους, αδυνατούμε να αφομοιώσουμε. Η παγκοσμιοποίηση, οι πολυπολιτισμικές κοινωνίες και η πρόοδος των επιστημών, σε όλα τα επίπεδα, είναι μια αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα. Στο πλαίσιο αυτών των εξελίξεων, το έγκλημα ως γέννημα και αναπόσπαστο μέρος όλων των κοινωνιών, αποκτά και αυτό νέες διαστάσεις, ποιοτικές και ποσοτικές. Οι νέες μορφές εγκληματικότητας, αλλά και η συχνά αναφερόμενη έξαρση της παραβατικότητας (ή και της εγκληματικότητας) πρέπει να ενταχθούν στο προαναφερόμενο πλαίσιο των κοινωνιών του 21ου αιώνα. Οι ανήλικοι, σαφώς και δεν παραμένουν αμέτοχοι θεατές στην προαναφερόμενη σημερινή εικόνα. Αντίθετα, συμμετέχουν και συμμετέχουν ενεργά, αναλαμβάνοντας είτε το ρόλο του θύματος, είτε του θύτη. Και επειδή είναι γεγονός ότι πάντα είναι προτιμότερο το «προλαμβάνειν» παρά το «θεραπεύειν» για αυτό το λόγο και οι δύο ρόλοι, θύτης και θύμα, πρέπει να μας απασχολούν στο πλαίσιο της Πρόληψης της Παραβατικής Συμπεριφοράς

των Ανηλίκων λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη τόσο τις ιδιαιτερότητες αυτού του θέματος, όσο και τον πολυσύνθετο χαρακτήρα του.

Παρόλο που η νεανική παραβατικότητα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά προβλήματα, δεν έχουν ακόμη επακριβώς διευκρινιστεί τα αίτιά της. Οι πιο σημαντικοί αιτιολογικοί συντελεστές είναι ο **ρόλος της οικογένειας**, ο **ρόλος του σχολείου**, ο **ρόλος των συνομηλίκων** και οι **οργανικές βλάβες**.

Τα κυριότερα αίτια της επιθετικότητας κατά την εφηβεία αριθμούνται στα εξής:

- Η κρίση των ηθικών και κοινωνικών αξιών οδηγεί στην έλλειψη προσανατολισμού του τί είναι σωστό ή λάθος, καθώς οι παραδοσιακές αξίες κλυδωνίζονται.
- Η απώλεια των στενών ανθρώπινων σχέσεων και η δράση στην ανωνυμία.
- Ο περιορισμός του χώρου κίνησης. Δεν υπάρχει περιθώριο για τους νέους να ξεδώσουν.
- Η βελτίωση των σκληρών συνθηκών ζωής αφήνουν στον έφηβο περίσσεια δυνάμεων που κάπου θα εκτονωθεί.
- Η αύξηση των κοινωνικών προτύπων επιτυχίας που εκφράζεται μέσα από την κατοχή και κατανάλωση προϊόντων.
- Η εξοικείωση με την βία μέσω των ΜΜΕ και των Video games .
- Η χρήση ουσιών (αλκοόλ, ναρκωτικά).

Πολλοί ανήλικοι εμπλέκονται σε παραβατικές πράξεις για σύντομα μόνο χρονικά διαστήματα. Σε αυτή την περίπτωση εκδηλώνουν παραβατικές συμπεριφορές μόνο κατά τη διάρκεια της εφηβείας, χωρίς να έχουν δώσει πρόδρομα σημάδια κατά την παιδική ηλικία. Η παραβατική συμπεριφορά κινητοποιείται από παράγοντες όπως η κατανάλωση αλκοόλ, οι συναναστροφές με παραβατικά άτομα, το κίνητρο του εφήβου κλπ .

Στην εφηβεία το κίνητρο της παραβατικότητας συνήθως δεν είναι ωφελμιστικό. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι νέοι αναζητούν την «περιπέτεια». Άλλα κίνητρα μπορεί να είναι η ανταπόδοση μιας προσβλητικής ή επιθετικής πράξης, η εκτόνωση θυμού ή εσωτερικής έντασης, η υποστήριξη ενός φίλου που συμμετέχει σε συμπλοκή, η παρορμητική «απάντηση» σε μια πράξη, χειρονομία ή συμπεριφορά που ο έφηβος εκλαμβάνει ως «προκλητική», κλπ.

Στην σύγχρονη κοινωνία που οι δομές των σχέσεων έχουν αλλάξει, η παραβατική συμπεριφορά αποτελεί μια συνισταμένη μέσω της οποίας ένας ικανός αριθμός ανήλικων βρίσκουν δίοδο έκφρασης των συναισθημάτων τους, όπως η ανάγκη αναγνώρισης, προσέλευσης της προσοχής των γονέων ή και του ευρύτερου περιβάλλοντος, καθώς και η ανάγκη ένταξης σε ομάδες. Πολλοί από αυτούς πραγματώνουν αυτές τις ανάγκες μέσω υγιών συμπεριφορών αλλά κάποιοι εξ' αυτών στρέφονται σε συμπεριφορές οι οποίες είναι παραβατικές ή δυνάμει παραβατικές. Στην Ευρώπη, Αμερική αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο γίνονται μεθοδευμένες προσπάθειες με στόχο την μείωση τέτοιων φαινομένων, αλλά και την εφαρμογή καλών πρακτικών που βοηθούν στην αντιμετώπιση αλλά και στην πρόληψη παραβατικών συμπεριφορών.

Η παραβατικότητα των ανηλίκων είναι ένα σοβαρό πρόβλημα που παρατηρείται τόσο στην Ελλάδα όσο και παγκοσμίως. Αφορά το πιο ευάλωτο τμήμα της κοινωνίας μας, τα παιδιά και τους εφήβους, και αποκτά ακόμα περισσότερη σημασία αν αναλογιστούμε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις όχι μόνο οι θύτες αλλά και τα θύματα είναι ανήλικοι.

Απέναντι σε αυτές τις συμπεριφορές και στο εν γένει ζήτημα που δημιουργείται αναφορικά με τις διαστάσεις και τις συνέπειες του φαινομένου στην κοινωνία, η πολιτεία μπορεί και πρέπει να αντιδράσει σε τρία επίπεδα.

Συγκεκριμένα, οι πρωτογενείς αντιδράσεις αφορούν το σύνολο των ανηλίκων και επιχειρούν να περιορίσουν την πιθανότητα εκδήλωσης παραβατικής συμπεριφοράς, διαμέσου της βελτίωσης των συνθηκών του ευρύτερου περιβάλλοντος μέσα στο οποίο εντάσσονται.

Οι δευτερογενείς αντιδράσεις δεν στρέφονται πλέον προς το σύνολο των ανηλίκων, αλλά μόνο προς εκείνους που κινδυνεύουν βάσιμα να διαπράξουν παραβατική συμπεριφορά, λόγω των δυσχερών συνθηκών ζωής τους. Πρόκειται για παράδειγμα για άτομα που προέρχονται από διαλυμένες οικογένειες, επιβιώνουν σε εξαιρετικά άθλιες συνθήκες ζωής, συναναστρέφονται με άτομα που ενδέχεται να τα ωθήσουν στην παραβατικότητα κ.λ.π. Βέβαια, το εξαιρετικά δύσκολο σε αυτές τις περιπτώσεις είναι να εντοπισθούν έγκαιρα αυτές οι κατηγορίες των ανηλίκων, ώστε η παρέμβαση να επέλθει πριν από την εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς.

Τέλος, οι τριτογενείς αντιδράσεις στρέφονται προς ανηλίκους που έχουν ήδη παραβατήσει και επιχειρούν την καλύτερη δυνατή επανένταξή τους στην κοινωνία και τη μείωση της υποτροπής. Στις αντιδράσεις αυτού του τύπου εντάσσεται και η ποινική παρέμβαση της εκάστοτε πολιτείας.

Σαφώς στόχος της παρούσας προσπάθειας είναι η επέκταση των μέτρων πρωτογενούς παρέμβασης λόγω της αυξημένης αποτελεσματικότητάς τους.

Στο παραπάνω πλαίσιο η εκπαίδευση θεωρείται, μετά την οικογένεια, ο σημαντικότερος φορέας κοινωνικοποίησης, αφού διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του νέου ανθρώπου.

Ανθρώπινα Δικαιώματα

Δικαίωμα είναι κάτι που το δικαιούται κάποιος, είναι κάποιου είδους ελευθερία. Όλοι οι άνθρωποι έχουν ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα – απλά και μόνο επειδή είναι άνθρωπινα όντα. Αυτά, τα αποκαλούμενα «Ανθρώπινα Δικαιώματα» δεν είναι απλά προνόμια που μπορούν να αφαιρεθούν εξαιτίας της ιδιοτροπίας κάποιου άλλου.

Ανθρώπινα Δικαιώματα θα μπορούσαν γενικά να ορισθούν ως εκείνα τα δικαιώματα που ενυπάρχουν στη φύση μας, που είναι έμφυτα και είναι «δικαιώματα», -πράγματα και καταστάσεις- που μας επιτρέπουν να υπάρχουμε, να δημιουργούμε. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες μας επιτρέπουν να αναπτύξουμε πλήρως και να χρησιμοποιήσουμε τις ανθρώπινες αρετές μας, τη νοημοσύνη μας, τα ταλέντα μας και τη συνείδησή μας και να ικανοποιήσουμε τις πνευματικές και άλλες ανάγκες μας. Αυτά βασίζονται πάνω στις αυξανόμενες απαιτήσεις της ανθρωπότητας για μια ζωή μέσα στην οποία η έμφυτη αξιοπρέπεια και η αξία κάθε ανθρώπου θα τυγχάνει σεβασμού και προστασίας.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζονται στην αρχή του σεβασμού του ατόμου. Η βασική θεώρησή τους είναι ότι κάθε άτομο είναι ένα ηθικό και λογικό ον που αξίζει να του φέρονται με αξιοπρέπεια. Αποκαλούνται ανθρώπινα δικαιώματα γιατί είναι οικουμενικά. Ενώ κάποιες χώρες ή ειδικές ομάδες απολαμβάνουν συγκεκριμένα δικαιώματα που ισχύουν μόνο γι' αυτούς, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι τα δικαιώματα που δικαιούνται όλοι –χωρίς να έχει σημασία ποιοι είναι και πού ζούνε– απλώς γιατί είναι ζωντανοί.

Εντούτοις, αν ζητήσουμε από πολλούς ανθρώπους να μας απαριθμήσουν τα δικαιώματά τους, θα μας πουν μόνον για την ελευθερία του λόγου και της θρησκευτικής πεποίθησης και, ίσως, ένα δυο άλλα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι πρόκειται για σημαντικά δικαιώματα αλλά το πλήρες εύρος των ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι πολύ μεγάλο. Εμπεριέχουν επιλογές και ευκαιρίες. Εμπεριέχουν την ελευθερία να αποκτήσει κανείς μια δουλειά, να ακολουθήσει μια σταδιοδρομία, να επιλέξει το σύντροφο που επιθυμεί και να αναθρέψει τα παιδιά του. Περιλαμβάνουν το δικαίωμα της ανεμπόδιστης μετακίνησης και το δικαίωμα να εργάζεται κανείς και να έχει δίκαιες απολαβές χωρίς να υφίσταται παρενοχλήσεις, κακομεταχείριση, απειλές και αυθαίρετες απολύσεις. Περιλαμβάνουν ακόμα και το δικαίωμα του ελεύθερου χρόνου.

Όταν οι άνθρωποι δεν γνωρίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους, προκύπτουν παραβιάσεις, όπως οι διακρίσεις, η μισαλλοδοξία, η αδικία, η καταπίεση και η δουλεία. Η αποστέρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών δεν είναι μόνο μια ατομική και προσωπική τραγωδία αλλά

επίσης δημιουργεί συνθήκες κοινωνικής και πολιτικής αναταραχής, ενσπείροντας τη βία και τη σύγκρουση μέσα και μεταξύ κοινωνιών και εθνών.

Σε παλιότερες εποχές, δεν υπήρχαν ανθρώπινα δικαιώματα. Στον απόηχο του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ήρθε η ιδέα ότι οι άνθρωποι θα έπρεπε να έχουν συγκεκριμένες ελευθερίες. Και αυτή η ιδέα αποτυπώθηκε τελικά στο έγγραφο που ονομάζεται **Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών** και υπογράφηκε το 1948 για να διαμορφώσει μια κοινή αντίληψη των ατομικών δικαιωμάτων, τα οποία παρέχονται σε όλους τους ανθρώπους. Όπως δηλώνει η πρώτη πρόταση της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια «αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο».

Χαρακτηριστικά των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν χρειάζεται να τα αγοράσουμε, να τα κερδίσουμε ή να τα κληρονομήσουμε, ανήκουν στους ανθρώπους απλώς και μόνο επειδή είναι άνθρωποι – **τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι έμφυτα σε κάθε άτομο.**
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι τα ίδια για όλα τα ανθρώπινα όντα ανεξάρτητα από φυλή, φύλο, θρησκεία, πολιτική ή άλλη πεποίθηση, εθνική ή κοινωνική προέλευση. Όλοι έχουμε γεννηθεί ελεύθεροι και ίσοι σε αξιοπρέπεια και δικαιώματα – **τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι «καθολικά».**
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν μπορούν να αφαιρεθούν, κανείς δεν έχει το δικαίωμα να στερήσει από έναν άλλο άνθρωπο τα δικαιώματα αυτά για κανένα λόγο. Οι άνθρωποι εξακολουθούν να έχουν ανθρώπινα δικαιώματα ακόμη και όταν οι νόμοι των χωρών τους δεν τα αναγνωρίζουν ή όταν τα παραβιάζουν – για παράδειγμα, όταν υφίσταται η δουλεία, οι σκλάβοι έχουν ακόμη δικαιώματα έστω και αν αυτά τα δικαιώματα παραβιάζονται – **τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι «αναπαλλοτρίωτα» [αναφαίρετα].**
- Οι άνθρωποι ζουν με αξιοπρέπεια, όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα ταυτόχρονα συνοδεύονται από ελευθερία, ασφάλεια και αξιοπρεπή επίπεδα διαβίωσης – **τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι «αδιαίρετα».**

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ (ΣΔΠ)

Σήμερα ζούμε σε ένα κόσμο όπου σχεδόν όλοι συμφωνούν πως οποιοσδήποτε κάτω των 18 ετών είναι παιδί και έχει δικαίωμα σε ειδική φροντίδα και προστασία. Όλα τα παιδιά έχουν συγκεκριμένα δικαιώματα που ορίζονται από τις Διεθνείς Συμβάσεις, το Σύνταγμα και τους νόμους.

Όμως, κάτι τέτοιο δεν συνέβαινε και στο παρελθόν, ούτε και για τα παιδιά. Θεμελιώδες βήμα για την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού ήταν η 20η Νοεμβρίου του 1989, όταν η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, με πρωτοβουλία της Πολωνικής κυβέρνησης και της UNICEF, ψήφισε ομόφωνα τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Convention on the Rights of the Child), το κείμενο της οποίας κλήθηκαν τα κράτη μέλη, αφενός να φροντίσουν να το δημοσιεύσουν, αφετέρου να φροντίσουν την κυκλοφορία του, την αναγνώριση – ερμηνεία του κυρίως στα σχολεία και πάσης φύσεως εκπαιδευτικά ιδρύματα, ανεξάρτητα της μορφής του πολιτεύματος της χώρας. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι ο πρώτος παγκόσμιος, νομικά δεσμευτικός, κώδικας για τα δικαιώματα που όλα τα παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν και τέθηκε σε ισχύ το 1990. Στην συνθήκη ως παιδιά ορίζονται όλα τα πρόσωπα κάτω των 18 ετών. Είναι μια διεθνής συνθήκη ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αποτελείται από 54 άρθρα στα οποία αναφέρεται πως όλα τα παιδιά γεννιούνται με βασικές ελευθερίες και δικαιώματα και όλα τα κράτη –μέλη συμφωνούν να υπακούουν στον ίδιο νόμο. Θέτει στοιχειώδεις αρχές για την ευημερία των παιδιών στα διάφορα στάδια εξέλιξής τους, ρυθμίζει τις υποχρεώσεις των κρατών για την προστασία και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού και καθορίζει το εύρος των δικαιωμάτων τα οποία οφείλουν να απολαμβάνουν τα παιδιά οπουδήποτε στον κόσμο.

Το επίσημο κείμενο της Σύμβασης μεταφράστηκε στις πέντε επίσημες γλώσσες του ΟΗΕ (Αγγλική, Γαλλική, Ισπανική, Κινεζική και Ρωσική).

Μέχρι σήμερα όλες οι χώρες του ΟΗΕ έχουν υπογράψει και έχουν επικυρώσει τη συνθήκη, εκτός από τη Σομαλία και τις Η.Π.Α.. Για την ακρίβεια οι ΗΠΑ έχουν υπογράψει την συνθήκη αλλά δεν την έχουν επικυρώσει. Η μη επικύρωση της συνθήκης σημαίνει ότι είναι νομικά ανενεργή για τις ΗΠΑ.

Η Σύμβαση ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο της Ελλάδας με το νόμο 2101/1992, βάσει του οποίου έχει αυξημένη τυπική ισχύ και υπερτερεί των λοιπών διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας.

Οι Βασικές Αρχές της Σύμβασης

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού λαμβάνοντας υπόψη ότι το παιδί έχει ανάγκη, λόγω της φυσικής και πνευματικής του ανωριμότητας, από ιδιαίτερη προφύλαξη και φροντίδα, συμπεριλαμβανομένης και της κατάλληλης νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννησή του και το γεγονός ότι η ανθρωπότητα οφείλει στο παιδί ό,τι καλύτερο έχει να δώσει, διέπεται από τέσσερις θεμελιώδεις αρχές, αρχές δηλαδή που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην εφαρμογή κάθε άλλου άρθρου της Σύμβασης ξεχωριστά:

- **Η Αρχή της Μη-Διάκρισης:** (άρθρο 2): Το παιδί δεν πρέπει ούτε να επωφελείται, ούτε να υποφέρει εξ' αιτίας φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, ή εθνικής, κοινωνικής ή εθνοτικής καταγωγής, ή εξ' αιτίας οποιασδήποτε πολιτικής ή άλλης θέσης, εξ' αιτίας της κοινωνικής του θέσης ή της περιουσίας ή της οικογένειας στην οποία γεννήθηκε, ή επειδή έχει κάποια αναπηρία.
- **Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού:** (άρθρο 3): Νόμοι και δράσεις, κάθε ενέργεια που λαμβάνεται με σημείο αναφοράς το παιδί (ή κάποια ομάδα παιδιών) θα πρέπει να λαμβάνουν πρώτα και πάνω από όλα υπόψη το συμφέρον του ίδιου του παιδιού (ή της ομάδας των παιδιών).
- **Η Αρχή του Δικαιώματος στη Ζωή, στην Επιβίωση και στην Ανάπτυξη:** (άρθρο 6): Τα Συμβαλλόμενα κράτη έχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν την ολοκληρωμένη ανάπτυξή του - φυσική, πνευματική, ηθική και κοινωνική.
- **Η Αρχή της Συμμετοχής:** (άρθρο 12): Με βάση την αρχή αυτή, κάθε παιδί έχει δικαίωμα να λαμβάνει πληροφόρηση σχετικά με ότι το αφορά αλλά και να του παρέχονται όλες εκείνες οι ευκαιρίες που θα του επιτρέψουν να διαμορφώσει τις δικές του απόψεις σε σχέση με τα θέματα αυτά. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την Αρχή της Συμμετοχής, το παιδί θα πρέπει να έχει την ευκαιρία όχι μόνο να εκφέρει ελεύθερα τις απόψεις του αλλά και αυτές να ακούγονται και να λαμβάνονται υπόψη στα πλαίσια των διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

Παρότι η Σύμβαση έχει συνολικά 54 άρθρα περιλαμβάνει τρεις μεγάλες κατηγορίες δικαιωμάτων:

- **Προστασία** (από κάθε μορφής κακοποίηση, εκμετάλλευση, διάκριση, ρατσισμό, κ.λπ.)
- **Παροχές** (δικαίωμα στην εκπαίδευση, την υγεία, την πρόνοια, την ψυχαγωγία, κ.λπ.)
- **Συμμετοχή** (δικαίωμα στην έκφραση γνώμης, την πληροφόρηση, τον ελεύθερο χρόνο, κ.λπ.)

Το σύνολο των δικαιωμάτων βρίσκονται μεταξύ τους σε δυναμική αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση και θεμελιώνονται στη βασική αρχή ότι τα παιδιά είναι μοναδικές και ανεπανάληπτες προσωπικότητες με εγγενή αξιοπρέπεια. Ως εκ τούτου, το κείμενο της Σύμβασης θα

πρέπει να προσεγγίζεται ενιαία κι όχι αποσπασματικά. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με λίγα και απλά λόγια:

1: Ορισμός

“Παιδιά” θεωρούνται όλα τα κορίτσια και τα αγόρια από 0 έως 18 ετών.

2: Απαγόρευση Διακρίσεων

Όλα τα παιδιά είναι ίσα. Έχουν δικαίωμα να τα αντιμετωπίζουν χωρίς διακρίσεις λόγω της φυλής, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των απόψεων, της περιουσίας, της κατάστασης, των ιδιαίτερων αναγκών ή της εμφάνισής τους, νομικής κατάστασης των ίδιων ή μελών της οικογένειάς τους.

3: Το Συμφέρον του Παιδιού

Όταν οι μεγάλοι παίρνουν αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, πρέπει να υπολογίζουν πριν από όλα το συμφέρον των παιδιών. Η Πολιτεία πρέπει να προστατεύει και να φροντίζει τα παιδιά, αν οι γονείς τους δεν μπορούν να το κάνουν.

4: Μέτρα της Πολιτείας

Η Πολιτεία πρέπει να παίρνει όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εφαρμόζονται τα δικαιώματα των παιδιών.

5: Ρόλος Γονέων και Κηδεμόνων

Οι γονείς ή οι κηδεμόνες ενός παιδιού είναι υπεύθυνοι να το μεγαλώνουν έτσι ώστε να αναπτύσσονται οι ικανότητές του και να το βοηθούν να μάθει και να ασκεί τα δικαιώματά του.

6: Δικαίωμα στη Ζωή

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη.

7: Όνομα και Ιθαγένεια

Δικαίωμα κάθε παιδιού είναι να γράφεται στο ληξιαρχείο με τη γέννησή του και να έχει όνομα, επώνυμο και ιθαγένεια, δηλαδή να ανήκει σε μια χώρα.

8: Ταυτότητα

Η Πολιτεία πρέπει να βοηθά τα παιδιά να διατηρούν την ταυτότητα, την ιθαγένεια και τις οικογενειακές τους σχέσεις.

9: Ζωή και Επικοινωνία με τους Γονείς

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να ζει μαζί με τους γονείς του, εκτός αν αυτοί ζουν χωριστά, αν δεν μπορούν να το φροντίσουν ή αν πρέπει να απομακρυνθεί από αυτούς για το καλό του. Όταν ζει

μακριά από τους γονείς του, το παιδί έχει δικαίωμα να τους βλέπει και να επικοινωνεί μαζί τους, εκτός αν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του.

10: Οικογενειακή Επανένωση

Αν ένα παιδί ζει σε διαφορετική χώρα από τους γονείς του, έχει δικαίωμα να ξανασιμίξει μαζί τους και να μείνουν στο ίδιο μέρος.

11: Παράνομες Μετακινήσεις στο εξωτερικό

Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από κάθε παράνομη απομάκρυνσή τους από τη χώρα στην οποία ζουν.

12: Ελευθερία Γνώμης

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Οι μεγάλοι πρέπει να ακούν και να παίρνουν σοβαρά υπόψη τους τη γνώμη των παιδιών για θέματα που τα αφορούν, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

13: Ελευθερία Έκφρασης

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να αναζητούν, να μαθαίνουν και να μεταδίδουν πληροφορίες και ιδέες, και να εκφράζονται ελεύθερα, μέσα από τον γραπτό ή προφορικό λόγο, την τέχνη ή άλλους τρόπους, αρκεί να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων.

14: Ελευθερία Σκέψης και Θρησκείας

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να σκέφτονται ελεύθερα και να πιστεύουν σε μια θρησκεία.

15: Ελευθερία Συνάντησης και Ομαδικής Συνεργασίας

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να συναντιόνται, να συνεργάζονται και να συμμετέχουν σε συγκεντρώσεις, αρκεί να μην παραβιάζουν τα δικαιώματα των άλλων.

16: Ιδιωτική Ζωή

Κανείς δεν μπορεί να επεμβαίνει αυθαίρετα ή παράνομα στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία ενός παιδιού, ούτε να προσβάλλει την τιμή και την υπόληψή του.

17: Πληροφόρηση

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να μαθαίνουν τι συμβαίνει γύρω τους από τα μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση, ηλεκτρονικά μέσα). Η Πολιτεία πρέπει να ενθαρρύνει τα μέσα να διαδίδουν χρήσιμες πληροφορίες και να προστατεύουν τα παιδιά από ό,τι μπορεί να τα βλάψει.

18: Ευθύνες και Υποστήριξη Γονέων

Οι γονείς ή κηδεμόνες ενός παιδιού έχουν την ευθύνη της ανατροφής και της ανάπτυξής του. Η Πολιτεία πρέπει να τους βοηθά σε αυτή την αποστολή και να εξασφαλίζει τη δημιουργία υπηρεσιών φροντίδας για τα παιδιά.

19: Βία, Παραμέληση, Εκμετάλλευση

Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας, προσβολής, παραμέλησης, εγκατάλειψης, σωματικής, ψυχολογικής, πνευματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, όσο βρίσκονται στην ευθύνη των γονιών ή των κηδεμόνων τους ή άλλων προσώπων στα οποία αυτοί τα έχουν εμπιστευθεί.

20: Εναλλακτική Επιμέλεια

Όταν ένα παιδί δεν ζει με την οικογένειά του ή αυτή δεν μπορεί να το φροντίσει, έχει δικαίωμα ειδικής προστασίας και βοήθειας, μέσα από θεσμούς όπως η υιοθεσία, η φιλοξενία σε ανάδοχη οικογένεια ή σε κατάλληλη στέγη / ίδρυμα.

21: Υιοθεσία

Η Πολιτεία πρέπει να παίρνει όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε μια υιοθεσία που γίνεται στην ίδια χώρα ή σε άλλη, να είναι σύμφωνη με το νόμο και να λαμβάνεται υπόψη πάνω απ' όλα το συμφέρον του παιδιού.

22: Παιδιά Πρόσφυγες

Τα παιδιά πρόσφυγες, που έχουν φύγει μόνα ή συνοδευόμενα από τους δικούς τους από την πατρίδα τους επειδή εκεί κινδύνευαν, έχουν δικαίωμα ειδικής προστασίας και απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που έχουν και τα άλλα παιδιά.

23: Παιδιά με Αναπηρίες

Τα παιδιά με σωματικές ή πνευματικές αναπηρίες έχουν δικαίωμα να ζουν σε συνθήκες που εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους και ευνοούν την αυτονομία τους. Να απολαμβάνουν ειδική φροντίδα και να συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαίδευση και την κοινωνική ζωή.

24: Υγεία και Ιατρικές Υπηρεσίες

Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προληπτική φροντίδα της υγείας τους και όταν αρρωσταίνουν να χρησιμοποιούν τις απαραίτητες ιατρικές υπηρεσίες για τη θεραπεία τους.

25: Επανεξέταση Αναδοχής

Όταν ένα παιδί τοποθετείται σε ένα ίδρυμα ή μια ανάδοχη οικογένεια, η Πολιτεία πρέπει να παρακολουθεί και να ελέγχει αν το φροντίζουν σωστά και αν απολαμβάνει όλα τα δικαιώματά του.

26: Κοινωνική Πρόνοια

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν την κατάλληλη κοινωνική φροντίδα και ασφάλιση.

27: Ανάπτυξη και Επίπεδο Ζωής

Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής: να έχουν φαγητό, ρούχα και να ζουν σε ένα ασφαλές σπίτι, ώστε να έχουν ομαλή σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη. Αν οι γονείς τους δεν μπορούν να τους τα προσφέρουν, η Πολιτεία πρέπει να τους βοηθάει.

28: Εκπαίδευση

Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να πηγαίνουν στο σχολείο και να έχουν ίσες ευκαιρίες σε αυτό. Η Πολιτεία πρέπει να παίρνει μέτρα ώστε τα παιδιά να γράφονται και να μη διακόπτουν το σχολείο. Τα μέτρα για τη σχολική πειθαρχία πρέπει να σέβονται τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των μαθητών.

29: Σκοποί Εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση πρέπει να βοηθάει τα παιδιά να αναπτύσσουν τις ικανότητες και την προσωπικότητά τους και να μαθαίνουν να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, τους διαφορετικούς πολιτισμούς και το φυσικό περιβάλλον.

30: Μειονότητες

Τα παιδιά που ανήκουν σε εθνικές, γλωσσικές ή θρησκευτικές μειονότητες, έχουν δικαίωμα να έχουν τη δική τους πολιτιστική ζωή, να χρησιμοποιούν τη γλώσσα τους και να ασκούν τη θρησκεία τους.

31: Ελεύθερος Χρόνος και Ψυχαγωγία

Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να ξεκουράζονται, να έχουν ελεύθερο χρόνο, να παίζουν, να ψυχαγωγούνται και να ασχολούνται με πράγματα που τους ενδιαφέρουν.

32: Παιδική Εργασία, Οικονομική Εκμετάλλευση

Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση και οποιαδήποτε επικίνδυνη εργασία μπορεί να βάλει σε κίνδυνο την εκπαίδευση, την υγεία ή την ανάπτυξή τους. Η Πολιτεία πρέπει να ρυθμίζει, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, τα κατώτατα όρια ηλικίας, τα ωράρια και τις συνθήκες εργασίας για ανηλίκους όπως και την επιβολή ποινών σε όσους τα παραβιάζουν.

33: Ναρκωτικά

Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από την παράνομη χρήση ναρκωτικών ουσιών αλλά και να μη χρησιμοποιούνται στην παραγωγή και τη διακίνησή τους.

34: Σεξουαλική Βία και Εκμετάλλευση

Είναι υποχρέωση της Πολιτείας να προστατεύει τα παιδιά από κάθε μορφή σεξουαλικής βίας και εκμετάλλευσης, όπως ο εξαναγκασμός σε σεξουαλική δραστηριότητα, η πορνεία και η πορνογραφία.

35: Απαγωγή και Εμπορία Παιδιών

Τα κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εμποδίσουν τις απαγωγές, την πώληση και το Δουλεμπόριο Των Παιδιών.

36: Άλλες Μορφές Εκμετάλλευσης

Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από οποιαδήποτε άλλη μορφή εκμετάλλευσης που μπορεί να βλάπτει την ευημερία τους.

37: Βασανιστήρια και Στέρηση Ελευθερίας

Κανένα παιδί δεν πρέπει να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική τιμωρία. Η θανατική ποινή και η ισόβια φυλάκιση απαγορεύεται να επιβάλλονται σε παιδιά. Η σύλληψη και κράτηση ανηλίκων πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να έχει την ελάχιστη δυνατή χρονική διάρκεια και να ανταποκρίνεται στην ανάγκες της ηλικίας τους.

38: Ένοπλες Συρράξεις

Σε περίπτωση πολέμου, τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται. Απαγορεύεται να συμμετέχουν σε εχθροπραξίες παιδιά κάτω των 15 ετών.

39: Επανάταξη Παιδιού-Θύματος

Η Πολιτεία πρέπει να φροντίζει τα παιδιά που είναι θύματα παραμέλησης, κακομεταχείρισης, εκμετάλλευσης ή πολέμων για να ξεπερνούν τα τραύματά τους και να συμμετέχουν φυσιολογικά στην κοινωνική ζωή.

40: Δικαιοσύνη / Ποινική Μεταχείριση

Κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για μια παράνομη πράξη έχει δικαίωμα να το αντιμετωπίζουν με αξιοπρέπεια, ανθρωπισμό και σεβασμό στις ανάγκες του, να ενημερώνεται για την υπόθεσή του σε γλώσσα που καταλαβαίνει και να έχει νομική βοήθεια για να μπορεί να υπερασπίζεται τον εαυτό του. Σε περίπτωση που είναι απολύτως απαραίτητη η κράτησή του, αυτή πρέπει να γίνεται χωριστά από ενήλικα άτομα και με σεβασμό στην προσωπικότητα και τις ανάγκες του.

41: Ευνοϊκότερες Ρυθμίσεις

Αν οι νόμοι μιας χώρας προστατεύουν καλύτερα τα δικαιώματα των παιδιών από ό,τι αυτή η Σύμβαση, τότε πρέπει να εφαρμόζονται εκείνοι.

42: Γνωστοποίηση

Τα κράτη έχουν υποχρέωση να κάνουν γνωστά στους μεγάλους και στα παιδιά τις αρχές και το περιεχόμενο αυτής της Σύμβασης.

43-54: Εφαρμογή και Έλεγχος

Μια ειδική Επιτροπή στον ΟΗΕ παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης σε όλα τα κράτη που την έχουν υπογράψει. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να στέλνουν εκθέσεις κάθε πέντε χρόνια και η Επιτροπή, αφού τις εξετάσει, τους στέλνει τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της.

Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τα Δικαιώματα του Παιδιού

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική της βαθμίδα. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση θα πρέπει να είναι διαθέσιμες κατά γενικό κανόνα, και η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοιχτή σε όλους, υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις ικανότητές τους.
2. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρωπίνης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.

Άρθρο 26: Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Τα ανθρώπινα δικαιώματα συνιστούν το θεμέλιο λίθο πάνω στον οποίο η ανθρωπότητα επιχειρεί να οικοδομήσει ένα ειρηνικό και ευοίωνο μέλλον για όλους τους ανθρώπους σε κάθε γωνιά της γης.

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ αποτελεί πολύτιμο εργαλείο στην προσπάθεια για ανάπτυξη, καλλιέργεια και διάδοση, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο μιας κουλτούρας προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μιας κουλτούρας που θα επιτρέψει το συνολικό μετασχηματισμό της κοινωνίας μας ώστε αυτή να εμπεδώσει τα ανθρώπινα δικαιώματα εν γένει, και τα δικαιώματα των παιδιών ειδικότερα. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός προαπαιτείται καθένας και καθεμιά από εμάς να γνωρίσει αυτά τα δικαιώματα και τα μάθει πως να τα χρησιμοποιεί στην καθημερινότητά του.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης στο σημείο αυτό είναι καθοριστικός. Η προώθηση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στηρίζεται στην παραδοχή ότι μέσα από την αντίληψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως γενικά αποδεκτών αρχών και κανόνων της κοινωνίας θα περιοριστεί η βία στο εσωτερικό της κοινωνίας καθώς διασφαλίζουν την προστασία όλων των ανθρώπων όπου κι αν βρίσκονται από κάθε μορφής πολιτική, νομική, κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική εκμετάλλευση ή κακομεταχείριση και παράλληλα από κάθε μορφής διάκριση στη βάση του φύλου, της ηλικίας, της εθνότητας, της εθνικότητας, της θρησκείας αλλά και του κοινωνικού, του πολιτικού και πολιτισμικού τους υπόβαθρου.

Η Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι εκπαίδευση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και υπέρ αυτών. Για παράδειγμα:

- Η διδασκαλία ανθρώπων σχετικά με τη διεθνή νομοθεσία ή για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως η υποβολή σε βασανιστήρια είναι διδασκαλία σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Η διδασκαλία ανθρώπων για το πώς να σέβονται και να προστατεύουν τα δικαιώματα, είναι διδασκαλία για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σκοπός της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι να βοηθήσει τους ανθρώπους να αναπτυχθούν ως το σημείο που να καταλαβαίνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να αισθάνονται ότι αυτά είναι σημαντικά και πρέπει να τα σέβονται και να τα υπερασπίζονται.

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ως διαδικασία που στοχεύει στην εγκαθίδρυση μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να διαδραματίζει ρόλο-κλειδί σε κάθε εκπαιδευτική διαδικασία. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών (ΣΔΠ), το σημαντικότερο κείμενο για τα δικαιώματα του παιδιού, που αριθμεί ήδη 25 χρόνια ζωής, παρέχει ένα ανεκτίμητο εργαλείο για την εισαγωγή των παιδιών στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Σύμβαση αυτή συγκεκριμενοποιεί τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τα παιδιά. Η εκμάθηση και η πρακτική των δικαιωμάτων του παιδιού από τα ίδια τα παιδιά συμβάλλει στην κατανόηση της σημασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης βοηθά τα παιδιά να καταλάβουν πως έχουν και τα ίδια δικαιώματα και μπορούν να τα προσαρμόζουν και να τα εφαρμόζουν σε προσωπικό επίπεδο. Αυτός είναι άλλωστε και ο βασικός στόχος της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά.

2.

ΣΚΟΠΟΣ ΟΔΗΓΟΥ

Σκοπός του παρόντος εγχειριδίου είναι να περιγράψει τις μεθόδους παρέμβασης που αποσκοπούν στην πρόληψη της παραβατικής συμπεριφοράς των ανηλίκων.

Στόχος του είναι να λειτουργήσει ως ένα χρηστικό και φιλικό προς τον αναγνώστη εργαλείο που συνδυάζει επιλεγμένες και δοκιμασμένες δραστηριότητες και μεθόδους εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα και ειδικότερα στα δικαιώματα του παιδιού, από διαφορετικές πηγές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι παρεμβάσεις αναπτύσσονται μέσω τεχνικών που στοχεύουν στην παροχή ενός πλαισίου αναγνώρισης και προάσπισης των δικαιωμάτων του παιδιού και ειδικότερα στους τομείς των διακρίσεων, της διαφορετικότητας, της ισότητας των δικαιωμάτων και της ενθάρρυνσης της κοινωνικής συμμετοχής και έκφρασης των παιδιών-νέων ανθρώπων.

Το εγχειρίδιο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας και Μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, που εργάζονται με παιδιά με στόχο την κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε σχέση με τα ζητήματα που αφορούν στην πρόληψη της παραβατικότητας μέσω της:

- ευαισθητοποίησης τους σχετικά με το εύρος/μέγεθος της αξίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα των δικαιωμάτων του παιδιού, όχι μόνο για την κοινωνία αλλά και για το σχολικό πλαίσιο στο οποίο εργάζεται
- εισαγωγής της έννοιας των δικαιωμάτων του παιδιού και της διασφάλισης της ισότητας και των ίσων ευκαιριών όλων των παιδιών στην καθημερινή ζωή του σχολείου και της ευρύτερης κοινωνίας γενικότερα
- διαμόρφωσης στάσεων και συμπεριφορών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στον σεβασμό για τα δικαιώματα των άλλων και
- ενδυνάμωσης των ατόμων στην κατεύθυνση της προώθησης ενεργειών προάσπισης τους τόσο στο σχολικό όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Επίσης, προορίζεται για παιδαγωγούς και εμπυχωτές ομάδων παιδιών και νέων που ασχολούνται με την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και αναζητούν πρακτικά εργαλεία για να συζητήσουν με τα παιδιά θέματα που αφορούν αξίες και κοινωνικά ζητήματα.

Στο πλαίσιο αυτό παρέχει καθοδήγηση-προτάσεις μέσω μιας ευρείας ποικιλίας υλικών και εργαλείων για τον εκπαιδευτικό, ώστε να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό να «διδάξει» τους μαθητές σχετικά με τα βασικά στοιχεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ώστε

- Να αυξήσουν τη γνώση, την κατανόηση και τον σεβασμό στα θέματα διαφορετικότητας προκειμένου να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες επικοινωνίας, ενσυναίσθησης και κοινωνικής ευαισθησίας για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Να οδηγήσουν σε αλλαγή στάσεων και σε ανάληψη δράσης και ρόλων ενεργών πολιτών με απώτερο στόχο να παίρνουν συνειδητοποιημένες ηθικές αποφάσεις για τον κόσμο τους και τη θέση τους σε αυτόν προκειμένου να μην γίνονται ηθελημένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το υλικό για τον εκπαιδευτικό έχει στόχο να εκπαιδεύσει, να ευαισθητοποιήσει, να αφυπνίσει για θέματα που αφορούν στην πρόληψη της παραβατικής συμπεριφοράς των ανηλίκων μέσα από την επαφή των νέων με τα ανθρώπινα δικαιώματα, θέματα που μπορούν να θιχτούν διεξοδικά στους εμπλεκόμενους μαθητές. Περιγράφει στόχους και προτείνει τρόπους διεξαγωγής των δραστηριοτήτων και διδακτικές τεχνικές που δεν δεσμεύουν τον εκπαιδευτικό, αλλά επιτρέπουν σε μεγάλο βαθμό την αξιοποίηση της προσωπικής του δημιουργικής φαντασίας και των διδακτικών του δεξιοτήτων.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι σημαντικός καθ' όλη τη διάρκεια ανάπτυξης της κάθε δραστηριότητας αλλά και πριν από την εφαρμογή της κάθε δραστηριότητας. Ο εκπαιδευτικός με το ανοιχτό πνεύμα του και την αμεσότητα της επαφής με τους μαθητές θέτει τις προϋποθέσεις για την πρόθυμη συμμετοχή τους. Θέτει με σαφήνεια το θέμα υπό πραγμάτευση και δημιουργεί κλίμα εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού στους μαθητές.

*«Πες μου και θα ξεχάσω.
Δείξε μου και ίσως να θυμάμαι.
Κάνε με να το ζήσω και θα το καταλάβω.»*

Confucius

3.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΟΔΗΓΟΥ

Συμμετοχική, Αλληλεπιδραστική Βιωματική μάθηση

Ο αλληλεπιδραστικός, επικοινωνιακός και βιωματικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης κυριαρχεί διεθνώς. Μαθαίνουμε αυτά που μας ενδιαφέρουν, όταν έχουμε κίνητρο. Η γνώση δεν μεταφέρεται αλλά αποκτάται από τα άτομα μέσα από το μετασχηματισμό των εμπειριών τους και είναι πιο βαθειά όσο τα κίνητρα είναι εσωτερικά (περιέργεια, ενδιαφέρον) και όχι εξωτερικά (βαθμοί, χρηματικές αμοιβές, τιμηρίες), μαθαίνοντας ότι ζούμε και ζώντας ότι μαθαίνουμε. Τα ανθρώπινα όντα ρέπουν «φυσιολογικά» προς τη μάθηση και μαθαίνουν ουσιαστικά όταν τους έχει διασφαλιστεί ένα κλίμα ασφάλειας που αφενός τους επιτρέπει να διατηρούν ένα μέρος της πρωτοβουλίας (μέσω μεθόδων ενεργητικής μάθησης) κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας, αφετέρου τα προτρέπει να παραμένουν ανοιχτά στις εμπειρίες τους. Αυτού του είδους η διαδικασία καταφέρνει να εμπλέκει ολόκληρο το άτομο-τόσο μέσα από έντονα συναισθήματα, όσο και μέσα από τη νοημοσύνη- και γι' αυτό η παραγόμενη μάθηση είναι βαθιά και διαρκής.

Η μεθοδολογική προσέγγιση της κατάρτισης των εκπαιδευτικών στη θεματολογία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βασίζεται στη συμμετοχική αλληλεπιδραστική μεθοδολογία που εμπλέκει τα άτομα πλήρως στη μάθηση καθώς και στην ενεργοποίηση και ευαισθητοποίηση του συνόλου της εκάστοτε σχολικής κοινότητας, ώστε να επιτευχθεί η πρόληψη της παραβατικής συμπεριφοράς μέσω της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Με βάση την αρχή της Βιωματικής Μάθησης η μάθηση πρέπει να προκύπτει από τις άμεσες εμπειρίες, αλλά και τις διαμεσολαβημένες, που βιώνουν τα άτομα, οι οποίες όμως σε κάθε

περίπτωση πρέπει να τύχουν συστηματικής επεξεργασίας για ανάδειξη σχέσεων και αναστοχαστική αποτίμηση.

Με βάση την αρχή Συνεργατικής Διερεύνησης τα άτομα αλληλεπικοινωνώντας και συνεργαζόμενα ξεπερνούν τα ατομικά τους όρια σκέψης και δράσης και πραγματοποιούν το πρώτο τους βήμα στο επόμενο επίπεδο ανάπτυξης με τη στήριξη της ομάδας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οικειοποιούνται και εμπνέδωνουν το νέο μαθησιακό επίτευγμα και το καθιστούν προσωπική τους δυνατότητα.

Η προσέγγιση που υιοθετούμε προβλέπει μαθητική συνεργασία σε δύο επίπεδα, διότι η εμπλοκή ατόμων, ομάδων και κοινοτήτων ενεργοποιεί σκέψη, αντίληψη, συναισθήματα και συμπεριφορά και έτσι διασφαλίζεται η ολιστική προσέγγιση στη μάθηση, που επιδιώκουν οι Βιωματικές Δράσεις. Αναλυτικότερα τα δύο επίπεδα συνεργασίας είναι:

α) Τα μέλη της ομάδας συνεργάζονται στη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών εμπειριών ή/και πληροφοριών δεδομένων, για να διαμορφώσουν κοινή άποψη στα ερωτήματα.

β) Το σύνολο των ομάδων παρουσιάζουν τα συμπεράσματα και τις προτάσεις σε επίπεδο Ολομέλειας και συζητούν τις συγκλίσεις και αποκλίσεις στα κοινά ερωτήματα.

Το σχήμα αποτυπώνει τα επίπεδα συνεργασίας.

Ομοίως και η ανάπτυξη τεχνικών εκπαίδευσης εκ μέρους των εκπαιδευτικών στους μαθητές γίνεται με κεντρική την ιδέα της Βιωματικής Μάθησης και συγκροτείται γύρω από τη σχέση ανάμεσα στην εμπειρία και στην εκπαίδευση. Η βιωματική μέθοδος επιδιώκει την άμεση επαφή των διδασκόμενων ατόμων με την πραγματικότητα που καλούνται να μελετήσουν και την ενεργό συμμετοχή των παιδιών στη μάθηση θεωρώντας σημαντικές τις συναισθηματικές αντιδράσεις, τις ερωτήσεις και απορίες των μαθητών που συζητούνται ελεύθερα στην τάξη. Επιπλέον, τα παιδιά δουλεύουν σε ομάδες, επικοινωνούν τα βιώματά τους, επεξεργάζονται από κοινού τις αντιδράσεις τους, θέτουν τους δικούς τους στόχους, εκφράζονται και δημιουργούν. Τέλος, τα παιδιά μαθαίνουν να προβληματίζονται και να αναρωτιούνται για την εμπειρία τους και να αναπτύσσουν την ικανότητα για κριτικό αναστοχασμό και όχι απλές σκέψεις ή συλλογισμούς για το τι θα μπορούσαν να κάνουν. Έτσι, μαζί με τους εκπαιδευτικούς τους, γίνονται ενεργοί εξερευνητές του κόσμου γύρω τους και όχι παθητικοί αποδέκτες της αυθεντίας των εκπαιδευτικών. Αυτή η μεθοδολογία είναι ιδιαίτερως

κατάλληλη όταν εξετάζουμε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπου υπάρχουν συχνά πολλές διαφορετικές απόψεις πάνω σε ένα θέμα, παρά μια «σωστή» απάντηση.

Η συμμετοχική μεθοδολογία σύμφωνα με τους εκπαιδευτές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ο πιο αποτελεσματικός και ο πιο ισχυρός τρόπος για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων καθώς και γνώσεων, τόσο στα παιδιά όσο και στους ενήλικες.

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες δίνουν στα παιδιά Γνώσεις, Δεξιότητες και Αξίες-Στάσεις Ζωής τις οποίες θα χρειαστούν στον αγώνα τους για ένα κόσμο ελεύθερο από παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ: Η επικοινωνία, η ενεργητική ακρόαση, η συνεργασία, η επίλυση προβλήματος και η αμφισβήτηση βοηθούν τα παιδιά:

- να αναλύουν τον κόσμο γύρω τους
- να κατανοούν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ο τρόπος για να βελτιώσουν τις ζωές τους και τις ζωές των άλλων
- να λάβουν μέτρα για να προστατέψουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΓΝΩΣΕΙΣ: Τα κείμενα που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα: ποια είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι ιδιότητες τους (καθολικά, οικουμενικά, και αναπαλλοτρίωτα), συνέπειες παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προστασία δικαιωμάτων.

ΑΞΙΕΣ-ΣΤΑΣΕΙΣ: Όπως ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σημαντικά, ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι έμφυτη σε όλους τους ανθρώπους, ότι τα δικαιώματα πρέπει να είναι σεβαστά, ότι η συνεργασία είναι καλύτερη από τη σύγκρουση, ότι είμαστε υπεύθυνοι για τις ενέργειές μας και ότι μπορούμε να βελτιώσουμε τον κόσμο μας εάν προσπαθήσουμε. Αυτές οι στάσεις βοηθούν τα παιδιά να αναπτυχθούν ηθικά και τα προετοιμάζουν για θετική συμμετοχή στην κοινωνία.

Συμβουλές Χρήσης Εγχειριδίου

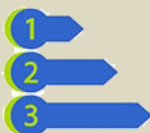
Για κάθε δραστηριότητα έχει καταρτιστεί ένα Σχέδιο Δραστηριότητας το οποίο περιλαμβάνει κάποιες ή όλες τις παρακάτω ενότητες:

	<p>Τίτλος</p> <p>Η κατηγοριοποίηση της δραστηριότητας ώστε να συμπεριλαμβάνεται σε κάποια θεματική ενότητα.</p>
	<p>Θεματική Ενότητα</p> <p>Αφορά στο στόχο που έχει ως βάση το θέμα της δραστηριότητας. Είναι η βασική έννοια που περιλαμβάνεται στη δραστηριότητα και που πρέπει να έχετε στο μυαλό σας. Στην πραγματικότητα όλες οι θεματικές ενότητες διαπλέκονται μεταξύ τους σε τέτοιο βαθμό, ώστε θίγοντας κάποιος οποιαδήποτε ενότητα να παραπέμπεται και στις υπόλοιπες. Έτσι γίνεται κατανοητό ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαχώριστα, αλληλοεξαρτώμενα και αλληλοσχετιζόμενα.</p>
	<p>Μέγεθος ομάδας</p> <p>Αφορά στον αριθμό των μελών μιας ομάδας που υπολογίστηκε και συνίσταται να συμμετέχει καθώς θα εκτελείτε τη δραστηριότητα.</p>
	<p>Χρόνος</p> <p>Η εκτιμώμενη διάρκεια σε λεπτά που απαιτείται για την ολοκλήρωση της δραστηριότητας συμπεριλαμβανομένης και της συζήτησης που θα προκύψει.</p>
	<p>Τι θα χρειαστείτε</p> <p>Απαραίτητα υλικά που θα πρέπει να προετοιμάσει ο συντονιστής για τη διεξαγωγή της δραστηριότητας</p>

Διαδικασία

Σειρά ενεργειών που χρειάζεται να κάνει ο συντονιστής στην έναρξη υλοποίησης της δραστηριότητας

Οδηγίες

Αυτό το μέρος επεξηγεί πως θα διεξαχθεί η δραστηριότητα βήμα προς βήμα.

Άξονες Συζήτησης

Ανοιχτές ερωτήσεις για συζήτηση με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας που στόχο έχουν να βοηθήσουν τους μαθητές να σκεφτούν τα θέματα που προκύπτουν από τη δραστηριότητα.

Συμβουλή προς Συντονιστή

Ειδικές σημειώσεις για τον/την συντονιστή /τρια. Για να μην παραλείψετε τίποτα, διαβάστε όλη τη δραστηριότητα προτού την επιχειρήσετε, και ελέγξτε ότι έχετε κατανοήσει τη δραστηριότητα και έχετε συγκεντρώσει ότι θα χρειαστείτε κατά την ανάπτυξή της.

Βοηθητικό Υλικό

Προτεινόμενο βοηθητικό υλικό (για το συντονιστή) προς διευκόλυνση ώστε να αποτελέσουν το υπόβαθρο των συζητήσεων αναφορικά με ζητήματα που προσεγγίζουν οι δραστηριότητες

Συνοδευτικό Υλικό-Υλικό προς επίδοση (κάρτες ρόλων)

Ορισμένες δραστηριότητες έχουν επιπρόσθετα μέρη

Για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων ο εκπαιδευτικός /συντονιστής καλό είναι να:

- Ενθαρρύνει, εμπυχώνει τους μαθητές, δίνει ερεθίσματα και να έχει ενεργό συμμετοχή σε μια διαδικασία συμμαθητείας ώστε οι μαθητές /συμμετέχοντες να μπορέσουν να εκφραστούν σε ένα περιβάλλον συμμετοχικής συλλογικής συνδημιουργίας. Συμμαθητεία σημαίνει ότι από κοινού με τους μαθητές /συμμετέχοντες προσπαθεί να προσεγγίσει το κάθε θέμα.
- Αξιοποιεί τη δυναμική της συνεργαζόμενης ομάδας καλλιεργώντας αξίες, όπως ομαδικότητα, ενσυναίσθηση, σεβασμός στη διαφορετικότητα κι αλληλεγγύη. Προς την κατεύθυνση αυτή αν

υπάρχει δυνατότητα και χωρίς να φαίνεται ότι οι μαθητές επιλέχθηκαν, μπορεί να συμπεριλάβει μαθητές που επιθυμούν, με χαρακτηριστικά διαφορετικότητας στο σχολείο, όπως καταγωγή, θρησκευτικές πεποιθήσεις, μαθησιακές δυσκολίες.

- Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη χρήση παιδαγωγικών μεθόδων –συνήθως μη τυπικής μάθησης- που υποστηρίζουν την ευχάριστη και αβίαστη μάθηση και αξιοποιούν την ανατροφοδότηση. Τέτοιες τεχνικές που εμπεριέχονται στις προτεινόμενες δραστηριότητες είναι:

- **Καταιγισμός ιδεών- ιδεοθύελλα (brainstorming):** αποτελεί συμμετοχική διαδικασία κατά τη διάρκεια της οποίας οι μαθητές ανακαλούν συνειρμικά προϋπάρχουσες αντιλήψεις και προβαίνουν σε ελεύθερη και αυθόρμητη έκφραση ιδεών (σε σύντομο χρονικό διάστημα) για ένα θέμα διερευνώντας με αυτόν τον τρόπο τις ποικίλες διαστάσεις και τις πολλαπλές πτυχές του. Με αφορμή μια ιδέα, ένα ερώτημα ή έναν τίτλο οι μαθητές αναπτύσσουν τις σκέψεις τους πάνω στο θέμα χωρίς να αξιολογούνται ή να κρίνονται. Σκοπός είναι οι διάφορες ιδέες που προκύπτουν να ομαδοποιηθούν ώστε να προκύψουν οι διαφορετικές πτυχές του προβλήματος. Η τεχνική αυτή δεν προαπαιτεί ειδικές γνώσεις και μπορεί ο κάθε μαθητής να συμμετέχει χωρίς να αξιολογείται αρνητικά. Επίσης, βασίζεται στις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών αλλά και στη διαφορετικότητα των μελών μιας τάξης: ακριβώς επειδή κάθε μαθητής είναι διαφορετικός θα έχει να προσφέρει στην ομαδική διερεύνηση του θέματος τη δική του πτυχή κάνοντας τη συνολική οπτική πλουσιότερη.
- **Εργασία σε Ομάδες:** οι μαθητές συγκροτούνται σε μικρές ομάδες με διαφόρους τρόπους (βλέπε σχετικά Κεφάλαιο 4: Διαδικασίες Δημιουργίας Ομάδων) και συζητούν ένα θέμα, το οποίο παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης. Ιδιαίτερη σημασία έχει η επιλογή των μελών που απαρτίζουν τις ομάδες να είναι τυχαία γιατί έτσι συγκροτούνται ανομοιογενείς ομάδες με ισχυρά δυναμικά και χωρίς διαμαρτυρίες.
- **Επιχειρηματολογία (Debate):** είναι μια συνεργατική μορφή μάθησης η οποία εστιάζει στην επιχειρηματολογία των συμμετεχόντων. Πρόκειται για μια αναμέτρηση επιχειρημάτων και πειθούς. Η βασική ιδέα είναι ότι συνήθως η κάθε πλευρά (άτομο ή ομάδα) καλείται να υπερασπιστεί μία θέση/να εκφράσει την άποψή της επάνω σε ένα επίκαιρο ζήτημα παρουσιάζοντας επιχειρήματα σε λόγους περιορισμένης διάρκειας. Στην περίπτωση της διαλογικής αντιπαράθεσης, η άλλη πλευρά υπερασπίζει τη διαφορετική της θέση αντικρούοντας τα επιχειρήματα της πρώτης πλευράς. Μέσα από αυτή τη διαδικασία αναδεικνύονται το περίπλοκο των θεμάτων και η δυνατότητα της πολύπλευρης ερμηνείας τους. Το Debate δεν αποσκοπεί στην παρουσίαση μιας και μοναδικής αλήθειας και η υιοθέτηση της από όλους αλλά στην παρουσίαση της διαλλακτικότητας των συλλογισμών και των προτάσεων και στην συμβολή στην επίτευξη ευρύτερων στόχων, όπως την κριτική σκέψη, τις επικοινωνιακές δεξιότητες, την αποδοχή της διαφορετικότητας. Η επιχειρηματολογία μπορεί να ενισχύσει προϋπάρχουσες στάσεις ή/και να αλλάξει στάσεις και να δημιουργήσει

νέες. Μέσα από τις αντιπαραθέσεις και τις διαφορετικές απόψεις οι μαθητές γίνονται αναδημιουργοί της γνώσης.

- **Παιχνίδια Ρόλων (Role playing):** αναπαριστούν αληθινές συνθήκες της καθημερινής ζωής. Οι μαθητές υποδύονται ρόλους συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων σε συνθήκες που προσομοιάζουν μια προβληματική κατάσταση. Ο καθένας μπορεί να προβάλει τις προσωπικές του απόψεις και να διερευνήσει τις απόψεις άλλων, χωρίς να δίνουμε προσοχή σε μεγάλες υποκριτικές δεξιότητες. Με τα παιχνίδια ρόλων ενισχύεται η πρωτοβουλία, δίνεται η δυνατότητα σε ομάδες να επεξεργαστούν αμφιλεγόμενα θέματα της καθημερινής ζωής, π.χ. κοινωνικά προβλήματα, κ.ά. και ενθαρρύνεται η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων α) για τον εαυτό σου, π.χ. τι θα κάνεις εσύ προσωπικά σε μια αμφιλεγόμενη περίπτωση, β) για τους άλλους, π.χ. πώς θα σκεφτείς την οικογένειά σου σε μια τέτοια περίπτωση και γ) με άλλους, π.χ. όταν καλείσαι να συναποφασίσεις με ένα σύνολο ανθρώπων για κάτι. Οι συμμετέχοντες μπορούν α) να παίζουν τον εαυτό τους σ' ένα φανταστικό -ως προς το χώρο και χρόνο- για αυτούς περιβάλλον (που δεν έχουν δηλαδή βρεθεί ποτέ) ή β) να υποδυθούν άλλους χαρακτήρες και τύπους σε ένα περιβάλλον όπου «προσομοιώνετε» μια πραγματική κατάσταση ζωής. Αποτελεί μια τεχνική για τη διερεύνηση σε βάθος ενός θέματος και την αναγνώριση των πολλών και διαφορετικών αντιλήψεων που υπάρχουν από πίσω.
- **Μελέτη περίπτωσης:** πρόκειται για τη μελέτη συγκεκριμένων ζητημάτων με σκοπό την επιδίωξη της επίλυσής τους. Δίνονται πληροφορίες π.χ ένα άρθρο μιας εφημερίδας και οι μαθητές στηριζόμενοι σε αυτές τις πληροφορίες και στις γνώσεις και εμπειρίες τους προσπαθούν να κατανοήσουν το περιστατικό. Η εργασία είναι ομαδική, ώστε μέσα από τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση να μπορέσουν να κατανοήσουν καλύτερα το θέμα.

Η μέθοδος που χρησιμοποιούμε στοχεύει σε θεμελιώδεις αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο αναγνωρίζουμε τη διαφορετικότητα και τις διακρίσεις καθώς και τον τρόπο εργασίας με τα παιδιά-νέους. Μια τέτοια αλλαγή δεν μπορεί να συντελεστεί σε λίγες ώρες ή μόνο μέσα από μερικές δραστηριότητες! Χρειάζεται να εντάξουμε τις δραστηριότητες μέσα στο καθημερινό μας πρόγραμμα για αρκετούς μήνες. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά έχουν χρόνο να απορροφήσουν καλύτερα τη νέα γνώση και να συνδέσουν αυτό που έμαθαν με την καθημερινή τους ζωή στο ενδιάμεσο διάστημα.

Μπορείτε να ανατρέξετε στον πίνακα δραστηριοτήτων των σελίδων 47 και 94 για να εντοπίσετε τις δραστηριότητες που σας ταιριάζουν βάσει του θέματος και του απαιτούμενου χρόνου διεξαγωγής. Μπορείτε να αξιοποιήσετε εξίσου τόσο τις δραστηριότητες που απευθύνονται σε εσάς τους εκπαιδευτικούς, όσο και εκείνες που αφορούν στους μαθητές/εφήβους/νέους για να εργαστείτε με τους νέους. Ο διαχωρισμός αφορά μόνο στο επίπεδο πολυπλοκότητας καθώς οι δραστηριότητες που απευθύνονται στους εκπαιδευτικούς προϋποθέτει ήδη υπάρχουσα εμπειρία ή γνώση του αντικειμένου ή να έχει προηγηθεί σχετική συζήτηση με τους νέους. Παρότι δεν θεωρούμε ότι πολλοί εκπαιδευτικοί θα έχουν την ευκαιρία (ή την ανάγκη) να πραγματοποιήσουν όλες τις δραστηριότητες,

η συσχέτιση των θεμάτων μεταξύ τους έχει ως αποτέλεσμα όλες οι δραστηριότητες να μπορούν να χρησιμοποιηθούν όχι μόνο για την πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων, αλλά και υποστηρικτικά για ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων.

Απαντήσεις σε ερωτήσεις

Ερώτηση: «Τα παιδιά χρειάζεται να διδαχθούν την υπευθυνότητα, όχι τα δικαιώματα»

Απάντηση: Το εγχειρίδιο αυτό δίνει την ίδια έμφαση σε δικαιώματα και υποχρεώσεις. Οι δραστηριότητες είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να δείχνουν ότι τα δικαιώματα ενός ανθρώπου τελειώνουν εκεί που αρχίζουν τα δικαιώματα του άλλου και ο καθένας έχει την υποχρέωση να σέβεται τα δικαιώματα των άλλων.

Ερώτηση: «Τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν θα φοβίσουν τους νέους μαθητές;»

Απάντηση: Η διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι θετική, όχι αρνητική, επειδή οι μαθητές μαθαίνουν για τα δικά τους έμφυτα δικαιώματα και για τη σημασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Βέβαια, το να δίνονται πληροφορίες στους μαθητές για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μόνο δεν είναι αρκετό και μπορεί να είναι θλιβερό για τα νέα παιδιά. Ωστόσο, η διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι διαφορετική επειδή, αν και είναι βασισμένη στη γνώση ότι δυσάρεστα πράγματα συμβαίνουν, επίσης δίνει και στους μαθητές τις δεξιότητες τις οποίες χρειάζονται για να μπορούν να κάνουν κάτι για αυτά τα πράγματα και τη στάση ότι είναι δυνατό να ενεργήσουν για να αλλάξουν μια άσχημη κατάσταση.

Ερώτηση: «Τι γίνεται αν οι μαθητές μου κάνουν μια ερώτηση που δεν μπορώ να απαντήσω;»

Απάντηση: Όταν διδάσκονται ανθρώπινα δικαιώματα, οι απαντήσεις είναι σπανίως απλές. Τα σύνθετα θέματα ηθικής τάξεως δεν μπορούν να απαντηθούν με ναι ή όχι. Το να τίθενται ερωτήσεις είναι πιο σημαντικό από το να εξευρίσκεται μια «σωστή» απάντηση. Παρουσιάζοντας αυτά τα σύνθετα ζητήματα στα παιδιά και επιτρέποντας τους να τα μελετήσουν, μπορούμε να τους δώσουμε τα εφόδια για να τα αντιμετωπίσουν αργότερα στη ζωή. Το Δεύτερο Μέρος αυτού του εγχειριδίου εξηγεί διδακτικές μεθόδους οι οποίες μπορούν να σας βοηθήσουν να διερευνήσετε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τους μαθητές σας, χωρίς να χρειάζεται να έχετε τη «σωστή» απάντηση σε κάθε ερώτηση.

Ερώτηση: «Είναι πιθανόν κάποιοι γονείς, διευθυντές, εκπαιδευτικοί να εναντιωθούν στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, διότι θα την αντιληφτούν ως κατήχηση που ίσως οδηγήσει σε εναντιωματική και εξεγερσιακή συμπεριφορά;»

Απάντηση: η εκπαίδευση ανθρώπινα δικαιώματα μέσα από τη συζήτηση και τη συμμετοχή ενθαρρύνει τους νέους ανθρώπους να αναπτύξουν κριτική και διερευνητική σκέψη και να συμπεριφέρονται ορθολογικά. Κατά συνέπεια αναπτύσσει πολίτες που είναι σε θέση να συμμετάσχουν στην κοινωνία και στην ανάπτυξη της χώρας τους. Ο βαθμός όμως της εμπλοκής του κάθε ατόμου είναι δική του επιλογή.

Ερώτηση: «Ποιος είναι ο σκοπός της χρήσης παιχνιδιών;»

Απάντηση: Μαθαίνουμε και θυμόμαστε πράγματα καλύτερα κάνοντάς τα παρά απλώς ακούγοντας γι' αυτά. Αν και οι δραστηριότητες σ' αυτό το εγχειρίδιο είναι διασκεδαστικές, έχουν σοβαρούς σκοπούς, συνήθως την εξήγηση μιας έννοιας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτοί οι σκοποί εξηγούνται στην αρχή της κάθε δραστηριότητας. Δείτε επίσης το τμήμα «Τι είναι Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα;»

Ωστόσο, η ίδια ενεργός, συμμετοχική εκπαιδευτική μεθοδολογία χρησιμοποιείται για να διδάξει όλα αυτά τα αντικείμενα αφού αυτή η μεθοδολογία καλύπτει σχεδόν τα πάντα.

Γενικές συμβουλές προς συντονιστές

Καθώς οι παραπάνω τεχνικές βασίζονται στο προσωπικό βίωμα, τη συναισθηματική εμπλοκή και την άμεση συμμετοχή – που κάποιες φορές ισοδυναμούν με προσωπική έκθεση σε τρίτους - ως εκπαιδευτές κατά το σχεδιασμό μιας δραστηριότητας δεν πρέπει να ξεχνάτε:

Να ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να λένε τις απόψεις και τις ιδέες τους και να μιλάνε με βάση τις δικές τους εμπειρίες. Μην απορρίπτετε καμία πρόταση ως άχρηστη, άσχετη ή χαζή!

Να προσπαθείτε να δημιουργείτε ένα κλίμα αμοιβαίου σεβασμού, ένα ασφαλές περιβάλλον όπου όλοι αισθάνονται άνετα να εκφράσουν την άποψή τους. Ενθαρρύνουμε την έκφραση γνώμης από όλους τους συμμετέχοντες. Μην επιτρέπετε στην ομάδα να αποκλείει, να αγνοεί ή να δείχνει προκατάληψη ή ασέβεια σε οποιονδήποτε. Δεν επιτρέπουμε να διατυπώνονται προσωπικές επικρίσεις, επιθέσεις και αποδοκιμασίες από τους μαθητές απέναντι στη γνώμη και τη στάση των συμμαθητών τους: προσπαθήστε να καθιερώσετε κάποιες βασικές αρχές από την πρώτη κιόλας στιγμή.

Να ενθαρρύνετε τη συζήτηση και την αμφισβήτηση: εκφράζοντας τις αμφιβολίες ή την αβεβαιότητά τους θα μάθουν. Μην επιχειρήσετε μακροσκελείς παρουσιάσεις: κάτι τέτοιο απλά θα απωθήσει τους συμμετέχοντες!

Να υπογραμμίζετε τα κοινά σημεία με την πραγματικότητα των συμμετεχόντων και με τα πραγματικά προβλήματα στο περιβάλλον τους. Μην μιλάτε με γενικότητες που δεν σημαίνουν τίποτα για αυτούς.

Να ξεχάσετε κάθε δογματισμό! Να τους επιτρέπετε να αμφισβητούν τις «εδραιωμένες αλήθειες» - και να κάνουν και εσείς το ίδιο. Μην κάνετε κήρυγμα ή χρησιμοποιείτε τη δική σας θέση για να κλείσετε ένα θέμα.

Να είστε ειλικρινείς με τους συμμετέχοντες. Θα σας σεβαστούν περισσότερο και θα είναι πιο πιθανό να ανοιχτούν και οι ίδιοι. Μην υποκρίνεστε ότι ξέρετε εάν δεν είστε σίγουροι! Πείτε τους ότι θα μάθετε ή παροτρύνετέ τους να το κάνουν αυτοί.

Να εμπιστεύεστε τους συμμετέχοντες. Έχουν ανάγκη να βρουν τις απαντήσεις μόνοι τους. Μην τους μιλάτε καταδεκτικά και μην προσπαθείτε να τους οδηγήσετε σε κατευθύνσεις όπου δεν θέλουν να πάνε. Να λαμβάνετε στα σοβαρά υπόψη τις προτάσεις τους: είναι πιο πιθανό να εμπλακούν εάν αισθάνονται ότι μια ιδέα είναι δική τους. Μην νιώθετε ότι πρέπει να ακολουθήσετε πιστά το αρχικό σχέδιο: ακολουθήστε τα ενδιαφέροντά τους εάν προτιμούν να στραφούν σε μια άλλη κατεύθυνση.

Να κάνετε έκκληση στις φυσικές ανθρώπινες ευαισθησίες τους. Να τους ρωτάτε πώς αισθάνονται ή πώς θα αισθάνονταν εάν κάνανε αυτό ή εκείνο. Μην εγκαταλείπετε εάν οι απόψεις τους μοιάζουν κακόβουλες ή χωρίς πολύ σκέψη. Να τους δείχνετε μια άλλη οπτική γωνία.

Να αντιμετωπίζετε τους συμμετέχοντες ως ίσος προς ίσο, ο ένας απέναντι στον άλλον και ίσους προς εσάς. Είναι απλά ανθρώπινο! Μην αποκλείσετε συμμετέχοντες ή θεωρήσετε ότι ξέρετε τι μπορούν και τι δεν μπορούν να κάνουν. Οι άνθρωποι μπορούν να είναι απρόβλεπτοι!

Αποφεύγουμε τη στοχοποίηση συγκεκριμένων συμμετεχόντων στην οποία θα μπορούσαν να καταλήξουν σενάρια, ρόλοι, υλικό που προσιδιάζει στις προσωπικές ιστορίες, τα βιώματα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών μας. Γι αυτό, η καλή γνώση των στάσεων και χαρακτηριστικών των μελών της ομάδας είναι προαπαιτούμενο για τον εκπαιδευτή που ξεκινά μία δράση μη-τυπικής εκπαίδευσης.

Αποφεύγουμε την διατύπωση και μεταφορά των προσωπικών μας αντιλήψεων, προκαταλήψεων και στερεοτύπων ως εκπαιδευτών στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων. Είναι απαραίτητο ο ίδιος ο εκπαιδευτής να διερευνά και να αναστοχάζεται πάνω στις δικές του παραδοχές διαρκώς, να αυτομορφώνεται και να συμμετέχει σε επιμορφώσεις και σεμινάρια εκπαίδευσης εκπαιδευτών.

Κάποιες δράσεις μπορούν να σχεδιαστούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να εμπνέουν αντικρουόμενες δηλώσεις και αντιπαραθέσεις με σκοπό το γονιμότερο διάλογο. Ο εκπαιδευτής θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός σε αυτές τις περιπτώσεις και να παροτρύνει την αναζήτηση των βαθύτερων αιτιών των αντικρουόμενων αντιλήψεων ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος για περαιτέρω αναπαραγωγή κι ενίσχυση ήδη εδραιωμένων προκαταλήψεων.

Δημιουργούμε το κατάλληλο μαθησιακό κλίμα στην τάξη ή το χώρο που έχουμε στη διάθεσή μας. Τον διαμορφώνουμε έτσι ώστε να επιτρέπει ελευθερία κινήσεων και ομαδική δράση. Αν υπάρχουν καρέκλες, τις τοποθετούμε σε κυκλική διάταξη και τις μετακινούμε ανάλογα με τις απαιτήσεις της δράσης. Αν ο χώρος το επιτρέπει (π.χ. ύπαρξη μοκέτας), οι συμμετέχοντες μπορούν να κάθονται και στο πάτωμα, ώστε να νιώθουν ότι συμμετέχουν σε κάτι ευχάριστο και οικείο. Έχουμε προνοήσει επίσης για τα μέσα και υλικά που χρειάζονται οι δράσεις μας και τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα έκφρασης με πολλούς τρόπους (π.χ. χαρτόνια, post-it, πίνακες ανακοινώσεων, χρώματα κτλ)

Είμαστε έτοιμοι να δεχτούμε έξυπνα και αυθόρμητα σχόλια από τους μαθητές, ιδίως μετά τις πρώτες δράσεις εκπαίδευσης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Π.χ. σε κάποια στιγμή που μπορεί να ζητήσετε από τους μαθητές να κάνουν ησυχία, μπορεί να σας απαντήσουν ότι παραβιάζετε το δικαίωμά τους στην έκφραση. Σε τέτοιες δηλώσεις των μαθητών ο εκπαιδευτής μπορεί να αντιδράσει με χιούμορ, επιβραβεύοντας τα παιδιά για την άμεση εφαρμογή και μεταφορά στην πραγματικότητα των δικαιωμάτων που έμαθαν από τις δράσεις. Ενθαρρύνουμε ανάλογες αντιδράσεις και με την ευκαιρία που μας δίνεται μπορούμε να συζητήσουμε με τα παιδιά για καταστάσεις όπου το κοινό συμφέρον μπορεί να προηγείται έναντι των ατομικών δικαιωμάτων ή συμφερόντων.

Δεν ξεχνάμε ότι η βιωματική μάθηση είναι αποτελεσματική μόνο όταν είναι και ευχάριστη! Φροντίζουμε να οπλιστούμε με καλή διάθεση ως εκπαιδευτές και τονώνουμε την ψυχολογία της ομάδας με μικρά διαλλείματα χρησιμοποιώντας σύντομες δράσεις εγρήγορσης, ομαδικά δηλαδή παιχνίδια, που προσφέρουν την ευκαιρία για φυσική κίνηση, ψυχαγωγία και ενίσχυση του ομαδοσυνεργατικού κλίματος. Κάποιες τέτοιες δράσεις προτείνονται στο επόμενο κεφάλαιο, αλλά οποιοδήποτε ομαδικό παιχνίδι για παιδιά προσαρμοσμένο ώστε να έχει μικρή διάρκεια, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν δράση εγρήγορσης.

4.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΒΙΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Διαδικασίες Δημιουργίας Ομάδων

Οι ακόλουθες δραστηριότητες αφορούν σε τρόπους μέσα από το παιχνίδι να χωριστεί η ομάδα σε μικρότερες υποομάδες ή ζευγάρια, με εξασφαλισμένη την τυχαία σύστασή τους.

Προσπαθούμε να υπάρχει ισορροπία στον αριθμό των μελών της κάθε ομάδας και εάν είναι δυνατόν και στο φύλο.

Σε κάθε ομαδική δραστηριότητα επιλέγουμε έναν από τους ακόλουθους τρόπους χωρισμού σε υποομάδες:

Χωρισμός ομάδας σε ζευγάρια ή τριάδες

1. Βρείτε κάποιον που ...

Ο συντονιστής δίνει την οδηγία στους συμμετέχοντες να κάνουν ζευγάρια με κάποιον που έχει...

- Το όνομά του αρχίζει από το ίδιο γράμμα
- Το επώνυμό του /της έχει τον ίδιο αριθμό γραμμάτων με το δικό σας
- Έχει το ίδιο ύψος με εσάς
- Έχει δύο αδέρφια
- Φορά το ίδιο χρώμα κάλτσες με εσάς
- Φοράει αθλητικά παπούτσια
- Φορά ρολόι(στο ίδιο χέρι)
- Φοράει γυαλιά
- Έχει πιασμένα τα μαλλιά αλογοουρά, ή έχει ίδιο χρώμα μαλλιά
- Διαβάζει βιβλία
- Έχει κατοικίδιο
- Του /της αρέσει να παίζει σκάκι

Συνεχίζουμε τις ερωτήσεις έως ότου όλοι οι συμμετέχοντες βρουν κάποιον.

2. Μισαδάκια

Κόβουμε στη μέση εικόνες, στροφές τραγουδιών, παροιμίες και αφού τα ανακατέψουμε σε ένα κουτί, τραβούν με κλειστά μάτια και στη συνέχεια ψάχνουν να βρουν το ταίρι τους. Ανάλογα με τις υποομάδες στις οποίες θέλουμε να χωρίσουμε το σύνολο.

3. Βρείτε το ταίρι σας

Ο συντονιστής ανακατεύει και σκορπάει στο έδαφος, στο κέντρο της ομάδας, κάρτες στις οποίες έχει γράψει διαφορετικά ονόματα και αντικείμενα που γενικά ταιριάζουν μεταξύ τους και αποτελούν ζευγάρι. Κάθε μέλος διαλέγει μια κάρτα και ψάχνει να βρει το ταίρι του. Π.χ. Αλάτι και πιπέρι, Αυγά και μπέικον, Ζικ και Ζακ, Τομ και Τζέρι, Ρωμαίος και Ιουλιέττα, Λάδι και ξύδι, Ήλιος και φεγγάρι, Θάλασσα και Ουρανός, Ξαπλώστρα και παραλία, Κορμός και ρετσίνι, Υγρότοπος και κουνούπι.

Διαχωρισμός ομάδας σε τέσσερις υποομάδες:

1. Οι τέσσερις τοίχοι

Τοποθετούμε στους τέσσερις τοίχους της αίθουσας τέσσερις δηλώσεις. Αυτές μπορεί να είναι οι ακόλουθες:

«Πρέπει κάθε πρωί να ξυπνάς με αποφασιστικότητα, αν θες να πηγαίνεις το βράδυ στο κρεβάτι με ικανοποίηση».

«Χάνεις το 100% των προσπαθειών που δεν τολμάς να δοκιμάσεις».

«Φτωχός άνθρωπος δεν είναι αυτός/ή που δεν έχει ούτε ένα ευρώ, αλλά αυτός/ή που ζει χωρίς όνειρα».

«Έρχεται κάποια στιγμή που πρέπει να σταματήσεις να σπρώχνεις το αυτοκίνητο και να αρχίσεις να βάζεις ταχύτητα».

Ζητάμε από τους/τις μαθητές/τριες να επιλέξουν ποια από τις δηλώσεις τους εκφράζει και να πάνε να σταθούν στον τοίχο που είναι γραμμένη η δήλωση που τους εκφράζει.

Χωρισμός ομάδας σε 5μελής και πάνω υποομάδες

1. Οι αριθμοί

Βάζουμε στη σειρά τα μέλη της ομάδας και αρχίζουμε να μετράμε ανάλογα με το πόσα άτομα θέλουμε να έχει η κάθε υποομάδα (αν θέλουμε να χωρίσουμε ανά 4 μια ομάδα των 20 μελών, τότε μετράμε από τον πρώτο 1-2-3-4-5 , δίνοντας στον πρώτο τον αριθμό 1 και στον διπλανό του τον αριθμό 2, και συνεχίζουμε με τον ίδιο τρόπο με τους επόμενους. Στη συνέχεια λέμε να φτιάξουν μια ομάδα τα 1, άλλη μια τα 2 κ.λπ.

2. Οι καραμέλες

Μοιράζουμε στους μαθητές καραμέλες με γεύσεις τόσες όσες οι υποομάδες που θέλουμε να φτιάξουμε. Τους κερνάμε και τους ζητάμε να κρατήσουν τα χαρτάκια. Στη συνέχεια χωρίζονται σε υποομάδες ανάλογα με τη γεύση/χρώμα περιτυλίγματος που διάλεξαν.

3. Χρωματιστά χαρτάκια

Μοιράζουμε στους μαθητές χρωματιστά χαρτάκια που τα διαλέγουν με κλειστά μάτια μέσα από ένα κουτί. Υπάρχουν τόσα χρώματα τόσες όσες οι υποομάδες που θέλουμε να φτιάξουμε. Στη συνέχεια χωρίζονται σε υποομάδες ανάλογα με το χρώμα που διάλεξαν.

4. Γραμμή γενεθλίων

Ο συντονιστής δίνει μόνο την παρακάτω οδηγία:

Χωρίς να μιλάτε, φτιάξτε μια σειρά, ανάλογα με το μήνα και την ημερομηνία που έχετε γεννηθεί. Τα μέλη της ομάδας, με μίμηση ή άλλο τρόπο επικοινωνίας, χωρίς όμως ομιλία, πρέπει να φτιάξουν τη σειρά, βρίσκοντας την αρχή, τη μέση και το τέλος της. Ανάλογα με τον αριθμό των ομάδων που θέλουμε να φτιάξουμε, ξεκινάμε από το πρώτο άτομο στη γραμμή και παίρνουμε 3, 4 ή όσα άτομα χρειαζόμαστε ανά ομάδα.

5. Το μαγικό κουτί

Ο συντονιστής τοποθετεί ένα κουτί στη μέση της αίθουσας με χαρτάκια και καλεί κάθε μέλος να πλησιάσει το κουτί και να πάρει ένα χαρτάκι που γίνονται ζευγάρια.

Πχ. Ζώα-φαγητό, πόλη-πρωτεύουσα, δέντρα- οξυγόνο.

Εάν θέλουμε περισσότερα άτομα ανά ομάδα τοποθετούμε πολλά χαρτάκια με διαφορετικά ονόματα π.χ. ζώων, πουλιών, εθνικότητας, θρησκευτικότητας, φυτών.

6. Άσκηση σπάγκων (κορδέλας)

Η ομάδα κάθετα σε κύκλο. Στο έδαφος, στο κέντρο του κύκλου, ο συντονιστής σκορπεί κομμάτια σπάγκου, τόσα όσα τα μέλη της ομάδας. Τα κομμάτια του σπάγκου είναι κομμένα σε διαφορετικά μήκη. Η ποικιλία του μήκους είναι ανάλογη με τον αριθμό των μελών που ο συντονιστής επιθυμεί να έχει σε κάθε ομάδα. Κάθε μέλος διαλέγει ένα σπάγκο και ψάχνει να βρει τους υπόλοιπους που κρατούν σπάγκο που έχει το ίδιο μήκος με το δικό τους

Ασκήσεις Γνωριμίας

Οι αρχικές δραστηριότητες γνωριμίας πρέπει να δίνουν στα άτομα την ευκαιρία να σχετίζονται με άλλους συμμετέχοντες, να επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να εκφραστούν ελεύθερα και να αξιοποιήσουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους και παράλληλα να δημιουργούν ένα αίσθημα ασφάλειας για όλους μέσα στην ομάδα .

Εάν πρόκειται για άτομα που γνωρίζονται μεταξύ τους

Πολύχρωμος Καμβάς

Θεματική ενότητα: Γνωριμία- Επικοινωνία

Μέγεθος ομάδας: 15-20 άτομα

Χρόνος: 15 λεπτά

Οδηγίες

Προσδιορίστε τρία πράγματα που σας αρέσουν, τρία που μισείτε και τρία πράγματα που κάνετε καλύτερα.

Διαδικασία: Τα άτομα δεν πρέπει να παίρνουν το λόγο με τη σειρά την οποία κάθονται.

Γνωρίζω ότι... & Φαντάζομαι ότι....

Θεματική ενότητα: Γνωριμία- Επικοινωνία

Μέγεθος ομάδας: 15-20 άτομα

Χρόνος: 15 λεπτά

Οδηγίες

Κάθε μέλος της ομάδας διαλέγει ένα άλλο άτομο που δεν γνωρίζει πολύ καλά και το παρουσιάζει στους υπόλοιπους, πρώτα αναφέρει τι ξέρει για αυτό το άτομο και στη συνέχεια τι φαντάζεται. Ο άλλος ακούει και στο τέλος διορθώνει και συμπληρώνει αν θέλει.

Με τη σειρά του διαλέγει κάποιο άλλο άτομο το οποίο μας παρουσιάζει με τον δικό του τρόπο. Έτσι συνεχίζουν όλοι.

Διαδικασία

Τα άτομα πρέπει να διευκρινίσουν αν αυτό που λένε είναι κάτι που ξέρουν ή κάτι που φαντάζονται, ίσως να αιτιολογήσουν την απάντησή τους και δεν πρέπει να παίρνουν το λόγο με τη σειρά την οποία κάθονται.

Ρωτάμε: ποιος θέλει να ξεκινήσει....

Ακολουθεί μικρή συζήτηση σε σχέση με τις προβολές, τις προκαταλήψεις και τη στάση ζωής

Σύμπλεγμα

Θεματική ενότητα: Ενεργοποίηση-Δέσιμο Ομάδας

Μέγεθος ομάδας: 15-20 άτομα

Χρόνος: 15 λεπτά

Οδηγίες

Πείτε σε όλους να σταθούν ώμο με ώμο σε έναν κύκλο με τα χέρια τεντωμένα μπροστά. Να πιαστούν έτσι ώστε ο καθένας να κρατά τα χέρια δύο άλλων ατόμων, προσέχοντας να μην κρατά τα χέρια του διπλανού του. Ζητήστε τους να ξεμπλεχτούν, χωρίς να αφήσουν τα χέρια τους.

Διαδικασία

στην προσπάθεια ξεπλέγματος ίσως χρειαστεί κάποιος να περάσουν το σώμα τους επάνω ή κάτω από τα χέρια κάποιων. Απαιτείται υπομονή και επιμονή.

Ανασκόπηση:

Πως εργάστηκαν οι συμμετέχοντες από κοινού ώστε να ξεπλέξουν τον κόμπο;

Ήταν δημοκρατική διαδικασία; Πρότειναν όλοι κάποια λύση;

Ηγήθηκε κάποιο άτομο ώστε να λυθεί το σύμπλεγμα?

Εάν πρόκειται για άτομα που δεν γνωρίζονται μεταξύ τους

Στοιχηθείτε

Θεματική ενότητα: Ενεργοποίηση - Δέσιμο Ομάδας

Μέγεθος ομάδας: οποιοδήποτε

Χρόνος: 15 λεπτά

Οδηγίες

Πείτε στα μέλη της ομάδας να στοιχηθούν βάσει ύψους με τον πιο κοντό μπροστά και τον ψηλότερο πίσω. Όταν μπουν στη γραμμή ελέγξτε ότι η σειρά είναι σωστή.

Διαδικασία

Τα άτομα δεν επιτρέπεται να μιλούν αλλά μπορούν να επικοινωνούν χρησιμοποιώντας ήχους, νοήματα και τη γλώσσα του σώματος

Επαναλαμβάνουμε την άσκηση θέτοντας άλλα κριτήρια όπως μήνας γέννησης.

Ανασκόπηση:

Πως εργάστηκαν μαζί; Τι έκανε την ομάδα να δουλέψει; Τι καθυστερούσε την ομάδα; Υπήρχαν κάποια προβλήματα στην οργάνωση; Χρειάστηκε κάποιος να ηγηθεί; Λειτούργησε ως ηγέτης κάποιος; Πώς επιλέχθηκε; Θα μπορούσε η ομάδα να λύσει το πρόβλημα πιο γρήγορα την επόμενη φορά;

Περπάτημα

Θεματική ενότητα: Ενεργοποίηση

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε

Χρόνος: 15 λεπτά

Οδηγίες

Πείτε στα μέλη της ομάδας να σηκωθούν όρθιοι και να αρχίσουν να περπατάνε ελεύθερα στο χώρο.

Διαδικασία

Αφού κάνουμε ένα δυο γύρους λέμε:

Τώρα ας περπατήσουμε σαν να είμαστε γέροι. (30'')

Ας περπατήσουμε σαν να είμαστε μωρά που κάνουν τα πρώτα τους βήματα(30'')

Σαν να φοράμε ψηλά τακούνια (30'')

Σαν να σέρνουμε τις παντόφλες μας. (30'')

Σαν να μας τραβάει ένα μεγάλο σκυλί (30'')

Σαν να βουλιάζουμε στο χιόνι (30'')

Σαν να κουβαλάμε βαριές τσάντες (30'')

Σαν να περπατάμε ξυπόλητοι στην καυτή άμμο (30'')

Σαν να γλιστράμε σε πάγο (30'')

Ας μιμηθούμε τον/την.....(έναν συμμετέχοντα) (30'') Εκείνος/η σταματάει και παρατηρεί τους άλλους να τον μιμούνται.

Ας περπατήσουμε ξανά με τον δικό μας τρόπο ο καθένας.

Σημείωση: Πάντα ολοκληρώνουμε την άσκηση με κανονικό περπάτημα

Παραλλαγή-Προσθήκη: Μετά από μερικά περπατήματα, μπορούν να περπατήσουν ανά δύο, κολλημένοι από κάποιο σημείο του σώματος τους ως σιαμαίοι. Από τον ώμο, τον αγκώνα, τη φτέρνα, το μηρό, την πλάτη...

Ασκήσεις Κλεισίματος

Μασάζ στην πλάτη

Θεματική ενότητα: Κλείσιμο συνάντησης- Δέσιμο ομάδας

Μέγεθος ομάδας: οποιοδήποτε

Χρόνος: 10 λεπτά

Οδηγίες

Ας κάνουμε έναν κύκλο. Όλοι στεκόμαστε/ καθόμαστε σε κύκλο έτσι ώστε ο ένας βλέπει την πλάτη του άλλου. Κάνουμε μασάζ (σε ώμους, πλάτη σβέρκο) σε αυτόν που βρίσκεται μπροστά και δεχόμαστε από αυτόν που βρίσκεται πίσω. Μετά αλλάζουμε κατεύθυνση και επαναλαμβάνουμε.

Διαδικασία

Εάν επιλέξουμε να κάνουμε την άσκηση καθισμένοι, πρέπει να τοποθετήσουμε τις καρέκλες σε κυκλικό σχήμα, κοντά η μια στην άλλη ώστε απλώνοντας τα χέρια μας να φτάνουμε την πλάτη του μπροστινού ατόμου.

Παίρνω- Δίνω Ενέργεια

Θεματική ενότητα: Χαλάρωση

Μέγεθος ομάδας: οποιοδήποτε

Χρόνος: 10 λεπτά

Οδηγίες

Ας σταθούμε σε κύκλο.

Λυγίστε ελαφρά τα γόνατα και πατήστε καλά τα πέλματα στη γη...

Χαλαρώστε τη λεκάνη και τους ώμους (1')

Κλείστε τα μάτια σας...

Πιάστε τα χέρια των διπλανών σας με την αριστερή παλάμη καθενός να είναι στραμμένη προς τα επάνω και τη δεξιά προς τα κάτω. Φανταστείτε τη ροή της ενέργειας να κινείται στον κύκλο, από αριστερά προς δεξιά...Νιώστε την ενέργεια που παίρνετε από αριστερά σας και τι δίνετε δεξιά σας.(3')

Ανοίξτε αργά - αργά τα μάτια σας.... τελειώσαμε...

Ασκήσεις Αξιολόγησης

Παιχνίδι Τέλους

Θεματική ενότητα: Ανακεφαλαίωση- Συμβολικό κλείσιμο συνάντησης

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε

Χρόνος: 10 λεπτά

Προετοιμασία: 3-4 ερωτήσεις: Σας άρεσε η δραστηριότητα; Μάθατε κάτι νέο;

Διαδικασία

Δώστε στους τέσσερεις τοίχους τα ονόματα «ναι», «όχι», «δεν ξέρω» και «θέλω κάτι να πω».

Οδηγίες

Ρωτήστε την πρώτη ερώτηση και ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να πάνε στον τοίχο που έχει το όνομα που αντιπροσωπεύει την άποψη τους. Δώστε το δικαίωμα να μιλήσουν μόνο σε όσους είναι στον τοίχο «θέλω κάτι να πω». Συνεχίστε ομοίως.

Ο βαθμός ικανοποίησης

Θεματική ενότητα: Αξιολόγηση

Μέγεθος ομάδας: οποιοδήποτε

Χρόνος: 15 λεπτά

Οδηγίες

Σημειώστε σε ένα χαρτί το βαθμό ικανοποίησης σας από την ομάδα με κλίμακα 1-5, σε σχέση με:

- Κλίμα ομάδας
- Προσωπική συμμετοχή
- Εμφύχωση
- Περιεχόμενο
- Χρησιμότητα στην προσωπική ζωή

Συγκεντρώστε τα αποτελέσματα σε ένα πίνακα και συζητήστε

Άξονες Συζήτησης

Τι παρατηρείτε σε σχέση με τα συνολικά αποτελέσματα και με την κάθε ενότητα χωριστά; Θα ήθελαν να μιλήσουν περισσότερο για την αξιολόγησή τους κάποιοι; Όσοι έβαλαν τους μικρότερους βαθμούς; Όσοι έβαλαν τους μεγαλύτερους βαθμούς;

		ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ				
ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ		ΟΜΑΔΑ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΜΨΥΧΩΣΗ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ
	1					
	2					
	3					
	...					
	...					
	ΣΥΝΟΛΟ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ					

4.1 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Συνοπτικός Πίνακας Δραστηριοτήτων

 Τίτλος Δραστηριότητας	 Θεματική Ενότητα	 Μέγεθος Ομάδας	 Διάρκεια
Το Παιχνίδι των Αρχών	Δικαιώματα παιδιού	4-5 άτομα /ομάδα	40 λεπτά
Πως «βλέπουμε» τα Δικαιώματα μέσα από τα ΜΜΕ	Δικαιώματα παιδιού	4-5 άτομα /ομάδα	45 λεπτά
Κάνε ένα βήμα μπροστά	Διακρίσεις	4-5 άτομα /ομάδα	60 λεπτά
Το Μυστικό	Σtereότυπα, προκαταλήψεις και διακρίσεις	Οποιοδήποτε: 5-6 άτομα ηθοποιοί, 5-6 ειδικοί παρατηρητές	45 λεπτά
Ρατσισμός	Διακρίσεις	Οποιοδήποτε: 4 άτομα ηθοποιοί	45 λεπτά
Κατανοώντας τη ρητορική μίσους	Διακρίσεις	4-5 άτομα /ομάδα	60 λεπτά
Παραβατικές Συμπεριφορές και Τιμωρία	Ισότητα δικαιωμάτων	Οποιοδήποτε	45 λεπτά
Με ποιον θα θέλατε να ζείτε;	Ισότητα δικαιωμάτων	5-6 άτομα/ομάδα	45 λεπτά
Debate – Δημόσια Συζήτηση	Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης	5-6 άτομα/ομάδα	45 λεπτά
Δίπλα-Δίπλα ή Χέρι- Χέρι	Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης	5-6 άτομα/ομάδα	45 λεπτά
Ελευθερία Χωρίς Όρια;	Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης	5-6 άτομα/ομάδα	45 λεπτά

4.1.1 Ανθρώπινα Δικαιώματα & Δικαιώματα Παιδιού

Το Παιχνίδι των Αρχών

Θεματική ενότητα: Δικαιώματα παιδιού

Μέγεθος ομάδας: 4-5 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 40 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Εκτυπώστε τα άρθρα της Σύμβασης του Παιδιού και δημιουργήστε τρεις φακέλους έναν για κάθε ομάδα σύμφωνα με το παρακάτω υπόδειγμα:

Πρώτη ομάδα: άρθρα 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19, 22, 25, 28.

Δεύτερη ομάδα: άρθρα 2, 5, 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26, 29.

Τρίτη ομάδα: άρθρα 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30.

- Φωτοτυπήστε ή προλάβετε σε τοίχο τις αρχές που διέπουν τη σύμβαση.
- Χαρτί και στυλό.

Διαδικασία

Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε τρεις ομάδες.

Οδηγίες

Κάθε ομάδα θα πρέπει να εξετάσει δέκα από τα άρθρα της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Μοιράστε στις ομάδες τους φάκελους. Ζητήστε να προσπαθήσουν να αναγνωρίσουν τις αρχές οι οποίες αποτελούν τη βάση των άρθρων. Σημειώστε τις αρχές που εντοπίσατε σε χαρτί.

Στην ολομέλεια: Μοιραστείτε τα αποτελέσματα της κάθε ομάδας και δώστε στους συμμετέχοντες τις αρχές που διέπουν τη Σύμβαση.

Άξονες Συζήτησης

Συζητήστε γιατί αυτές οι αρχές είναι σημαντικές. Πώς θα άλλαζε στην πράξη η χώρα σας εάν αυτές οι αρχές γίνονταν σεβαστές από τον καθένα; Για παράδειγμα, πως θα άλλαζε η συμμετοχή στην τοπική αυτοδιοίκηση;

Αρχές που μπορούν να αναγνωριστούν είναι οι εξής: Υπευθυνότητα, Δικαιοσύνη, Ελευθερία, Ισότητα, Ανοχή, Αλληλεγγύη, Ασφάλεια, Ταυτότητα, Ειρήνη.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Πως «βλέπουμε» τα Δικαιώματα μέσα από τα ΜΜΕ

Θεματική ενότητα: Δικαιώματα παιδιού

Μέγεθος ομάδας: 4-5 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Παλιές εφημερίδες και περιοδικά παντός τύπου, αρκετά όμως για να έχει η κάθε ομάδα τουλάχιστον ένα.
- Πίνακα ή ένα μεγάλο χαρτόνι και στυλό.
- Την Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού που βρίσκεται στο Παράρτημα αυτού του εγχειριδίου.

Διαδικασία

- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες των 4-5 ατόμων.
- Μοιράστε στην τύχη τα περιοδικά και τις εφημερίδες.
- Ζωγραφίστε ένα κύκλο στον πίνακα ή σε χαρτόνι. Μέσα στον κύκλο γράψτε τις εξής τρεις φράσεις με τέτοιο τρόπο ώστε η μία να βρίσκεται μακριά από την άλλη. (Αυτό αφήνει πολύ χώρο για να κολληθούν τα αποκόμματα των εφημερίδων αργότερα.)

Τρεις φράσεις:

- Δικαιώματα που καταπατούνται
- Δικαιώματα που προστατεύονται
- Δικαιώματα που εφαρμόζονται

Οδηγίες

Διαβάστε δυνατά το παρακάτω κείμενο:

«Στο σύγχρονο κόσμο μας έχουμε όλοι πρόσβαση στην πληροφόρηση. Για τους περισσότερους από εμάς, η πληροφόρηση αυτή προέρχεται από τα ΜΜΕ και κυρίως μέσα από τις ειδήσεις. Καθημερινά, οι οθόνες της τηλεόρασης, το ιντερνέτ και οι εφημερίδες είναι γεμάτες από ιστορίες και καταστάσεις που είναι ελπιδοφόρες, τραγικές, χαρούμενες, λυπημένες, απλές ή περίπλοκες. Συνήθως, βλέπουμε τις θλιβερές ιστορίες και νιώθουμε αδύναμοι. Ωστόσο, αν δούμε προσεκτικά χρησιμοποιώντας τις ιδέες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα διαπιστώσουμε μοτίβα επιτυχίας, όπου προστατεύονται και εφαρμόζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και μοτίβα προβλημάτων όπου τα δικαιώματα καταπατούνται.»

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να ψάξουν στις εφημερίδες και τα περιοδικά τους για να βρουν πράγματα που θα αποδεικνύουν αυτές τις τρεις φράσεις. Ενθαρρύνετε τους να χρησιμοποιήσουν όλες τις στήλες των περιοδικών και των εφημερίδων, συμπεριλαμβανομένων των διαφημίσεων και άλλων θεμάτων.

Μπορείτε να ενθαρρύνετε με τα εξής παραδείγματα:

➤ Δικαιώματα που καταπατούνται:

Θα μπορούσε να είναι ένα άρθρο που εκφράζει διαμαρτυρία ότι μια δημοτική κλινική έκλεισε χωρίς να συμβουλευτεί πρώτα την τοπική κοινότητα. Αυτό αποδεικνύει την καταπάτηση του δικαιώματος στην υγεία ή ακόμα και στη ζωή!

➤ Δικαιώματα που προστατεύονται:

Θα μπορούσε να είναι μια ιστορία για παιδιά που έχουν σωθεί από ανθρώπους που τα κακοποιούσαν.

➤ Δικαιώματα που εφαρμόζονται:

Θα μπορούσε να είναι μια εικόνα ενός ποδοσφαιριστή που βάζει γκολ, παρουσιάζοντας το δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο, την υγεία, την ελευθερία της συναναστροφής, ή και του ταξιδιού (αν πρόκειται για ένα διεθνή αγώνα).

Αφού οι συμμετέχοντες ολοκληρώσουν τη δραστηριότητα (10 λεπτά), ζητήστε τους να κοιτάξουν τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού για να βρουν ένα άρθρο ή άρθρα που έχουν σχέση με τις ιστορίες που βρήκαν στις εφημερίδες. Διαθέστε άλλα 10 λεπτά για αυτό το μέρος της δραστηριότητας.

Στη συνέχεια ζητήστε από κάθε ομάδα με τη σειρά να καρφίτσώσει τα αποκόμματα στον πίνακα ή στο χαρτόνι. Καθώς το κάνουν αυτό, πρέπει να εξηγούν γιατί επέλεξαν το συγκεκριμένο παράδειγμα και ποιο άρθρο της ΣΔΠ υποδεικνύει.

Κάποια από τα επιλεγμένα παραδείγματα θα αφορούν καταστάσεις όπου το ίδιο δικαίωμα καταπατείται, προστατεύεται και εφαρμόζεται την ίδια στιγμή!

Άξονες Συζήτησης

- Ήταν εύκολο να βρείτε παραδείγματα που αποδεικνύουν δικαιώματα που καταπατούνται, προστατεύονται και εφαρμόζονται;
- Ήταν κάποια φράση πιο δύσκολο να αποδειχθεί; Γιατί;
- Υπήρχαν κάποια άρθρα εφημερίδων ή άλλα παραδείγματα όπου θα μπορούσαμε να πούμε ότι και οι τρεις φράσεις σχετίζονταν; Ποια; Γιατί;
- Υπήρχαν κάποια παραδείγματα όπου τα δικαιώματα ενός προσώπου ή μιας ομάδας προστατεύονταν με αποτέλεσμα να καταπατηθούν τα δικαιώματα κάποιου άλλου; Θα ήταν χρήσιμη η φράση «Τα δικαιώματά μου τελειώνουν εκεί που αρχίζουν τα δικά σου και αντίστροφα» σε μια τέτοια περίπτωση; Μήπως αυτή η φράση θα έδινε μια λύση σε όλους; Γιατί; Γιατί όχι;

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

4.1.2. Διαφορετικότητα – Διακρίσεις

Κάνε ένα βήμα μπροστά

Θεματική ενότητα: Διακρίσεις, Γενικά ανθρώπινα δικαιώματα

Μέγεθος ομάδας: 4-5 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 60 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Κάρτες ρόλων.
- Ανοιχτός χώρος (διάδρομος, μεγάλο δωμάτιο, εξωτερικός χώρος).
- Ταινία για διαχωριστική γραμμή

Προετοιμασία

Διαβάζουμε τη δραστηριότητα προσεκτικά. Ξαναβλέπουμε τη λίστα «καταστάσεις και γεγονότα» και την προσαρμόζουμε στην ομάδα. Ετοιμάζουμε τις κάρτες ρόλων, μια για κάθε συμμετέχοντα. Φωτοτυπούμε το χαρτί, το κόβουμε σε λωρίδες και το διπλώνουμε.

Διαδικασία

Οι κάρτες ρόλων μοιράζονται τυχαία, μια σε κάθε άτομο και ζητάμε να μην τις δείξουν στην υπόλοιπη ομάδα. Τοποθετούμε μια διαχωριστική γραμμή στη μέση του χώρου, έτσι ώστε όλοι οι συμμετέχοντες να μπορούν να σταθούν ο ένας δίπλα στον άλλον σε μια ευθεία.

1 2 3 Οδηγίες

Ζητάμε από τα μέλη της ομάδας να κάνουν ησυχία. Τους καλούμε να καθίσουν (στο πάτωμα) και να διαβάσουν τις κάρτες τους για να μπουν στον ρόλο τους (θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους και να κάνουν το καλύτερο δυνατό). Για να βοηθήσουμε να μπουν στο ρόλο τους, διαβάζουμε δυνατά μερικές από τις ερωτήσεις που ακολουθούν, κάνουμε παύσεις μεταξύ των ερωτήσεων για να τους δώσουμε χρόνο να σκεφτούν τους εαυτούς τους και τη ζωή τους:

Πώς ήταν η παιδική σας ηλικία; Σε τι σπίτι μένατε; Τι παιχνίδια παίζατε; Τι δουλειά έκαναν οι γονείς σας; Πώς είναι τώρα η καθημερινότητά σας; Πού συχνάζετε; Τι κάνετε το πρωί, το απόγευμα, το βράδυ; Τι ζωή κάνετε; Πού ζείτε; Ποιος είναι ο μισθός σας; Τι κάνετε στον ελεύθερό σας χρόνο; Τι κάνετε στις διακοπές σας; Τι σας συναρπάζει και τι φοβάστε;

Στη συνέχεια, ζητάμε από όλους/ες να παραμείνουν σιωπηλοί/ές και να σταθούν ο ένας δίπλα στον άλλο (όπως στη γραμμή εκκίνησης).

Τους διαβάζουμε τη λίστα με τις καταστάσεις ή γεγονότα. Κάθε φορά που απαντούν «ναι», θα πρέπει να κάνουν ένα βήμα μπροστά. Διαφορετικά, δεν θα πρέπει να μετακινηθούν.

Διαβάζουμε τις καταστάσεις με τη σειρά. Κάνουμε παύσεις μεταξύ των καταστάσεων για να επιτρέψουμε στα άτομα να κάνουν ένα βήμα μπροστά και να δουν τη θέση τους σε σχέση με τους/τις άλλους/ες. Καλούμε όλους/ες να σημειώσουν τις θέσεις τους. Δίνονται μερικά λεπτά να βγουν από τον ρόλο πριν γίνει ολομέλεια.

Άξονες Συζήτησης

Ξεκινάμε ρωτώντας την ομάδα για το τι συνέβη και πώς νιώθουν μετά τη δραστηριότητα. Έπειτα, συνεχίζουμε συζητώντας για τα θέματα που προέκυψαν και για το τι έμαθαν.

Πώς ένιωσαν κάνοντας ή όχι βήματα μπροστά;

Αυτοί που έκαναν συχνά βήματα μπροστά, τότε παρατήρησαν ότι οι άλλοι δεν μετακινούνταν τόσο γρήγορα όσο αυτοί;

Ένωσε κανένας ότι υπήρχαν στιγμές που τα δικαιώματά του αγνοούνταν;

Μπορούσαν να μαντέψουν τους ρόλους των άλλων; (Αφήστε να αποκαλύψουν τους ρόλους τους).

Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να παίξουν διαφορετικούς ρόλους; Πώς φαντάζονταν το πρόσωπο που έπαιζαν; Γνώριζαν οι συμμετέχοντες για τον χαρακτήρα που έπαιζαν; Ήταν από προσωπικές εμπειρίες ή από άλλες πηγές (ειδήσεις, βιβλία και ανέκδοτα); Είναι σίγουροι ότι οι πληροφορίες και οι εικόνες που είχαν για τον χαρακτήρα ήταν αξιόπιστες; (Με αυτό τον τρόπο μπορούμε να δείξουμε πώς τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις επηρεάζουν).

Ήταν η δραστηριότητα, κατά κάποιο τρόπο, καθρέφτης της κοινωνίας; Πώς; Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύονταν στον κάθε ρόλο;

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι τα ανθρώπινα δικαιώματά τους δεν έγιναν σεβαστά ή ότι δεν είχαν πρόσβαση σε αυτά;

Ποια θα μπορούσαν να είναι τα πρώτα μέτρα για να αντιμετωπιστούν οι ανισότητες στην κοινωνία;

Συμβουλές για τους συντονιστές

Η δύναμη σε αυτή τη δραστηριότητα βασίζεται στον αντίκτυπο που θα έχει το να δουν την απόσταση να αυξάνει μεταξύ των μελών της ομάδας, ειδικά στο τέλος, όταν θα υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ αυτών που προχώρησαν μπροστά και αυτών που έμειναν πίσω. Ο συντονιστής προσπαθεί οι ρόλοι να επιτρέπουν μόνο σε ελάχιστους από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να κάνουν βήματα μπροστά (να απαντούν «ναι»).

Αυτή η δραστηριότητα είναι η πλέον κατάλληλη για να συνδεθούν μεταξύ τους οι διάφορες γενιές δικαιωμάτων (αστικά/πολιτικά δικαιώματα και κοινωνικά/οικονομικά/πολιτισμικά δικαιώματα) και η πρόσβαση σε αυτά. Τα προβλήματα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού δεν είναι μόνο πρόβλημα τυπικών δικαιωμάτων - αν και το τελευταίο ισχύει, για παράδειγμα, για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο. Συνήθως, το πρόβλημα εντοπίζεται στην αποτελεσματική πρόσβαση στα δικαιώματα.

Συνοδευτικό Υλικό

Κάρτες ρόλων

Είσαι άνεργη μητέρα που μεγαλώνει μόνη τα παιδιά της.

Είσαι μια μουσουλμάνα κοπέλα αραβικής καταγωγής και μένεις με τους γονείς σου, που είναι πολύ θρησκευόμενοι.

Είσαι η κόρη διευθυντή τράπεζας. Σπούδασες οικονομικά στο πανεπιστήμιο.

Είσαι ο 19χρονος γιος αγρότη και μένεις σε ένα απομονωμένο χωριό στα βουνά.

Είσαι ένας ανάπηρος νέος, που μπορεί να μετακινηθεί μόνο με αναπηρικό καρότσι.

Είσαι στρατιώτης που κάνει υποχρεωτική θητεία.

Είσαι άνεργος/η δάσκαλος/α σε μια χώρα, της οποίας την καινούρια επίσημη γλώσσα δεν γνωρίζεις καλά.

Είσαι μια 17χρονη Ρομά, που δεν έχει τελειώσει το δημοτικό.

Είσαι ένας/μια 24χρονος/η πρόσφυγας από το Αφγανιστάν.

Είσαι παράνομος/η μετανάστης/τρια από το Μάλι.

Είσαι πρόεδρος στην πολιτική νεολαία της παράταξης που κυβερνάει τη χώρα.

Είσαι ο γιος Κινέζου μετανάστη και έχεις ένα επιτυχημένο κινέζικο εστιατόριο.

Είσαι η κόρη του αμερικανού πρέσβη στη χώρα που τώρα μένεις.

Είσαι ο/η ιδιοκτήτης/τρια μιας επιτυχημένης εταιρίας εισαγωγών - εξαγωγών.

Είσαι συνταξιούχος εργάτης, που δούλευε σε εργοστάσιο παπουτσιών.

Είσαι η κοπέλα ενός νέου καλλιτέχνη που είναι εθισμένος στα ναρκωτικά.

Είσαι μοντέλο αφρικανικής καταγωγής.

Είσαι 22χρονη λεσβία.

Είσαι μια μεσήλικας εκδιδόμενη γυναίκα οροθετική στον HIV.

Είσαι ένας 27χρονος άστεγος.

Καταστάσεις και Γεγονότα

Οι καταστάσεις διαβάζονται δυνατά. Δίνεται χρόνος μετά την εκφώνηση της κάθε κατάστασης στους συμμετέχοντες να κάνουν ένα βήμα μπροστά και να δουν αν έχουν απομακρυνθεί από τους άλλους. Δεν είναι απαραίτητο να διαβαστούν όλες οι δηλώσεις, μπορεί να γίνει επιλογή.

- Δεν έχετε βρεθεί ποτέ σε σημαντικές οικονομικές δυσκολίες.
- Έχετε ένα καλό σπίτι με τηλέφωνο και τηλεόραση.
- Πιστεύετε ότι στη χώρα που ζείτε σέβονται τη γλώσσα, τη θρησκεία και την κουλτούρα σας.
- Πιστεύετε ότι η γνώμη και οι απόψεις σας για κοινωνικά και πολιτικά θέματα ακούγονται.
- Σας συμβουλεύονται οι άλλοι για διάφορα θέματα.
- Δε φοβάστε μήπως σας σταματήσει η αστυνομία.
- Ξέρετε πού να απευθυνθείτε για βοήθεια, αν τη χρειαστείτε.
- Δεν έχετε νιώσει ποτέ διακρίσεις εξαιτίας της καταγωγής σας.
- Έχετε καλή κοινωνική και ιατρική προστασία και ασφάλιση.
- Μπορείτε να πάτε διακοπές μια φορά τον χρόνο.
- Μπορείτε να καλέσετε φίλους για φαγητό στο σπίτι σας.
- Έχετε μια ενδιαφέρουσα ζωή και είστε θετικοί για το μέλλον.
- Μπορείτε να σπουδάσετε και να ακολουθήσετε το επάγγελμα που επιλέξατε.
- Δε φοβάστε μήπως σας παρενοχλήσουν ή σας επιτεθούν στον δρόμο ή μέσω των Μ.Μ.Ε.
- Έχετε δικαίωμα ψήφου σε εθνικές και τοπικές εκλογές.

- Μπορείτε να γιορτάσετε τις πιο σημαντικές θρησκευτικές γιορτές με συγγενείς και φίλους.
- Μπορείτε να συμμετέχετε σε ένα διεθνές σεμινάριο στο εξωτερικό.
- Μπορείτε να πάτε κινηματογράφο ή θέατρο τουλάχιστο μια φορά την εβδομάδα.
- Δε φοβάστε για το μέλλον των παιδιών σας.
- Μπορείτε να αγοράσετε καινούρια ρούχα τουλάχιστον κάθε τρεις μήνες.
- Μπορείτε να ερωτευτείτε τον άνθρωπο της επιλογής σας.
- Νιώθετε ότι οι δεξιότητές σας γίνονται αποδεκτές και σεβαστές στην κοινωνία που ζείτε.
- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και να ωφεληθείτε από το διαδίκτυο.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Το Μυστικό

Θεματική ενότητα:

Στερεότυπα, προκαταλήψεις και διακρίσεις

Μέγεθος ομάδας:

Οποιοδήποτε: 5-6 άτομα ηθοποιοί, 5-6 ειδικοί παρατηρητές & οι υπόλοιποι γενικοί παρατηρητές

Χρόνος:

45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Αντίγραφα των καρτών - ρόλων και της υπόθεσης του έργου
- Χαρτί και στυλό για τους ειδικούς παρατηρητές
- 4-5 καρέκλες

Διαδικασία

Ο/η Συντονιστής/στρια ζητά 5 συμμετέχοντες-εθελοντές/ντριες να παίξουν 5 διαφορετικούς ρόλους και δίνει μία κάρτα ρόλου σε καθέναν από τους παίκτες και 2 ή 3 λεπτά για να μπουν στον ρόλο (κατά προτίμηση αντίστοιχου φύλου με τους ρόλους).

Ο/Η Συντονιστής/στρια ζητά και 5 άλλους εθελοντές για να είναι ειδικοί παρατηρητές. Κάθε ειδικός παρατηρητής θα παρακολουθήσει έναν συγκεκριμένο ρόλο και θα σημειώσει όλα τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται. Αποφασίζεται από κοινού ποιος θα παρακολουθήσει ποιον. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες θα είναι γενικοί παρατηρητές.

Ετοιμάζεται η σκηνή: τοποθετούνται 4-5 καρέκλες σε ένα ημικόκλιο.

Οδηγίες

Ο/Η Συντονιστής εξηγεί στους/στις συμμετέχοντες ότι αυτό είναι ένα παιχνίδι ρόλων για να διερευνήσουν τον ρόλο της οικογένειας στη διαβίβαση μηνυμάτων για ανθρώπους που ανήκουν σε διαφορετικές κοινωνικές ή πολιτισμικές ομάδες.

Εξηγείται σε όλους ότι οι 4-5 καρέκλες σε ένα ημικύκλιο είναι το σαλόνι του σπιτιού και ότι πρόκειται να παρακολουθήσουν μια οικογενειακή συζήτηση. Δίνεται το σήμα για να ξεκινήσει το παιχνίδι ρόλων.

Ο/Η Συντονιστής/στρια θα αποφασίσει πόσο χρόνο θα αφήσει το παιχνίδι ρόλων να τρέξει, ανάλογα με τον τρόπο που θα αναπτυχθεί (15 λεπτά θεωρούνται ικανοποιητικός χρόνος).

Άξονες Συζήτησης

Η αξιολόγηση ξεκινά με τους συμμετέχοντες - ηθοποιούς να αναφέρουν πώς αισθάνθηκαν μέσα στους ρόλους τους.

Στη συνέχεια ζητείται από κάθε παρατηρητή να διαβάσει τα επιχειρήματα που χρησιμοποιήθηκαν από κάθε ηθοποιό για να πείσει τους άλλους για την άποψή του. Ακολουθείται μια γενική συζήτηση με όλους. Ο/Η Συντονιστής μπορεί να ρωτήσει:

- Ήταν τα επιχειρήματα των ηθοποιών, παρόμοια με αυτά που έχετε ακούσει στο δικό σας οικογενειακό περιβάλλον;
- Θα ήταν διαφορετικό αν, αντί το αγόρι να είναι μαύρο, ήταν το ίδιο χρώμα με εκείνη;
- Θα ήταν διαφορετικά τα πράγματα αν ένα αγόρι έκανε κάτι ανάλογο; Να ανακοινώσει ότι έχει φίλη διαφορετικού χρώματος, περιμένουν παιδί, δεν θέλουν να παντρευτούν και η κοπέλα δεν θέλει να φροντίζει το παιδί.
- Τι θα είχε συμβεί αν η κοπέλα ανακοίνωνε ότι είχε σχέση με μια άλλη γυναίκα;
- Πιστεύετε ότι αυτό το είδος της σύγκρουσης εξακολουθεί να υφίσταται και στις μέρες μας ή είναι κάτι που υπήρχε μόνο στο παρελθόν;
- Έχει συνέβη σε σας παρόμοιο περιστατικό ή μήπως γνωρίζετε κάποιον που έχει αντιμετωπίσει ή αντιμετωπίζει παρόμοιο είδος πρόκλησης;

Συνοδευτικό Υλικό

Κάρτες Ρόλων

Υπόθεση

Η υπόθεση αφορά στην εφήμερη επαφή ανάμεσα στη Σοφία, μια νεαρή λευκή γυναίκα, 19 ετών, με τον Τζον, έναν νέο μαύρο άντρα που γνώρισε στις διακοπές της.

Η Σοφία επιστρέφει στο πατρικό της στην Θέρμη. Οι γονείς της έχουν προσκαλέσει συγγενείς και φίλους σε δείπνο. Η Σοφία δεν έχει αποκαλύψει το μυστικό της αλλά τα πράγματα οδηγούν στην αποκάλυψη του μπροστά σε όλους τους παρευρισκόμενους. Μεγαλωμένη από φιλελεύθερους γονείς, η Σοφία βρίσκει πολύ δύσκολο να κατανοήσει τη συμπεριφορά των γονιών της απέναντι στο θέμα. Πάντα της δίδαξαν να συμπεριφέρεται ισάξια σε όλους, από όπου κι αν κατάγονται και ανεξαρτήτου χρώματος, ωστόσο δεν μπορούν να δεχθούν ότι η κόρη τους έχει μείνει έγκυος από έναν μαύρο άντρα που δεν γνώριζε και θέλει να κρατήσει το παιδί.

Ο Παύλος, στενός φίλος του πατέρα είναι καλεσμένος και αυτός στο δείπνο αυτό.

Κατάσταση Κόρης

Έχετε αποφασίσει ότι θα αντιμετωπίσετε την οικογένειά σας και ότι θα τους πείτε ότι θέλετε να κρατήσετε με το μωρό σας. Ανακοινώνετε στην οικογένειά σας ότι επιθυμείτε να κρατήσετε με το μωρό σας που δεν γνωρίζετε τι χρώμα δέρματος μπορεί να είναι (μαύρο ή λευκό). Προσπαθήστε να υπερασπιστείτε την απόφασή σας και δηλώστε ότι θα προσπαθήσετε να αντιμετωπίσετε την προκατάληψη εναντίον των σχέσεων μεταξύ των νέων και των σχέσεων μεταξύ των νέων ανθρώπων διαφορετικών προελεύσεων και των διαφορετικών επιλογών/αποφάσεων των νέων ανθρώπων.

Κατάσταση Μητέρας

Η κόρη σας είχε μια σεξουαλική εμπειρία με ένα μαύρο άνδρα για τον οποίο δεν γνωρίζει τίποτα και είναι έγκυος. Αγαπάτε την κόρη σας πάρα πολύ, αλλά δεν μπορείτε να καταλάβετε πώς θα μπορούσε να κάνει αυτό σε σας. Στηρίζετε τον άντρα σας σε ό, τι λέει. Δεν απειλείτε και δεν εκφοβίζετε την κόρη σας, αλλά λυπάστε για τον πόνο που σας προκαλεί. Πιστεύετε ότι ένα παιδί εκτός γάμου - πόσο μάλλον εάν είναι άλλου χρώματος - θα την κάνει να υποφέρει πολύ, την ίδια και την οικογένειά της.

Κατάσταση Πατέρα

Είσαι ο αρχηγός του σπιτιού και δεν εγκρίνεις τη σχέση πόσο μάλλον την επιλογή της κόρης σου. Εκπροσωπείς το κύριο ηθικό ρεύμα και σε νοιάζει για το τι θα πουν οι γύρω σου. Δεν θεωρείς τον εαυτό σου ρατσιστή, αλλά αν η κόρη σου γεννήσει ένα μαύρο παιδί και εκτός γάμου, είναι κάτι διαφορετικό. Σκεφτείτε έναν αυστηρό πατέρα και λογομαχήστε όπως θα έκανε αυτός.

Κατάσταση μεγαλύτερου Αδελφού

Η αδερφή σου είχε μια σεξουαλική εμπειρία με ένα μαύρο άνδρα για τον οποίο δεν γνωρίζει τίποτα και είναι έγκυος. Κατ' αρχήν δεν σε ενδιαφέρει αν η αδερφή σου «πήγε» με έναν μαύρο άνδρα, και στην πραγματικότητα θα υπερασπιστείτε το δικαίωμα των ανθρώπων να είναι ελεύθεροι στις σχέσεις/επιλογές τους. Παρ' όλα αυτά, όταν η μητέρα σου λέει ότι είναι πιθανόν να κουτσομπολέψει όλη η πόλη την αδελφή σας και εσάς, σκέφτεστε ότι ίσως και να της κοστίσει. Δείχνετε την ανησυχία σας και θέλετε να προστατεύσετε την αδερφή σας.

Κατάσταση Παύλου

Είστε θρησκευόμενος και στενός φίλος του πατέρα. Πάντα είχατε διαφορετικές απόψεις με τον πατέρα της Σοφίας και φίλο σας. Δεν συμφωνείτε μαζί του και υπερασπίζετε τη Σοφία στην επιλογή/υποχρέωση της να κρατήσει το μωρό της.

Κατάσταση αδελφής μητέρας

Σοκαριστήκατε. Είστε συντηρητική και πολύ περισσότερο αυστηρός ο σύζυγός σας, που απουσιάζει σε ταξίδι. Η ανιψιά σας, που είχατε ως παράδειγμα για τα παιδιά σας, θέλει να κρατήσει ένα παιδί εκτός νάμου.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Ρατσισμός

Θεματική ενότητα: Διακρίσεις

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε: 4 άτομα ηθοποιοί

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Πίνακας ή κάποιο μεγάλο φύλλο χαρτονιού
- Αντίγραφα των καρτών – ρόλων κρίσιμου περιστατικού και οδηγίες κρίσιμου περιστατικού για τους βοηθούς
- Χαρτί και στυλό για τους βοηθούς
- 4 καρέκλες

Διαδικασία

Ο/η Συντονιστής/στρια ζητά 4 συμμετέχοντες-εθελοντές να προετοιμάσουν ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων βασισμένο στο κρίσιμο περιστατικό.

Οδηγίες

Οδηγίες

Ξεκινάμε τη δραστηριότητα συζητώντας γενικά για τον ρατσισμό: Τί καταλαβαίνουμε με τον όρο «ρατσισμός»; Μπορείτε να ωθήσετε τα μέλη της ομάδας να αντιδράσουν στον ρατσισμό αφηγούμενοι ένα ρατσιστικό αστείο και ζητώντας τους να εκφράσουν τη γνώμη τους για αυτό. Σημειώστε τις απαντήσεις τους στον πίνακα ή στο χαρτόνι.

Συνεχίζουμε σχολιάζοντας ότι ρατσιστικά περαστικά και διαπολιτισμικές παρεξηγήσεις συμβαίνουν καθημερινά. Ωθήστε τη συζήτηση στα καθημερινά γεγονότα και στις συμπεριφορές που τα μέλη της ομάδας αναγνωρίζουν ως ρατσιστικά.

Ακολουθεί το παιχνίδι ρόλων κρίσιμου περιστατικού σε τρία μέρη. Δώστε χαρτί και στυλό σε κάθε συμμετέχοντα και ζητήστε τους, μετά την ολοκλήρωση του κάθε μέρους, να καταγράψουν λέξεις κλειδιά που να απεικονίζουν τις σκέψεις τους για όσα διαδραματίστηκαν.

Άξονες Συζήτησης

Τι έγραψαν οι συμμετέχοντες στο πρώτο διάλλειμα; Τι ήταν αυτό που τους οδήγησε σε αυτό το συμπέρασμα; Εάν ήμασταν διευθυντής τι θα κάνατε;

Τι έγραψαν στο δεύτερο διάλλειμα; Τι τους οδήγησε σε αυτό το συμπέρασμα; Νομίζετε ότι το θέμα λύθηκε ικανοποιητικά;

Τι διαπίστωσαν στο τέλος; Τι τους οδήγησε σε αυτό το συμπέρασμα; Ποια είναι η γνώμη σας τώρα;

Πόσο διαδεδομένος είναι ο ρατσισμός στο σχολείο και στην κοινωνία γενικότερα; Ποιες ομάδες τον υφίστανται πιο πολύ; Γιατί; Είναι οι ίδιες ομάδες που υφίσταντο διακρίσεις είκοσι ή σαράντα χρόνια πριν;

Άλλαξε η αντίληψη σας για τι συνιστά ρατσισμό μέσα από τη δραστηριότητα; Πως; Δώστε ένα παράδειγμα.

Ποιος είναι υπεύθυνος να αποτρέπει ρατσιστικά γεγονότα να συμβαίνουν στο σχολείο σας;

Τι πρέπει να κάνουν οι εκπαιδευτικοί, ο πατέρας του Abdallah και ο διευθυντής για να εξασφαλίσουν ότι θα αποδοθεί δικαιοσύνη;

Τι θα μπορούσε και τι θα έπρεπε να γίνει προκειμένου να εξαλειφθούν ρατσιστικές συμπεριφορές στο σχολείο και στην κοινωνία;

Υπάρχει κάποια πολιτική διαχείρισης κρουσμάτων ρατσισμού στο σχολείο σας; Πχ υπάρχει σαφής δήλωση του σχολείου ότι δεν θα ανεχτεί κανένα ρατσιστικό περιστατικό ή φυλετική παρενόχληση στο σχολείο; Τι πρέπει να ακολουθήσει όταν εμφανιστεί τέτοιο περιστατικό; Πόσο έγκαιρη πρέπει να είναι η αντίδραση; Υπάρχει κάποιο συμφωνημένο χρονοδιάγραμμα αντίδρασης; Τι ενέργειες θα πρέπει να κάνουν διοίκηση, διδακτικό και μη προσωπικό, μαθητές και γονείς; Μερίδιο ευθύνης στον έλεγχο και την αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών έχουν όλοι.

Βοηθητικό υλικό

Όψεις του Ρατσισμού

Ο όρος **Ρατσισμός** στην κυριολεκτική του χρήση σημαίνει το μίσος ή τον φόβο για άτομα που ανήκουν σε φυλές διαφορετικές από τη δική μας, καθώς και την εχθρική ή και υποτιμητική στάση απέναντί τους, τους συστηματικούς περιορισμούς και τις διακρίσεις εις βάρος τους. Τα παραπάνω συνδέονται με την πεποίθηση ότι οι φυλές από τις οποίες προέρχονται είναι κατώτερες από τη δική μας. Ο όρος ρατσισμός χρησιμοποιείται κατ' επέκταση και για τις ανάλογες αντιλήψεις και συμπεριφορές προς άτομα διαφορετικά από εμάς, όσον αφορά άλλα διακριτικά γνωρίσματα πέρα από τη φυλή, π.χ. το φύλο, την εθνική/τοπική καταγωγή, την κοινωνική θέση, την κατάσταση της υγείας.

Με την έννοια του ρατσισμού συνδέεται η έννοια της φυλής. Ο όρος φυλή υποδηλώνει μια ομάδα ανθρώπων που χαρακτηρίζεται από κοινή καταγωγή και συνήθως από ορισμένα ευδιάκριτα φυσικά χαρακτηριστικά, όπως το χρώμα του δέρματος. Η έννοια αμφισβητείται, ιδίως μετά την αποκωδικοποίηση του DNA, καθώς οι φυλετικοί δείκτες έχει αποδειχθεί ότι αποτελούν ένα ελάχιστο, αμελητέο ποσοστό της γενετικής σύνθεσης του ατόμου. Οι κοινωνικοί επιστήμονες συμφωνούν σήμερα ότι η φυλή είναι μάλλον μια κοινωνική κατασκευή παρά μια γνήσια βιολογική κατηγορία. Όλοι οι άνθρωποι έχουν μια κοινή καταγωγή και οι ομάδες που ανήκουν στο ενιαίο ανθρώπινο είδος μετανάστευαν και μεταναστεύουν ερχόμενες συνεχώς σε επιμειξίες. Έτσι οι φυλετικές διαφοροποιήσεις είναι σχετικές και όχι απόλυτες.

Ο ρατσισμός ή φυλετισμός εμφανίστηκε ως επιστημονική θεωρία. Ο όρος βιολογικός φυλετισμός αναφέρεται σε θεωρίες που υποστήριξαν τη φυλετική ανισότητα με βιολογικά επιχειρήματα και που συνδέθηκαν με τον κοινωνικό δαρβινισμό (την άκριτη μεταφορά της βιολογικής θεωρίας του Δαρβίνου στην κοινωνία), σύμφωνα με τον οποίο στην κοινωνία δικαιούται να επιβιώσει ο ισχυρότερος. Θεμελιωτής του φυλετικού ντετερμινισμού θεωρείται ο Γκομπι-νό (Essay on the Inequality of the Human Race, 1853-55), που έδωσε στον δυτικό κόσμο το αναγκαίο άλλοθι για τα αποικιοκρατικά και ιμπεριαλιστικά του σχέδια. Στο αποκορύφωμά της η φυλετική θεωρία και πρακτική έφτασε επί ναζισμού.

Ο ρατσισμός στηρίχτηκε συχνά σε διάφορες επιστημονικές θεωρίες. Το 1994 οι ερευνητές Χέρνσταϊν και Μάρρεϋ (The Bell Curve, 1994) είχαν επαναφέρει τον ισχυρισμό ότι υπάρχει συσχετισμός μεταξύ φυλής και ευφυΐας, δηλαδή υποστήριξαν ότι τα άτομα που ανήκουν στη μαύρη φυλή είναι κατώτερης νοημοσύνης, γιατί είχαν κατώτερη επίδοση σε ορισμένες «δοκιμασίες νοημοσύνης», στις οποίες υποβλήθηκαν λευκά και μαύρα παιδιά. Όμως αυτές οι δοκιμασίες έχουν επικριθεί από πολλούς άλλους επιστήμονες ως σχεδιασμένες από την οπτική γωνία των λευκών της μεσαίας τάξης, δηλαδή τα ερωτήματα ευνοούν παιδιά που είναι γόνιμοι αυτής της κατηγορίας, ενώ, αντίθετα, οδηγούν σε κακή απόδοση παιδιά άλλων πληθυσμιακών ομάδων. Υποστηρίζεται ότι η νοημοσύνη

δεν κατανέμεται ανάλογα με τη φυλή αλλά προκύπτει από τον συνδυασμό γενετικών και περιβαλλοντικών παραγόντων, ιδίως από το μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο των οικογενειών. Πλείστες έρευνες σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης αποδεικνύουν ότι οι διαφορετικές ευκαιρίες και τα ερεθίσματα που παρέχονται στα παιδιά από τη βρεφική τους ηλικία, όταν μεγαλώνουν σε περιβάλλοντα διαφορετικού οικονομικού και μορφωτικού επιπέδου, η διαφορετικού είδους βοήθεια που λαμβάνουν κατά τη σχολική τους διαδρομή, καθώς και οι διαφορετικές προσδοκίες των γονιών για το μέλλον τους, είναι καθοριστικής σημασίας για την επίδοσή τους. Έτσι, το υψηλότερο οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο που για ιστορικούς λόγους έχουν οι λευκοί αναπαράγεται στη γενιά των παιδιών τους και ούτω καθεξής. Το πείραμα που επανέλαβε σε αρκετές τάξεις της η Αμερικάνα δασκάλα Τζέιν Έλλιστ (βλ. <http://www.youtube.com/watch?v=Bf0zfMI5KSA>) απέδειξε ότι η σχολική επίδοση είναι συνάρτηση και της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησης που καλλιεργεί στους μαθητές η στάση των εκπαιδευτικών αλλά και των συμμαθητών απέναντί τους.

Ο όρος φυλετισμός (racialism) χρησιμοποιήθηκε παλαιότερα ως συνώνυμος του ρατσισμού (racism). Όταν σήμερα χρησιμοποιείται ως φαινομενικά ουδέτερη αποδοχή της ύπαρξης και διάκρισης των φυλών, υποδηλώνει τον σύγχρονο ρατσισμό που εστιάζει στις πολιτιστικές και κοινωνικές διαφορές των «φυλών» και όχι στις βιολογικές, τις οποίες η σύγχρονη επιστήμη της βιολογίας έχει απορρίψει. Στις μέρες μας, δηλαδή, ο ρατσισμός έχει μετατοπιστεί τόσο, ώστε πλέον μιλάμε για «ρατσισμό χωρίς φυλές». Πρόκειται, σύμφωνα με τη διατύπωση του Πιερ Αντρέ Ταγκιέφ (Pierre-André Taguieff, 2005) για έναν «διαφοριστικό ρατσισμό».

Σύμφωνα με τον Ανδρέα Πανταζόπουλο (2008), ο **ιδεότυπος του σημερινού νέου ρατσισμού**, σε αντίθεση με τον παλιό βιολογικό ρατσισμό, μπορεί, κατά τον Ταγκιέφ, να αναλυθεί στα ακόλουθα τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά:

α) Στη μετατόπιση του ρατσιστικού λόγου από τη «φυλή» στην «κουλτούρα». Υποκατάσταση, δηλαδή, του «επιχειρήματος» για τη λεγόμενη φυλετική καθαρότητα από αυτό της υπεράσπισης μιας «αυθεντικής» πολιτισμικής ταυτότητας.

β) Στη μετατόπιση από την «ανισότητα» στη «διαφορά». Η παλιά υποτίμηση των «κατώτερων» («φυλών») δίνει σήμερα τη θέση της στη φοβία της ανάμιξης των πολιτισμών.

γ) Στην προσφυγή μάλλον σε «ετερόφιλες» [φιλία προς τον άλλο, τον ξένο] φόρμουλες («δικαίωμα στη διαφορά»), παρά σε «ετερόφοβες» [φόβος απέναντι στον ξένο].

δ) Το τελευταίο χαρακτηριστικό θα μπορούσε να αποδοθεί μέσα από τη διατύπωση του «έμμεσου» ή «συμβολικού ρατσισμού»: ο νεο-ρατσιστικός λόγος δύσκολα συλλαμβάνεται ως «ρατσιστικός», γιατί ρίχνει όλο του το βάρος στο άρρητο, στο υπονοούμενο. Οι αντισημίτες σήμερα παρουσιάζονται ως «αντι-σιωνιστές», ο αντι-μεταναστευτικός λόγος υποστασιοποιεί, καθολικεύει και δαιμονοποιεί τους «ανεπιθύμητους» ξένους («οι Άραβες»). Έτσι, η αντιμεταναστευτική στάση παρουσιάζεται ως ομαλή αντίδραση μιας κοινωνίας, η οποία θεωρεί ότι βρίσκεται σε κατάσταση νόμιμης άμυνας έναντι μιας «εισβολής»: η επίκληση της «εθνικής προτίμησης» («πρώτα οι εθνικοί πολίτες») αποτελεί τη «λογική» αποκορύφωση μιας έμμεσης αλλά πανίσχυρης πολιτικής αποκλεισμού από το εθνικό-κοινωνικό σώμα των «άλλων».

Ο βιολογικός φυλετισμός συνδέθηκε πολύ νωρίς με την **ευγονική**, την υποτιθέμενη «επιστήμη» της βελτίωσης του ανθρώπινου είδους μέσω της επιλεκτικής αναπαραγωγής. Η ευγονική διακρίνεται σε θετική και αρνητική. Η θετική ενθαρρύνει την αναπαραγωγή δήθεν ανώτερων ανθρώπινων όντων. Το ναζιστικό καθεστώς του Χίτλερ είχε ξεκινήσει τόσο πρόγραμμα θετικής ευγονικής (ξανθές, γαλανομάτες γυναίκες της Νορβηγίας τεκνοποιούσαν γονιμοποιημένες από ξανθούς γαλανομάτες Γερμανούς), όσο και πρόγραμμα αρνητικής ευγονικής (στείρωναν ανάπηρους, ψυχικά ασθενείς κτλ.). Ακραία εκδοχή προγράμματος αρνητικής ευγονικής ήταν το σχέδιο οριστικής εξόντωσης των Εβραίων, η επονομαζόμενη «Τελική Λύση», που είχε στόχο την εκκαθάριση του ανθρώπινου γένους από την κατώτερη εβραϊκή φυλή, την εξαφάνιση των «μιαρών» της γονιδίων.

Η Γενοκτονία των Εβραίων (αλλιώς γνωστή ως **Ολοκαύτωμα**) ήταν η κατάληξη των διακρίσεων που ξεκίνησαν το 1935 με τους «Νόμους της Νυρεμβέργης» που επέβαλαν αυστηρούς περιορισμούς στα δικαιώματα των Εβραίων της Γερμανίας. Το 1938, η «Νύχτα των Κρυστάλλων» προανήγγειλε την επερχόμενη κλιμάκωση του ναζιστικού σχεδίου, καθώς εκείνη τη νύχτα όχι μόνο υπέστησαν βανδαλισμούς εβραϊκά καταστήματα και εβραϊκές κατοικίες και συναγωγές αλλά και Εβραίοι ξυλοκοπήθηκαν και δολοφονήθηκαν. Το 1939 εγκαινιάστηκε το συστηματικό πρόγραμμα γενοκτονίας των Εβραίων που ζούσαν στη Γερμανία και στις χώρες που είχαν κατακτηθεί από τους Ναζί. Στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπως το Νταχάου, τα οποία είχαν αρχίσει να δημιουργούνται στη Γερμανία από το 1933, για να απομονώσουν τους πολιτικούς αντιπάλους του καθεστώτος (κομμουνιστές και συνδικαλιστές) και να τους εκμεταλλευτούν ως εργατικά χέρια, εξελίχθηκαν αργότερα σε στρατόπεδα μαζικής εξόντωσης Εβραίων αλλά και Ρομά και ομοφυλόφιλων. Σε αυτά προστέθηκαν και πολλά ακόμα στρατόπεδα εξόντωσης εντός και εκτός Γερμανίας (Αουσβιτς, Τρεμπλίνκα κ.ά.). Έξι εκατομμύρια Εβραίοι εκτελέστηκαν είτε αμέσως μετά την άφιξή τους (ιδίως τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι και στη συντριπτική τους πλειονότητα οι γυναίκες), είτε πέθαναν από εξάντληση, εργαζόμενοι σε καταναγκαστικά έργα με ελάχιστη τροφή, είτε εκτελέστηκαν από τις ειδικές ομάδες θανάτου (Einsatzgruppen) στο ανατολικό μέτωπο.

Η ιδιαιτερότητα του Ολοκαυτώματος (Shoah), σύμφωνα με τον Enzo Traverso (2013) συνίσταται στο γεγονός ότι «δεν ήταν απλώς μια έκρηξη ωμής βίας αλλά κι ένας σκοτωμός που εκτελέστηκε “δίχως μίσος”, χάρη σ’ ένα σχεδιασμένο σύστημα βιομηχανικής παραγωγής του θανάτου, ένας μηχανισμός που δημιουργήθηκε από μια μειοψηφία αρχιτεκτόνων του εγκλήματος και μπήκε σε λειτουργία από μια μάζα άλλοτε ένθερμων και άλλοτε ασυνείδητων εκτελεστών, μέσα στη σιωπηρή αδιαφορία της μεγάλης πλειοψηφίας του γερμανικού πληθυσμού, με τη συνοχή της Ευρώπης και την παθητικότητα του κόσμου».

Άλλοι όροι που σχετίζονται με τον ρατσισμό είναι οι εξής: ξενοφοβία, απαρτχάιντ, αντισημιτισμός, σεξισμός, φεμινισμός, ετεροσεξισμός.

Ξενοφοβία είναι η αντιπάθεια για άτομα ή ομάδες που θεωρούνται ξένοι. Η αντιπάθεια μπορεί να κυμαίνεται από την ελεγχόμενη απώθηση ως την παθολογική φοβία.

Απαρτχάιντ σημαίνει «διαχωρισμός» στην ολλανδική διάλεκτο της Ν. Αφρικής. Ο όρος δηλώνει το σύστημα διακρίσεων, που θεσμοθέτησε την ανώτερη θέση των λευκών σε όλους τους τομείς

(οικονομικοκοινωνικό και πολιτικό) και το οποίο εξασφάλισε την κυριαρχία των λευκών επί των μαύρων στη Ν. Αφρική. Σε αυτό το σύμπλεγμα των ρατσιστικών νόμων αντιπαράτεθηκε το «Νοτιοαφρικανικό Κογκρέσο Εργατικών Συνδικάτων», το οποίο, μετά από δεκαετίες αγώνων, επέτυχε το 1990 την απελευθέρωση του ηγέτη του, Νέλσον Μαντέλα, και στη συνέχεια την κατάργηση του απαρχαίντ.

Αντισημιτισμός ονομάζεται ο ρατσισμός εναντίον των Εβραίων, πρόκειται δηλαδή για ένα υπώνυμο (υποκατηγορία) του φυλετικού ρατσισμού. Ο όρος στην πραγματικότητα είναι καταχρηστικός, καθώς Σημίτες είναι οι λαοί που μιλούν σημαντικές γλώσσες, δηλαδή όχι μόνο οι Εβραίοι, αλλά και οι Ασυροβαβυλώνιοι, οι Φοίνικες και οι Άραβες. Η ιστορία του αντισημιτισμού είναι πολύ παλιά. Όταν ο χριστιανισμός εξελίχθηκε σε κυρίαρχη θρησκεία και στη συνέχεια σε κύρια δύναμη συνοχής στην Ευρώπη, οι Εβραίοι τέθηκαν στο περιθώριο της κοινωνίας, καθώς κατηγορούνταν ως υπεύθυνοι για τον θάνατο του Χριστού. Οι κατηγορίες αυτές βέβαια αποσιωπούσαν ότι ο ίδιος ο Χριστός, η Παναγία και όλοι οι Απόστολοι ήταν Εβραίοι. Έκτοτε, απομονώθηκαν σε **γκέτο** (συνοικίες υποχρεωτικής διαμονής των Εβραίων) στις περισσότερες ευρωπαϊκές πόλεις. Εξαιτίας των περιορισμών που τους τέθηκαν όσον αφορά την πρόσβαση σε διάφορα επαγγέλματα και στη δημόσια ζωή, σε συνδυασμό με την ανασφάλεια που προκαλούσε το εχθρικό κλίμα απέναντί τους, αποθαρρύνονταν από επενδύσεις σε γη (και γενικά σε ακίνητη περιουσία που θα χανόταν σε περίπτωση αναγκαστικής μετακίνησής τους) και αρκετοί στράφηκαν σε εμπορικές και τραπεζικές δραστηριότητες. Η συγκυρία της ανάπτυξης του εμπορίου στα τέλη του Μεσαίωνα και κατά την Αναγέννηση ευνόησε αρκετούς Εβραίους, οι οποίοι, λόγω των προαναφερόμενων επαγγελματικών ενασχολήσεων, πλούτισαν και έγιναν αντικείμενο φθόνου. Έτσι, οι διακρίσεις εις βάρος των Εβραίων εντάθηκαν και συχνά εξελίχθηκαν σε διωγμούς, που κυμαίνονταν από την αναγκαστική μετακίνηση σε άλλο τόπο ως τα γνωστά **πογκρόμ** (καταστροφή περιουσιών, προπηλακισμοί και δολοφονίες).

Πρέπει να τονιστεί ότι, ενώ ο αντισημιτισμός στρέφεται κατά των Εβραίων για λόγους φυλετικούς, ο παραδοσιακός αντι-εβραϊσμός που, προφανώς, είναι ο πρόγονος του αντισημιτισμού, στρέφεται εναντίον τους για λόγους θρησκευτικούς. Ο δυτικός αντι-εβραϊκός λόγος συγκροτήθηκε από δύο καταστατικούς μύθους:

α) τον μύθο του τελετουργικού φόνου και της βεβήλωσης του αγιασμένου άρτου, που δημιούργησε το αρνητικό στερεότυπο του «αιμοδιψούς Εβραίου»,

β) τον μύθο της παγκόσμιας συνωμοσίας του εβραϊσμού-σιωνισμού, που δημιούργησε τα συγγενή αρνητικά στερεότυπα του «συνωμότη/κυρίαρχου», του «διαβολικού μηχανορράφου» και του «εκ φύσεως δολοπλόκου ψεύτη» (Κόκκινος, 2007). Η εχθρότητα προς τους Εβραίους, η οποία σταδιακά εξελίχθηκε σε αντισημιτισμό, προκάλεσε πογκρόμ εναντίον των Εβραίων, κυρίως στην ανατολική Ευρώπη, και μικρότερης έντασης αντιπαλότητα σε πολλές άλλες χώρες.

Στην Ελλάδα υπήρξαν τέτοιου είδους αντι-εβραϊκές εκδηλώσεις, όπως, π.χ. η «Υπόθεση Πατσιφίκο» το 1849, η «Συκοφαντία για το αίμα» στην Κέρκυρα το 1891 και ο εμπρησμός του συνοικισμού Κάμπελ στη Θεσσαλονίκη το 1931. Κατά τον Μεσοπόλεμο εδραιώθηκε ο αντισημιτισμός και διαδόθηκε ευρύτερα με την άνοδο της ριζοσπαστικής Δεξιάς και την κατάρρευση του οικονομικού

φιλελευθερισμού και του κοινοβουλευτισμού. Η εγκαθίδρυση ολοκληρωτικών καθεστώτων στην Ευρώπη ανέδειξε τον αντισημιτισμό σε επίσημη ιδεολογία.

Σεξισμός θεωρείται η διάκριση μεταξύ ανθρώπων εξαιτίας του φύλου τους (στην αγγλική γλώσσα φύλο=sex), πρόκειται δηλαδή για τον ρατσισμό εναντίον των γυναικών. Οφείλεται σε ένα βαθιά ριζωμένο και συχνά μη συνειδητό σύνολο πεποιθήσεων και νοοτροπιών που συνοψίζονται στην εγγενή κατωτερότητα όσων ανθρώπων ανήκουν στο γυναικείο βιολογικό φύλο. Αυτή η νοοτροπία οδηγεί σε υποτιμητικές συμπεριφορές προς τις γυναίκες και στον αποκλεισμό τους απ' όσους τομείς δραστηριοτήτων αξιολογούνται ως σημαντικοί (πολιτική ζωή, ανώτερη εκπαίδευση κτλ.). Η δε επιθετική μορφή σεξισμού, ο «ανδρικός σοβινισμός», αντιμετωπίζει τις γυναίκες ως αντικείμενα της ανδρικής σεξουαλικής ηδονής. Αντίδραση στον σεξισμό είναι ο φεμινισμός.

Φεμινισμός είναι η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών και περιλαμβάνει την κινητοποίηση για πολιτικά και νομικά δικαιώματα, για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και στην εργασία, για σεξουαλική αυτονομία και το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού, δηλαδή της ελεύθερης επιλογής για το αν και πότε θα γίνει μια γυναίκα μητέρα.

Ετεροσεξισμός: ο όρος αναφέρεται στην εχθρότητα των ετεροφυλόφιλων εναντίον των ομοφυλόφιλων και στις διακρίσεις που απορρέουν από αυτή την εχθρότητα κατά ανθρώπων εξαιτίας του σεξουαλικού τους προσανατολισμού.

Ρόζα Παρκς: Η γυναίκα - σύμβολο στον αγώνα κατά του ρατσισμού στις ΗΠΑ

Η 42χρονη μοδίστρα από το Μοντγκόμερυ της Αλαμπάμα έπειτα από μία μέρα στη δουλειά, επιβιβάστηκε σε λεωφορείο στο κέντρο της πόλης και κάθισε στην πρώτη σειρά των θέσεων που προορίζονταν για τους «μαύρους» πολίτες. Σύμφωνα με το νόμο για το φυλετικό διαχωρισμό, ο οποίος ίσχυσε μέχρι το 1956, οι θέσεις των μαύρων επιβατών βρίσκονταν στο πίσω μέρος του λεωφορείου και χωρίζονταν από εκείνες των λευκών με μια κενή σειρά. Όταν το λεωφορείο γέμισε και έμειναν όρθιοι τέσσερις λευκοί, ο οδηγός Τζέιμς Μπλέικ, απαίτησε να αδειάσει η πρώτη σειρά του «έγχρωμου τομέα», στην οποία καθότανε η Παρκς και να μείνει κενή. Ενώ οι έγχρωμοι συνεπιβάτες της συμμορφώθηκαν στη διαταγή του οδηγού, η Παρκς εναντιώθηκε και παρέμεινε στη θέση της, με αποτέλεσμα εκείνος να καλέσει την αστυνομία κι εκείνη να συλληφθεί.

Συνοδευτικό Υλικό

Ένα κρίσιμο περιστατικό-κάρτα παιχνιδιού ρόλων

Αυτοσχεδιάστε ένα πολύ σύντομο παιχνίδι ρόλων βασισμένο στο γεγονός που ακολουθεί. Θα πρέπει να διαδραματιστεί σε τρεις σύντομες σκηνές, όπως υποδεικνύεται παρακάτω. Στα διαλείμματα ο συντονιστής της δραστηριότητας ζητάει από τους παρατηρητές να καταγράψουν τις σκέψεις τους για όσα διαδραματίζονται.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ: Δύο καθηγητές κουβεντιάζουν στο γραφείο καθηγητών.

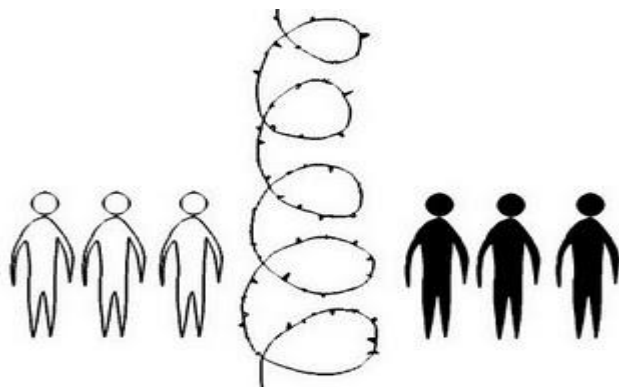
Κατά τη διάρκεια του προηγούμενου μήνα έχουν γίνει διάφορα στο σχολείο. Για μια ακόμη φορά έχουν εξαφανιστεί χρήματα. Ο/η διευθυντής/ντρια είναι αποφασισμένος/η να φτάσει μέχρι τέλους και εμπλέκει τους καθηγητές στην προσπάθεια να βρεθεί ο κλέφτης. Ο Abdallah, ένας μαθητής του οποίου η οικογένεια κατάγεται από τη Βόρεια Αφρική, συγκεντρώνει τις υποψίες τουλάχιστον για το πιο πρόσφατο κρούσμα.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ: Συνομιλία ανάμεσα στον πατέρα του Abdallah και τον/την διευθυντής /ντρια.

Ο/η διευθυντής /ντρια καλεί τον πατέρα του Abdallah. Ο πατέρας του Abdallah επιστρέφει όλο το ποσό που είχε κλαπεί στον/την διευθυντής /ντρια.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ: Οι δύο καθηγητές κουβεντιάζουν και πάλι στο γραφείο καθηγητών.

Το ότι ο πατέρας του Abdallah πληρώνει, γίνεται αντιληπτό από τους καθηγητές ως παραδοχή της ενοχής του Abdallah. Αργότερα, εντούτοις, βρίσκουν στοιχεία ότι ο Abdallah δεν είχε κάνει καμιά κλοπή.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Κατανοώντας τη ρητορική μίσους

Θεματική ενότητα: Διακρίσεις

Μέγεθος ομάδας: 4-5 άτομα /ομάδα

Χρόνος: 60 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Φωτοτυπίες των παραδειγμάτων ρητορικής μίσους
- Χαρτιά και στυλό
- Χαρτιά από πίνακα σεμιναρίων

Διαδικασία

Κάντε φωτοτυπίες των παραδειγμάτων ρητορικής μίσους.

Προετοιμάστε δύο χαρτιά πίνακα σεμιναρίων με τίτλο «Συνέπειες για τα θύματα» και «Συνέπειες για την κοινωνία».

Οδηγίες

1. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι καταλαβαίνουν με τον όρο «ρητορική μίσους στο διαδίκτυο».
- Ρωτήστε εάν έχει δει ποτέ κανείς ρητορική μίσους στο διαδίκτυο, είτε απευθυνόταν σε κάποιο άτομο, είτε απευθυνόταν σε εκπροσώπους συγκεκριμένων ομάδων (για παράδειγμα ομοφυλόφιλους, μαύρους, Μουσουλμάνους, Εβραίους, γυναίκες, κλπ.). Πώς αισθάνονται οι συμμετέχοντες όταν συναντούν τέτοια λόγια; Πώς νομίζουν ότι πρέπει να αισθάνονται τα θύματα; Εξηγήστε ότι ο όρος «ρητορική μίσους» χρησιμοποιείται για ένα ευρύ φάσμα περιεχομένου:

- Πρώτον, επεκτείνεται πέραν του λόγου και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει και άλλες μορφές επικοινωνίας, όπως είναι τα βίντεο, οι εικόνες, η μουσική και άλλα.
 - Δεύτερον, ο όρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει ιδιαίτερα υβριστική, έως και απειλητική, συμπεριφορά, καθώς και σχόλια που είναι απλά προσβλητικά.
2. Εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι θα αναλύσουν κάποια πραγματικά παραδείγματα ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, εστιάζοντας κυρίως στον αντίκτυπο που έχει τόσο στα ίδια τα θύματα όσο και στην κοινωνία.
 3. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα ένα παράδειγμα ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο από τις περιπτωσιολογικές μελέτες (σελ. 73-76).
 4. Ζητήστε τους να συζητήσουν την κάθε περίπτωση και να απαντήσουν στις ερωτήσεις. Πείτε τους ότι έχουν 15 λεπτά για να το κάνουν.

Άξονες Συζήτησης

Παρουσιάστε κάθε ένα από τα παραδείγματα, ζητώντας τις αντιδράσεις των ομάδων. Σημειώστε τις απαντήσεις στις ερωτήσεις σε έναν πίνακα σεμιναρίων. Εάν οι ομάδες έδωσαν παρόμοιες απαντήσεις, δείξτε το υπογραμμίζοντας την πρώτη απάντηση ή γράφοντας έναν αριθμό δίπλα της για να επισημάνετε ότι πάνω από μία ομάδα κατέληξε στην ίδια απάντηση. Αφού παρουσιάσουν όλες οι ομάδες τα αποτελέσματά τους, επιστρέψτε στις δύο σελίδες του πίνακα σεμιναρίων και χρησιμοποιήστε τις παρακάτω ερωτήσεις για να επανεξετάσετε την όλη δραστηριότητα με το σύνολο της ομάδας:

- Πώς σας φάνηκε η δραστηριότητα; Ποια ήταν τα αισθήματά σας για το παράδειγμα που αναλύσατε;
- Ποιες ήταν οι πιο συχνές συνέπειες της ρητορικής μίσους που ανέφεραν οι ομάδες;
- Υπήρχε τίποτα κοινό ανάμεσα στις ομάδες που αποτελούσαν στόχο της ρητορικής μίσους στα παραδείγματα;
- Υπήρχαν ομοιότητες στις συνέπειες, ανεξάρτητα από το ποια ομάδα ήταν στόχος της ρητορικής μίσους;
- Ποιες θα μπορούσαν να ήταν κάποιες επιπτώσεις εάν η συμπεριφορά αυτή επεκταθεί στο διαδίκτυο και κανείς δεν κάνει τίποτα για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα;
- Ποια εργαλεία ή μεθόδους μπορείτε να σκεφτείτε για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο;
- Τι μπορούμε να κάνουμε εάν συναντήσουμε παρόμοια παραδείγματα στο διαδίκτυο;

Συμβουλή για τους συντονιστές

Περισσότερες πληροφορίες για την εκστρατεία ενάντια στη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο μπορείτε να βρείτε στον ιστότοπο της Εκστρατείας (www.nohatespeechmovement.org).

Συνοδευτικό Υλικό

Παράδειγμα 1

Ένας νέος άντρας ανεβάζει μια τεράστια σημαία του εθνικιστικού κόμματος στο προφίλ του σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης με σχόλια όπως «Έξω το Ισλάμ από τη χώρα μου - Ας προστατέψουμε τον λαό μας». Αναρτά φωτογραφίες με το σύμβολο της ημισελήνου και του αστεριού μέσα σε μια πινακίδα απαγόρευσης. Διαδίδει τα στοιχεία αυτά μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και την προσωπική του ιστοσελίδα.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 2

Ο Α. συντάσσει ένα δημοσίευμα όπου όχι μόνο αποδεικνύει ότι το Ολοκαύτωμα «δε συνέβη ποτέ», αλλά και παραθέτει υβριστικά και ρατσιστικά σχόλια για τους Εβραίους. Ο Α. δημοσιεύει το κείμενο αυτό στο προσωπικό του ιστολόγιο (blog) και σε διάφορους άλλους αντισημιτικούς ιστότοπους.

Ο Α. εντάσσει επίσης το περιεχόμενο αυτό σε διάφορα wikis στο διαδίκτυο, παρουσιάζοντάς το σαν «επιστημονικά δεδομένα» για το Ολοκαύτωμα.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 3

Το άρθρο ενός σημαντικού δημοσιογράφου σε εφημερίδα που πρόσκειται στο κυβερνών πολιτικό κόμμα αποκαλεί τους Ρομά «ζώα» και απευθύνει έκκληση για την εξουδετέρωσή τους με κάθε μέσο.

Στο φόρουμ που συνδέεται με τη διαδικτυακή έκδοση της εφημερίδας ανεβάζονται πολλά σχόλια που συμφωνούν με τις θέσεις του δημοσιογράφου.

Η εφημερίδα δεν προβαίνει σε εξηγήσεις ούτε ζητά συγγνώμη για τις θέσεις. Εμφανίζονται και άλλα άρθρα στο διαδίκτυο που υιοθετούν την ίδια στάση και χρησιμοποιούν παρόμοιο ύφος, ενώ όλο και περισσότεροι άνθρωποι αρχίζουν να σχολιάζουν στο φόρουμ.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 4

Διοργανώνεται εκστρατεία στο διαδίκτυο, η οποία υποστηρίζει ότι η οικονομική κρίση στη χώρα είναι συνέπεια των μεταναστών και των προσφύγων. Αρχίζουν να κυκλοφορούν δημοσιεύσεις σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης: φωτογραφίες που απεικονίζουν τους πρόσφυγες ως επιθετικά άτομα, εικόνες με πρόσφυγες σε ταπεινωτικές καταστάσεις και σχόλια γύρω από το ότι κλέβουν τις δουλειές από τους ντόπιους. Αρχίζει να διαδίδεται έντονη παραπληροφόρηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως ψευδή στατιστικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι μετανάστες είναι βίαιοι και προκαλούν προβλήματα.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 5

Σε διάφορους ειδησεογραφικούς ιστότοπους δημοσιεύονται καταχρηστικά σχόλια, που ισχυρίζονται ότι οι ξένοι δεν έχουν δικαίωμα να ζουν στη χώρα. Κάποιες αναρτήσεις ενθαρρύνουν τη βία ενάντια στους μη λευκούς ξένους.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 6

Στο διαδίκτυο εμφανίζονται βίντεο που ισχυρίζονται ότι τα άτομα ΛΟΑΤ είναι «ανώμαλα» και «άρρωστα» και θα πρέπει να διατηρούνται μακριά από την κοινωνία, γιατί καταστρέφουν τις παραδόσεις και τη συνέχεια του έθνους. Τα βίντεο αναφέρουν πηγές επιστημονικής έρευνας, αλλά συχνά οι αναφορές γίνονται λανθασμένα ή επιλεκτικά. Κάποια από τα βίντεο δείχνουν φωτογραφίες οικογενειών ΛΟΑΤ με τα παιδιά τους.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 7

Ένας ποδοσφαιρικός αγώνας διακόπτεται μετά από προσβολές και συνθήματα από τους οπαδούς ενάντια σε έναν παίκτη επειδή είναι «μαύρος». Ένα βίντεο με τα συνθήματα και τη διακοπή του αγώνα προβάλλεται στο διαδίκτυο και διαδίδεται γρήγορα. Ρατσιστικά σχόλια επαναλαμβάνονται σε διάφορους δικτυακούς τόπους. Όταν αρχίζει η αντίδραση με διαμαρτυρίες, πολλοί υποστηρικτές των σχολίων αυτών ισχυρίζονται ότι έπεσαν θύμα λογοκρισίας.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 8

Εδώ και λίγο καιρό κυκλοφορεί στο διαδίκτυο μια διαφήμιση για τζιν. Δείχνει μια σκηνή όπου μια γυναίκα είναι περιτριγυρισμένη από άντρες. Η σκηνή υπαινίσσεται σεξουαλικά μηνύματα, ενώ η γενικότερη εικόνα παραπέμπει σε σεξουαλική βία και βιασμό. Σε μια χώρα, αρκετές οργανώσεις διαμαρτύρονται. Τα νέα για αυτό το περιστατικό στο διαδίκτυο προσελκύουν διάφορα σχόλια, εκ των οποίων πολλά ενισχύουν την ιδέα ότι οι γυναίκες είναι αντικείμενα με τα οποία οι άντρες μπορούν να παίξουν και να είναι βίαιοι.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 9

Ένας πολιτικός κατηγορεί τους Μουσουλμάνους ότι είναι η κύρια αιτία εγκλημάτων ενάντια σε κορίτσια. Επικαλείται την «κοινή γνώση» και παρουσιάζει κάποια «χαρακτηριστικά παραδείγματα». Το βίντεο που συνοδεύει το άρθρο προκαλεί πολλά σχόλια, μερικά από τα οποία είναι ρατσιστικά και βίαια. Άλλοι άνθρωποι, που υποστηρίζουν την ίδια άποψη, αναφέρονται στα λόγια του, τα οποία παρουσιάζουν ως μια αξιολογούμενη και εμπειριστατωμένη άποψη.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 10

Σε ένα διαδικτυακό κανάλι με βίντεο παραμένουν κάποια βίντεο γύρω από τις βίαιες συγκρούσεις που υπήρξαν στο παρελθόν ανάμεσα σε δύο χώρες. Αρχίζουν να προστίθενται πολλά σχόλια, που εκφράζουν ρατσιστικές απόψεις ενάντια στον λαό της μίας από τις δύο χώρες. Ο ρατσισμός και οι ύβρεις ανάμεσα σε αντιπροσώπους των δύο κοινοτήτων συνεχίζονται για μεγάλο χρονικό διάστημα.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

Παράδειγμα 11

Μουσική με έντονα εθνικιστικά φρονήματα μεταδίδεται από ένα διαδικτυακό μουσικό κανάλι. Κάποια τραγούδια αναρτώνται από μέλη δύο εθνοτικών κοινοτήτων που στο παρελθόν είχαν εμπλακεί σε βίαιες συρράξεις. Τα τραγούδια συχνά ενθαρρύνουν τη χρήση βίας ενάντια σε άτομα της άλλης εθνοτικής ομάδας.

- Ποια είναι τα θύματα της ρητορικής μίσους στο παράδειγμα αυτό; Τι επιπτώσεις έχει επάνω τους η ρητορική μίσους;
- Τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό το παράδειγμα ρητορικής μίσους στους ανθρώπους που ταυτίζονται με τις κοινότητες όπου συμβαίνει αυτό και στην κοινωνία γενικότερα;

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

4.1.3. Ισότητα Δικαιωμάτων

Παραβατικές Συμπεριφορές και Τιμωρία

Θεματική ενότητα: Ισότητα δικαιωμάτων

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Κάρτες με παραβατικές συμπεριφορές
- Κάρτες με τιμωρίες

Διαδικασία

Χωρίζουμε την ομάδα σε ζευγάρια μοιράζουμε τις κάρτες στα ζευγάρια.

Οδηγίες

Δίνουμε την οδηγία να συνδέσουν κάθε παραβατική συμπεριφορά με μια τιμωρία, συμφωνώντας και οι δύο μέσα από συζήτηση. Εξηγούμε ότι υπάρχουν περισσότερες κάρτες τιμωρίας από όσες οι παραβατικές συμπεριφορές ώστε να μπορούν να επιλέξουν όποια νομίζουν ότι ταιριάζει.

Όταν τα ζευγάρια ολοκληρώσουν τη συζήτηση και τη σύνδεση των καρτών θα έχουν μια κλίμακα αξιολόγησης των παραβατικών συμπεριφορών από το πιο σοβαρό στο λιγότερο.

Στη συνέχεια τα ζευγάρια ενώνονται ανά δυο και κάνουν ομάδες των τεσσάρων. Κάθε ομάδα έχει μια κλίμακα αξιολόγησης την οποία πρέπει να συζητήσουν και να καταλήξουν ομόφωνα σε μια νέα κλίμακα που θα αντιπροσωπεύει την 4μελή ομάδα τους. Και τέλος στην ολομέλεια επαναλαμβάνεται το ίδιο.

Άξονες Συζήτησης

Πότε οδηγηθήκατε πιο εύκολα στη δημιουργία της κλίμακας αξιολόγησης; Τι ήταν πιο δύσκολο στην μικρή ομάδα; Γιατί ήταν πιο δύσκολο; Ποια είναι παραβατική συμπεριφορά; Γιατί είναι παραβατική συμπεριφορά; Γιατί οι άνθρωποι αξιολογούν διαφορετικά την παραβατική συμπεριφορά; Είναι εύκολο να κατανοήσουμε τις αξίες των άλλων;

Συνοδευτικό Υλικό

Κάρτες - Παραβατικές συμπεριφορές

Γράψιμο συνθημάτων/ Graffiti σε δημόσιο χώρο

Κάποιος ανήλικος φτύνει σε αστικό λεωφορείο

Ένα παιδί δίνει μια γροθιά στη μητέρα του

Χρήση ναρκωτικών ουσιών

Κάποιος ανήλικος πουλά ναρκωτικά σε φίλους του

Κλοπή κινητού τηλεφώνου αξίας 600 €

Κλοπή τυρόπιτας αξίας 2€

Φόνος πατέρα με το όπλο του πάνω σε διαφωνία

Φόνος φίλου πάνω σε παιχνίδι

Προμελετημένη πρόκληση ατυχήματος σε φίλο

Κάποιος ανήλικος εκβιάζει άλλο παιδί για την απόσπαση χρημάτων

Κάποιος ανήλικος ασκεί bullying σε μικρότερο συμμαθητή

Παράνομη οδήγηση οχήματος

Παραβίαση σηματοδότη από ανήλικο 17 ετών με μηχανάκι (50cc)

Κάποιος ανήλικος ληστεύει ένα περίπτερο με την απειλή όπλου και δεν τραυματίζεται κανείς

Καταστροφή ενός αυτοκινήτου

Κάποιος ανήλικος βρίσκει ένα πορτοφόλι με 200€ και ταυτότητα και δεν το παραδίδει στην αστυνομία.

Πρόσκληση φωτιάς με δυναμιτάκια

Πρόκληση απώλειας όρασης σε περαστικό με τη χρήση φωτοβολίδας

Παίξιμο τυχερών παιχνιδιών

Μια παρέα φίλων προκαλεί σωματικές βλάβες σε άλλα άτομα

Κάποιος ανήλικος-μαθητής βρίζει τον καθηγητή του εκτός σχολείου

Ανήλικος κλέβει με την παρότρυνση και τη βοήθεια των γονέων του.

Εκβιασμός συμμαθητή για την απόκρυψη μιας πράξης που προκάλεσε το σπάσιμο μιας βιτρίνας καταστήματος με πέτρα

17χρονος μεθυσμένος προκαλεί καυγά σε μπαρ στις 02.00 τη νύχτα.

17χρονος βιάζει μια κοπέλα

Ανήλικος εισβάλλει σε σχολείο και με όπλο σκοτώνει τη φίλη του

Ανήλικος τραυματίζει τη γιαγιά του με μαχαίρι

Κάποιος ανήλικος μπλοκάρει την είσοδο στο σχολείο.

Είσοδος σε τρένο χωρίς εισιτήριο

Κάρτες - Τιμωρίες

Επίπληξη του ανήλικου, δηλ. η επίσημη αποδοκιμασία της πράξης του ανήλικου από το Δικαστήριο (2 κάρτες)

Ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανήλικου στους γονείς ή στους επιτρόπους του (προϋποθέτει συγκροτημένο και “ομαλό” οικογενειακό περιβάλλον. Σκοπός του μέτρου είναι η ενίσχυση της ευθύνης αυτών των ανθρώπων στη διαπαιδαγώγηση του ανήλικου. Δεν αποκλείεται η επιβολή σ’ αυτούς ποινής για παραμέληση εποπτείας ανήλικου) (3 κάρτες)

Ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε ιδρύματα ανηλίκων ή σε επιμελητές ανηλίκων. (2 κάρτες)

Συνδιαλλαγή μεταξύ ανήλικου δράστη και θύματος για έκφραση συγγνώμης και εν γένει για εξώδικη διευθέτηση των συνεπειών της πράξης. (3 κάρτες)

Αποζημίωση του θύματος ή κατ’ άλλον τρόπο άρση ή μείωση των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο (π.χ. χρηματική ποινή). (2 κάρτες)

Παροχή κοινωφελούς εργασίας από τον ανήλικο (π.χ 3μήνες, 5 μήνες, 12 μήνες, 2-3 έτη). (3 κάρτες)

Παρακολούθηση από τον ανήλικο κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς φορείς. (2 κάρτες)

Φοίτηση του ανήλικου σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης.(1 κάρτα)

Παρακολούθηση από τον ανήλικο ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής. (1 κάρτα)

Τοποθέτηση του ανήλικου σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής (2 κάρτες)

Καμία ποινή (3 κάρτες)

Κενές κάρτες όπου συμπληρώνετε η ποινή από την ομάδα (2 κάρτες)

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Με ποιον θα θέλατε να ζείτε;

Θεματική ενότητα: Ισότητα Δικαιωμάτων

Μέγεθος ομάδας: 5-6 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Εκτυπώνουμε τη λίστα των ενοικιαστών (μία για κάθε μαθητή).

Διαδικασία

Στην αρχή οι συμμετέχοντες εργάζονται ατομικά και στη συνέχεια χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες.

Οδηγίες

Στην ολομέλεια:

Δίνουμε σε κάθε συμμετέχοντα από μια λίστα με πιθανούς ενοικιαστές και διηγούμαστε την ακόλουθη ιστορία της οικογένειας Μίλερ:

«Σε ένα πολύ μεγάλο σπίτι ζουν ο κύριος και η κυρία Μίλερ μαζί με τον 20χρονο γιο τους Ντέιβιντ. Η οικογένεια ζει αρκετά ευτυχισμένη σ' αυτό το σπίτι. Ο κ. και η κ. Μίλερ παίρνουν σύνταξη και αποφασίζουν να μετακομίσουν στην εξοχή. Ο Ντέιβιντ μένει μόνος στο σπίτι της οικογένειάς του και ζει μια ικανοποιητική εργένικη ζωή μέχρι που μια μέρα χάνει τη δουλειά του. Ο Ντέιβιντ δεν έχει πια τη δυνατότητα να ζει μόνος στο μεγάλο σπίτι. Με τα τελευταία του χρήματα αποφασίζει να το χωρίσει σε 6 διαμερίσματα και να βάλει αγγελία “ενοικιάζεται” στην εφημερίδα».

Τώρα φανταστείτε πως είστε ο Ντέιβιντ και πρέπει να επιλέξετε πέντε ενοικιαστές από τη λίστα ανθρώπων που απάντησαν στην αγγελία σας, έτσι ώστε να μπορέσετε να κρατήσετε το σπίτι. (δώστε 5 λεπτά)

Αφού επιλέξουν τους ενοικιαστές κάθε συμμετέχων ξεχωριστά, στη συνέχεια χωρίστε την ομάδα σε υποομάδες των 4-5 ατόμων και ζητείστε να διαλέξουν 5 ενοικιαστές για τους οποίους συμφωνεί ολόκληρη η ομάδα. (δώστε 10 λεπτά)

Άξονες Συζήτησης

Συζητάμε με την ομάδα τα παρακάτω:

Κατέληξε η ομάδα σε 5 κοινούς ενοικιαστές; Ναι/Όχι; Γιατί (όχι);

Πώς δούλεψε συλλογικά η ομάδα για να βρει αυτούς τους 5 κοινούς ενοικιαστές; Τι ήταν δύσκολο, τι ήταν εύκολο;

Συζητάμε τους λόγους για τους οποίους επέλεξαν αυτά τα άτομα.

Συζητάμε για τις πιθανές προκαταλήψεις που έχει ο καθένας μας.

Εξηγούμε ότι το να μην έχουμε προκαταλήψεις είναι σχεδόν αδύνατο, το πιο σημαντικό είναι να καταλάβουμε ότι αυτές είναι προκαταλήψεις και ότι οι συζητήσεις για τις διαφορές και η καλύτερη γνωριμία των άλλων μπορεί να αλλάξει τις απόψεις μας.

Συνοδευτικό Υλικό

Λίστα ενοικιαστών

Με ποιους θα μοιραζόσασταν το ίδιο σπίτι;

1. Ανύπαντρη μητέρα με 3χρονο παιδί, ο πατέρας του οποίου είναι Τυνήσιος. Επισκέπτεται περιστασιακά τον γιο του και κάποιες φορές φέρνει και μερικούς φίλους.
2. Οικογένεια Πακιστανών μεταναστών εργατών με 5 παιδιά, ηλικίας από 1 έως 12 ετών. Ο πατέρας εργάζεται σε χαλυβουργία, η μητέρα θα αναλάμβανε τη θέση του θυρωρού.
3. Οικογένεια με 17χρονη κόρη η οποία είναι στην Γ' Λυκείου. Ο πατέρας είναι λογιστής σε τράπεζα, η μητέρα είναι δασκάλα.
4. Ανύπαντρη 70χρονη κυρία η οποία ζει με την κατώτατη σύνταξη.
5. Ομάδα 7 Ιρακινών προσφύγων που δουλεύουν όλοι στην κουζίνα ενός μεγάλου εστιατορίου.
6. Παρέα 5 νέων οι οποίοι ζουν εναλλακτικά, ανακυκλώνουν, και καταναλώνουν μόνο όσα χρειάζονται για να επιβιώσουν.
7. Τρεις Παλαιστίνιοι φοιτητές οι οποίοι είναι ενεργοί πολιτικά. Διαδηλώνουν για τα δικαιώματά τους συχνά.

8. Οικογένεια τσιγγάνων με 5 μέλη. Ο πατέρας εργάζεται περιστασιακά και παραμένει άνεργος στο ενδιαμέσο. Η οικογένεια είναι μέρος μιας ευρύτερης οικογένειας η οποία έχει ισχυρούς δεσμούς και τους αρέσει να κάνουν γλέντια.
9. Ζευγάρι Αμερικανών δίχως παιδιά. Ο σύζυγος εργάζεται στη Διεθνή Αρχή Ατομικής Ενέργειας, η σύζυγος φροντίζει το νοικοκυριό και 3 κανίς.
10. Δύο καλλιτέχνες γύρω στα 40 οι οποίοι ζουν αντισυμβατικά και έχουν πολλούς καλλιτέχνες φίλους.
11. Κοπέλα η οποία μελετά πιάνο και τραγουδά στο ωδείο, η οποία πρέπει να εξασκείται τακτικά τα απογεύματα.
12. Μαύρος Αμερικανός με την Αυστριακή σύντροφό του. Προσπαθεί να βγάλει άδεια εργασίας ως μηχανικός.
13. Θρησκευόμενη οικογένεια μουσουλμάνων η οποία ζει ακολουθώντας αυστηρά το Κοράνι. Η μητέρα βγαίνει απ' το σπίτι μόνο καλυμμένη με μαντήλα.
14. Νεαρός σε αναπηρική πολυθρόνα ο οποίος ζει με την 76χρονη μητέρα του.
15. Τυφλό κορίτσι που ζει μαζί με το σκύλο του.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

4.1.4. Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής & Έκφρασης

Debate – Δημόσια Συζήτηση

Θεματική ενότητα: Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης

Μέγεθος ομάδας: 5-6 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- 1 κουτί
- 8 θέματα επιχειρηματολογίας γραμμένα σε χαρτί διπλωμένα ή σε μορφή πάπυρου και τοποθετημένα μέσα στο κουτί

Διαδικασία

Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες. Ένα μέλος από κάθε ομάδα πλησιάζει το κουτί και διαλέγει ένα χαρτί-θέμα.

Οδηγίες

Η ομάδα συσκέπτεται και με τη βοήθεια του brainstorming καταγράφει διάφορες ιδέες - θέσεις - απόψεις πάνω στο θέμα. (10')

Στη συνέχεια το σύνολο των μελών πρέπει να πάρουν θέση σε σχέση με τη δήλωση που έχουν στα χέρια τους, να αποφασίσουν εάν είναι υπέρ ή κατά, και να επιχειρηματολογήσουν ανάλογα.

Σημειώστε 8 - 10 επιχειρήματα πάνω στα οποία θα στηρίξετε την άποψή σας. Προετοιμαστείτε κατάλληλα γιατί θα υπάρξουν ερωτήσεις-ενστάσεις από το κοινό. (10')

Αποφασίστε ποιος θα εκπροσωπήσει την ομάδα σας στην συζήτηση. Κατά τη διάρκεια της επιχειρηματολογίας κανείς δεν πρέπει να τους διακόψει ή να τους βοηθήσει. (3')

Στο τέλος της εισήγησης ζητήστε από τους συμμετέχοντες να πάρουν θέση εάν συμφωνούν ή διαφωνούν. Δώστε 5' σε όλους όσους διαφωνούν να προετοιμάσουν την επιχειρηματολογία τους και να επιλέξουν κάποιον να την παρουσιάσει.

Δώστε τη δυνατότητα σε όσους το επιθυμούν να αλλάξουν απόφαση-πλευρά.

Άξονες Συζήτησης

Άλλαξε κανείς άποψη κατά τη διάρκεια της συζήτησης; Αν ναι, ποια ήταν τα επιχειρήματα που τους έπεισαν;

Θεωρούν οι συμμετέχοντες ότι επηρεάστηκαν από παράγοντες πέρα των επιχειρημάτων; Από την πίεση των υπολοίπων, τον συγκινητικό τρόπο ομιλίας, από αίσθηση ανταγωνισμού;

Όσοι δεν άλλαξαν γνώμη, πιστεύουν ότι υπάρχει κάτι που θα μπορούσε να τους πείσει να αλλάξουν άποψη;

Ποιοι ισχυρισμοί ήταν οι πλέον αμφιλεγόμενοι και γιατί;

Ποια θέματα ήταν πιο δύσκολα και γιατί;

Ήταν δύσκολο να μιλήσει κανείς για το θέμα του με τόσο μικρή προετοιμασία;

Γιατί σε μία κοινωνία οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις; Πως θα πρέπει να ρυθμίζονται οι διαφωνίες σε μια δημοκρατική κοινωνία;

Θα πρέπει όλες οι απόψεις να είναι ανεκτές σε μια δημοκρατία; Ο πλουραλισμός και η ελευθερία έκφρασης θα πρέπει να υπόκεινται σε όρια σε μια ανεκτική κοινωνία; Πρέπει να επιτρέπονται οι διαδηλώσεις φασιστικών ή εθνικιστικών ομάδων;

Συνοδευτικό Υλικό

Θέματα επιχειρηματολογίας

Μισθοδοσία, Φύλο και εργασία στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα

Πρόσφυγες και ανοιχτά σύνορα

Σεξουαλικές προτιμήσεις Μαθητών & Στάση Σχολείου

Επιλογές Παιδιού και στάση Γονέων

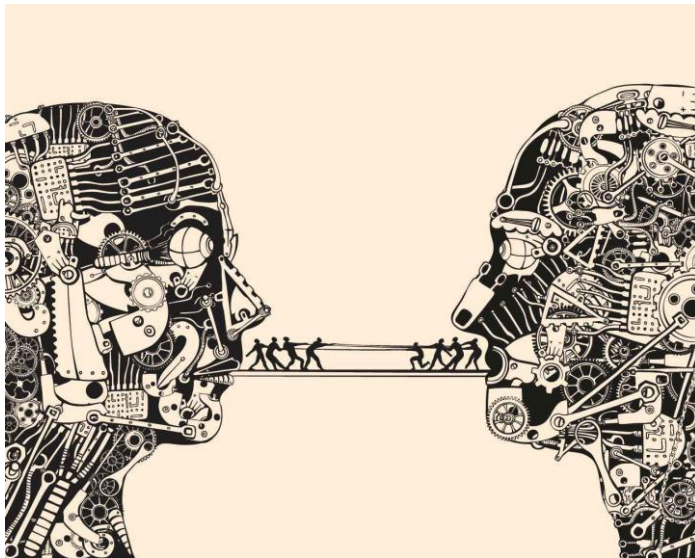
Ελεύθερη Έκφραση Μαθητών & στάση Εκπαιδευτικών

Διαφορετικότητα (Μαθησιακή, φυλετική, θρησκευτική, σωματική, πνευματική) και στήριξη Εκπαιδευτικής Κοινότητας

Νέες Μορφές Οικογένειας (σύμφωνο Συμβίωσης- υιοθεσία παιδιού από ομόφυλους γονείς) και Σχολική Κοινότητα

Παραμέληση Παιδιού από γονείς-Βία

Γιατί ο άνθρωπος είναι φτιαγμένος να ζει ομαδικά. Και είναι φοβερό όταν οι συνθήκες τα φέρνουν έτσι που ένα ανθρώπινο πλάσμα ζει μόνο, χωρίς φίλους. Και είναι επίσης φοβερό όταν οι «φυσιολογικοί» άνθρωποι ακόμα και τη συμπάθεια προς ένα άτομο με Ειδικές Ανάγκες, την κάνουν να φαίνεται σα χάρη. Σαν τον «άνωτερο» που δείχνει μεγαλοψυχία στον «κατώτερο» του. Ξεχνούν ότι αν τα πράγματα ήταν αλλιώς, σαν άνθρωποι και σαν χαρακτήρες, θα είχαν και αυτοί πολλές φίλιες, αλλά η αναπηρία τους απομακρύνει και αυτό ίσως τους πληγώνει περισσότερο από την ίδια την αναπηρία.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Δίπλα-Δίπλα ή Χέρι – Χέρι

Θεματική ενότητα: Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης

Μέγεθος ομάδας: 5-6 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- 11 χαρτόκουτα ανά ομάδα
- Ονομασίες χαρτόκουτων: Δημοτικές Αρχές, Επιχειρηματίας, Εργαζόμενος, Έφηβος, Γονιός, Αστυνομός, Εκπαιδευτικός, Πρόσφυγας, Φίλος, Άνεργος
- Μαρκαδόρο (εναλλακτικά: καρτέλες εκτυπωμένες με ονομασίες)

Διαδικασία

Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες. Δίνετε σε κάθε ομάδα 10 χαρτόκουτα και ένα μαρκαδόρο (καρτέλες) και ζητήστε τους να χτίσουν ένα πύργο με τα δέκα κουτιά (να βάλουν σε σειρά κατάταξης τις καρτέλες), τοποθετώντας τα σε μία συγκεκριμένη σειρά.

Οδηγίες

Το κουτί (καρτέλα) με τον πιο ισχυρό ρόλο θα πρέπει να μπει στην κορυφή, ενώ το κουτί (καρτέλα) με το ρόλο που έχει τη λιγότερη (κοινωνικά) δύναμη θα πρέπει να τοποθετηθεί στη βάση του πύργου. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να αποφασίσουν όλοι μαζί για τη σειρά κατάταξης. (10')

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες εξηγούν την επιλογή τους. (10')

Δίνετε στην κάθε ομάδα ένα επιπλέον κουτί - καρτέλα: του Εμείς. Ζητάτε να το /την τοποθετήσουν δίπλα στο κουτί –καρτέλα που θα ήθελαν να βοηθήσουν/ ενθαρρύνουν.

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες εξηγούν την επιλογή τους. (10')

Άξονες Συζήτησης

Ήταν δύσκολο να αποφασίσετε τη σειρά των κουτιών; Με ποιον τρόπο πήρατε αυτήν την απόφαση;
Με ποιο τρόπο αποφασίσατε ποιος ρόλος έχει τη μεγαλύτερη και ποιος τη μικρότερη δύναμη και για ποιο λόγο το πιστεύετε αυτό;
Υπάρχει κάποιος μέλος που διαφωνεί με τη σειρά των κουτιών; Πως αισθάνεστε; Πως υποστηρίξατε την άποψή σας;
Πως αισθάνεστε σχετικά με το κουτί «Εμείς» και τη θέση που έχει στον πύργο; Τι έχει συμβεί;
Πώς βλέπεις τη σημασία που έχεις ως άτομο στην κοινωνία τώρα; Ένα μόνο άτομο είναι σημαντικό;
Είναι η κοινωνία ένα άθροισμα μεμονωμένων ατόμων;
Αλλάζουν οι συσχετισμοί δυνάμεων; Μπορούμε να επιτύχουμε περισσότερα όλοι μαζί;
Εάν το κουτί ονομαζόταν «Εγώ», πόση δύναμη θα είχε;
(τονίζουμε τη σημασία της προσωπικής συμμετοχής στα δρώμενα της κοινωνίας).

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Ελευθερία Χωρίς Όρια;

Θεματική ενότητα: Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης

Μέγεθος ομάδας: 5-6 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Χαρτόνια και μαρκαδόροι
- Αντίγραφα των καρτελών (σελίδες 92-93)

Διαδικασία

Κάντε αντίγραφα των καρτελών (αρκετά για κάθε επιμέρους ομάδα εργασίας).

Οδηγίες

Στην ολομέλεια:

Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι σημαίνει για αυτούς «ελευθερία της έκφρασης». Συγκεντρώστε τις ιδέες σε έναν πίνακα, παροτρύνοντας τη συζήτηση για κάποια από τα παρακάτω θέματα, εάν δεν έχουν προταθεί από τους συμμετέχοντες:

- Ελευθερία έκφρασης σημαίνει ότι μπορούμε να πούμε οτιδήποτε θέλουμε;
- Εάν θεωρείτε ότι κάποιες «εκφράσεις» δεν πρέπει να επιτρέπονται, πώς αποφασίζουμε τι πρέπει να απαγορεύεται; Ποιος πρέπει να αποφασίζει;
- Πέρα από τον προφορικό και τον γραπτό λόγο, με ποιους άλλους τρόπους «εκφραζόμαστε» (μουσική, θέατρο, εικόνες, γλώσσα του σώματος, κλπ)

Μην προσπαθήσετε να λύσετε θέματα στο στάδιο αυτό: συγκεντρώστε ορισμένες απόψεις και εξηγήστε ότι αυτά είναι θέματα συχνά αμφιλεγόμενα, τα οποία θα διερευνήσετε με περισσότερη λεπτομέρεια κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας.

Ρωτήστε εάν έχουν εμποδίσει ποτέ κάποιον να πει κάτι που ήθελε - στο σπίτι, στο σχολείο ή σε δημόσιο χώρο. Πώς σας έκανε να αισθανθείτε αυτό; Γιατί ήταν σημαντικό για εσάς να μπορέσετε να εκφράσετε την άποψή σας;

Παρουσιάστε κάποιες σύντομες πληροφορίες για την ελευθερία της έκφρασης. Χρησιμοποιήστε τις παρακάτω πληροφορίες:

Ελευθερία Έκφρασης

Το δικαίωμα να είμαστε ελεύθεροι να εκφράζουμε τις σκέψεις ή απόψεις μας είναι ένα σημαντικό ανθρώπινο δικαίωμα και αποτελεί μέρος του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι ένα πολύτιμο δικαίωμα, τόσο επειδή οι σκέψεις, οι απόψεις και η ικανότητά μας να επικοινωνούμε είναι στο επίκεντρο της έννοιας του ανθρώπου, όσο και επειδή η επικοινωνία και η συζήτηση είναι ουσιαστικής σημασίας για την οικοδόμηση μιας αποτελεσματικής δημοκρατικής κοινωνίας. Η κατανόηση των άλλων και η στενή συνύπαρξη με αυτούς εξαρτώνται από την ανοιχτή και ελεύθερη επικοινωνία, ακόμη και εάν μερικές φορές πρέπει να ακούμε απόψεις με τις οποίες δε συμφωνούμε.

Ωστόσο, η ελευθερία της έκφρασης δεν είναι ένα «απόλυτο» δικαίωμα, που ισχύει πάντοτε και δε γνωρίζει όρια. Είναι ένα δικαίωμα που πρέπει να ισορροπεί με τα δικαιώματα των άλλων ή με το καλό της κοινωνίας εν γένει. Όταν η έκφραση είτε είναι άκρως επικίνδυνη για ορισμένα άτομα ή ενδέχεται να αποβεί επιζήμια για την κοινωνία, τότε μπορεί να περιοριστεί.

Μικρές ομάδες(4-5 ατόμων):

Πείτε στους συμμετέχοντες ότι θα εργαστούν σε μικρές ομάδες και θα συζητήσουν διάφορες περιπτώσεις, όπου άνθρωποι δημοσιεύουν στο διαδίκτυο πράγματα που βλάπτουν τους άλλους και τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Οι ομάδες θα πρέπει να αποφασίσουν εάν πρόκειται για περίπτωση όπου το υλικό θα πρέπει να αφαιρεθεί από το διαδίκτυο - με άλλα λόγια, εάν πρέπει να περιοριστεί η ελευθερία έκφρασης.

– Εάν αποφασίσουν ότι πρέπει: τι θα πρέπει να αφαιρεθεί από το διαδίκτυο και γιατί;

– Εάν όχι, γιατί όχι; Τι άλλο μπορεί να γίνει και από ποιον;

Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες 4 ή 5 ατόμων (επιλέξτε ένα από τους τρόπους χωρισμού σε ομάδες των σελίδων 34-36 και δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο των περιπτώσεων των σελίδων 92-93. Παραχωρήστε τους περίπου 20 λεπτά για να συζητήσουν την κάθε περίπτωση. Θα πρέπει να προσπαθήσουν να έχουν επιχειρήματα για τις αποφάσεις τους.

Άξονες Συζήτησης

Παρουσιάστε κάθε μία από τις περιπτώσεις, ζητώντας τις αντιδράσεις των ομάδων. Συζητήστε εν συντομία τους λόγους για τους οποίους έλαβαν τις αποφάσεις τους. Χρησιμοποιήστε κάποιες από τις παρακάτω ερωτήσεις για να υποδείξετε άλλα σημεία-κλειδιά:

- Υπήρξαν περιπτώσεις όπου δεν μπορέσατε να συμφωνήσετε ως ομάδα; Ποιες ήταν οι βασικές διαφορές στις απόψεις;
- Είχε σημασία ποιος ήταν υπεύθυνος για τις δημοσιεύσεις; Είχε σημασία πόσοι άνθρωποι απάντησαν ή πώς απάντησαν;
- Καταλήξατε σε κάποιες γενικές αρχές στην προσπάθεια να αποφασίσετε πότε μπορεί (ή πρέπει) να περιορίζεται η ελευθερία της έκφρασης; Ποιοι είναι οι κίνδυνοι όταν «υπερ-περιορίζουμε»; Ποιοι είναι οι κίνδυνοι όταν «υπερ-επιτρέπουμε»;
- Πιστεύετε ότι το κλείσιμο ιστοτόπων ή η απομάκρυνση επιβλαβών δημοσιεύσεων είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος καταπολέμησης της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο;
- Στη χώρα σας, υπάρχουν περιορισμοί ως προς το τι επιτρέπεται να λένε οι άνθρωποι - στο διαδίκτυο ή έξω από αυτό; Είναι διαφορετικοί οι κανόνες για την έκφραση στο διαδίκτυο;
- Κατά πόσο οι συζητήσεις βοήθησαν τους συμμετέχοντες να διαμορφώσουν την άποψή τους, καθώς και τι μας λέει αυτό για την ελευθερία έκφρασης;

Συμβουλές για τους συντονιστές

- Όσο οι συμμετέχοντες συζητούν τις περιπτώσεις, υπενθυμίστε τους ότι πρέπει να σκεφτούν πόσο υλικό θα αφαιρούσαν από το διαδίκτυο, εάν αποφάσιζαν να το κάνουν. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να αποφασίσουν να αφαιρέσουν ολόκληρο τον ιστότοπο (ή το προφίλ) ή να σβήσουν μόνο μία ανάρτηση / ένα βίντεο ή να διαγράψουν τον χρήστη που ανέβασε την ανάρτηση και ούτω καθεξής.
- Ίσως να είναι σκόπιμο να υπενθυμίσετε στους συμμετέχοντες ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θεωρεί κάθε περιορισμό της ελευθερίας έκφρασης πολύ σοβαρό βήμα! Πρέπει να γίνεται μόνο όταν υπάρχει σοβαρός λόγος.
- Εάν χρειάζεται ή το επιτρέπει ο χρόνος, μπορεί να θέλετε να εξηγήσετε ότι το δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων -και η ελευθερία έκφρασης- ουσιαστικά αφορά το πώς θα πρέπει να συμπεριφέρονται οι κυβερνήσεις. Ο περιορισμός της έκφρασης στο διαδίκτυο συχνά είναι πιο πολύπλοκος, αφού μεγάλο μέρος του διαδικτύου «ανήκει» σε ιδιωτικές εταιρείες (π.χ. ιδιωτικοί πάροχοι χώρου φιλοξενίας, ειδησεογραφικοί ιστότοποι που ανήκουν σε εταιρείες, κλπ). Εγείρονται ερωτήματα κατά πόσο ή σε ποιο βαθμό οι κυβερνήσεις πρέπει και μπορούν να ρυθμίζουν την έκφραση στο διαδίκτυο.

- Πριν ξεκινήσετε τη δραστηριότητα, προσπαθήστε να μάθετε εάν κάποια από τις περιπτώσεις θεωρείται παράνομη σύμφωνα με την εθνική σας νομοθεσία.
- Ίσως να είναι χρήσιμο να ολοκληρώσετε τη δραστηριότητα εξετάζοντας τυχόν άλλους τρόπους αντιμετώπισης των περιπτώσεων. Υπενθυμίστε στους συμμετέχοντες ότι η απομάκρυνση του προσβλητικού περιεχομένου ή του ιστοτόπου δεν είναι ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης! Επίσης, μπορεί να είναι ιδιαίτερα δύσκολο να εφαρμοστεί πρακτικά, δεδομένου του όγκου του υλικού που δημοσιεύεται στο διαδίκτυο. (Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό από τον ιστότοπο της εκστρατείας No Hate Speech Movement www.nohatespeechmovement.org).

Συνοδευτικό Υλικό

Περιπτώσεις προς Συζήτηση

1. Μια ομάδα που αποκαλείται «Ανακτούμε το έθνος μας» δημιουργεί ιστότοπο όπου προάγει «παραδοσιακές αξίες». Πολλές από τις δημοσιεύσεις είναι ρατσιστικές. Ο ιστότοπος κατακλύζεται από σχόλια και πυροδοτεί έντονη συζήτηση. Μέρος της συζήτησης περιλαμβάνει ιδιαίτερα υβριστική γλώσσα, αλλά υπάρχει και μεγάλο πλήθος σχολιαστών που αντιτίθεται στη ρατσιστική ιδεολογία του ιστότοπου.

- Υπάρχει κάτι που πρέπει να αφαιρεθεί από το διαδίκτυο; Εάν ναι, πόσο και γιατί;
- Εάν όχι, τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

2. Ένας πολιτικός, ο Νικόλας, χρησιμοποιεί τον προσωπικό του ιστότοπο για να αιτηθεί την έξωση μιας κοινότητας Ρομά από την εκλογική του επικράτεια, κατηγορώντας τους για τα υψηλά επίπεδα εγκληματικότητας. Σε συνέχεια των ισχυρισμών του, παρατηρείται σειρά επιθέσεων ενάντια σε Ρομά σε όλη τη χώρα. Πολλά μέσα ενημέρωσης αρχίζουν να δημοσιεύουν ιστορίες με εγκλήματα που έχουν γίνει από Ρομά - αλλά όχι για εγκλήματα που έχουν γίνει εναντίον τους.

- Υπάρχει κάτι που πρέπει να αφαιρεθεί από το διαδίκτυο; Εάν ναι, πόσο και γιατί;
- Εάν όχι, γιατί όχι; Τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

3. Σε ένα προσωπικό ιστολόγιο (blog), ο Παύλος αναρτά ένα σκίτσο που δείχνει έναν γνωστό πολιτικό με δάχτυλα που στάζουν αίμα και πτώματα γύρω του. Πολλοί άνθρωποι το σχολιάζουν, ως επί το πλείστον υποστηρίζοντας το σκίτσο.

- Υπάρχει κάτι που πρέπει να αφαιρεθεί από το διαδίκτυο; Εάν ναι, πόσο και γιατί;
- Εάν όχι, γιατί όχι; Τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

4. Η Ελένη δημοσιεύει ένα βίντεο στο δημόσιο προφίλ της που κοροϊδεύει τα άτομα με αναπηρία, παρουσιάζοντάς τα σαν ανίκανα, εξωγήινα όντα. Οι στατιστικές του ιστοτόπου δείχνουν ότι σχεδόν κανείς δεν έχει παίξει το βίντεο και δεν υπάρχουν σχόλια από επισκέπτες.

- Υπάρχει κάτι που πρέπει να αφαιρεθεί από το διαδίκτυο; Εάν ναι, πόσο και γιατί;
- Εάν όχι, γιατί όχι; Τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

5. Ένας δημοσιογράφος βλέπει το βίντεο (από το παράδειγμα 4) και ξεκινάει μια εκστρατεία για να αφαιρεθεί το προφίλ της Ελένης από τον ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης. Ως αποτέλεσμα, το βίντεο έχει χιλιάδες επισκέψεις. Επισκέπτες αρχίζουν να σχολιάζουν ότι είναι «το καλύτερο βίντεο που έγινε ποτέ», ότι «πρέπει να αρχίσουμε να είμαστε ρεαλιστικοί για τα άτομα με αναπηρία», κλπ.

- Υπάρχει κάτι που πρέπει να αφαιρεθεί από το διαδίκτυο; Εάν ναι, πόσο και γιατί;
- Εάν όχι, γιατί όχι; Τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

6. Η Νίνα, μια ευρέως γνωστή διασημότητα, αναρτά ένα άρθρο σε έναν ειδησεογραφικό ιστότοπο, όπου ισχυρίζεται ότι οι διεμφυλικές (τρανς) γυναίκες αποτελούν «ύβρη ενάντια στην ανθρωπότητα».

Δημιουργείται ιστότοπος κατά της Νίνας, με λεπτομέρειες για την προσωπική της ζωή. Η Νίνα αρχίζει να λαμβάνει εκατοντάδες προσωπικά υβριστικά email και tweets. Μερικά περιλαμβάνουν απειλές.

- Υπάρχει κάτι που πρέπει να αφαιρεθεί από το διαδίκτυο; Εάν ναι, πόσο και γιατί;
- Εάν όχι, γιατί όχι; Τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

4.2 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΦΗΒΩΝ / ΝΕΩΝ ΣΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Συνοπτικός Πίνακας Δραστηριοτήτων

 Τίτλος Δραστηριότητας	 Θεματική Ενότητα	 Μέγεθος Ομάδας	 Διάρκεια
Ένας Πλανήτης Παιδιών	Δικαιώματα παιδιού	4-5 άτομα /ομάδα	40 λεπτά
Πρώτες Σκέψεις για τα Δικαιώματα	Δικαιώματα παιδιού	4-5 άτομα /ομάδα	30 λεπτά
Το κουτί του φύλου	Διακρίσεις	4-5 άτομα /ομάδα	40 λεπτά
Ανάπλωρα	Διαφορετικότητα	Οποιοδήποτε: 2-3 άτομα βοηθοί	30 λεπτά
Το πολυπόθητο ταξίδι	Διακρίσεις	4-6 άτομα /ομάδα	45 λεπτά
Το φράγμα της γλώσσας	Διακρίσεις	Οποιοδήποτε	45 λεπτά
Παρ' το αλλιώς	Διακρίσεις Διαφορετικότητα	Οποιοδήποτε: 4 άτομα /ηθοποιοί	60 λεπτά
Διαφορετικότητα λόγω αναπηρίας: Δείτε την ικανότητα	Ισότητα δικαιωμάτων	Οποιοδήποτε σε ζευγάρια	45 λεπτά
Σενάρια Έμφυλης Βίας στο Σχολείο	Ισότητα δικαιωμάτων	4-6 άτομα/ομάδα	50 λεπτά
Εμπορία και Παράνομη Διακίνηση Ανθρώπων	Ισότητα δικαιωμάτων	Οποιοδήποτε	40 λεπτά
Η Κατασκήνωση	Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης	5-6 άτομα/ομάδα	45 λεπτά
Ψηφίστε με τα πόδια!	Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης	Οποιοδήποτε	20 λεπτά
Αναπάντητα ερωτήματα	Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης	Οποιοδήποτε	45 λεπτά
Debate ενός λεπτού	Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης	Οποιοδήποτε	45 λεπτά

4.2.1 Ανθρώπινα Δικαιώματα & Δικαιώματα Παιδιού

Ένας Πλανήτης Παιδιών

Θεματική ενότητα: Ανθρώπινα Δικαιώματα-Δικαιώματα Παιδιού

Μέγεθος ομάδας: 4-5 άτομα /ομάδα

Χρόνος: 40 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Μια Απλοποιημένη-Συνοπτική Έκδοση της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του παιδιού από το Παράρτημα (σε φωτοτυπίες, σε προβολή μέσω προζέκτορα ή σε σχεδιάγραμμα στον πίνακα).

Διαδικασία

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες των 5-6 ατόμων. Δίνονται 15-20 λεπτά στις ομάδες για να δουλέψουν.

Οδηγίες

Διαβάζουμε δυνατά την εξής ιστορία:

Ανακαλύφθηκε ένας μικρός καινούριος πλανήτης ο οποίος έχει όλα όσα χρειάζεται για να διατηρηθεί η ανθρώπινη ζωή. Κανένας δεν έχει ζήσει σε αυτό τον πλανήτη ακόμη. Δεν υπάρχουν καθόλου νόμοι, κανόνες και ιστορία. Θα είστε όλοι κάτοικοι σε αυτό τον πλανήτη.

Οι οδηγίες που δίνουμε στις ομάδες είναι οι εξής:

Προκειμένου να προετοιμαστεί κατάλληλα η ανθρώπινη διαβίωση στον καινούριο αυτό πλανήτη, η ομάδα σας έχει οριστεί να καταρτίσει μια Διακήρυξη η οποία να συνιστάται από δικαιώματα των παιδιών που θα αφορούν όλα τα άτομα έως 18 ετών του νέου πλανήτη. Το έργο σας είναι δύσκολο! Ξεκινήστε με την ονομασία του καινούριου πλανήτη. Συνεχίστε με τη Διακήρυξη. Βεβαιωθείτε ότι η Διακήρυξη περιέχει ένα προοίμιο, στο οποίο αναφέρονται ορισμένα σημαντικά στοιχεία από τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται (για παράδειγμα, ποιον αφορούν αυτά τα δικαιώματα) και τουλάχιστον δέκα δικαιώματα τα οποία θεωρείτε σημαντικά για τα παιδιά να υπάρχουν σε αυτό τον νέο πλανήτη.

Μόλις τελειώσει η ομαδική εργασία, η κάθε ομάδα ανακοινώνει τα δικαιώματα που εντόπισε (αποφεύγεται η επανάληψη των δικαιωμάτων που αναφέρθηκαν από άλλη ομάδα).

Στη συνέχεια ο/η συντονιστής/στρια ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να μελετήσουν τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού και τους ζητά να εντοπίσουν τα δικαιώματα που δεν περιέλαβαν στη Διακήρυξή τους για τον δικό τους πλανήτη.

Άξονες Συζήτησης

Ακολουθεί συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες κατά πόσο τα δικαιώματα που δεν εντόπισαν στον πλανήτη τους, θα μπορούσαν να έχουν διαφορά για τη ζωή των παιδιών που θα ζούσαν εκεί.

Γνωρίζατε για τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού; Πώς δημιουργήθηκε και πότε;

Πιστεύετε ότι μερικά δικαιώματα είναι περισσότερο σημαντικά από κάποια άλλα;

Μήπως υπάρχουν δικαιώματα τα οποία δεν υπάρχουν στη Διακήρυξη και τα θεωρείτε σημαντικά;

Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας άλλαξαν οι απόψεις σας σχετικά με το ποια δικαιώματα είναι πιο σημαντικά;

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να συμβεί αν κάποιος παραβιάσει αυτά τα δικαιώματα;

Ποιες είναι οι επιπτώσεις ενός τέτοιου εργαλείου; Γιατί χρειάζεται; Έχει επιρροή στις κυβερνήσεις ή στα άτομα; Ποιες είναι οι ευθύνες των κυβερνήσεων που αντιτίθενται σε τέτοια εργαλεία;

Πιστεύετε ότι η κατάσταση στη χώρα μας έχει επηρεάσει τις επιλογές των δικαιωμάτων σας; Γιατί;

Γιατί όχι; (π.χ. στις χώρες που οι κάτοικοι τους αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, το δικαίωμα στην ισότητα έρχεται πρώτο).

Συμβουλές για τους συντονιστές

Να είστε δεκτικοί στις προτάσεις των μαθητών, αλλά τονίστε ότι όλα τα δικαιώματα συνοδεύονται από υποχρεώσεις.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Πρώτες Σκέψεις για τα Δικαιώματα

Θεματική ενότητα: Ανθρώπινα Δικαιώματα-Δικαιώματα Παιδιού

Μέγεθος ομάδας: 4-5 άτομα /ομάδα

Χρόνος: 30 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Μια Απλοποιημένη-Συνοπτική Έκδοση της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του παιδιού από το Παράρτημα (σε φωτοτυπίες, σε προβολή μέσω προζέκτορα ή σε σχεδιάγραμμα στον πίνακα). Επιλέξτε 8 άρθρα της διακήρυξης που πιστεύετε ότι θα ενδιέφεραν περισσότερο την ομάδα σας και δημιουργήστε 8 κάρτες δηλώσεων. Μία κάρτα -δήλωση αφήστε την κενή, ώστε η κάθε ομάδα να επιλέξει-συμπληρώσει όποιο άρθρο θεωρεί σημαντικό για τα μέλη της. Φτιάξτε τόσες σειρές καρτών-δηλώσεων όσες και οι ομάδες των παιδιών που θα δημιουργήσετε. Τοποθετήστε κάθε σειρά καρτών με ένα ξεχωριστό φάκελο.

Διαδικασία

Αρχικά ατομικά, στη συνέχεια χωρίστε τους μαθητές σε μικρές ομάδες των τεσσάρων-πέντε ατόμων και τέλος στην ολομέλεια

Οδηγίες

1. Ζητάμε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν σχετικά με τα δικαιώματα παιδιού: ποια είναι, γιατί είναι σημαντικά και να καταγράψουν ποια νομίζουν ότι θα έπρεπε να είναι δικαιώματα των παιδιών. Κάντε το ατομικά.

2. Μοιράστε μια συνοπτική επισκόπηση της διακήρυξης/ προβάλετέ την στον πίνακα και συζητήστε τα κύρια άρθρα της.
3. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να χωριστούν σε ομάδες των 4-5 ατόμων και δώστε σε κάθε ομάδα ένα φάκελο με τις 8 δηλώσεις κάρτες και μία κενή.
4. Κάθε ομάδα πρέπει να αποφασίσει μέσω συζήτησης να επιλέξει μία επιπλέον δήλωση – κάρτα από την Διακήρυξη και με βάση τη σημασία των δηλώσεων για τις ζωές των παιδιών να τις κατατάξουν ιεραρχικά με τη διαδικασία του διαμαντιού. Η σημαντικότερη δήλωση θα πρέπει να τοποθετηθεί ψηλά-πρώτη και από κάτω να μπουν δίπλα-δίπλα οι δυο επόμενες σημαντικές δηλώσεις. Κατόπιν, πρέπει να τοποθετήσουν τις τρεις δηλώσεις με την μικρότερη σημασία. Στην τέταρτη σειρά θα πρέπει να τοποθετηθούν δύο δηλώσεις με ακόμη μικρότερη σημασία και στην τελευταία σειρά η δήλωση που έκριναν ως λιγότερο σημαντική όλων. Έτσι θα σχηματιστεί ένα διαμάντι. (15'-20')
5. Όταν τελειώσουν όλες οι ομάδες, αφήστε τους συμμετέχοντες να κινηθούν στο χώρο ώστε να δουν τα «διαμάντια» των υπόλοιπων ομάδων.
6. Στην ολομέλεια: Συγκρίνετε τα διαμάντια μεταξύ τους.

Άξονες Συζήτησης

Αρχικά διευκρινίζουμε ότι δεν υπάρχει σωστός ή λάθος τρόπος ιεράρχησης των καρτών, καθώς οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές αξίες και εμπειρίες και επομένως διαφορετικές θέσεις/αντίληψη των πραγμάτων. Το ζητούμενο είναι πως έχοντας αυτό σαν βάση μπορούμε και πρέπει να φτάσουμε σε μια «κοινή» ιεράρχηση των πραγμάτων με βάση το κοινό συμφέρον.

Ζητάμε από κάθε ομάδα παρουσιάσει το διαμάντι της.

Υπάρχουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των διαμαντιών; Για ποιο λόγο;

Ποιο είναι το στοιχείο που καθορίζει τις προτεραιότητες μας; Και γιατί οι προτεραιότητες των ανθρώπων διαφέρουν;

Επιθυμεί κάποια ομάδα ή κάποιο μέλος ομάδας να αλλάξει την ταξινόμηση των καρτών της ως αποτέλεσμα της συζήτησης και της αιτιολόγησης των υπολοίπων ομάδων στον τρόπο ιεράρχησης των δηλώσεων; Υπήρχαν επιχειρήματα που ήταν περισσότερο πειστικά;

Ποια δικαιώματα φαίνεται να είναι αποδεκτά από όλους και γιατί;

Υπάρχουν δικαιώματα που θεωρείτε σημαντικά και που δεν εμπεριέχονται στη διακήρυξη;

Πιστεύετε ότι τα παιδιά πρέπει να έχουν τη δική τους Σύμβαση; γιατί;

Πιστεύετε ότι και οι νέοι 18-25 ετών πρέπει να έχουν μια δική τους σύμβασης επίσης; Ποια ειδικά δικαιώματα θα έπρεπε να περιλαμβάνει μια τέτοια σύμβαση;

Πιστεύετε ότι τα ίδια τα παιδιά μπορούν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους μόνα τους;

Τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά σήμερα για να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους στο σπίτι, στο σχολείο, στη γειτονιά, στα μέρη που συχνάζουν;

Ποιοι τρόποι διεκδίκησης δικαιωμάτων από την πλευρά των παιδιών υπάρχουν ; η συμμετοχή σε δημοκρατικές διαδικασίες είναι ένας καλός τρόπος;

Τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά εάν διαπιστώσουν ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά τους; Σε ποιο (άτομο/ φορέα) μπορούν να αποταθούν;

Τα σχολικά συμβούλια-προεδρεία είναι αποτελεσματικά; Υπάρχει ελευθερία έκφρασης στους μαθητές σε ζητήματα που αφορούν τους μαθητές;

Συνοδευτικό Υλικό

Κάρτες δηλώσεων

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του σε κάθε περίπτωση. Στις απόψεις του παιδιού πρέπει να δίνεται μεγάλη σημασία. Το παιδί έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης.
2. Πρέπει να γίνεται σεβαστό το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Το παιδί έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικά .
3. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική ζωή, στην οικογένεια του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.
4. Οι γονείς έχουν την κύρια ευθύνη για την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.
5. Το παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και δωρεάν για όλους. Πρέπει να παίρνονται τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας, με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού. Η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του, στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, στην προετοιμασία του παιδιού για μια υπεύθυνη ζωή σε μια ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανεκτικότητας, ισότητας των φύλων και φιλίας, ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνοτικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής, όπως και στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.
6. Το παιδί έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στο παιχνίδι και στη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.
7. Το παιδί έχει δικαίωμα να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να βλάψει τη ζωή και

την ανάπτυξή του. Το παιδί πρέπει να προστατεύεται από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας, από την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό του σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα, από την εκμετάλλευση για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες, από την εκμετάλλευση για την παραγωγή θεμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.

8. Το κράτος οφείλει να παίρνει όλα τα μέτρα, να προστατεύει και φροντίζει ώστε τα παιδιά να μην επηρεάζονται από τις ένοπλες συρράξεις.

9. Κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για μια παράνομη πράξη έχει δικαίωμα να αντιμετωπίζεται με αξιοπρέπεια, ανθρωπισμό και σεβασμό στις ανάγκες του, να ενημερώνεται για την υπόθεσή του σε γλώσσα που καταλαβαίνει και να έχει νομική βοήθεια για να μπορεί να υπερασπίζεται τον εαυτό του.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

4.2.2. Διαφορετικότητα - Διακρίσεις

Το κουτί του φύλου

Θεματική ενότητα: Διακρίσεις, Ανθρώπινα δικαιώματα

Μέγεθος ομάδας: 4-5 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 40 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Χαρτί και μολύβι.
- Μεγάλα φύλλα χαρτί, μαρκαδόρο

Διαδικασία

Ζητήστε από τους μαθητές να χωριστούν σε μικρές ομάδες αγοριών και κοριτσιών. Κάθε ομάδα θα κάνει μια λίστα και η λίστα θα χρησιμοποιηθεί για συζήτηση.

Οδηγίες

Ζητήστε από κάθε ομάδα αγοριών να κάνουν μια λίστα με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του να είσαι κορίτσι. Τα κορίτσια κάνουν το ίδιο για τα αγόρια. Οι λίστες πρέπει να έχουν τον ίδιο αριθμό πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων. (10')

Στη συνέχεια ενώστε μια ομάδα αγοριών με μια ομάδα κοριτσιών. Κάθε ομάδα κοριτσιών αναφέρει τη λίστα της σε μια ομάδα αγοριών και απαντά στις αντιδράσεις των αγοριών. (10')

Κατόπιν αναφέρει η κάθε ομάδα των αγοριών τη λίστα της και απαντά στις αντιδράσεις της ομάδας των κοριτσιών. (10')

Ενώ συζητούν, ζητήστε τους να περιγράψουν την εμφάνιση και τα χαρακτηριστικά των γυναικών/ανδρών στα ΜΜΕ (φωτογραφίες-βίντεο στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο).

Ενώ συζητούν, προετοιμάστε δύο μεγάλα φύλλα χαρτί: το ένα με τίτλο ΚΟΡΙΤΣΙΑ/ΓΥΝΑΙΚΕΣ και το άλλο ΑΓΟΡΙΑ/ΑΝΔΡΕΣ.

Ζητήστε τους να σας πουν τις απαντήσεις τους. Γράψτε τα χαρακτηριστικά κάθε φύλου στο αντίστοιχο φύλλο χαρτί. Σχεδιάστε ένα πλαίσιο γύρω από τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν, ένα για τους άνδρες και ένα για τις γυναίκες. Εξηγήστε ότι αυτά τα κουτιά είναι «οι φυλακές του φύλου» και ότι ορίζουν το πώς περιμένουμε να ενεργούν οι άνθρωποι, ανάλογα με την αντίληψη της κοινωνίας για το τι είναι ανδροπρεπής και τι θηλυπρεπής συμπεριφορά. Εξηγήστε ότι μέσα σε κάθε κουτί βρίσκεται αυτό που ονομάζουμε έμφυλοι ρόλοι των γυναικών και των ανδρών.

Άξονες Συζήτησης

Ήταν εύκολο να σκεφτείτε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του να είσαι αγόρι ή κορίτσι; Γιατί; Γιατί όχι;

Είχατε συμπεριλάβει στη λίστα σας πράγματα που θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι σεξιστικά; Πιστεύετε ότι είναι ρεαλιστικές τέτοιου είδους γενικεύσεις για τους ανθρώπους; Ταιριάζουν σε ανθρώπους που ξέρετε;

Με βάση την εμπειρία σας, πως υποτίθεται ότι πρέπει να δείχνουν και να συμπεριφέρονται τα κορίτσια/αγόρια; Τι κάνει ένα κορίτσι/αγόρι ελκυστικό/δημοφιλές;

Ποιες διαφορές βλέπετε στον τρόπο με τον οποίο αναμένεται να συμπεριφέρονται οι άνδρες και οι γυναίκες;

Από πού μάθαμε αυτές τις νόρμες για τα φύλα; Πότε αρχίζουμε να τις μαθαίνουμε; Ποια άτομα μας τις διδάσκουν; Έχουν οι γονείς μας τέτοιου είδους απόψεις;

Πόσο εύκολο είναι για τα αγόρια και τα κορίτσια να παραμένουν «μέσα στα κουτιά τους»;

Τι γίνεται εάν ένα κορίτσι/αγόρι συμπεριφέρεται με τρόπους που δεν περιλαμβάνονται στο κουτί του φύλου τους; πως τα αντιμετωπίζει η οικογένεια, οι συνομήλικοι και η κοινότητα εάν έχουν διαφορετική εμφάνιση ή συμπεριφορά διαφορετική από την αναμενόμενη;

Αντίθετα, τι συμβαίνει στους ανθρώπους που συμμορφώνονται και φαίνεται να ταιριάζουν στο κουτί του φύλου τους; τι είναι αυτό που μας κρατά μέσα στο κουτί μας;

Υπάρχει κάποιο σύστημα ανταμοιβών και τιμωριών για την ταύτιση η όχι στο κουτί του φύλου μας; πως επηρεάζει αυτό το σύστημα τις επιλογές μας;

Ήταν χρήσιμη η δραστηριότητα; Γιατί; Μάθατε κάτι που δεν ήξερες πριν;

Συμβουλή για τους συντονιστές

Η δραστηριότητα βοηθά τους μαθητές να εξετάσουν τις στάσεις και τις αντιλήψεις τους για το διαφορετικό τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι άνδρες και οι γυναίκες στην κοινωνία. Η διάκριση ενάντια στις γυναίκες αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μπορείτε να αξιοποιήσετε αποκόμματα και φωτογραφικό υλικό από περιοδικά που απεικονίζουν γυναίκες και άνδρες και φωτογραφίες με διασημότητες.

Βοηθητικό υλικό

Κοινωνικό φύλο και «έμφυλες νόρμες»

Οι λέξεις «βιολογικό φύλο» και «κοινωνικό φύλο» δεν σημαίνουν το ίδιο. Όταν γεννιέται ένα παιδί, είναι (συνήθως) ξεκάθαρο αν είναι αγόρι ή κορίτσι από τα γεννητικά του όργανα. Αυτή είναι μια διαφορά βιολογικού φύλου. Τα ροζ ρούχα για τα κορίτσια και τα γαλάζια για τα αγόρια είναι επιλογή και είναι, επομένως, μια διαφορά κοινωνικού φύλου.

Το «βιολογικό φύλο» αναφέρεται στα βιολογικά χαρακτηριστικά που έχουν εκ γενετής οι άνδρες και οι γυναίκες. Είναι οικουμενικά και κατά κανόνα μόνιμα, π.χ. οι άνδρες δεν μπορούν να θηλάσουν, οι γυναίκες έχουν έμμηνο ρύση, κ.λπ.

Το «κοινωνικό φύλο» αναφέρεται στους ρόλους και τις ευθύνες που η κοινωνία αναθέτει στους άνδρες και τις γυναίκες. Τα κορίτσια και τα αγόρια δεν γεννιούνται γνωρίζοντας πώς πρέπει να δείχνουν, να ντύνονται, να μιλάνε, να συμπεριφέρονται ή να σκέφτονται. Η κοινωνικοποίησή τους επηρεάζεται από την οικογένεια, τα συνομήλικα άτομα, την κοινότητα και από θεσμούς όπως τα μέσα ενημέρωσης. Οι έμφυλες νόρμες δημιουργούνται από τον πολιτισμό μας, όχι από τη φύση και για αυτό μπορούν να αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου.

Για παράδειγμα, πριν από μερικές δεκαετίες θα ήταν εξαιρετικά ασυνήθιστο, αν όχι αδιανόητο, να αφήσει ένας άνδρας τη δουλειά του προκειμένου να μένει στο σπίτι και να φροντίζει τα παιδιά.

Παρά τις προόδους που έχουν γίνει στο ζήτημα της ισότητας των ευκαιριών και των δικαιωμάτων μεταξύ ανδρών και γυναικών, «παραδοσιακές» ή «άκαμπτες» έμφυλες νόρμες παραμένουν ευρέως διαδεδομένες στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο, τόσο ανάμεσα στους ενήλικους όσο και στους νέους ανθρώπους. Οι έμφυλες νόρμες μπορεί να είναι τόσο βαθιά ριζωμένες που συχνά οι άνθρωποι τις αποδέχονται σαν «κάτι δεδομένο» και δεν αντιλαμβάνονται το πόσο δραστικά διαμορφώνουν τις προσδοκίες και τη συμπεριφορά μας (Carroll, 2010).

Για παράδειγμα, τα αγόρια είναι πιθανότερο να επιδοκιμάζονται αν παίζουν με αυτοκινητάκια ή εργαλεία, ενώ τα κορίτσια παροτρύνονται πολύ περισσότερο να παίζουν με κούκλες και να φροντίζουν την εμφάνισή τους.

Τα χαρακτηριστικά στα κουτιά του φύλου είναι πιθανό να περιλαμβάνουν:

ΚΟΡΙΤΣΙΑ:

Ευαίσθητα, με μακριά μαλλιά, αδύνατα, λεπτεπίλεπτα, ευάλωτα, εξαρτημένα από τους άνδρες, κλαίνε εύκολα, αδύναμα, καλά στις γλώσσες και τις τέχνες, καλές μητέρες, ντροπαλά, άτολμα, σεμνά, δεν πρέπει να βρίζουν, σέξι, να φλερτάρουν, φροντίζουν τα παιδιά και τα άλλα μέλη της οικογένειας, κ.λπ.

ΑΓΟΡΙΑ:

Σκληρά, μάγκες, μπλέκουν σε καβγάδες, καλά στα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες, τους αρέσουν τα σπορ αυτοκίνητα, έχουν τριχοφυΐα στο πρόσωπο, αθλητικά, φιλόδοξα, δυνατά, μυώδη, δεν κλαίνε, είναι αυτοί που φοράνε τα παντελόνια στην οικογένεια, κ.λπ.

Αφού συμπληρωθούν τα κουτιά του φύλου, συνήθως αρέσει στους/στις μαθητές/-ριες να επισημαίνουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα (οι γυναίκες είναι ευαίσθητες/οι άνδρες είναι επιθετικοί). Τους αρέσει επίσης να εντοπίζουν τις αντιφάσεις για το κάθε φύλο (για παράδειγμα, οι γυναίκες αναμένεται να είναι «σεμνές», αλλά και προκλητικές και πεπειραμένες ερωτικά), οι οποίες υποδεικνύουν κατά κάποιο τρόπο και τη «ρευστότητα» των έμφυλων ταυτοτήτων.

Ο κατάλογος με τις τιμωρίες και τις ανταμοιβές είναι πιθανό να περιλαμβάνει:

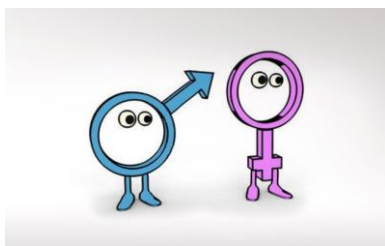
ΤΙΜΩΡΙΕΣ

Εκφοβισμός, απομόνωση, κοροϊδίες, διάδοση αρνητικών φημών, διακρίσεις, αποκλεισμός, προσβλητικοί χαρακτηρισμοί, σωματική βία, κ.λπ.

ΑΝΤΑΜΟΙΒΕΣ

Σεβασμός, φήμη, δημοτικότητα, επιρροή, περισσότερες ευκαιρίες, δεν διατρέχουν κίνδυνο να κακοποιηθούν, κ.λπ.

Μπορεί να υπάρξουν έντονες συζητήσεις για ορισμένες τιμωρίες και ανταμοιβές, π.χ. αυτό που κάποιοι/ες νέοι/ες θεωρούν ανταμοιβή, όπως τη φήμη, άλλοι/ες μπορεί να το βλέπουν σαν τιμωρία.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Ανάπλωρα

Θεματική ενότητα: Διαφορετικότητα

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε : 2-3 άτομα βοηθοί

Χρόνος: 30 λεπτά

Διαδικασία

Προτού ξεκινήσει η δραστηριότητα, διακριτικά κρατάμε παράμερα:

- Δύο άτομα και τους δίνουμε την οδηγία να ξεκινήσουν με το σύνθημά μας να κινούνται ανάμεσά μας με εντελώς διαφορετικό, ελεύθερο τρόπο.
- Ένα άτομο και δίνουμε την οδηγία να ζητήσει να βγει πριν ολοκληρώσουν τα μέλη της ομάδας τη συνεννόηση για το πως θα περπατήσουν και όταν επιστρέψει να καθίσει σε μια καρέκλα.

Οδηγίες

Θέλουμε να κινηθούμε στο χώρο αλλά θα πρέπει να κινούμαστε όλοι ακριβώς με τον ίδιο τρόπο. Ζητάμε από τους συμμετέχοντες να προτείνουν τα χαρακτηριστικά της κίνησης (π.χ. ρυθμός, κατεύθυνση, ακριβής κίνηση κ.λπ.).

Όλοι οι μαθητές αρχίζουν να περπατούν όπως συμφώνησε η ομάδα. Στη συνέχεια δίνουμε το σύνθημα να αρχίσει η ελεύθερη κίνηση της δυάδας/τριάδας. Κάποια στιγμή επιστρέφει και το τρίτο άτομο. Αφήνουμε την άσκηση να εξελιχθεί για μερικά λεπτά, παρατηρώντας εάν η διαφορετική κίνηση των τριών ατόμων φέρνει κάποια αναστάτωση, αλλαγή ή επιρροή γενικότερα στους υπόλοιπους μαθητές.

Άξονες Συζήτησης

Ζητάμε από τους μαθητές να περιγράψουν τι πιστεύουν ότι συνέβη.

Ζητάμε επίσης να μας εξηγήσουν πώς αισθάνθηκαν, όταν περπατούσαν όλοι με τον ίδιο τρόπο και αν άλλαξε κάτι μέσα τους, όταν κάποιος διαφοροποίησαν την κίνησή τους και τα τρία τελευταία άτομα. (αποσυντονίστηκαν, ζήλησαν την ελεύθερη κίνηση και την ακολούθησαν ή όχι, γιατί, εκνευρίστηκαν κ.λπ.). Δεν ξεχνάμε να ρωτήσουμε επίσης και την τριάδα με την ελεύθερη κίνηση για το πώς αισθάνθηκαν που πήγαιναν «κόντρα στο ρεύμα». Ήταν εύκολο, δύσκολο, απολαυστικό, κουραστικό; Γιατί;

Στη συνέχεια ρωτάμε τους μαθητές, εάν αυτό το σχήμα με τη διαφορετική «κίνηση» ενάντια σε αυτήν που είχαμε από κοινού αποφασίσει, καθώς και τα συναισθήματα που τη συνοδεύουν, ισχύουν για κάποια συνθήκη στην καθημερινή ζωή μας, ή αν έχουν βιώσει οι ίδιοι μια τέτοια συνθήκη. Εάν ναι, έπαιζαν το ρόλο του μέλους μιας «ομάδας με προκαθορισμένη κίνηση» ή ενός που πάει κόντρα σε αυτήν; Πώς αισθάνθηκαν;

Γιατί πιστεύουν ότι κάποιος άνθρωπος μπορεί να επιλέξει να πάει με το ρεύμα ή κόντρα σε αυτό;

Υπάρχουν χαρακτηρισμοί σε αυτές τις περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται για τον έναν ρόλο ή τον άλλον;

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Το πολυπόθητο ταξίδι

Θεματική ενότητα: Διακρίσεις

Μέγεθος ομάδας: 4-5 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Φωτογραφίες που αφορούν σε «ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ / ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ» απλωμένες στο πάτωμα γύρω από ένα περίγραμμα βάρκας που έχει σχηματιστεί πάνω σε ένα χαρτί.
- αυτοκόλλητα χαρτάκια σε 3 διαφορετικά χρώματα

Διαδικασία

Χωρίζετε τυχαία τους μαθητές σε ομάδες 4-6 ατόμων και μοιράζεται τα αυτοκόλλητα χαρτάκια, ένα χρώμα σε κάθε ομάδα.

Οδηγίες

Εξηγούμε στους μαθητές ότι κατά τη διάρκεια της δράσης θα αποτελούν μέρος μιας «οικογένειας», που προέρχεται από μία ξένη χώρα και ο καθένας θα έχει μια συγκεκριμένη ταυτότητα. Ζητάμε από τα μέλη κάθε ομάδας-οικογένειας να καθίσουν σε κύκλο ανά οικογένεια και να φανταστούν το προφίλ της οικογένειάς τους και να μοιράσουν μεταξύ τους ρόλους, ώστε κάθε οικογένεια να αποτελείται από ενήλικες (π.χ. μητέρα, πατέρα, γιαγιά, θείο κ.λπ.) και τα υπόλοιπα μέλη της να είναι παιδιά (κόρες ή γιοι, ηλικίες παιδιών, ικανότητες), να διαλέξει ένα οικογενειακό επώνυμο και να δώσει στο κάθε μέλος της καινούρια μικρά ονόματα. Για να βοηθήσουμε τα μέλη των ομάδων να

μπουν στο ρόλους που επέλεξαν, διατυπώνουμε ερωτήσεις που τους βοηθούν να δημιουργήσουν στο μυαλό τους μια πιο λεπτομερή εικόνα (π.χ. «τι χρώμα είναι τα μαλλιά σου;», «πώς είναι το δωμάτιό σου;», «ποιος είναι ο αγαπημένος σου φίλος;» κ.λπ.) (10')

Ο συντονιστής διαβάζει το παρακάτω κείμενο δυνατά:

«Είναι Κυριακή και έχετε βγει για μια συνηθισμένη οικογενειακή έξοδο στην πλατεία της πόλης σας. Ο καιρός είναι υπέροχος και έχετε ευχάριστη διάθεση, καθώς περπατάτε και μυρίζετε τα πρώτα λουλούδια της άνοιξης και τις μυρωδιές φρεσκοκομμένου καφέ και ζεστού ψωμιού από τα τριγύρω μαγαζιά.

Ξαφνικά, ένα αεροπλάνο πραγματοποιεί χαμηλή πτήση πάνω από τις στέγες των σπιτιών.

Ο τρομακτικός θόρυβος σας ξαφνιάζει και σας τρομάζει. Λίγα λεπτά αργότερα εμφανίζεται από μακριά ένα ολόκληρο σμήνος αεροπλάνων και επιτίθεται στην πόλη. Βόμβες εκρήγνυνται, εκτοξεύοντας παντού θραύσματα. Πυκνός καπνός πνίγει το δρόμο όπου τυχαίνει να βρίσκεται η οικογένειά σας. Άνθρωποι ουρλιάζουν και τρέχουν προς όλες τις κατευθύνσεις.

Η οικογένειά σας χωρίζεται. Είναι αδύνατον να δείτε μέσα από τον πυκνό καπνό που κάνει το λαιμό σας να τσούζει και να πονά. Αρχίζετε να φωνάζετε κι εσείς, ελπίζοντας ότι θα βρείτε την οικογένειά σας και ότι έτσι θα μπορέσετε να ξεφύγετε όλοι μαζί. Με μεγάλη δυσκολία καταφέρνετε να εντοπίσετε μέσα στον πανικό τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς σας.

Κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών το μικρότερο παιδί της οικογένειάς σας τραυματίστηκε στο πόδι, ενώ τα πάντα γύρω είναι καλυμμένα με συντρίμμια και χαλάσματα. Συζητάτε μεταξύ σας γρήγορα και αποφασίζετε ότι η κατάσταση είναι πολύ επικίνδυνη για να παραμείνετε στην πόλη.

Έχετε ελάχιστο χρόνο μέχρι τον επόμενο βομβαρδισμό για να πάρετε μαζί σας ό,τι προλάβετε από το σπίτι σας και να τραπέιτε σε φυγή αναζητώντας ασφάλεια σε άλλη περιοχή».

Ζητάμε από τους μαθητές να αποφασίσουν ανά οικογένεια μέσα σε 5 λεπτά πώς θα τραπούν σε φυγή και τι θα πάρουν μαζί τους. Κάθε μέλος της οικογένειας μπορεί να πάρει μαζί του ένα αντικείμενο. Καταγράφουν το αντικείμενο αυτό στο χαρτάκι τους και συγκεντρώνουν όλα τα χαρτάκια μαζί σε ένα σάκο/κουτί ή τα κρατάει ένας από τους ενήλικες της οικογένειας.

«Καταφέρατε να πάρετε από ένα αντικείμενο ο καθένας σας και ένας ενήλικας της οικογένειας συνεννοείται να δώσετε το 1/3 των χρημάτων/χρυσασφικών σας για να μπειτε σε μια φουσκωτή βάρκα και για να περάσετε στην απέναντι ξηρά. Η θάλασσα δεν ήταν ήρεμη, είχε κάποια κύματα, βραχήκατε όλοι σας και έκανε πολύ κρύο. Ξαφνικά η βάρκα σας αναποδογυρίζει αλλά καταφέρνετε να περάσετε σώοι στην ξηρά, εξουθενωμένοι. Εκεί όμως έρχεστε αντιμέτωποι με ένοπλες συμμορίες ληστών, που εκμεταλλεύονται την ευάλωτη κατάσταση σας (το γεγονός ότι τραπήκατε σε φυγή), απειλούν την οικογένειά σας. Πρέπει να εξαγοράσετε τη σωτηρία σας με τα μισά από τα αντικείμενα που πήρατε μαζί σας η κάθε οικογένεια. Κάθε ομάδα θα πρέπει να συζητήσει και να αποφασίσει ποια αντικείμενά της θα παραδώσει στους ληστές.

Συνεχίζουμε την αφήγηση:

Στο τέλος συγκεντρώνονται όλες οι οικογένειες σε κύκλο και παρουσιάζει η κάθε μία ποια αντικείμενα κατάφερε να πάρει μαζί της εγκαταλείποντας την πατρίδα της και ποια αναγκάστηκε να παραδώσει στους ληστές.

Άξονες Συζήτησης

Πώς αισθανθήκατε όταν ακούσατε ότι πρέπει να εγκαταλείψετε την πατρίδα σας; Πόσο εύκολο ήταν να εγκαταλείψουν οι ομάδες το σπίτι τους από τη μια στιγμή στην άλλη; Πώς νιώσατε όταν μαζεύατε τα υπάρχοντά σας? Πόσο δύσκολο ήταν να αποφασίσει κάθε μέλος τι θα πάρει μαζί του από την πατρίδα; Σας εξέπληξε κάποια επιλογή άλλων μελών ή άλλης οικογένειας;

Πώς νιώσατε κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας; Με ποιον τρόπο βιώσατε το ταξίδι με τη βάρκα; Ήταν εύκολο να αποχωριστείτε τα μισά από τα αντικείμενά σας στην πορεία; Με ποιο κριτήριο τα διαλέξατε; Υπήρχαν διαφορετικές απόψεις μέσα στην οικογένεια και πώς τελικά συμβιβάστηκαν αυτές;

Είχατε φανταστεί αυτή την εξέλιξη για το ρόλο σας; Τα αντικείμενα που διαλέξατε είχαν κάποια χρηστική ή συναισθηματική αξία; Θα σας βοηθούσαν να επιβιώσετε και να διαφύγετε σε μια άλλη χώρα, αν έπρεπε στην πραγματικότητα να εγκαταλείψετε την πατρίδα σας ως πρόσφυγες;

Τι σας πόνεσε περισσότερο που αφήσατε πίσω; Τι θα σας έλειπε περισσότερο από την πατρίδα σας, αν έπρεπε να την εγκαταλείψετε;

Η δραστηριότητα αυτή ήταν ρεαλιστική; Είναι εύκολο να μπούμε στη θέση του μετανάστη-πρόσφυγα; Οι πρόσφυγες έχουν πάντα το περιθώριο να μαζέψουν τα πράγματά τους;

Γνωρίζετε ανθρώπους που έχουν ζήσει αντίστοιχες καταστάσεις; Πόσοι μπορεί να είναι οι πρόσφυγες στον κόσμο; Τι νιώθετε για αυτούς τους ανθρώπους; Συμπόνια, ενσυναίσθηση, απέχθεια, σύγχυση, αγωνία; Άλλαξαν τα συναισθήματά σας μετά τη δραστηριότητα;

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Το φράγμα της γλώσσας

Θεματική ενότητα: Διακρίσεις

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Αντίγραφα των «Αιτήσεων Άγραφης Δήμερης Απουσίας από το Σχολείο», ένα για κάθε συμμετέχοντα
- Στύλο, ένα για κάθε συμμετέχοντα

Διαδικασία

Τακτοποιήστε το δωμάτιο, έτσι ώστε να κάθεστε πίσω από ένα γραφείο για να παίξετε το ρόλο του αρμοδίου γραφειοκράτη.

Οδηγίες

Τα μέλη της ομάδας μπαίνουν στην αίθουσα, χωρίς εσείς να τους χαιρετήσετε ή να δώσετε σημασία στην παρουσία τους. Μην πείτε τίποτα για το τι θα γίνει.

Αφού καθυστερήσετε σε σχέση με το χρόνο που πάντα ξεκινάτε, μοιράστε αντίγραφα των «Αιτήσεων Άγραφης Δήμερης Απουσίας από το Σχολείο» και στυλό, από ένα σε κάθε συμμετέχοντα.

Πείτε τους ότι έχουν πέντε λεπτά να συμπληρώσουν την αίτηση, αλλά μην πείτε τίποτα άλλο. Αγνοείτε τις ερωτήσεις και τις διαμαρτυρίες τους. Αν πρέπει να επικοινωνήσετε, μιλήστε άλλη γλώσσα (ή επινοείστε μια γλώσσα) και χρησιμοποιείστε χειρονομίες. Επικοινωνήστε όσο το δυνατόν λιγότερο. Να θυμάστε ότι τα προβλήματα των προσφύγων δεν είναι δική σας δουλειά, δουλειά σας είναι μόνο να μοιράσετε τις αιτήσεις και να τις μαζέψετε αργότερα!

Υποδεχτείτε τους αργοπορημένους με αγένεια «άργησες πάρε αυτή την αίτηση και συμπλήρωσέ την. Έχεις μόνο μερικά λεπτά να το κάνεις»

Όταν περάσουν τα πέντε λεπτά μαζέψτε τις αιτήσεις χωρίς να χαμογελάτε ή να κάνετε προσωπικές επαφές.

Φωνάξτε ένα όνομα από τις συμπληρωμένες αιτήσεις και πείτε στο άτομο να έρθει μπροστά σας. Κοιτάξτε τη φόρμα και πείτε κάτι σχετικά με το πως συμπλήρωσε την αίτηση, π.χ. «Δεν απαντήσατε στην ερώτηση 8» ή «Βλέπω απαντήσατε ΟΧΙ στην ερώτηση 6. Η αίτησή σας απορρίπτεται!». Πείτε στο άτομο να φύγει. Μην κάνετε συζήτηση. Φωνάξτε αμέσως το επόμενο άτομο.

Επαναλάβετε τη διαδικασία μερικές φορές ακόμη. Δεν είναι απαραίτητο να δείτε όλες τις αιτήσεις. Συνεχίστε τόσο, όσο χρειάζεται να καταλάβουν οι συμμετέχοντες τι συμβαίνει.

Τέλος, καλέστε την ομάδα σε συζήτηση.

Άξονες Συζήτησης

Πως νιώσατε όταν συμπληρώνατε μία ακατανόητη αίτηση;

Ήταν ρεαλιστική η προσομοίωση ως εμπειρία ενός ατόμου που ζητά άσυλο;

Πιστεύετε ότι στη χώρα σας υπάρχει σωστή συμπεριφορά απέναντι στους αιτούντες άσυλο; Τους φέρονται σωστά κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης των αιτήσεων; Γιατί; Γιατί όχι;

Ποιες είναι οι συνέπειες για κάποιον που απορρίφτηκε η αίτησή του;

Έχετε βρεθεί ποτέ σε θέση να μην μπορείτε να μιλήσετε τη γλώσσα και να αντιμετωπίζετε εχθρικά από έναν υπάλληλο; Π.χ. ελεγκτή εισιτήριων; πως νιώσατε;

Συμβουλές για τους συντονιστές

Πρέπει να είστε σοβαροί, σκληροί γραφειοκράτες στο ρόλο σας. Πολλοί άνθρωποι δεν θέλουν πρόσφυγες στη χώρα τους. Οι υπάλληλοι σε μεταναστευτικές υπηρεσίες έχουν διαταγές να εξετάζουν εάν οι πρόσφυγες έχουν τα κατάλληλα χαρτιά και εάν έχουν συμπληρωμένη σωστά την αίτηση. Οι πρόσφυγες συνήθως δεν γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και είναι σε κατάσταση άγχους οπότε αδυνατούν να συμπληρώσουν σωστά την αίτηση και έτσι δεν γίνονται αποδεκτές χωρίς οι ίδιοι να μπορούν να καταλάβουν τους λόγους.

Συνοδευτικό Υλικό

Αίτηση Άγραφης Διήμερης Απουσίας από το Σχολείο

Adi:

Příjmení:

Dátum Narodenia:

Танхимын:

Τμήμα:

Cumarsáid Teileafóin:

Redenen Voor De Afwezigheid:

БУДЗЕ Бацькі Ведаюць, Што Вы Будзеце Адсутнічаць?

Preferencias cronograma del día:

Petsa

Podpis Wnioskodawcy

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Παρ' το αλλιώς

Θεματική ενότητα: Διακρίσεις

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε : 4 άτομα ηθοποιοί

Χρόνος: 60 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- αντίγραφα του σεναρίου (σελίδα 116)

Διαδικασία

Βρείτε 4 εθελοντές πριν ξεκινήσει η δραστηριότητα. Θα τους ζητηθεί να παίξουν ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων για την υπόλοιπη ομάδα (το πολύ 5 λεπτά).

Δώστε τους αντίγραφα του σεναρίου, ώστε να μπορέσουν να προετοιμαστούν εκ των προτέρων. Εξασφαλίστε ότι έχετε αρκετό χώρο για το παιχνίδι ρόλων.

Οδηγίες

1. Πείτε στην ομάδα ότι αυτή η δραστηριότητα θα ξεκινήσει με ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων. Διαβάστε το παρακάτω ευρύτερο πλαίσιο για το σενάριο και μετά παρουσιάστε τους εθελοντές και ζητήστε τους να ξεκινήσουν το παιχνίδι ρόλων.

Σενάριο:

Ο Γιάννης είναι ένα ήσυχο παιδί που θεωρείται λίγο «διαφορετικό». Δεν έχει πολλούς φίλους και συχνά ανησυχεί ότι τα άλλα παιδιά στην τάξη δεν τον συμπαθούν. Μερικές φορές κάνει τον καραγκιόζη για να κάνει τους άλλους να γελάνε και είναι πραγματικά καλός σε αυτό (ακόμα και αν η δασκάλα δεν το εγκρίνει πάντα!).

Μετά από ένα μάθημα όπου έκανε όλη την τάξη να γελάσει πολύ, τον πλησίασαν την ώρα που έφευγε από το σχολείο ο Μάνος και ο Παναγιώτης, δύο από τα πιο δημοφιλή αγόρια της τάξης.

Οι τρεις τους γέλασαν με τα προηγούμενα καμώματά του και μετά περπάτησαν μαζί μέχρι το σπίτι. Ο Γιάννης αισθάνθηκε πολύ περήφανος, σαν να είχε γίνει επιτέλους αποδεκτός.

2. Τώρα παίξτε το παιχνίδι ρόλων.

3. Μετά το παιχνίδι ρόλων, ζητήστε από τους συμμετέχοντες τις εντυπώσεις τους. Εάν χρειάζεται, υποκινήστε τους με κάποιες ερωτήσεις, για παράδειγμα:

- Θεωρείτε ότι το σενάριο αυτό είναι ρεαλιστικό;
- Τι γνώμη έχετε για τη συμπεριφορά του Γιάννη;
- Πώς νομίζετε ότι μπορεί να αισθάνθηκε ο Αχμέτ;

4. Καλέστε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν πώς πιστεύουν ότι θα είχαν φερθεί εάν ήταν στη θέση του Γιάννη. Μετά πείτε τους ότι θα ξαναπαίξετε το παιχνίδι ρόλων, μόνο που αυτήν τη φορά θα θέλατε να ζητήσετε να παρέμβουν και οι υπόλοιποι και να προσπαθήσουν να προκαλέσουν μια καλύτερη έκβαση για τον Αχμέτ (και τον Γιάννη).

5. Ξεκινήστε εκ νέου το παιχνίδι ρόλων (με τους ίδιους εθελοντές), αλλά διακόψτε το σε κάποια σημεία για να ζητήσετε να πάρουν νέοι εθελοντές τη θέση κάποιου από τους χαρακτήρες. Αυτό ίσως θελήσετε να το κάνετε πάνω από μία φορές, ώστε περισσότερα άτομα να πάρουν μέρος στη δραστηριότητα.

6. Μετά το παιχνίδι ρόλων, ζητήστε από όλους να σκεφτούν κάτι άλλο που θα μπορούσε να δημοσιεύσει στο διαδίκτυο ο Γιάννης στο τέλος του αρχικού σεναρίου - κάτι που ίσως να βοηθούσε να διορθωθεί η ζημιά. Θα μπορούσε να είναι ένα tweet, ένα προσωπικό μήνυμα, ένα σχόλιο ή οτιδήποτε άλλο.

Στη συνέχεια περάστε στον απολογισμό.

Άξονες Συζήτησης

Βεβαιωθείτε ότι οι συμμετέχοντες έχουν «βγει» από τον ρόλο τους, εάν συμμετείχαν στο παιχνίδι ρόλων.

Υπογραμμίστε ότι θα πρέπει να απαντήσουν στις επόμενες ερωτήσεις με βάση τη δική τους άποψη και όχι την άποψη των χαρακτήρων που «ζωντανέψαν» στο παιχνίδι ρόλων.

- Πώς σας φάνηκε αυτή η άσκηση;

- Ποια ήταν τα πράγματα που ώθησαν τον Γιάννη να συμμετάσχει στον εκφοβισμό;
- Πόσο εύκολο είναι για εσάς να αντισταθείτε σε τέτοιες πιέσεις στη ζωή σας;
- Κι αν αυτό συνέβαινε online; Τι θα ήταν παρόμοιο; Τι θα ήταν διαφορετικό;
- Έχετε συναντήσει ποτέ δημοσιεύσεις (posts) στο προσωπικό προφίλ κάποιου ή κάπου αλλού στο διαδίκτυο, που να στοχεύουν ανθρώπους όπως έκανε ο Γιάννης στο σενάριο αυτό;
- Υπάρχει κάτι που να μπορείτε να κάνετε για να σταματήσετε τέτοια σχόλια από το να δημοσιεύονται ή για να αμβλύνετε τον αντίκτυπό τους;
- Μάθατε τίποτα από αυτήν την άσκηση - ή σας έκανε να δείτε τον εκφοβισμό με διαφορετικό μάτι;

Συμβουλές για τους συντονιστές

- Φροντίστε να γνωρίζετε εάν υπάρχουν εντάσεις εντός της ομάδας πριν πραγματοποιήσετε αυτήν τη δραστηριότητα. Μπορεί να χρειαστεί να αλλάξετε το σενάριο, ώστε να μην αντικατοπτρίζει τυχόν έντονες αρνητικές στάσεις προς μέλη της ομάδας. Πιο συγκεκριμένα, ίσως θελήσετε να αλλάξετε την εθνικότητα του Αχμέντ ή τα σχόλια του Γιάννη ή να εντάξετε θηλυκούς χαρακτήρες στο σενάριο.
- Επιλέξτε τους εθελοντές με προσοχή: προσπαθήστε να βρείτε εθελοντές που πιθανότατα να μην έχουν καμία σχέση με τα θέματα που θίγει το σενάριο. Ενημερώστε τους πρώτους εθελοντές ότι το παιχνίδι ρόλων δεν χρειάζεται να διαρκέσει πολύ.
- Μετά το παιχνίδι ρόλων αφιερώστε λίγο χρόνο, ώστε τα άτομα, που δεν είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν, να προτείνουν τις ιδέες τους. Εάν επαναλάβετε το παιχνίδι ρόλων πάνω από 3 φορές θα γίνει προβλέψιμο, αλλά θα μπορούσατε να ρωτήσετε τα μέλη της ομάδας να περιγράψουν άλλους τρόπους που πιθανώς θα άλλαζαν την έκβαση.
- Εάν το παιχνίδι ρόλων πυροδοτήσει έντονα συναισθήματα, ίσως είναι καλό να κάνετε μια δεύτερη, σύντομη άσκηση πριν τον απολογισμό, για να επιτρέψετε στους συμμετέχοντες να αποστασιοποιηθούν από τους ρόλους τους. Συνήθως αρκεί να τους ζητήσετε να πουν φωναχτά το όνομά τους ή να κάνουν μια γρήγορη σωματική άσκηση.
- Προσπαθήστε να μην εκφέρετε κρίση για καμία από τις συμπεριφορές στο παιχνίδι ρόλων: αντίθετα, κάντε ερωτήσεις για να καθοδηγήσετε τους συμμετέχοντες να δουν μια διαφορετική οπτική γωνία. Είναι σημαντικό οι συμμετέχοντες να αισθάνονται ότι μπορούν να μιλήσουν με ειλικρίνεια για στάσεις ζωής ή συμπεριφορές τους, ακόμα και αν αυτές περιλαμβάνουν τυχόν δυσκολία τους να μην ενδώσουν σε πιέσεις από συμμαθητές τους.

Συνοδευτικό Υλικό (για τους εθελοντές)

Οδηγίες για το παιχνίδι ρόλων

Προετοιμάστε ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων για το παρακάτω σενάριο. Θα πρέπει να ξεκινάει τη στιγμή που ο Μάνος και ο Παναγιώτης πλησιάζουν τον Γιάννη μετά το σχολείο. Αποφασίστε πώς θα μοιραστείτε τους ρόλους του Μάνου, του Παναγιώτη, του Γιάννη και του Αχμέντ.

- Ο Μάνος και ο Παναγιώτης είναι δύο αγόρια δημοφιλή στο σχολείο. Αυτοί είναι που συνήθως ξεκινούν τα επεισόδια εκφοβισμού.
- Ο Γιάννης είναι ένα αγόρι που δυσκολεύεται να κάνει φίλους. Παρασύρεται από τον Μάνο και τον Παναγιώτη.
- Ο Αχμέντ είναι ένα νέο αγόρι, που κατάγεται από την Αιθιοπία.

Ξεκινήστε το παιχνίδι ρόλων από το σημείο αυτό

Την ώρα που ο Μάνος, ο Παναγιώτης και ο Γιάννης γυρνάνε σπίτι, βλέπουν μπροστά τους τον Αχμέντ, που περπατάει μόνος. Ο Αχμέντ έχει έρθει στην τάξη πρόσφατα και είναι από άλλη χώρα. Κάποια από τα παιδιά τον πειράζουν επειδή δε μιλάει καλά τη γλώσσα στο σχολείο, επειδή είναι πιο μικροκαμωμένος από τα περισσότερα παιδιά της τάξης και για τα ρούχα του που δεν είναι ωραία.

Ο Μάνος και ο Παναγιώτης επιταχύνουν για να φτάσουν τον Αχμέντ. Μετά αρχίζουν να του φωνάζουν προσβλητικά λόγια, να του τραβάνε την τσάντα και να τον ρωτάνε εάν όλοι στην Αιθιοπία φοράνε τέτοια ρούχα και μήπως θα έπρεπε να είναι σε καμιά τάξη για μωράκια αφού δεν ξέρει να μιλάει τη γλώσσα.

Ο Γιάννης αισθάνεται πολύ άβολα. Ο Μάνος και ο Παναγιώτης συνέχεια τον κοιτάζουν, ενθαρρύνοντάς τον να κάνει και αυτός το ίδιο και ρωτώντας τον αυτός τι νομίζει. Στο τέλος, ο Γιάννης κάνει ένα σχόλιο που θεωρεί έξυπνο για τους ανθρώπους στην Αιθιοπία που ζουν σε δέντρα και μιλάνε τη γλώσσα των μαϊμούδων. Ο Μάνος και ο Παναγιώτης ξεκαρδίζονται, αλλά ο Γιάννης βλέπει ότι ο Αχμέντ έχει στενοχωρηθεί πολύ και φοβάται τα τρία αγόρια.

Όταν γυρίζει σπίτι ο Γιάννης, αισθάνεται άσχημα. Ξέρει πώς είναι να σε πειράζουν τα άλλα παιδιά και ότι αυτό που είπε στον Αχμέντ είναι πολύ χειρότερο από όλα όσα έχουν πει άλλοι στον ίδιο.

Ήταν όμως ωραία που γελάσανε με τον Μάνο και τον Παναγιώτη και η φίλια τους είναι πολύτιμη. Μπαίνει στο διαδίκτυο και γίνεται «φίλος» με τον Μάνο και τον Παναγιώτη. Μετά ανεβάζει το σχόλιό του για τους Αιθίοπες στο προφίλ του.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

4.2.3. Ισότητα Δικαιωμάτων

Διαφορετικότητα λόγω αναπηρίας: Δείτε την ικανότητα

Θεματική ενότητα: Ισότητα δικαιωμάτων

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε, σε ζευγάρια

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

Για την εισαγωγή:

- Ένα χαρτί και ένα στυλό για κάθε συμμετέχοντα/ουσα

Για το πρώτο μέρος, ανά ζευγάρι:

- Μια πλαστική σακούλα που θα περιέχει ένα λάχανο, ένα φύλλο μαρουλιού, ένα μολύβι, μια κιμωλία, ένα φύλλο (από δέντρο), ένα χρωματιστό χαρτί κι ένα μπουκάλι ή μεταλλικό κουτί από αναψυκτικό
- Μαντίλι για δέσιμο ματιών
- Χαρτί και στυλό

Για το δεύτερο μέρος, ανά ζευγάρι:

- Κάρτες ρόλων
- Χαρτί και στυλό

Διαδικασία

Ο/Η εκπαιδευτικός ετοιμάζει τις κάρτες καταστάσεων-ρόλων. Επιλέγει κάποιες από τις καταστάσεις που προτείνονται στη δραστηριότητα ή ετοιμάζει δικές του/της.

1
2
3 **Οδηγίες**

Πρέπει να γίνει κατανοητό σε όλους ότι θα συμμετάσχουν σε αρκετές προσομιώσεις της πραγματικότητας και θα έχουν τη δυνατότητα να πειραματιστούν με τις αισθήσεις και τις αντιδράσεις τους για να καταλάβουν τι σημαίνει να είσαι ανάπηρος/η.

Η δραστηριότητα αυτή οργανώνεται σε δύο μέρη: Μέρος 1ο: Μία τσάντα.! Μάντεψε τι περιέχει!, Μέρος 2ο: Νοηματική

Εισαγωγή (10 λεπτά)

Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι η δραστηριότητα εστιάζει σε δύο συγκεκριμένες κατηγορίες αναπηρίας: κώφωση και αλαλία.

Ζητά από τα μέλη της ομάδας να σκεφτούν για μερικά λεπτά πώς θα ήθελαν και πώς δεν θα ήθελαν να τους συμπεριφέρονται οι άλλοι, αν είχαν κάποια αναπηρία. Καταγράφουν λέξεις κλειδιά.

Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να γράψουν τι φοβούνται περισσότερο σε περίπτωση αναπηρίας τους.

Μέρος 1. Μια τσάντα! Μάντεψε τι περιέχει!

Οι «τυφλοί/ές» παίκτες/τριες θα πρέπει να αναγνωρίσουν τα αντικείμενα. Η δουλειά των οδηγών είναι να γράψουν τις υποθέσεις τους.

Έπειτα, οι «τυφλοί/ές» βγάζουν τα μαντίλια από τα μάτια τους για να δουν τα αντικείμενα.

Καλούνται οι συμμετέχοντες/ουσες να μοιραστούν τις εμπειρίες και τις εκπλήξεις που ένιωσαν.

Δίνονται μερικά λεπτά να βγουν από τους ρόλους τους και μετά να προχωρήσουν με το 2ο μέρος.

Μέρος 2. Νοηματική

Ζητείται από τα ζευγάρια να αλλάξουν ρόλους. Οι οδηγοί είναι τώρα οι ανάπηροι/ες και οι ανάπηροι/ες γίνονται οι οδηγοί. Αυτή τη φορά, όμως, η αναπηρία τους θα είναι ότι δεν μπορούν να μιλήσουν και το άλλο μέλος του ζευγαριού τους θα τους βοηθάει.

Μοιράζεται μια κάρτα ρόλου σε κάθε ανάπηρο/η παίκτη/τρια. Δεν πρέπει να δείξουν την κάρτα στο άλλο μέλος του ζευγαριού τους. Δίνεται ένα κομμάτι χαρτί και ένα στυλό στους βοηθούς.

Εξηγείται ότι οι «ανάπηροι/ες» παίκτες/τριες θα πρέπει να «πουν» το πρόβλημά τους στους βοηθούς τους. Δεν πρέπει να μιλήσουν, να γράψουν ή να ζωγραφίσουν. Οι οδηγοί θα πρέπει να γράψουν τι κατάλαβαν.

Όταν ο «ανάπηρος/η» παίκτης/τρια πραγματοποιήσει τον ρόλο του, θα πρέπει να αποκαλύψει και τι έγραφε η κάρτα του/της στον/στη βοηθό του. Ζητείται από τα ζευγάρια να μοιραστούν την εμπειρία τους, τις προθέσεις τους, τα προβλήματα και τους φόβους τους.

Οι μαθητές/τριες δημιουργούν ζεύγη και διαβάζουν τα σενάρια της σελ. 121 με σκοπό να τα δραματοποιήσουν. Ακολουθεί σχετική συζήτηση.

Άξονες Συζήτησης

Αναγνώρισαν τα αντικείμενα στην τσάντα; Ποιες αισθήσεις χρησιμοποίησαν; Πόσοι τόλμησαν να ανοίξουν το μπουκάλι/κουτί του αναψυκτικού;

Πώς ένιωσαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας νοηματικής;

Τι ήταν πιο δύσκολο; Τι ήταν αστείο; Τι τους φόβισε;

Ήταν απογοητευτικό να κάνουν νοήματα και να μη γίνονται κατανοητοί από τους άλλους;

Ήταν απογοητευτικό ή στενόχωρο να μην καταλαβαίνουν;

Στο σημείο αυτό επανεξετάζονται οι φόβοι και οι προσδοκίες των ατόμων στην αρχή της δραστηριότητας. Ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να δουν τις λέξεις κλειδιά που έγραψαν στην αρχή:

Επιβεβαιώθηκαν κάποιοι από τους φόβους τους κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας;

Τι έκαναν για να βοηθήσουν το άλλο μέλος του ζευγαριού τους;

Πώς έγινε αποδεκτή η βοήθεια που προσέφεραν;

Πόσο εύκολο ήταν να εκτιμήσουν πόση βοήθεια να δώσουν;

Τι τους/τις φόβισε σχετικά με την αναπηρία; Πάνω σε τι στηρίζονται οι φόβοι τους; Έχουν φοβηθεί ποτέ ότι θα μείνουν ανάπηροι/ες από κάποιο ατύχημα ή ασθένεια που είχαν;

Τι ήταν αυτό, από όσα έμαθαν σε αυτή τη δραστηριότητα, που τους προκάλεσε τη μεγαλύτερη έκπληξη;

Γνωρίζουν κάποιον/α που είναι είτε τυφλός/ή, βωβός/η ή μετακινείται με αναπηρικό αμαξίδιο; Πώς είναι η κοινωνική τους ζωή; Πώς τους αντιμετωπίζουν οι άλλοι;

Δείτε το περιβάλλον, τα κτήρια, τους δρόμους. Πόσο προσαρμοσμένα είναι προς τους/τις ανάπηρους/ες;

Τι πρέπει να γίνει για να διασφαλίσουμε την ισότητα και την αξιοπρέπεια των ατόμων με αναπηρίες;

Ανήκουν τα δικαιώματα των αναπήρων στα ανθρώπινα δικαιώματα; Ποια δικαιώματα στην Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του παιδιού είναι σχετικά;

Κοροϊδεύουμε τα άτομα με αναπηρίες; Ποιοι το κάνουν και γιατί; Πότε είναι εντάξει να κάνεις αστεία για άτομα με αναπηρίες; Ποιο είναι το όριο μεταξύ του χιούμορ και της προσβολής;

Υπάρχουν παιδιά με αναπηρίες στο σχολείο τους; Μπορούν να κάνουν ό,τι και τα υπόλοιπα παιδιά;

Ναι ή όχι και γιατί; Τι μπορεί να κάνει το σχολείο σας για να προωθήσει την ισότητα και την αξιοπρέπεια των ατόμων με αναπηρίες;

Συμβουλές για τους συντονιστές

Αυτή η δραστηριότητα είναι σοβαρή αλλά ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να περιμένει πολλά αστεία περιστατικά. Καλό θα ήταν να τα αφήσει να συμβούν. Επίσης, ο/η εκπαιδευτικός επεμβαίνει μόνο όταν κάνουν κάτι που δεν είναι ασφαλές ή όταν γελοιοποιούν την κατάσταση.

Βοηθητικό υλικό

Ο όρος **αναπηρία** αναφέρεται στον περιορισμό της κοινής δραστηριότητας λόγου, έργου ή άμεσης αντίληψης λόγω σωματικής ή πνευματικής βλάβης ενός ανθρώπου. Διακρίνουμε τους σωματικά ανάπηρους και τους διανοητικά ανάπηρους.

Σύμφωνα με τον ορισμό του Ο.Η.Ε. (1975) αναφέρεται σε οποιοδήποτε άτομο που δεν μπορεί να εξασφαλίσει μόνο του όλες ή ένα μέρος από τις ανάγκες μιας φυσιολογικής, ατομικής ή και κοινωνικής ζωής λόγω κάποιου εκ γενετής ή επίκτητου σωματικού ή διανοητικού μειονεκτήματος. Συνεπώς, οι αναπηρίες διακρίνονται σε τέσσερα είδη: κινητικές ή σωματικές, αισθητηριακές, νοητικές/ γνωστικές και συναισθηματικές.

Ακόμα οι αναπηρίες ταξινομούνται ως προς το χρόνο εκδήλωσης σε εκείνες με τις οποίες γεννιέται το βρέφος και σε αναπηρίες οι οποίες μπορούν να προκληθούν σε κάποια χρονική στιγμή από κληρονομική αιτία, ασθένειες, εργατικό - τροχαίο ή άλλο ατύχημα. Συνεπώς η μειονεξία του αναπήρου, άσχετα από την μορφή και τον χρόνο που εκδηλώνεται προκαλεί μερική ή ολική απώλεια της ικανότητας του ατόμου να καλύπτει τις ανάγκες του.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΓΕΙΑΣ

Υπάρχουν δύο βασικά “ανταγωνιστικά” πλαίσια αντίληψης και ανάλυσης της αναπηρίας, σχεδιασμένα από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ). Το αρχικό ICIDH (International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps) και το πιο πρόσφατο ICIDH – 2 (International Classification of Impairments, Activities and Participation).

Με βάση την πρώτη ταξινόμηση (ICIDH) η αναπηρία αποτελείται από τρία ξεχωριστά, αλλά αλληλοσυνδεόμενα μέρη, τα οποία ορίζονται ως εξής:

Βλάβη (impairment) = οποιαδήποτε απώλεια ή ανωμαλία ψυχολογικής, φυσιολογικής ή ανατομικής δομής ή λειτουργίας.

Αναπηρία (disability) = Οποιοσδήποτε περιορισμός ή έλλειψη (που προκύπτει από μια βλάβη) ικανότητας προς εκτέλεση μιας δραστηριότητας κατά τον τρόπο ή μέσα στο φάσμα δραστηριοτήτων που θεωρείται ομαλό για ένα ανθρώπινο ων.

Μειονεξία (handicap) = Ένα μειονέκτημα για ένα δεδομένο άτομο, που προκύπτει από μια βλάβη ή αναπηρία, που περιορίζει ή εμποδίζει την εκπλήρωση ενός ρόλου που

είναι ομαλός (ανάλογα με την ηλικία, το φύλο και κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες) για το άτομο αυτό.

Αναφορικά με το δεύτερο πλαίσιο αναφοράς (ICIDH – 2), σχεδιάστηκε από την ΠΟΥ σε μια προσπάθεια να βελτιώσει το πρώτο σύστημα, ανταποκρινόμενο σε κριτικές που είχε αρχικά δεχτεί και λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες που αποκτήθηκαν από την χρήση του πρώτου. Η αναπηρία αποτελεί έναν ευρύτερο όρο, που καλύπτει τρεις επιμέρους διαστάσεις του:

→ **Σωματικές δομές και λειτουργίες** = η διάσταση του σώματος συνδέεται με μια βλάβη ή με μια απώλεια ή ανωμαλία της σωματικής δομής ή με μια φυσιολογική ή ψυχολογική λειτουργία π.χ. απώλεια νεφρού.

→ **Ατομικές Δραστηριότητες** = η δραστηριότητα είναι η φύση και η έκταση της λειτουργικότητας σε ατομικό επίπεδο. Οι δραστηριότητες μπορούν να μειωθούν στη φύση τους, στη διάρκεια ή στην ποιότητά τους, π.χ. αυτοεξυπηρέτηση, διατηρώντας την εργασία.

→ **Συμμετοχή στην κοινωνία** = αναφέρεται στη φύση και στην έκταση της συμμετοχής του ατόμου σε καθημερινές καταστάσεις που έχουν σχέση με δραστηριότητες και άλλους παράγοντες. Η συμμετοχή είναι δυνατό να περιοριστεί στη φύση της, στη διάρκεια και στην ποιότητά της, π.χ. συμμετοχή σε δραστηριότητες της κοινότητας, όπου ζει το άτομο, απόκτηση άδειας οδήγησης, κλπ.

Συνοδευτικό Υλικό

Κάρτες καταστάσεων (μέρος 2)

Κατάσταση 1

Χωρίς λόγια, προσπαθήστε να εξηγήσετε στον/η φίλο/η σας ότι είστε θύμα βίας. Μια ομάδα από νεαρούς σας επιτέθηκαν στο πάρκο, σας έκλειψαν την τσάντα και σας χτύπησαν. Ρωτήστε πού είναι το αστυνομικό τμήμα. Δεν μπορείτε ούτε να μιλήσετε, ούτε να γράψετε ή να σχεδιάσετε.

Κατάσταση 2

Είστε σε ένα εστιατόριο. Εξηγήστε στον μάγειρα ότι δεν τρώτε μακαρόνια με κιμά, επειδή είστε χορτοφάγος: όχι μόνο δεν τρώτε κρέας αλλά ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα (π.χ. γάλα, αυγά ή τυρί). Δεν μπορείτε να μιλήσετε, ούτε να γράψετε ή να σχεδιάσετε.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Σενάρια Έμφυλης Βίας στο Σχολείο

Θεματική ενότητα: Ισότητα δικαιωμάτων

Μέγεθος ομάδας: 4-6 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 50 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Σενάρια (σελ. 127-131)
- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Μαρκαδόροι

Διαδικασία

Ο/Η συντονιστής/στρια ετοιμάζει τα σενάρια. Στη δραστηριότητα αυτή περιγράφονται διάφορα εναλλακτικά σενάρια. Επιλέξτε εκείνα που πιστεύετε ότι είναι πιο κατάλληλα για την ομάδα των συμμετεχόντων σας ή ετοιμάστε δικά σας. Χωρίστε την ομάδα σε υποομάδες 4-6 ατόμων (οι ομάδες να είναι κατά προτίμηση μεικτές ως προς το φύλο).

Οδηγίες

Μοιράστε από ένα διαφορετικό σενάριο σε κάθε ομάδα. Ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να διαβάσουν τα σενάρια και στην συνέχεια να συζητήσουν μεταξύ τους τις ερωτήσεις.

Ενώστε ξανά ολόκληρη την ομάδα και ζητήστε από τους/τις μαθητές/τριες να συνοψίσουν πολύ σύντομα το σενάριό τους και τη συζήτηση που έγινε στην ομάδα τους.

Άξονες Συζήτησης

Σε ποια είδη βίας (π.χ. απομόνωση, απειλές, σωματική βία) υποβλήθηκαν οι άνθρωποι στα σενάρια; Δώστε παραδείγματα. Ήταν η βία αυτή έμφυλη; Γιατί;

Γιατί υπέστησαν αυτά τα είδη βίαιης συμπεριφοράς οι άνθρωποι στα σενάρια; (Αν δεν έχουν αναφερθεί, επιδιώξτε να ονομαστούν η πίεση από συνομήλικους, οι ιεραρχίες εξουσίας, η επίρριψη της ευθύνης στο θύμα, η έμφυλη βία ως «αποδεκτή» ή «φυσιολογική» συμπεριφορά, τα «αστειάκια», το γεγονός ότι δεν παρεμβαίνουν οι καθηγητές/τριες, κ.λπ.).

Ποιες υποθέσεις κάνατε για τα άτομα που κακοποιούνταν; Νομίζετε ότι με κάποιο τρόπο προκαλούσαν την «τιμωρία» τους; Έχουν και οι ίδιοι/ες ευθύνη για αυτό που συνέβη;

Τους άξιζε με κάποιο τρόπο αυτό που τους έκαναν; Μπορεί όντως ένα άτομο να προκαλέσει τη βίαιη συμπεριφορά ενός άλλου ατόμου;

Τι προσπαθούσαν να πετύχουν οι «δράστες» με τη συμπεριφορά τους;

Ποιες σχέσεις εξουσίας παρατηρήσατε; Ποιος έχει την εξουσία σε αυτές τις καταστάσεις; Γιατί;

Τι πρέπει να κάνουν τα άτομα που υφίστανται κακοποίηση; Τι μπορεί να τα εμποδίζει να μιλήσουν ή να αντιδράσουν;

Αν ήσασταν φίλος/η τους, πώς θα τα βοηθούσατε; Τι θα τα συμβουλευάτε να κάνουν;

Συμβουλές για τους συντονιστές

Οι συντονιστές/στριες πρέπει να θυμούνται ότι οι μαθητές/τριες συχνά δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις μη σωματικές μορφές βίας. Μπορεί επίσης να πιστεύουν ότι η ψυχολογική κακοποίηση έχει ελάχιστες αρνητικές επιπτώσεις στα θύματα.

Σαν οδηγό, οι συντονιστές/στριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον ακόλουθο ορισμό του εκφοβισμού: Ο εκφοβισμός περιλαμβάνει την επιθυμία να βλάψουμε + μια επώδυνη πράξη + μια ανισορροπία δύναμης ή εξουσίας + την άδικη χρήση της δύναμης/εξουσίας + την εμφανή ευχαρίστηση του δράστη και μια γενικευμένη αίσθηση καταπίεσης από την πλευρά του θύματος (Rigby, 2002).

Το σημαντικότερο πράγμα που πρέπει να μάθουν από αυτή τη δραστηριότητα είναι ότι το θύμα δεν ευθύνεται ποτέ για την έμφυλη βία, αλλά αυτή είναι πάντα μια επιλογή που κάνουν οι δράστες. Αυτό είναι κάτι που οι μαθητές/τριες δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν. Για παράδειγμα, στις συζητήσεις για το σενάριο 1, οι μαθητές/τριες είναι πιθανό να κατηγορήσουν την Άννα ότι συμπεριφέρεται με τρόπο που τον αντιλαμβάνονται ως «σεξουαλικά προκλητικό». Στο σενάριο 2,

μπορεί να κατηγορήσουν τη Μαρία επειδή έδωσε το τηλέφωνό της στο συμμαθητή της. Ο Πέτρος (σενάριο 3) μπορεί να κατηγορηθεί ότι δεν βοήθησε τους φίλους του στα μαθήματά τους και ότι έκανε την ομάδα του να χάσει. Η Ελίνα (σενάριο 4) μπορεί να κατηγορηθεί ότι «δεν έχει χιούμορ» ή ότι παίρνει «πολύ στα σοβαρά» τα πορνογραφικά περιοδικά, παρά το γεγονός ότι αυτό που κάνουν τα αγόρια είναι υποτιμητικό και προσβλητικό για τις γυναίκες. Τέλος, ο Λευτέρης (σενάριο 5) μπορεί να κατηγορηθεί ότι απέρριψε τη Δάφνη και στο σενάριο 6, ο Γιάννης μπορεί να κατηγορηθεί επειδή αρνήθηκε να πάρει μέρος στην παρενόχληση της Ιουλίας.

Οι συντονιστές/στριες μπορούν να ενισχύσουν την αντίληψη ότι κάθε άτομο απολαμβάνει το δικαίωμα να το σέβονται ανεξάρτητα από το βαθμό στον οποίο επιλέγει/ φαίνεται να ταιριάζει με τα συνομήλικά του άτομα. Είναι σημαντικό να παροτρύνονται οι μαθητές/τριες να ορίσουν τα είδη της βίας που αναγνώρισαν ως έμφυλη.

Ορισμένοι/ες μαθητές/τριες μπορεί να πιστεύουν ότι αν υφίστασαι κακοποίηση πρέπει να την ανταποδώσεις, ώστε να προστατεύσεις τον εαυτό σου και να μη χάσεις το κύρος σου. Είναι σημαντικό οι συντονιστές/στριες να κατευθύνουν τη συζήτηση σε πιο θετικούς τρόπους αντιμετώπισης καταστάσεων κακοποίησης από την προσφυγή στη βία.

Βοηθητικό υλικό

Ορισμός της έμφυλης βίας

Η έμφυλη βία (ΕΒ) είναι ένας γενικός όρος που περιλαμβάνει κάθε διάκριση ή βλαπτική συμπεριφορά που στρέφεται εναντίον κάποιου προσώπου και συμβαίνει εξαιτίας του (πραγματικού ή θεωρούμενου) κοινωνικού του φύλου ή σεξουαλικού του προσανατολισμού.

Η ΕΒ μπορεί να είναι σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, οικονομική ή κοινωνικοπολιτισμική. Για να γίνουν κατανοητές οι βασικές της αιτίες πρέπει να εξεταστούν μέσα στο πλαίσιο των έμφυλων νορμών, αξιών και πεποιθήσεων που στηρίζουν ανισότιμες ιεραρχίες εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, αλλά ακόμη και μεταξύ ανδρών ή μεταξύ γυναικών. Αυτές οι ιεραρχίες εξουσίας δεν καθιστούν απλώς δυνατή την έμφυλη βία, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργούν ένα περιβάλλον όπου αυτή γίνεται ανεκτή ή θεωρείται ακόμα και αποδεκτή. Δράστες μπορεί να είναι μέλη της οικογένειας ή της κοινότητας, καθώς και άτομα που ενεργούν εκ μέρους πολιτισμικών, θρησκευτικών ή κρατικών θεσμών.

Η έμφυλη βία επηρεάζει τόσο τις γυναίκες όσο και τους άνδρες, αλλά πλήττει δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια, αντανακλώντας την υποδεέστερη θέση τους στην κοινωνία. Διαφορετικές ομάδες ανδρών και γυναικών, όπως όσοι/ες ανήκουν σε σεξουαλικές μειονότητες, μπορεί επίσης να επηρεάζονται δυσανάλογα από την έμφυλη βία.

Τι είναι ο έμφυλος εκφοβισμός;

Σε όλες τις χώρες, ο εκφοβισμός στο σχολείο χαρακτηρίζεται από τους νέους και τις νέες ως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και έχει καταστροφικές, ενίοτε μακροπρόθεσμες, συνέπειες στη σχολική τους επίδοση, καθώς και στη σωματική και ψυχική τους υγεία (Currie, 2008, UNICEF, 2006). Πολλές εκφοβιστικές συμπεριφορές που υφίστανται ή ασκούν οι νέοι/ες βασίζονται στο φύλο, όπως η σεξουαλική παρενόχληση, η ταπείνωση, η κακοποίηση, η απομόνωση ή η διάδοση φημών για κάποιο άτομο εξαιτίας του πραγματικού ή του αντιλαμβανόμενου φύλου ή έμφυλου προσανατολισμού του (Anagnostopoulos et al., 2009). Οι πιο συνηθισμένες μορφές εκφοβισμού μεταξύ των νέων είναι: ο λεκτικός εκφοβισμός, ιδίως με τη διάδοση αρνητικών φημών, η σεξουαλική παρενόχληση, ιδίως με τη μορφή σχολίων ή χειρονομιών σεξουαλικού χαρακτήρα, η σωματική κακοποίηση και ο κοινωνικός αποκλεισμός (απομόνωση, απόρριψη από τις παρέες των συνομηλίκων).

Ο έμφυλος εκφοβισμός στρέφεται εναντίον ατόμων που θεωρείται ότι δεν συμμορφώνονται με τις ιδεώδεις νόρμες που συνδέονται με την αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα σε ένα δεδομένο πλαίσιο. Ο εκφοβισμός μπορεί να εκληφθεί σαν πράξη τιμωρίας των θυμάτων ή σαν προσπάθεια «κανονικοποίησής» τους ώστε να γίνουν «σωστοί» άνδρες και «σωστές» γυναίκες. Οι νέες τεχνολογίες, όπως τα κινητά τηλέφωνα και το διαδίκτυο χρησιμοποιούνται συχνά σαν μέσα άσκησης εκφοβισμού, για παράδειγμα μέσω της παρενόχλησης συνομηλίκων με μηνύματα SMS ή της δημόσιας ταπείνωσής τους στο Facebook. Η έρευνα της ΕΕ «Kids Online» έδειξε ότι το 6% των παιδιών ηλικίας 9-16 ετών έχουν λάβει απειλητικά ή προσβλητικά μηνύματα στο διαδίκτυο και ότι το 3% έχουν στείλει τέτοια μηνύματα σε άλλα παιδιά (Livingstone, 2011).

Ποιες μορφές έμφυλης βίας υπάρχουν;

Η βία μεταξύ ερωτικών συντρόφων (ΒΕΣ), η ενδοοικογενειακή βία ή η βία στις ρομαντικές/ συντροφικές σχέσεις είναι κακοποίηση, η οποία διαπράττεται από κάποιο άτομο ως μέσο ελέγχου του/της συντρόφου ή πρώην συντρόφου του και συνήθως κλιμακώνεται με την πάροδο του χρόνου. Μπορεί να περιλαμβάνει σωματική βία (όπως χτυπήματα, γροθιές ή κλωτσιές), σεξουαλική βία (όπως σεξουαλική επίθεση ή βιασμό), συναισθηματική βία (όπως διαρκείς εξευτελισμούς, απομόνωση από την οικογένεια και τους φίλους ή υπαγόρευση του τι επιτρέπεται να φοράει ή να κάνει το θύμα) και οικονομική βία (όπως παρακράτηση των οικονομικών απολαβών). Όταν υπάρχουν παιδιά, γίνονται συχνά μάρτυρες ή και υφίστανται μεγάλο μέρος αυτής της κακοποίησης και υπάρχει σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην ενδοοικογενειακή βία και την ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών.

Οι ψυχολογικές και συναισθηματικές μορφές της ΕΒ περιλαμβάνουν πράξεις όπως ο έμφυλος εκφοβισμός, η σεξουαλική παρενόχληση, η καταδίωξη, η απομόνωση, ο εξευτελισμός, οι ταπεινώσεις και οι λεκτικές προσβολές, η τρομοκράτηση μέσω εκφοβισμού ή απειλών, η άσκηση ελέγχου σχετικά με τα άτομα που μπορεί να βλέπει το θύμα ή τα ρούχα που μπορεί να φοράει, τα

σεξουαλικά υπονοούμενα και τα αστεία σχετικά με τη σεξουαλικότητα των αγοριών και τη σεξουαλική διαθεσιμότητα των γυναικών. Ψυχολογική βία μπορεί να ασκούν άτομα που το θύμα γνωρίζει (π.χ. σύντροφος, συγγενής, συμμαθητές/τριες ή συνάδελφοι/ισσες) ή που του είναι άγνωστα (π.χ. προσβλητικά σχόλια από άγνωστα άτομα στο δρόμο).

Η σεξουαλική βία αναφέρεται σε όλα τα είδη επιβολής σεξουαλικών πράξεων, όπως ο εξαναγκασμός σε σεξουαλική δραστηριότητα χωρίς συναίνεση, καθώς και οποιαδήποτε ανεπιθύμητη, και συνήθως επαναλαμβανόμενη και χωρίς ανταπόκριση, σεξουαλική πρόταση ή ανεπιθύμητη προφορική ή σωματική συμπεριφορά σεξουαλικού χαρακτήρα. Περιλαμβάνει το βιασμό (βιασμό σε ραντεβού, ομαδικό βιασμό, συζυγικό βιασμό και βιασμό σε περίοδο πολέμου), την σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, τη σεξουαλική παρενόχληση και τη διακίνηση γυναικών, κοριτσιών ή αγοριών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

Η οικονομική βία μπορεί να περιλαμβάνει την αρπαγή περιουσιακών στοιχείων, την αποστέρηση αγαθών για την κάλυψη των βασικών αναγκών, τον έλεγχο των οικονομικών απολαβών των θυμάτων, την απαγόρευση εργασίας και τον αποκλεισμό των θυμάτων από τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που τα αφορούν. Σε πολλές χώρες η οικονομική βία επικυρώνεται από τη νομοθεσία, π.χ. με νόμους που δίνουν στον σύζυγο πλήρη δικαιώματα στην περιουσία της συζύγου του ή που αποκλείουν ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες από τις εκλογές.

Η κοινωνικοπολιτισμική βία περιλαμβάνει βλαπτικές παραδοσιακές και πολιτισμικές πρακτικές κακοποίησης, όπως η κλειτοριδεκτομή, η βία για λόγους τιμής, η κληρονόμηση της συζύγου μαζί με την περιουσία κάποιου, οι γάμοι με ανήλικα άτομα, η επιβαλλόμενη σεξουαλική έκθεση και εκπαίδευση και η προίκα και η τιμή της νύφης κακοποίηση με αιτία την προίκα.

Σε ποια άτομα αποδίδουν οι νέοι/ες την ευθύνη για τον έμφυλο εκφοβισμό

Όταν συζητούν υποθετικά σενάρια εκφοβισμού, οι νέοι/ες συχνά υποστηρίζουν ότι τα θύματα πήγαιναν γυρεύοντας για μπελάδες επειδή δεν συμμορφώνονταν σε κάποια νόρμα, δηλαδή ότι για τον εκφοβισμό ευθύνονται τα ίδια τα θύματα, λόγω των πράξεών τους, της συμπεριφοράς τους ή απλώς και μόνο λόγω της εμφάνισής τους. Κυρίαρχες μεταξύ των νέων είναι οι νοοτροπίες επίρριψης της ευθύνης στο θύμα, που στρέφουν την κατηγορία, και επομένως την ευθύνη, για τον εκφοβισμό από το δράστη στο θύμα. Στις Συναντήσεις του Youth4Youth, οι συντονιστές/στριες θα πρέπει να φροντίζουν οι αντιλήψεις αυτές να αμφισβητούνται σε ζωηρές ομαδικές συζητήσεις, ώστε οι νέοι/ες που συμμετέχουν να μπορέσουν να καταλήξουν από κοινού στο συμπέρασμα ότι ο εκφοβισμός είναι μια επιλογή που κάνουν οι δράστες και ότι δεν είναι ευθύνη των θυμάτων. Το να καταστούν ικανοί/ές να κατονομάζουν τον έμφυλο εκφοβισμό, να αναγνωρίζουν τις επιπτώσεις του και να κατανοούν γιατί συμβαίνει δίνει στους/στις νέους/ες τη δύναμη να υπερασπιστούν τον εαυτό τους και τα φιλικά τους πρόσωπα, καθώς και να αναλογιστούν αν η δική τους συμπεριφορά ή οι πράξεις τους μπορεί να είναι επώδυνες για άλλα άτομα.

Συνοδευτικό Υλικό

Σενάρια Έμφυλης Βίας στο Σχολείο

Σενάριο 1 – Άννα

Στην τάξη σου έχει έρθει ένα καινούργιο κορίτσι, η Άννα. Είναι πολύ όμορφη και φοράει συχνά κοντές φούστες, μπλουζες με νετεκολτέ και στενά ρούχα που τονίζουν τη σιλουέτα της. Είναι πολύ δημοφιλής και κάθε μήνα εμφανίζεται με διαφορετικό αγόρι. Στο σχολείο γίνονται πολλά αρνητικά σχόλια για την Άννα. Πολλά αγόρια και κορίτσια λένε ότι θα πρέπει να είναι εύκολο να τη ρίξεις στο κρεβάτι. Τα περισσότερα κορίτσια την αποφεύγουν και δεν την κάνουν παρέα επειδή δεν θέλουν «να βγάλουν κακό όνομα».

Το Σαββατοκύριακο, ο Ντίνος, ένα αγόρι από την τάξη σου, συνάντησε την Άννα σε ένα πάρτι και «τα βρήκαν». Έπιναν και οι δύο πολύ και χόρευαν σχεδόν όλη τη βραδιά. Καθώς φλέρταραν, φιλιόντουσαν και περνούσαν καλά, ο Ντίνος προσπάθησε να βάλει το χέρι του κάτω από τη φούστα της Άννας. Εκείνη άρχισε να του φωνάζει να σταματήσει. Ο Ντίνος τη φώναξε «σκύλα» και έφυγε. Τη Δευτέρα, όλοι και όλες στο σχολείο συζητούσαν το περιστατικό και έλεγαν ότι έφταιγε η Άννα επειδή «πήγαινε γυρεύοντας» με την «προκλητική» της συμπεριφορά.

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Άννα να νιώσει ο Ντίνος και οι συμμαθητές/τριές της;
- 2) Τι σκέφτεσαι για τη συμπεριφορά των συμμαθητών/τριών της Άννας; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 3) Τι σκέφτεσαι για τη συμπεριφορά του Ντίνου; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
- 4) Θα χαρακτήριζες την εμπειρία της Άννας έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Άννα;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η της Άννας;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η του Ντίνου;

Σενάριο 2 - Μαρία

Η Μαρία είναι καινούργια μαθήτρια στην τάξη σου. Ξέρεις ότι αισθάνεται μοναξιά και θέλει να κάνει φίλιες. Ένα κορίτσι τη ρωτάει αν μπορεί να δανειστεί το κινητό της για να τηλεφωνήσει στους γονείς της. Αργότερα βλέπεις αυτό το κορίτσι στο διάδρομο να κρατάει το κινητό της Μαρίας και να γελάει μαζί με μια παρέα άλλων μαθητών/τριών. Ρωτάς τι συμβαίνει και το κορίτσι σου λέει ότι έστειλε στα περισσότερα αγόρια της τάξης ένα μήνυμα από το κινητό της Μαρίας που έλεγε «Τηλεφωνήστε μου για δωρεάν σεξ». Σου δείχνει ότι έχουν έρθει ήδη αρκετά μηνύματα από αγόρια που της ζητάνε να συναντηθούν. Όλα τα παιδιά που βρίσκονταν στην παρέα αστειεύονται λέγοντας ότι τώρα η Μαρία «έγινε πολύ δημοφιλής».

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Μαρία να νιώσει οι συμμαθητές/τριες της;
- 2) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά του κοριτσιού; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των υπόλοιπων ατόμων της ιστορίας (των παιδιών που γελούσαν και των αγοριών που απάντησαν στο μήνυμα); Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτήριζες την εμπειρία της Μαρίας έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Μαρία;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η της Μαρίας;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η του κοριτσιού που πήρε το τηλέφωνο της Μαρίας;

Σενάριο 3 - Πέτρος

Ο Πέτρος είναι ένας από τους καλύτερους μαθητές της τάξης σου. Οι συμμαθητές/τριές του του ζητάνε τις ασκήσεις και τις εργασίες του για να τις αντιγράψουν, αλλά εκείνος πάντα αρνείται. Έχει άσθμα και αυτό τον δυσκολεύει όταν συμμετέχει σε αθλητικές δραστηριότητες. Πρόσφατα τον είδες να παθαίνει μια κρίση άσθματος ενώ έπαιζε ποδόσφαιρο. Οι συμπαίκτες του άρχισαν να τον κοροϊδεύουν και να τον φωνάζουν «φλώρο». Ένα από τα αγόρια τον έριξε στις λάσπες και τον έβγαλε φωτογραφία με το κινητό του. Αργότερα, το ίδιο αγόρι σου έδειξε τη σελίδα του στο Facebook, όπου είχε ανεβάσει τη φωτογραφία του Πέτρου με λεζάντα «Έτσι μοιάζουν οι αποτυχημένοι!!!», λέγοντάς σου ότι ήδη αρκετοί συμμαθητές σας είχαν κάνει «like» τη φωτογραφία και ζητώντας σου να πεις σε όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα να κάνουν κι εκείνα «like».

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν τον Πέτρο να νιώσει οι συμμαθητές/ριές του;
- 2) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά του αγοριού; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των υπόλοιπων ατόμων της ιστορίας (των ατόμων που φώναζαν τον Πέτρο «φλώρο» και που έκαναν «like» τη φωτογραφία στο Facebook); Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτήριζες την εμπειρία του Πέτρου έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα ο Πέτρος;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η του Πέτρου;

Σενάριο 4 - Ελίνα

Τον τελευταίο καιρό, κάποια αγόρια στην τάξη κόβουν φωτογραφίες γυμνών γυναικών από πορνογραφικά περιοδικά και τις φέρνουν στο σχολείο. Τις σχολιάζουν δυνατά μπροστά σε όλα τα παιδιά και τις συγκρίνουν με κορίτσια από το σχολείο. Κάποια στιγμή ακούς μία συμμαθήτριά σου, την Ελίνα, να λέει στα αγόρια ότι είναι σιχαμένα, αλλά εκείνα απλώς την περιγελούν. Τη φωνάζουν «παρθένα» και της προτείνουν να της στείλουν email με φωτογραφίες για να «μορφωθεί» λίγο γύρω από το σεξ. Κάποια από τα υπόλοιπα παιδιά της τάξης γελάνε με αυτό.

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν τη Ελίνα να νιώσει οι συμμαθητές της;
- 2) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των αγοριών; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν φέρνοντας πορνογραφικό υλικό στην τάξη και αποκαλώντας την Ελίνα «παρθένα»;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των παιδιών που γέλασαν όταν τα αγόρια αποκάλεσαν την Ελίνα «παρθένα»; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία της Ελίνας έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Ελίνα;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η της Ελίνας;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η των αγοριών;

Σενάριο 5 – Λευτέρης

Ο Λευτέρης είναι συμμαθητής σου στο σχολείο. Μια άλλη συμμαθήτριά σας, η Δάφνη, του ζήτησε να βγούνε, αλλά εκείνος δεν ήθελε. Από τότε, η Δάφνη και οι φίλες της τον κοροϊδεύουν κάθε φορά που συναντιούνται. Τον ρωτάνε δυνατά, έτσι ώστε να ακούνε όλοι, μήπως «προτιμάει τα αγόρια απ' τα κορίτσια». Ορισμένοι καθηγητές τις άκουσαν, αλλά αγνόησαν τα σχόλια. Πρόσφατα, η Δάφνη και οι φίλες της άφησαν στο θρανίο του Λευτέρη ενημερωτικά φυλλάδια για τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων και τις οργανώσεις υποστήριξής τους.

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν το Λευτέρη να νιώσει η Δάφνη και οι φίλες της;
- 2) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά της Δάφνης; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των φίλων της Δάφνης και των καθηγητών που αγνόησαν τα σχόλια; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτηρίζες την εμπειρία του Λευτέρη έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα ο Λευτέρης;
- 6) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η του Λευτέρη;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η της Δάφνης;

Σενάριο 6 – Ιουλία και Γιάννης

Η Ιουλία πηγαίνει στη Γ' Γυμνασίου. Κάθε φορά που έχει μάθημα Αγγλικών, πρέπει να περάσει από ένα διάδρομο δίπλα στο γυμναστήριο. Μερικές φορές έξω από στο γυμναστήριο βρίσκεται μια παρέα αγοριών και κάθε φορά που τη βλέπουν αρχίζουν να κάνουν αστεία και να «πετάνε» σεξουαλικά υπονοούμενα. Δεν της μιλάνε απευθείας, αλλά κάνουν σχόλια σεξουαλικού χαρακτήρα, όπως «Κοίτα τον πισινό της» ή «Θα το έκανα μαζί της». Συμμετέχουν όλα τα αγόρια, εκτός από τον Γιάννη που δεν δείχνει να του αρέσει αυτή η συμπεριφορά. Η υπόλοιπη παρέα αρχίζει να πειράζει τον Γιάννη λέγοντας ότι προφανώς δεν του αρέσουν οι γυναίκες και ότι είναι πολύ παράξενος.

- 1) Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Ιουλία να νιώσει τα αγόρια στο γυμναστήριο;
- 2) Πώς νομίζεις ότι έκαναν τον Γιάννη να νιώσει τα αγόρια στο γυμναστήριο;
- 3) Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των αγοριών; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
- 4) Θα χαρακτήριζες την εμπειρία της Ιουλίας και του Γιάννη έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστησαν;
- 5) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Ιουλία;
- 6) Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα ο Γιάννης;
- 7) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η της Ιουλίας ή του Γιάννη;
- 8) Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/η των αγοριών;

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Εμπορία (Trafficking) και Παράνομη

Διακίνηση Ανθρώπων

Θεματική ενότητα: Ισότητα Δικαιωμάτων

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε

Χρόνος: 40 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Φωτοτυπία μαρτυρίας (σελ. 137)

Οδηγίες

Ξεκινήστε ζητώντας από τους/τις μαθητές/τριες να εξηγήσουν με δικά τους λόγια ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στην εμπορία (trafficking) και την παράνομη διακίνηση ανθρώπων (smuggling).

Πρέπει επίσης να εξηγήσετε ότι όλοι όσοι βοηθούν ανθρώπους να περάσουν τα σύνορα δεν είναι λαθροδιακινητές. Μερικοί άνθρωποι βοηθούν τους μετανάστες και πρόσφυγες να περάσουν τα

σύνορα για ανθρωπιστικούς λόγους. Για παράδειγμα τους βοηθούν να φτάσουν σε ένα ασφαλές μέρος ή κάπου, όπου θα μπορούν να λάβουν τη βοήθεια που ενδεχομένως χρειάζονται. Πρόκειται για ανθρώπους που δεν προσπαθούν να βγάλουν κάποιο κέρδος και δε θα πρέπει να χαρακτηρίζονται «λαθροδιακινητές».

Διαβάστε το κείμενο εσείς για να αποφύγετε να το δώσετε να το διαβάσει κάποιος/α μαθητής/τρια που μπορεί να νιώσει άβολα. Εναλλακτικά ζητήστε από κάποιον/α μαθητή/τρια να διαβάσει δυνατά το κείμενο: η μαρτυρία μιας 19χρονης γυναίκας από το Καμερούν:

Αφήστε τους/τις μαθητές/τριες να σχολιάσουν αυτή τη δύσκολη ιστορία και να εξηγήσουν σύντομα την εκμετάλλευση.

Βοηθητικό υλικό

Τι είναι το trafficking-Παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων

Η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων είναι μια σύγχρονη μορφή δουλείας όπου άνθρωποι παράγουν κέρδος από την εκμετάλλευση και τον έλεγχο που ασκούν εις βάρος άλλων ανθρώπων. Είναι ένα σοβαρό έγκλημα που συνεπάγεται τη βίαιη και διαρκή καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η εμπορία και η παράνομη διακίνηση ανθρώπων είναι ουσιαστικά η στρατολόγηση και η μετακίνηση των προσώπων εντός ή εκτός εθνικών συνόρων από άτομα που κάνουν κατάχρηση της εξουσίας ή της θέσης τους με πρόθεση να τους ωθήσουν σε αναγκαστική εκμετάλλευση, εμπορική ή άλλη. Υπάρχουν διαφορετικά είδη εμπορίας και παράνομης διακίνησης ανθρώπων ανάλογα με τον τελικό σκοπό των εμπόρων – διακινητών.

Τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων προέρχονται από διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες. Ανάμεσά τους μπορεί να είναι γυναίκες, παιδιά και άντρες που εξωθούνται στη βιομηχανία του σεξ, που εξαναγκάζονται ή εξαπατώνται σε σεξουαλικές πράξεις με σκοπό το κέρδος. Περιλαμβάνεται οποιοσδήποτε εξαναγκάζεται σε διάφορες μορφές “εργασίας ή υπηρεσιών”, όπως οι οικιακοί βοηθοί που τις κρατούν σε σπίτια, οι ζητιάνοι στο δρόμο, ή οι εργάτες σε χωράφια που εξαναγκάζονται να δουλεύουν χωρίς τη θέλησή τους, ή αφαίρεση οργάνων. Οι κοινοί παρονομαστές σε κάθε ένα από αυτά τα σενάρια, είναι ο εξαναγκασμός, η εξαπάτηση, η απειλή και η βία που χρησιμοποιούνται για να ασκείται έλεγχος στους ανθρώπους, με σκοπό το κέρδος. Τα κέρδη που αποφέρει το παγκόσμιο εμπόριο ανθρώπων στα εγκληματικά δίκτυα μπορούν να συγκριθούν με τα αντίστοιχα του εμπορίου ναρκωτικών και όπλων.

Μορφές εκμετάλλευσης

Σεξουαλική εκμετάλλευση/ Πορνογραφία: Είναι η εμπορία και διακίνηση ανθρώπων με σκοπό τον εξαναγκασμό τους σε σεξουαλικές πράξεις με χρηματικό ή μη χρηματικό αντάλλαγμα.

Εργασιακή εκμετάλλευση: Είναι κάθε είδους εργασία ή υπηρεσία που αποσπάται μέσω εξαναγκασμού από οποιοδήποτε άτομο υπό συνθήκες βίας ή υπό την απειλή βίας (φυσικής ή ψυχικής).

Η εξαναγκαστική εργασία αποτελεί την πιο διαδεδομένη μορφή δουλείας. Περισσότερα από 20 εκ. άνθρωποι παγκοσμίως (γυναίκες, παιδιά και άνδρες) βρίσκονται υπό συνθήκες δέσμιας εργασίας. Το άτομο και η εργασία του παρέχονται ως εγγύηση για την αποπληρωμή δανείου, του ιδίου ή μέλους της οικογένειας. Το δάνειο μπορεί να είναι ελάχιστο, όσο για παράδειγμα είναι το κόστος αγοράς ενός φαρμάκου, αλλά ικανό να καταστήσει το άτομο υπόδουλο για πολλά χρόνια. Στην πραγματικότητα το δάνειο δεν εξοφλείται ποτέ. Σε κάποιες χώρες – ιδίως όπου ενυπάρχει έντονο το σύστημα της κοινωνικής διαστρωμάτωσης - το χρέος κληρονομείται από γενεά σε γενεά. Το άτομο μπορεί να εργάζεται σε σπίτια, αγρούς, εργοστάσια, βιομηχανίες, βιοτεχνίες κ.α. έως και 18 ώρες ημερησίως και κρατείται υπό συνθήκες φυλάκισης. Μορφή της υποχρεωτικής εργασίας είναι και η παιδική δουλεία.

Στο θεσμό της υποχρεωτικής εργασίας και της δουλείας βρίσκει πρόσφορο έδαφος για να ευδοκιμήσει και να λειτουργήσει ένα σύστημα παραοικονομίας, το οποίο αποφέρει μεγάλο μέρος των κερδών της παγκόσμιας οικονομίας.

Εμπόριο Οργάνων / Υποχρεωτική στράτευση ανηλίκων: Είναι η καταναγκαστική απόσπαση τμημάτων οργάνων, ιστών ή κυττάρων από το σώμα ενός ζώντος ανθρώπου με σκοπό την εκμετάλλευση / εμπορία τους.

Εμπορία παιδιών / βρεφών: Είναι η καταναγκαστική εκμετάλλευση ανηλίκων – παιδιών με στόχο την εργασιακή ή/και σεξουαλική εκμετάλλευσή τους, καθώς επίσης και την καταναγκαστική απόσπαση οργάνων του σώματός τους για εμπορία και σε κάποιες περιπτώσεις την υποχρεωτική ένταξή τους σε ομάδες που συμμετέχουν σε ένοπλες συγκρούσεις.

Επαιτεία: Εντοπισμός ατόμων με αναπηρία ή σοβαρά διανοητικά προβλήματα, τα οποία βρίσκονταν σε δεινή οικονομική κατάσταση και με την υπόσχεση εξεύρεσης νόμιμης εργασίας, με σκοπό τον εξαναγκασμό τους σε επαιτεία.

Αγορά νυφών

Η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων σε αριθμούς

Η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων αποτελεί σήμερα το τρίτο μεγαλύτερο οργανωμένο έγκλημα, μετά την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και την εμπορία όπλων. Υπολογίζεται ότι αποφέρει περίπου 25.7 δις ευρώ κάθε χρόνο, από τα οποία τα 22.6 δις προέρχονται από τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

Η Ελλάδα είναι βασική χώρα διέλευσης και προορισμού για τα θύματα, και αποτελεί την κύρια είσοδο για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς συγκεντρώνει το 90% των περιπτώσεων παράνομης μετανάστευσης στην Ευρώπη. Τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων μεταφέρονται συχνά από τους διακινητές τους, στο εσωτερικό της χώρας ή κατά μήκος των συνόρων, για να αποφευχθεί ο εντοπισμός τους. Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα καλά κρυμμένο έγκλημα στην Ελλάδα, καθώς οι

περισσότεροι πολίτες αγνοούν τη σκληρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συμβαίνει στην ίδια την πόλη τους. Εκτιμάται ότι περίπου 20.000 γυναίκες, ανάμεσά τους και 1.000 κοπέλες ηλικίας από 13-15, βρίσκονται παγιδευμένες στη βιομηχανία του σεξ στην Ελλάδα. Σύμφωνα με δήλωση της αναφοράς για την εμπορία ανθρώπων “Trafficking in Persons Report”, τα θύματα αυτά προέρχονται κυρίως από την Ανατολική Ευρώπη, τα Βαλκάνια και τη Νιγηρία.

Το trafficking σε αριθμούς παγκοσμίως:

- **27.000.000** σύγχρονοι δούλοι
- **20.900.000** θύματα αναγκαστικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης
- **14.200.000** θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης σε τομείς όπως οι αγροτικές καλλιέργειες, οι κατασκευές, η οικιακή εργασία και η βιομηχανική παραγωγή
- **4.500.000** θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης
- **5.500.000** παιδιά θύματα εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση ή μαύρη εργασία
- **127** χώρες προέλευσης θυμάτων σεξουαλικού trafficking – **137** χώρες προορισμού
- Μόνο **40.000** θύματα αναγνωρίστηκαν το 2013 σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην Ελλάδα, το 2013 αναγνωρίστηκαν **99** θύματα εμπορίας, βάσει της Ελληνικής Αστυνομίας και του Τμήματος Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων
- Μόνο **1 – 2%** των θυμάτων καταφέρνουν να αποδράσουν από τους εκμεταλλευτές τους και να διασωθούν

Αναγνωρίζοντας ένα θύμα παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων

Θύμα είναι το κάθε άτομο που έχει εξαναγκαστεί σε πράξεις και συμπεριφορές που δεν τις επέλεξε ελεύθερα και η συνθήκη του θύματος προϋποθέτει την ύπαρξη κάποιου θύτη ή κάποιων θυτών.

Ποιο είναι το θύμα

Δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο προφίλ ατόμου το οποίο παραπέμπει σε θύμα. Το θύμα μπορεί να είναι άνδρας ή γυναίκα, ενήλικας ή παιδί, ντόπιος ή ξένος, υψηλού ή χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, νόμιμα ή παράνομα διαμένον, λιγότερο ή (συνήθως) περισσότερο ευάλωτο άτομο.

Ποιος είναι ο θύτης

Θύτης μπορεί να είναι κάθε άτομο το οποίο έχει εμπλακεί σε δίκτυα διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, ασκώντας εξουσία και βία πάνω στο σώμα, στην ψυχή και στο μυαλό άλλων προσώπων.

Διαβάζοντας τα σημάδια

Αναγνωρίζοντας ένα θύμα εμπορίας:

- Ζει και κοιμάται στον ίδιο χώρο όπου εργάζεται.
- Φέρει εμφανή σημάδια τραυματισμού (π.χ. μελανιές, ουλές, τραύματα στο στόμα και τα δόντια, καψίματα από τσιγάρο).
- Εκδηλώνει σημάδια άγχους και αποφεύγει να απαντήσει με αμεσότητα, αποφεύγει την οπτική επαφή.

- Του/Της έχουν κατακρατηθεί τα νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα και εξαναγκάζεται, με απειλές κατά της ζωής του/της ή των δικών του/της ανθρώπων, με σωματική βία (ξυλοδαρμό, βιασμό) ή ψυχολογική βία (ανασφάλεια, τρόμο) να εκδίδεται ή να εργάζεται κάτω από πολύ σκληρές συνθήκες.
- Καταφεύγει συχνά στα επείγοντα για τραυματισμούς, αφροδίσια νοσήματα, αμβλώσεις.
- Βρίσκεται στη χώρα παρά τη θέλησή του.
- Το έχουν απαγάγει ή εξαπατήσει οδηγώντας το έξω από τη χώρα του και τους δικούς του ανθρώπους, με υποσχέσεις για ένα εργασιακό περιβάλλον που θα εξασφαλίζει καλύτερο τρόπο ζωής.

Εμπορία ανθρώπων δε σημαίνει απαραίτητα απομόνωση ή εγκλεισμό...

Συνήθεις πρακτικές των διακινητών – θυτών για να συνεχίσουν να εκμεταλλεύονται τα θύματά τους, με λιγότερες ίσως νομικές συνέπειες, είναι να τα αποδεσμεύουν αφήνοντάς τα να έχουν κάποιες ελευθερίες αλλά συνεχίζοντας να είναι αυτοί που απολαμβάνουν τον κόπο της «εργασίας» τους.

Αξίζει να αναφερθεί ότι κάποια πρόσωπα που έχουν υπάρξει τα ίδια θύματα εμπορίας και παράνομης διακίνησης έχουν βρεθεί να παίζουν το ρόλο του ατόμου που βρίσκει νέα άτομα – θύματα στην προσπάθειά τους να εξαγοράσουν με αυτόν τον τρόπο τη δική τους ελευθερία.

Έχουν παρατηρηθεί και άλλες μορφές εκμετάλλευσης οι οποίες μπορεί και να θεωρηθούν ως ένα από τα είδη εμπορίας και παράνομης διακίνησης ανθρώπων. Ένα από αυτά ονομάζεται «δουλεία χρέους». Είναι η κατάσταση όπου υπάρχει μία συμφωνία με βάση την οποία ένα άτομο αναγκάζεται να εργαστεί για να αποπληρώσει ένα χρέος προς έναν ιδιώτη και όπου η κάθε του κίνηση ελέγχεται από άλλους και δε στηρίζεται στην προσωπική του βούληση. Επίσης, σε πολλές χώρες του κόσμου υπάρχει το φαινόμενο της "μισθωμένης δουλειάς", όπου το άτομο αναγκάζεται να εργάζεται για ορισμένο χρονικό διάστημα χωρίς αμοιβή, προκειμένου να αποπληρώσει το χρέος που έχει προς τον εργοδότη.

Ο νόμος

Με το Ν. 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (άρθρα 46 επ.), προβλέπεται η χορήγηση άδειας διαμονής σε θύματα εμπορίας ανθρώπων, για την οποία δεν απαιτείται καταβολή παραβόλου. Ειδική μέριμνα λαμβάνεται για τα ανήλικα θύματα με σκοπό τον ταχύτερο εντοπισμό της οικογένειάς τους και τη νομική εκπροσώπηση και στήριξή τους στην ποινική διαδικασία. Βασική καινοτομία αποτελεί η καθιέρωση προθεσμίας περίσκεψης, ώστε να μπορέσουν τα θύματα εμπορίας να συνέλθουν και να λάβουν απόφαση, ανεπηρέαστα από τους δράστες των σχετικών αδικημάτων. Παράλληλα, τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων, διαρκούσης της προθεσμίας περίσκεψης, πέρα από την προστασία και την ασφάλεια που εγγυώνται οι εισαγγελικές και αστυνομικές αρχές, έχουν δικαίωμα δωρεάν νομικής βοήθειας, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ενώ τους παρέχονται υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας.

Στο πλαίσιο του ίδιου νόμου κρίσιμη για την προστασία των γυναικών θυμάτων εμπορίας είναι η απαγόρευση της διοικητικής απέλασης εγκύου κατά τη διάρκεια της κύησης και για έξι μήνες μετά τον τοκετό.

Συνοδευτικό Υλικό

Η μαρτυρία της Μάντυ

Ναι, νιώθω ότι είμαι έτοιμη να μιλήσω τώρα, έστω και λίγο, για το τι έγινε. Δεν το βρίσκω εύκολο να το κάνω, αλλά ίσως η ιστορία μου θα μπορούσε πραγματικά να βοηθήσει άλλους ανθρώπους, ειλικρινά το ελπίζω.

Γνώρισα αυτό τον τύπο, τον Πάτρικ, σερφάροντας στο διαδίκτυο το 2000. Τότε ήμουν 19 ετών. Ένας φίλος μου είπε ότι ο θείος του άνοιξε ένα ιντερνέτ καφέ και ότι κάποιος εργαζόταν εκεί και βοηθούσε τα κορίτσια να βρουν λευκούς συζύγους, πραγματικούς συζύγους.

Έτσι ήρθα σε επαφή με τον Πάτρικ. Τέσσερις μήνες αργότερα, ήρθε να γνωρίσει την οικογένειά μου. Πήγε πίσω στην πατρίδα του για δύο μήνες και μετά επέστρεψε για να με παντρευτεί. Έκανα αίτηση για ταξιδιωτικά έγγραφα στο δημαρχείο και την πρεσβεία. Τρεις μήνες αργότερα, μετά την απόκτηση της βίζας μου, φύγαμε μαζί από τη χώρα μου. Στην αρχή όλα φαίνονταν κανονικά. Όλα ήταν τόσο καινούρια για μένα. Ήταν η πρώτη φορά που βρισκόμουν στην Ευρώπη.

Φτάσαμε σε ένα όμορφο σπίτι. Μου είπε ότι το βράδυ θα δεχόμασταν τους φίλους του για ένα μικρό πάρτι, ειδικά για μένα. Την ίδια ακριβώς ημέρα πήρε το διαβατήριό μου με το πρόσχημα ότι είχε ξεκινήσει διαδικασίες για την παραμονή μου στη χώρα.

Δεν κατάλαβα τι συνέβαινε εκείνο το βράδυ. Με πήγαν σε ένα δωμάτιο. Δεν αναγνώρισα κανέναν. Εξακολουθούσα να έχω την ψευδαίσθηση ότι θα περνούσα ένα ευχάριστο βράδυ. Αλλά, εκείνη την πρώτη νύχτα στο «σπίτι», με βίασαν τόσο πολλοί άντρες και γυναίκες που δεν ξέρω καν πόσοι ήταν.

Αιμορραγούσα και ήμουν κομμάτια. Έκλαψα με όσα δάκρυα είχα μέσα μου, αλλά αυτό δεν ήταν τίποτε σε σύγκριση με όσα ακολούθησαν. Ήμουν φυλακισμένη, δεν μπορούσα να βγω έξω. Δεν μπορούσα να ξεφύγω από αυτή τη σεξουαλική κακοποίηση. Οι πελάτες πλήρωναν τους δεσμώτες μου και όταν δεν ήμουν πρόθυμη να κάνω αυτά που ήθελαν, με μαστίγωναν. Πώς μπορούσαν να το κάνουν αυτό; Συμπεριφέρονταν σαν τέρατα. Πώς μπορούσαν; Αυτό κράτησε εννιά μήνες. Με φρουρούσαν μέρα και νύχτα.

Μια μέρα ήμουν σε ένα εστιατόριο. Άκουσα ανθρώπους να μιλούν στα Ιουόντο, τη δική μου διάλεκτο, ήταν από το Καμερούν! Οι φρουροί μου δεν μου έδωσαν προσοχή όταν τραγούδησα ένα τραγούδι στην τοπική μου διάλεκτο. Αυτό με βοήθησε να ενημερώσω τους ανθρώπους στο εστιατόριο για την κατάστασή μου, πριν με πάνε πίσω στο σπίτι.

Δύο εβδομάδες αργότερα άκουσα σειρήνες έξω στο δρόμο. Άρχισα να κλαίω και να ουρλιάζω σαν τρελή. Μετά απ' αυτό, το μόνο που θυμάμαι είναι ότι ξύπνησα σ' ένα νοσοκομείο. Αργότερα, έγινε μια δίκη. Χάρη σ' αυτό, δύο ακόμη κορίτσια που επίσης είχαν εξαναγκαστεί στην πορνεία, ελευθερώθηκαν. Οι άνθρωποι από το Καμερούν που μου έσωσαν τη ζωή, με φρόντισαν και με βοήθησαν να αναρρώσω.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

4.2.4. Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής & Έκφρασης

Η Κατασκήνωση

Θεματική ενότητα: Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης

Μέγεθος ομάδας: 5-6 άτομα/ομάδα

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Μια φωτοτυπία των «καταστάσεων» για κάθε ομάδα. (σελ. 140-141)

Διαδικασία

Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες των πέντε ή έξι ατόμων.

Οδηγίες

«Φανταστείτε ότι πηγαίνετε κατασκήνωση με μια ομάδα φίλων. Κάποιος σας έχει πει για μια υπέροχη τοποθεσία για κάμπινγκ, ένα ξέφωτο στο δάσος κοντά σε μια λίμνη, μακριά από τον πολιτισμό. Σχεδιάζετε από κοινού αυτό το ταξίδι εδώ και αρκετές βδομάδες και επιτέλους φτάνει το σαββατοκύριακο. Μετά από ένα μεγάλο ταξίδι, φτάνετε στο ξέφωτο. Έχετε φέρει ότι χρειάζεστε για τις διακοπές σας, συμπεριλαμβανομένης μιας μεγάλης σκηνής για να κοιμηθείτε όλοι μαζί. Υπάρχει κοντά ένα πηγάδι με πόσιμο νερό και έχετε την άδεια να κόψετε ξύλα και να ανάψετε φωτιά. Δεν υπάρχουν άλλες παροχές, δεν υπάρχουν κανόνες ούτε ενήλικες ή ομαδάρχες. Στήνεται μόνοι σας τη σκηνή, κολυμπάτε και προετοιμάζετε για μια εβδομάδα διασκέδασης!

«Μετά το συμβούλιο, όλα πηγαίνουν καλά και τα πράγματα είναι πολύ καλύτερα. Ωστόσο, μετά από μερικές μέρες, προκύπτουν κι άλλα προβλήματα, που πρέπει να διευθετήσετε μαζί για να μην προκύψουν ξανά.»

Πείτε στους μαθητές:

- Πώς έλαβαν τις αποφάσεις τους;
- Διαφώνησε κάποιος;
- Εξέφρασαν όλοι την άποψή τους;

Δώστε 5-7 λεπτά στις ομάδες

Τώρα διαβάστε στους μαθητές το παρακάτω κείμενο:

Μοιράστε σε φωτοτυπία τις «καταστάσεις» που βρίσκονται στη σελίδα ... Στις ομάδες τους οι μαθητές πρέπει να τοποθετήσουν όλες τις «καταστάσεις» στο τραπέζι γυρισμένες ανάποδα και να γυρίζουν την κάθε μία κάθε φορά. Πρέπει να προσπαθούν να πάρουν μια απόφαση για το τι θα κάνουν σε κάθε «κατάσταση». Εάν είναι δυνατό θα πρέπει να συμφωνήσουν σε μια απόφαση.

Άξονες Συζήτησης

Σε αυτή τη δραστηριότητα χρησιμοποιήσατε κανόνες για να προστατεύσετε τα δικαιώματα του καθενός στην κατασκήνωση. Όταν όλες οι ομάδες έχουν τελειώσει το παιχνίδι, ξαναδιαβάστε τις «καταστάσεις» και ρωτήστε την τάξη τι αποφάσεις πήρε. Μη ζητήσετε από κάθε ομάδα να σχολιάσει την κάθε «κατάσταση»- θα ήταν πολύ χρονοβόρα διαδικασία.

Τι θα είχε συμβεί αν δε μπορούσατε να συμφωνήσετε στους κανόνες ή αν όλοι αγνοούσαν τους κανόνες;

Ποιος είναι ένας καλός/ κακός κανόνας;

Τι πιστεύετε για τους νόμους; Πρέπει πάντα να υπακούμε τους νόμους, ακόμη και αν είναι κακοί;

Υπάρχουν κάποιοι άγραφοι νόμοι και κανόνες. Για παράδειγμα, οι «ηθικοί» ή οι θρησκευτικοί νόμοι.

Γιατί οι άνθρωποι υπακούουν αυτούς τους νόμους/ κανόνες, παρόλο που δεν είναι αναγκασμένοι να το κάνουν;

Οι κανόνες και οι νόμοι συνήθως επιβάλλονται με τιμωρίες και κυρώσεις. Πιθανόν να αποφασίσατε να επιβάλλετε κυρώσεις σε όποιον παραβιάσει τους κανόνες στην κατασκήνωση. Ποιος είναι ο σκοπός των κυρώσεων; Ποιο είδος ποινών είναι πιο αποτελεσματικό; Μπορούν οι ποινές να είναι αναποτελεσματικές; (σε κάποιες χώρες, η εκτέλεση αποτελεί την ποινή για τα «εγκλήματα» όλων των ειδών, από φόνο μέχρι πταίσμα όπως η διακίνηση εμπορευμάτων στη μαύρη αγορά. Τελικά, η εκτέλεση εμποδίζει ή όχι το έγκλημα;

Συνοδευτικό Υλικό

Κάρτες Περιπτώσεων για την «Κατασκήνωση»

Περίπτωση Πρώτη

Κάποιος πρέπει να κοιμηθεί κοντά στην πόρτα της σκηνής, που δεν κλείνει καλά. Το πρωί, τα πράγματα αυτού του προσώπου βρίσκονται σκορπισμένα πάνω στο υγρό γρασίδι. Παραπονιέται ότι τα πράγματά του/ της θα πάθουν ζημιά. Τι κάνετε;

Περίπτωση Δεύτερη

Όλοι συμφωνήσατε στο συμβούλιο για τη διαχείριση της κατασκήνωσης. Τώρα, κάποιος αφηφά τους κανόνες που ορίσατε. Πώς μπορείτε να επιβάλλετε τους κανόνες;

Περίπτωση Τρίτη

Κάποιος άφησε την κατσαρόλα να βράζει στη φωτιά και πήγε να κολυπήσει. Η κατσαρόλα έπεσε στη φωτιά και μια γωνιά της σκηνής έπιασε φωτιά από τις φλόγες. Όλοι αντιλαμβάνεστε ότι έχετε πρόβλημα ασφάλειας. Μπορεί να υπάρξουν και άλλα. Τι κάνετε;

Περίπτωση Τέταρτη

Η μεταφορά του νερού από το πηγάδι είναι πολύ βαρετή δουλειά. Όλοι θα προτιμούσαν να πάνε για κολύμπι παρά να φέρουν νερό. Ωστόσο, κάποιος από εσάς στραμπουλά το χέρι του καθώς κολυμπά και δε μπορεί να μεταφέρει νερό. Αυτό σημαίνει ότι οι υπόλοιποι θα πρέπει να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο κουβαλώντας νερό. Τι κάνετε;

Περίπτωση Πέμπτη

Δύο από εσάς καπνίζουν, οι υπόλοιποι όχι. Οι μη καπνιστές αντιδρούν στη μυρωδιά του καπνού μέσα στη σκηνή αλλά οι καπνιστές πιστεύουν ότι πρέπει να τους επιτρέπεται να καπνίζουν όταν χαλαρώνουν. Τι κάνετε;

Περίπτωση Έκτη

Ένας από εσάς έχει φέρει ένα ραδιόφωνο και ακούει μουσική δυνατά το πρωί. Αυτό εξοργίζει τους υπόλοιπους. Τι κάνετε;

Περίπτωση Έβδομη

Όλοι μοιράζεστε μια σκηνή αλλά δε μπορείτε να συμφωνήσετε για να τη διατηρήσετε καθαρή. Μερικοί προτιμούν τη σκηνή να είναι τακτοποιημένη συνεχώς, ενώ άλλοι όχι. Οι καβγάδες επηρεάζουν το κλίμα στην κατασκήνωση. Τι κάνετε;

Περίπτωση Όγδοη

Κάποιος καταστρέφει μια ακριβή κιθάρα που ανήκει σε κάποιον άλλο. Αρνείται όμως να πληρώσει τη ζημιά. Τι κάνετε;

Περίπτωση Ένατη

Ένας φίλος σας έρχεται να σας επισκεφτεί για μερικές μέρες. Έχει φέρει τη δική του σκηνή, αλλά αψηφά τους κανόνες που έχετε θεσπίσει. Τι κάνετε;

Περίπτωση Δέκατη

Δύο από εσάς πιστεύουν ότι στην κατασκήνωση πρέπει να υπάρχει ένας κανόνας για το αλκοόλ και το ποτό. Ζητούν να γίνει συμβούλιο για να συζητήσουν το θέμα. Οι περισσότεροι διαφωνούν να καταργηθεί εντελώς το ποτό. Τι κάνετε;

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Ψηφίστε με τα πόδια!

Θεματική ενότητα: Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε

Χρόνος: 20 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- Κολλητική ταινία
- Δύο πινακίδες από χαρτόνι ή χαρτί όπου στη μία θα γράψετε πάνω “Συμφωνώ” και στην άλλη “Διαφωνώ”.
- Προετοιμάζουμε αμφιλεγόμενες δηλώσεις

Διαδικασία

Δημιουργούμε μια γραμμή κατά μήκος του πάτωματος με κολλητική ταινία και χωρίζουμε την αίθουσα σε δύο μέρη και τοποθετούμε πινακίδες ΣΥΜΦΩΝΩ και ΔΙΑΦΩΝΩ στο κάθε άκρο.

Οδηγίες

Εξηγούμε στους/στις μαθητές/τριες πως ενδιαφερόμαστε για τη γνώμη τους σε μερικές σημαντικές ερωτήσεις, ότι θα διαβάζουμε μια δήλωση και θα πρέπει ατομικά να παίρνουν θέση σε σχέση με τη γραμμή που είναι σχεδιασμένη στο πάτωμα και να σταθούν στο σημείο όπου βλέπουν την πινακίδα που θα σημαίνει συμφωνία με τη δήλωση ή διαφωνία. Η απόσταση τους από τη γραμμή θα δείχνει και το βαθμό διαφωνίας/συμφωνίας τους. Διευκρινίζουμε ότι μπορούν να αλλάξουν πλευρά όποτε οι ίδιοι θέλουν και η αλλαγή πλευράς μπορεί να συμβεί όσες φορές οι ίδιοι θέλουν.

Κανόνες:

α. Κανείς δεν μπορεί να μιλήσει μέχρι να λάβουν όλοι μια θέση.

β. Όσο πιο έντονα συμφωνείτε ή διαφωνείτε με έναν ισχυρισμό, τόσο πιο μακριά από το κέντρο θα σταθείτε.

γ. Κανείς δε μπορεί να μείνει στη μεσαία γραμμή, αν όμως δε μπορείτε να αποφασίσετε ή αισθάνεστε μπερδεμένοι για μια ερώτηση, μπορείτε να μείνετε κοντά στο κέντρο, από τη μία ή την άλλη μεριά.

Διαβάζουμε την πρώτη δήλωση. Μετά τους ζητάμε να αποφασίσουν τι πιστεύουν γι' αυτό και να λάβουν μια θέση ότι μπορούν να επιλέξουν την πλευρά που θέλουν να σταθούν ανάλογα με το αν συμφωνούν ή διαφωνούν με τη δήλωση.

Περιμένουμε μέχρι να λάβουν όλοι μια θέση. Καλούμε στη συνέχεια τους/τις μαθητές/τριες και από τις δυο μεριές να εξηγήσουν γιατί στάθηκαν στο συγκεκριμένο σημείο. Τους αφήνουμε να εκφράσουν την άποψή τους. Ενθαρρύνουμε πολλούς μαθητές να εκφράσουν μια γνώμη. Επιτρέπουμε σε όσους θέλουν να μιλήσουν. Έπειτα ρωτάμε αν κάποιος/α θέλει να αλλάξει πλευρά. Όταν μετακινηθούν κάποιοι, τους ζητάμε να εξηγήσουν γιατί το έκαναν. Ομοίως συνεχίζουμε τη διαδικασία με τις υπόλοιπες δηλώσεις.

Άξονες Συζήτησης

Πώς σας φάνηκε αυτή η άσκηση;

Μήπως δυσκολευτήκατε να λάβετε μια θέση σε μερικές περιπτώσεις; Σε ποιες;

Αλλάξατε τη θέση σας σε οποιοδήποτε σημείο; Τι σας ώθησε να το κάνετε;

Υπήρξαν κάποιοι ισχυρισμοί οι οποίοι ήταν πιο περίπλοκοι από άλλους;

Υπάρχουν ισχυρισμοί για τους οποίους είστε ακόμη αβέβαιοι;

Θα θέλατε να συζητήσετε περαιτέρω κάποια θέματα;

Γιατί οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις; Πρέπει όλες οι απόψεις να είναι αποδεκτές;

Τι συμβαίνει στις περιπτώσεις που μια άποψη δεν γίνεται δεκτή;

Τι συμβαίνει στις περιπτώσεις που μια άποψη δεν φαίνεται «δίκαιη» για όλους;

Συνοδευτικό Υλικό

Κάρτες - Δηλώσεις

«Οι πόλεμοι είναι αναπόφευκτο κακό για τους ανθρώπους που ζουν μαζί»

«Οι φτωχοί άνθρωποι είναι φτωχοί γιατί δεν προχωρούν στις αναγκαίες ενέργειες για να βγουν από τη φτώχεια τους»

«Οι γυναίκες είναι ίσες με τους άντρες σε όλες τις επικράτειες»

«Οι κυβερνήσεις έχουν ευθύνες απέναντι στους πολίτες τους»

«Οι άνθρωποι έχουν τους ηγέτες που τους αξίζουν»

«Τα παιδιά ανήκουν στους γονείς τους»

«Τα κορίτσια πρέπει να παντρεύονται μέχρι τα 18 τους, γιατί μετά υπάρχει κίνδυνος να μείνουν ανύπανδρες»

«Τα ανήλικα αγόρια που διαμένουν σε εμπόλεμες περιοχές πρέπει να στρατολογούνται όπως και όλοι οι άνδρες»

«Εάν οι γονείς δεν έχουν δουλειά, μπορούν να ωθήσουν τα παιδιά τους σε επαιτεία για να τους βοηθήσουν»

«Οι γυναίκες δεν δικαιούνται να παίρνουν ίδια χρηματική αμοιβή με τους άνδρες για αντίστοιχη εργασία και ωράριο εργασίας»

«Ισότητα σημαίνει να μην υπάρχει ειδική μεταχείριση για κανέναν»

«Κάποιοι άνθρωποι είναι πιο σημαντικοί από τους άλλους»

«Θα είχαμε λιγότερα προβλήματα αν οι μετανάστες επέστρεφαν στις χώρες τους»

«Κάποιοι άνθρωποι θα πρέπει να έχουν λιγότερα δικαιώματα»

«Για κάθε απόφαση στο σχολείο θα πρέπει να ακούγεται η γνώμη των μαθητών»

«Οι νέοι μπορούν να συμβάλουν στη λύση προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας»

«Θα πρέπει να ακούγεται η γνώμη των νέων για όλα τα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα της χώρας μας»

«Ο νόμος απαγορεύει την παιδική εργασία. Άρα κανένα παιδί δεν εργάζεται και η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία σωστά αποφεύγει να καταγράφει κάτι που απαγορεύεται να φαίνεται»

«Υπάρχουν παιδιά που εργάζονται σε χώρες της Ασίας και της Αφρικής ράβοντας ρούχα, μπάλες ή δένοντας κόμπους σε χαλιά πληγώνοντας τα χέρια τους για να εφοδιάζεται ο δυτικός κόσμος με όλα αυτά τα «αναγκαία» υλικά αγαθά παίρνοντας ταυτόχρονα πενιχρούς μισθούς. Αλλιώς όμως πως θα τα είχαμε εμείς;»

«Εάν κανείς κλείσει τα μάτια του στα παιδιά εκείνα που είναι άστεγα, λιμοκτονούν και πεθαίνουν κατά χιλιάδες από έλλειψη βασικών φαρμάκων και εμβολίων, την ίδια στιγμή που τα παιδιά της Ευρώπης και της Αμερικής ως «παιδιά ενός ανώτερου Θεού» ζουν έχοντας τα πάντα και απαιτώντας ακόμη περισσότερα, δεν θα βλέπει τίποτα...άρα μήπως δεν υπάρχει κίολας;»

«Όταν ένας άνθρωπος δεν έχει τη δυνατότητα να αμυνθεί, υποχρεωτικά θα γίνει θύμα»

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Αναπάντητα ερωτήματα

Θεματική ενότητα: Διακρίσεις

Μέγεθος ομάδας: Οποιοδήποτε: 4 άτομα ηθοποιοί

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- 1 κουτί
- Κομμάτια χαρτιού (όσα και οι συμμετέχοντες)
- Στυλό
- Τρεις καρέκλες σε ημικύκλιο

Οδηγίες

Η σεξουαλικότητα και γενικότερα οι σεξουαλικές προτιμήσεις είναι προσωπικό θέμα του καθενός, και είναι θεμελιώδες δικαίωμα κάθε ανθρώπου να μην υφίσταται διακρίσεις λόγω του σεξουαλικού του προσανατολισμού.

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν περιπτώσεις διάσημων ανθρώπων που είναι ειλικρινείς για τη σεξουαλικότητά τους.

Ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να καταγράψουν ανώνυμα ερωτήσεις σχετικά με τη σεξουαλικότητα ή την ομοφυλοφιλία και να τις ρίξουν στο κουτί.

Ζητήστε από δυο εθελοντές να καθίσουν στις καρέκλες μαζί με τον συντονιστή για να συνομιλήσουν μέσα στη γυάλα. Ο συντονιστής τραβά ένα χαρτάκι και ξεκινά η συζήτηση. Οι ομιλητές μπορούν να εκφράσουν απόψεις που πιστεύουν, που έχουν ακούσει και δεν είναι δικές τους, συμβατικές ή μη, που μπορεί να αποτελούν πρόκληση για τα ήθη της κοινωνίας μας. Δεν επιτρέπονται σχόλια που μπορούν να δυσαρεστήσουν / πληγώσουν ή απευθύνονται σε μέλη της ομάδας. Οι υπόλοιποι παρατηρούν και ακούν. Όποιος θελήσει να συμμετάσχει στη συζήτηση πρέπει να πλησιάσει να

ακουμπήσει στον ώμο έναν από τους τρεις ομιλητές και να πάρει τη θέση του. Η γυάλα έχει χώρο μόνο για τρία άτομα. Ενθαρρύνετε τα άτομα να έρθουν και να εκφράσουν τις απόψεις τους.

Αφήνουμε τη συζήτηση να εξελιχθεί μέχρι να αρχίσουν οι παρατηρήσεις να επαναλαμβάνονται.

Ζητήστε από τους ομιλητές να περάσουν σε επόμενη ερώτηση.

Το εάν θα απαντηθούν όλες οι ερωτήσεις εξαρτάται από το ενδιαφέρον της ομάδας και τη συμμετοχή των μελών. Δώστε λίγο χρόνο στους τελευταίους ομιλητές πριν την ολομέλεια.

Άξονες συζήτησης

Υπήρξε κάποιος που εξεπλάγη με κάποιες απόψεις που ακούστηκαν; Ποιες; Γιατί;

Στην κοινωνία / κοινότητα / γειτονιά / σπίτι μας πόσο ανοιχτοί είναι οι άνθρωποι σχετικά με τη σεξουαλικότητα;

Είναι κάποιες ομάδες πιο ανοιχτές από κάποιες άλλες ; Γιατί;

Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την πορεία διαμόρφωσης της σεξουαλικότητας μας;

Από πού αντλούν οι άνθρωποι τις αξίες τους για τη σεξουαλικότητά τους;

Οι στάσεις σας απέναντι στη σεξουαλικότητα διαφέρουν από εκείνες των γονέων, παππούδων σας;

Αν ναι , πως διαφέρουν; Γιατί;

Υπάρχουν οικογένειες όπου δεν γίνεται αποδεκτό κάποιος να παντρευτεί όποιον επιθυμεί. Πως μπορούν να επιλυθούν τέτοιες συγκρούσεις;

Συμβουλές για τους συντονιστές

Προσαρμόστε τη δραστηριότητα στο χώρο που εργάζεστε. Ο στόχος της δραστηριότητας είναι να δοθεί στους συμμετέχοντες η ευκαιρία να σχηματίσουν μια γνώμη για τη σεξουαλικότητά τους και τους κανόνες της κοινωνίας τους και να τους ενθαρρύνει να έχουν αυτοπεποίθηση, να εκφράζουν την άποψή τους όντας ανεκτικοί έναντι ανθρώπων που έχουν διαφορετικές απόψεις. Ο στόχος δεν είναι να αλλάξουν γνώμη, ούτε να επιτευχτεί συναίνεση.

Προτού διεξάγετε τη δραστηριότητα, προετοιμαστείτε μέσα από την ανάγνωση βασικών στοιχείων για το φύλο, τις διακρίσεις και την ξενοφοβία και οποία περαιτέρω θέματα μπορεί να προκύψουν.

Μερικές ερωτήσεις που μπορεί να υποβληθούν είναι:

Τι είναι ομοφυλοφιλία;

Ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ ετεροφυλόφιλων, ομοφυλόφιλων, λεσβίων, αμφιφυλόφιλων και υπερφυλικών;

Είναι η ομοφυλοφιλία ασθένεια;

Πως γίνεται κανείς ομοφυλόφιλος ή λεσβία;

Τι συμβαίνει με τον κίνδυνο του AIDS;

Πως κάνουν οι ομοφυλόφιλοι έρωτα;

Ο στόχος της αναφοράς σε διάσημους ανθρώπους που είναι ειλικρινείς για την σεξουαλικότητά τους είναι να ενθαρρύνουν τους συμμετέχοντες να είναι και οι ίδιοι ανοιχτοί στη συζήτηση.

Βοηθητικό υλικό

Ετεροφυλοφιλία είναι ο σεξουαλικός προσανατολισμός σύμφωνα με τον οποίο ένας άνθρωπος έλκεται ερωτικά αποκλειστικά από άτομα του άλλου φύλου.

Η ομοφυλοφιλία ορίζεται ως η ερωτική έλξη ή και σεξουαλική επαφή ατόμου προς άτομο του ίδιου φύλου. Τα τελευταία χρόνια συνηθίζεται στην Ελλάδα να αποκαλείται η ομοφυλοφιλία ως ομοερωτική συμπεριφορά ή ομοερωτικός προσανατολισμός.

Λεσβία ονομάζεται μια γυναίκα ομόφυλη, που την έλκουν δηλαδή σεξουαλικά και συναισθηματικά άλλες γυναίκες. Οι γυναίκες που έλκονται εξίσου και από τα δύο φύλα αναφέρονται συχνότερα ως αμφισεξουαλικές. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο αυτοπροσδιορισμός ενός ατόμου μπορεί να μην συμβαδίζει με τη σεξουαλική του συμπεριφορά, ενώ αντίστοιχα γυναίκες με ομοφυλοφιλική συμπεριφορά μπορεί να μην αυτοπροσδιορίζονται με κανέναν από τους παραπάνω όρους.

Gay (γκέι) Ο όρος συνήθως αναφέρεται σε ομοφυλόφιλους άνδρες

Η αμφιφυλοφιλία ή αμφισεξουαλικότητα αναφέρεται σε άτομα τα οποία ελκούνται ερωτικά ή ρομαντικά από άτομα και των δύο φύλων. Το άτομο που ελκύεται τόσο από άνδρες όσο και από γυναίκες ονομάζεται αμφιφυλόφιλος/η ή αμφί. Τα αμφιφυλόφιλα άτομα αποτελούν μέρος της ομάδας ΛΟΑΤ (Λεσβιακά, Ομοφυλόφιλα, Αμφισεξουαλικά και Τρανσεξουαλικά άτομα) και είναι μία από τις τρεις βασικές εκφράσεις σεξουαλικότητας μαζί με την ετεροφυλοφιλία και ομοφυλοφιλία. Ο όρος αμφιφυλοφιλία, ωστόσο, δε σημαίνει απαραίτητα ίση ερωτική έλξη προς και τα δύο φύλα, αλλά αφορά επίσης άτομα που μπορεί να έχουν κάποια προτίμηση για πρόσωπα του ενός φύλου.

Με τον διεθνή όρο **τρανσξέουαλ** (αγγλικά transsexual) γίνεται αναφορά σε άτομα (άνδρες και γυναίκες) που έχουν προχωρήσει σε χειρουργική επέμβαση αλλαγής (ή ορθότερα επαναπροσδιορισμού) φύλου. Τα άτομα αυτά στην ελληνική γλώσσα αποκαλούνται διεμφυλικά και σπανιότερα φυλομεταβατικά. Πρόκειται για περιπτώσεις όπου ένα άτομο καταφεύγει σε επέμβαση αλλαγής φύλου λόγω της ταυτότητας φύλου του, εφόσον πρόκειται για «μία γυναίκα που γεννήθηκε μέσα σε ένα ανδρικό σώμα» ή «για έναν άνδρα που γεννήθηκε μέσα σε ένα γυναικείο σώμα». Η επέμβαση αυτή έχει σκοπό τη διόρθωση της ψυχοκοινωνικής φύσης του ατόμου σε σωματικό επίπεδο.

Ο όρος διεμφυλικός πολλές φορές ταυτίζεται εσφαλμένα με τον όρο **διαφυλικός** (αγγλικά: transgender), αν και με τη δεύτερη έννοια νοούνται τα άτομα που δεν έχουν την κοινωνική συμπεριφορά του φύλου που τους ανέθεσε η φύση, δίχως να έχουν προχωρήσει απαραίτητα σε βιολογική αλλαγή («κοινωνικό φύλο»). Χάριν συντομίας, συχνά αποκαλούνται τρανς (χρησιμοποιώντας μόνο το πρώτο κοινό συνθετικό των δύο λέξεων) άτομα και των δύο κατηγοριών, ομαδοποιώντας έτσι τόσο εκείνα που έχουν προχωρήσει σε χειρουργική επέμβαση, όσο κι εκείνα

που έχουν προχωρήσει σε μικρές αλλαγές (όπως λήψη ορμονών) ή και καθόλου αλλαγές (απλή κοινωνική συμπεριφορά του επιθυμητού φύλου).

Τα διαφυλικά άτομα δε θα πρέπει να συνδέονται με τα μεσοφυλικά άτομα (ο όρος ερμαφρόδιτος θεωρείται πλέον απαρχαιωμένος και προσβλητικός) καθώς στην περίπτωση αυτή συνυπάρχουν σ' ένα άτομο τόσο τα αρσενικά όσο και τα θηλυκά γεννητικά όργανα και εναποτίθεται στην επιλογή του ατόμου αυτού το αν θα αφαιρέσει ή όχι ένα από τα δύο, ώστε να επικρατήσει μόνο ένα.

Η **ομοφοβία** (ή ομοφυλοφοβία ή ομοερωτοφοβία) είναι η αποστροφή ή οι διακρίσεις με αφετηρία τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή γενικότερα σε βάρος των ΛΟΑΤ+ ατόμων. Η λέξη είναι αντιδάνειο από την αγγλική Homophobia που ετυμολογείται από τις ελληνικές λέξεις ομός (όμοιος) και φοβία. Ως ευρύτερη έννοια αφορά το σύνολο των ΛΟΑΤ+ ατόμων και όχι απαραίτητα αποκλειστικά τους ομοφυλόφιλους.

Η ομοφοβία μπορεί να περιλαμβάνει ακόμη μίσος, εχθρότητα ή αποδοκιμασία των ομοφυλόφιλων ανθρώπων, της ομοφυλοφιλικής συμπεριφοράς, που οδηγεί στην εκδήλωση μισαλλοδοξίας. Συχνά φτάνει ως το σημείο να εκδηλώνεται πολύ επικίνδυνα, όπως μέσω λεκτικής βίας και με ομοφοβικά εγκλήματα μίσους όπως επιθέσεις, ξυλοδαρμούς, ακόμη και φόνους.

Τα άτομα που ενεργούν με τέτοιους τρόπους περιγράφονται ως ομοφοβικά. Έρευνες έχουν δείξει ότι η ομοφοβία μπορεί να προέρχεται από θρησκευτική προκατάληψη —μάλιστα, οι απόψεις που έχουν θρησκευτική βάση είναι οι πιο δύσκολες για να αλλάξουν—, αισθήματα κοινωνικής ανασφάλειας ή ως αυτοεπιβεβαίωση του σεξουαλικού προσανατολισμού.

Κάποιοι από τους παράγοντες που επιτείνουν την ομοφοβία είναι ακόμη το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και κοινωνικό στάτους, η έλλειψη επαφής με ομοφυλόφιλους και η έλλειψη παιδείας. Σε σπάνιες περιπτώσεις, είναι δυνατόν να παρατηρηθούν φαινόμενα ομοφοβίας προερχόμενα από τους ίδιους τους ομοφυλόφιλους. Σε κάποιες από αυτές τις περιπτώσεις αίτιο είναι το σοκ που παθαίνουν (οι έφηβοι ομοφυλόφιλοι) όταν συνειδητοποιούν για πρώτη φορά ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός τους είναι αυτός. Εφόσον δεν έχουν συνηθίσει αυτή την εικόνα για τον εαυτό τους μπορεί, διάφορα σχόλια για την ομοφυλοφιλία (πχ από την οικογένειά τους) παλιότερα, να τους επηρεάσουν έτσι ώστε να γίνουν ομοφοβικοί - όχι όμως για πολύ. Οι περισσότεροι χρειάζονται χρόνο για να αποδεχτούν τον εαυτό τους.

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

Debate ενός λεπτού

Θεματική ενότητα: Ενθάρρυνση Κοινωνικής Συμμετοχής και Έκφρασης

Μέγεθος ομάδας: οποιοδήποτε

Χρόνος: 45 λεπτά

Τι χρειάζεστε

- 1 κουτί
- θέματα επιχειρηματολογίας γραμμένα σε χαρτί διπλωμένα ή σε μορφή πάπυρου και τοποθετημένα μέσα στο κουτί (σελ. 150-151)

Διαδικασία Τοποθετήστε τα θέματα επιχειρηματολογίας στο κουτί και ζητάτε από τους συμμετέχοντες να καθίσουν σε κύκλο.

Οδηγίες

Πλησιάζεται το κουτί και διαλέγει ο καθένας από ένα χαρτί-θέμα. Έχουν πέντε λεπτά να προετοιμαστούν για να εκφράσουν για ένα λεπτό την άποψή τους για το θέμα που αναγράφεται στο χαρτί που τράβηξαν.

Μετά την ομιλία ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να κάνουν κάποια σύντομα σχόλια.

Ομοίως και ακολουθώντας κυκλική πορεία δώστε ένα λεπτό σε κάθε συμμετέχοντα.

Αφού μιλήσουν όλοι ελάτε στην ολομέλεια.

Άξονες Συζήτησης

- Ήταν δύσκολο να μιλήσει κανείς για το θέμα του με τόσο μικρή προετοιμασία;
- Ποια θέματα ήταν πιο δύσκολα και γιατί;
- Ποιοι ισχυρισμοί ήταν οι πλέον αμφιλεγόμενοι και γιατί;
- Υπήρξαν πληροφορίες που προκάλεσαν έκπληξη;
- Άλλαξε κανείς άποψη κατά τη διάρκεια της εισήγησης για κάποιο θέμα; Αν ναι, ποια ήταν τα επιχειρήματα που τον/την έπεισαν;
- Γιατί σε μία κοινωνία οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις; Πως θα πρέπει να ρυθμίζονται οι διαφωνίες σε μια δημοκρατική κοινωνία;
- Θα πρέπει όλες οι απόψεις να είναι ανεκτές σε μια δημοκρατία; Ο πλουραλισμός και η ελευθερία έκφρασης θα πρέπει να υπόκεινται σε όρια σε μια ανεκτική κοινωνία; Πρέπει να επιτρέπονται οι διαδηλώσεις φασιστικών ή εθνικιστικών ομάδων;

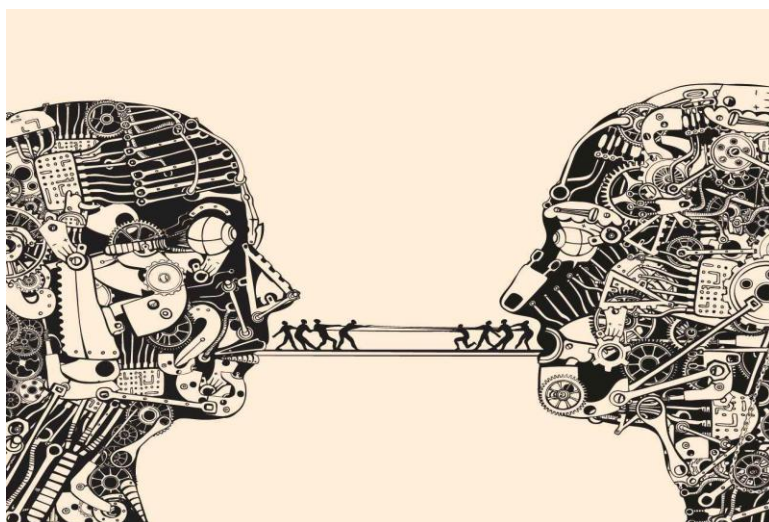

Συνοδευτικό Υλικό

Θέματα επιχειρηματολογίας

- Παιδική εργασία: καταπάτηση δικαιωμάτων παιδιών ή αναγκαία συνθήκη επιβίωσης ατόμου ή/και οικογένειας;
- Είστε υπέρ ή κατά των ανοικτών συνόρων της Ευρώπης. Αιτιολογήστε την άποψη σας.
- Ποια θα ήταν η θέση σας εάν ο/η φίλος /η σας σας εξέφραζε την ομόφυλη σεξουαλική του προτίμηση;
- Ένας μαθητής της Α' Λυκείου θέλει να πάει σε ΕΠΑΛ. Οι γονείς του, που είναι ο ένας διευθυντής σε δημόσιο σχολείο και ο άλλος γιατρός διαφωνούν. Η επιβολή της απόφασής τους αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος ενός παιδιού στην προσωπική επιλογή του;
- Τι θα λέγατε στους φιλόδοξους γονείς που ζητούν / γκρινιάζουν στα παιδιά τους να διαβάσουν περισσότερο; Ποιος πρέπει να έχει το δικαίωμα να αποφασίζει για το πόσο θα διαβάσει το παιδί;
- Πολλοί γεννιούνται σε μια χώρα αλλά έπειτα κάνουν πατρίδα τους μια άλλη χώρα και γίνονται πολίτες της. Τα παιδιά τους μπορούν να γίνουν σηματοφόροι σε σχολική παρέλαση;
- Πιστεύετε ότι το σχολείο γενικά σέβεται τη θρησκευτική διαφορετικότητα; Στηρίξτε την άποψη σας.
- Μερικοί άνθρωποι πιστεύουν πως οι γυναίκες δεν είναι ικανές να αναλάβουν υψηλόβαθμες θέσεις εργασίας ή να τα καταφέρουν το ίδιο καλά με τους άνδρες. Συμφωνείτε;
- Εάν δείτε ένα παιδί να παρενοχλείται φραστικά και σωματικά από κάποια άλλα παιδιά στο σχολείο σας, υπάρχει κάτι που μπορείτε να κάνετε για να βοηθήσετε; Θα το κάνατε;

- Εάν ένας μαθητής έχει διαφορετική άποψη με έναν εκπαιδευτικό, ποια είναι η άποψή σας. Τι θα έπρεπε να κάνει;
- Υπάρχουν σχολεία που έχουν χώρους που μαζεύονται μαθητές και καπνίζουν. Ποια είναι η άποψή σας;
- Συχνά ακούγεται η άποψη ότι τα αγόρια έχουν καλύτερες επιδόσεις στη γυμναστική από τα κορίτσια. Συμφωνείτε με την άποψη;
- Ένα αγόρι συμμαζεύει το δωμάτιο του. Πρέπει να σταματήσει να το κάνει από φόβο μήπως το μάθουν οι φίλοι του; Ποια είναι η άποψή σας;
- Ένα 15χρονο αγόρι κάθεται στο δωμάτιο του με κλειστή την πόρτα. Η μητέρα του μπαίνει σπίτι και ακούει ομιλίες στο δωμάτιο. Δεν μπορεί να διακρίνει αν είναι κάποιο άλλο αγόρι ή κορίτσι. Πρέπει να ανοίξει την πόρτα; Είναι παραβίαση της προσωπικής ζωής του παιδιού της;
- Βρίσκεστε σε μια παρέα και κάποιος στρίβει ένα τσιγάρο (χόρτο- ινδική κάνναβη). Όλοι σας παροτρύνουν να δοκιμάσετε; Τι θα κάνατε;
- Ένας συμμαθητής-φίλος επιστρέφει στο σχολείο μετά από τροχαίο αυτοκινητιστικό ατύχημα το οποίο είχε σαν αποτέλεσμα να χρειάζεται από εδώ και στο εξής να μετακινείται με αμαξίδιο. Ποια πιστεύετε ότι θα είναι η συμπεριφορά της τάξης απέναντι του στο άμεσο και απώτερο μέλλον;
- Αντιλαμβάνεστε ότι ένας συμμαθητής δείχνει φοβισμένος και δεν κάνει παρέα με τα υπόλοιπα παιδιά. Μια μέρα έρχεται με μώλωπες στο σχολείο και σας εκμυστηρεύεται ότι τον χτύπησε ο πατέρας του, κάτι που από τότε που ο πατέρας του έμεινε άνεργος συμβαίνει συχνά. Νομίζετε ότι μπορείτε να κάνετε κάτι να τον βοηθήσετε;

[Επιστροφή στον Πίνακα Δραστηριοτήτων](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Νόμος 2101/1992

Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παράγραφος 1 του Συντάγματος η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που υπογράφηκε στη Ν. Υόρκη στις 26 Ιανουαρίου 1990, της οποίας το κείμενο στο πρωτότυπο στη γαλλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική έχει ως εξής:

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη:

Επειδή, σύμφωνα με τις αρχές που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρωπίνης οικογένειας, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Έχοντας υπόψη ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών έχουν διακηρύξει εκ νέου, στον Καταστατικό Χάρτη, την πίστη τους στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, και έχουν αποφασίσει να προαγάγουν την κοινωνική πρόοδο και να καθορίσουν καλύτερες συνθήκες ζωής μέσα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης ελευθερίας,

Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακήρυξαν και συμφώνησαν ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτές, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ιδίως εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών του ή άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης,

Υπενθυμίζοντας ότι, στην παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδική βοήθεια και υποστήριξη,

Έχοντας πεισθεί ότι η οικογένεια όντας η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστατα το ρόλο της στην κοινότητα,

Αναγνωρίζοντας ότι το παιδί, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, πρέπει να μεγαλώνει μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, σε ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης, Επειδή είναι σημαντικό να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μία ατομική ζωή στην

κοινωνία και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης,

Έχοντας υπόψη ότι η ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική προστασία εξαγγέλθηκε στη Διακήρυξη της Γενεύης του 1924 για τα δικαιώματα του παιδιού και στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1959 και που αναγνωρίστηκε στην παγκόσμια Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στο διεθνές Σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στα άρθρα 23 και 24), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτιστικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στο άρθρο 10) και στο καταστατικό και στα αρμόδια όργανα των ειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών οργανώσεων που μεριμνούν για την ευημερία του παιδιού,

Έχοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανομένης και της νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννησή του,

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Διακήρυξης για τις νομικές και κοινωνικές αρχές σχετικά με την προστασία και την ευημερία των παιδιών, ειδικά όσον αφορά την υιοθεσία και την τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις διατάξεις του συνόλου των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανηλίκους (Κανόνες του Πεκίνου), και της Διακήρυξης για την προστασία των γυναικών και των παιδιών σε περίοδο επείγουσας ανάγκης και ένοπλης σύρραξης,

Αναγνωρίζοντας ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχουν παιδιά που ζουν κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, και ότι είναι αναγκαίο να δοθεί στα παιδιά αυτά ιδιαίτερη προσοχή,

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη σημασία των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών κάθε λαού για την προστασία και την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού,

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες,

Συμφώνησαν τα εξής:

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 1

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία.

Άρθρο 2

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής

καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του.

Άρθρο 3

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρώτιστος υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνα γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτόν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που αναλαμβάνουν παιδιά και που είναι υπεύθυνοι για την προστασία τους να είναι σύμφωνη με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ότι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας.

Άρθρο 4

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων.

Στην περίπτωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα αυτά μέσα στα όρια των πόρων που διαθέτουν και, όπου είναι αναγκαίο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

Άρθρο 5

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επίτροποι ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παρέχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 6

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7

1. Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για τη θέση σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλουν οι ισχύουσες σ' αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, ελλείψει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις.

Άρθρο 8

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για διατήρηση της ταυτότητάς του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειάς του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεών του, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη ανάμιξη.

2. Εάν ένα παιδί στερείται παράνομα ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητά του, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να του παράσχουν κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητά του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

Άρθρο 9

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.

2. Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δύο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με τους δύο γονείς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κράτηση, η φυλάκιση, η εξορία, η απέλαση ή ο θάνατος (συμπεριλαμβανομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κράτησης) των δύο γονέων ή του ενός από αυτούς ή του παιδιού το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει, μετά από αίτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρειαστεί, σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας τις ουσιώδεις πληροφορίες σχετικά με τον τόπο όπου βρίσκονται το απόν μέλος ή τα απόντα μέλη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών θα είναι επιζήμια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα κράτη φροντίζουν εξάλλου ώστε η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος να μη επισύρει δυσμενείς συνέπειες για το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

Άρθρο 10

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του.

Για το σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλλόμενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα.

Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 11

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των αθέμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό εναντίον της μη επανόδου τους.

2. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προσχώρηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

Άρθρο 12

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητάς του.

2. Για το σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 13

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.

2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:

- α. Για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων ή
- β. Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών.

Άρθρο 14

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νόμιμων εκπροσώπων του παιδιού, να το καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του.
3. Η ελευθερία της δήλωσης της θρησκείας του ή των πεποιθήσεών του μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των ελευθεριών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των άλλων.

Άρθρο 15

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και του να συνέρχεται ειρηνικά.
2. Δεν τίθενται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας ή των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 16

1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.
2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Άρθρο 17

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του.

Για το σκοπό αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

- α. Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί και που είναι σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 29.

β. Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προέρχονται από διάφορες πολιτιστικές, εθνικές και διεθνείς πηγές.

γ. Ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων.

δ. Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτόχθονων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μια μειονότητα.

ε. Ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 13 και 18.

Άρθρο 18

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς ή, κατά περίπτωση στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.

2. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν στα παιδιά των οποίων οι γονείς εργάζονται το δικαίωμα να επωφελούνται από τις υπηρεσίες και τα ιδρύματα φύλαξης παιδιών, εφόσον τα παιδιά πληρούν τους απαιτούμενους όρους.

Άρθρο 19

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί.

2. Αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, αποτελεσματικές διαδικασίες για την εκπόνηση κοινωνικών προγραμμάτων, που θα αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης στο παιδί και σε αυτούς οι οποίοι έχουν την επιμέλειά του, καθώς και για άλλες μορφές πρόνοιας και για το χαρακτηρισμό, την αναφορά, την παραπομπή, την ανάκριση, την περίθαλψη και την παρακολούθηση της εξέλιξής τους στις περιπτώσεις κακής μεταχείρισης του παιδιού που περιγράφονται πιο πάνω, και, όπου χρειάζεται, για διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

Άρθρο 20

1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό, δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.
3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μία οικογένεια, της ΚΑΦΑΛΗ του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την περίπτωση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σ' αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

Άρθρο 21

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και/ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και:

- α. Μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαινόμενες, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάση όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νόμιμους εκπρόσωπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεσή τους για την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή συμβουλών.
- β. Αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, εάν αυτό δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μία υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της καταγωγής του.
- γ. Μεριμνούν ώστε, σε περίπτωση υιοθεσίας στο εξωτερικό, το παιδί να απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων και προδιαγραφών με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση εθνικής υιοθεσίας.
- δ. Παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε περίπτωση διακρατικής υιοθεσίας, η τοποθέτηση του παιδιού δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που είναι αναμειγμένα σ' αυτή.
- ε. Προωθούν τους αντικειμενικούς σκοπούς του παρόντος άρθρου με τη σύναψη διμερών ή πολυμερών διακανονισμών ή συμφωνιών, ανάλογα με την περίπτωση, και προσπαθούν, μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, να επιτύχουν οι τοποθετήσεις παιδιών στο εξωτερικό να πραγματοποιούνται από αρμόδιες αρχές ή αρμόδια όργανα.

Άρθρο 22

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε

συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2. Για το σκοπό αυτό τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένειά του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 23

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα πνευματικώς ή σωματικώς ανάπηρα παιδιά πρέπει να διάγουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ανάπηρων παιδιών να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, την παροχή, μετά από αίτηση, στα ανάπηρα παιδιά που πληρούν τους απαιτούμενους όρους και σε αυτούς που τα έχουν αναλάβει, μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί.

3. Εν όψει των ειδικών αναγκών των ανάπηρων παιδιών, η χορηγούμενη σύμφωνα με την παρ. 2 του παρόντος άρθρου βοήθεια παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό είναι δυνατό, κατόπιν υπολογισμού των οικονομικών πόρων των γονέων τους και αυτών στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί, και σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση αναπήρων, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης.

4. Μέσα σε πνεύμα διεθνούς συνεργασίας, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προωθούν την ανταλλαγή κατάλληλων πληροφοριών στον τομέα της προληπτικής περίθαλψης και της ιατρικής, ψυχολογικής και λειτουργικής θεραπείας των ανάπηρων παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης και της πρόσβασης στις πληροφορίες που αφορούν τις μεθόδους αποκατάστασης αναπήρων και τις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να επιτραπεί στα Συμβαλλόμενα Κράτη να

βελτιώσουν τις δυνατότητες και τις αρμοδιότητές τους και να διευρύνουν την πείρα τους σε αυτούς τους τομείς. Σ' αυτό το πεδίο λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 24

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων.

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δεν θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή του παραπάνω δικαιώματος και ιδιαίτερα παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για:

α. Να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα.

β. Να εξασφαλίσουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική αντίληψη και περίθαλψη δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της στοιχειώδους περίθαλψης.

γ. Να αγωνιστούν κατά της ασθένειας και της κακής διατροφής και μέσα στα πλαίσια της στοιχειώδους περίθαλψης, με την εφαρμογή - ανάμεσα στα άλλα - της ήδη διαθέσιμης τεχνολογίας και με την παροχή θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του φυσικού περιβάλλοντος.

δ. Να εξασφαλίσουν στις μητέρες κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά από τον τοκετό.

ε. Να μπορούν όλες οι ομάδες της κοινωνίας, ιδιαίτερα οι γονείς και τα παιδιά να ενημερώνονται για τα θέματα της υγείας και της διατροφής του παιδιού, για τα πλεονεκτήματα του φυσικού θηλασμού, την υγιεινή και την καθαριότητα του περιβάλλοντος και την πρόληψη των ατυχημάτων και να βρίσκουν υποστήριξη στη χρήση των παραπάνω βασικών γνώσεων.

στ. Να αναπτύξουν την προληπτική ιατρική φροντίδα, την καθοδήγηση των γονέων και την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για να καταργηθούν οι παραδοσιακές πρακτικές που βλάπτουν την υγεία των παιδιών.

4. Τα Συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία, ώστε να επιτύχουν σταδιακά την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος που αναγνωρίζεται στο παρόν άρθρο. Εν όψει αυτού, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 25

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί, που τοποθετήθηκε από τις αρμόδιες αρχές σε μία οικογένεια, με σκοπό την παροχή φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας της σωματικής ή πνευματικής του υγείας, το δικαίωμα σε μια περιοδική αναθεώρηση της παραπάνω θεραπείας και κάθε άλλης περίπτωσης σχετικής με την τοποθέτησή του.

Άρθρο 26

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων, και παίρνουν τα

απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος αυτού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

2. Τα ωφελήματα, όπου είναι αναγκαία, πρέπει να δίνονται, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι και η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν αναλάβει την ευθύνη της συντήρησής του, καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση παροχής ωφελημάτων που γίνεται από το παιδί ή για λογαριασμό του.

Άρθρο 27

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του.

2. Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει το παιδί ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης, μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού συνθηκών ζωής.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την είσπραξη της διατροφής του παιδιού από τους γονείς του ή από τα άλλα πρόσωπα που έχουν την οικονομική ευθύνη γι' αυτό, είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό.

Ειδικά στην περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο έχει την οικονομική ευθύνη για το παιδί ζει σε ένα Κράτος διαφορετικό από εκείνο του παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν την προσχώρηση σε διεθνείς συμφωνίες ή τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών, καθώς και την υιοθέτηση κάθε άλλης κατάλληλης ρύθμισης.

Άρθρο 28

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών:

α. Καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους.

β. Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαφόρων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης.

γ. Εξασφαλίζουν σε όλους την πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία με όλα τα κατάλληλα μέσα, σε συνάρτηση με τις ικανότητες του καθενός.

δ. Καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό.

ε. Παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν και ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της παιδείας, με σκοπό να συμβάλλουν κυρίως στην εξάλειψη της άγνοιας και του αναλφαριθμισμού στον κόσμο και να διευκολύνουν την πρόσβαση στις επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους. Για το σκοπό αυτό, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 29

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

α. Στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του.

β. Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

γ. Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του.

δ. Στην προετοιμασία του παιδιού για μία υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φύλων και φιλίας ανάμεσα σε όλους του λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής.

ε. Στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παρ. 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

Άρθρο 30

Στα Κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες ή πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής, ένα παιδί αυτόχθονας ή που ανήκει σε μία από αυτές τις μειονότητες δεν μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύει και να ασκεί τη δική του θρησκεία ή να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα από κοινού με τα άλλα μέλη της ομάδας του.

Άρθρο 31

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και

δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

Άρθρο 32

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή του.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των άλλων διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ειδικότερα:

α. Ορίζουν ένα κατώτατο όριο ή κατώτατα όρια ηλικίας για την είσοδο στην επαγγελματική απασχόληση.

β. Προβλέπουν μία κατάλληλη ρύθμιση των ωραρίων και των συνθηκών εργασίας.

γ. Προβλέπουν κατάλληλες ποινές και άλλες κυρώσεις, για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 33

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών, διοικητικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών μέτρων, για να προστατεύσουν τα παιδιά από την παράνομη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, όπως αυτές προσδιορίζονται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, και για να εμποδίσουν τη χρησιμοποίηση των παιδιών στην παραγωγή και την παράνομη διακίνηση αυτών των ουσιών.

Άρθρο 34

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας.

Για το σκοπό αυτό, τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν:

α. Την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.

β. Την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες.

γ. Την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.

Άρθρο 35

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών, για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.

Άρθρο 36

Τα Συμβαλλόμενα κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.

Άρθρο 37

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ώστε :

α. Κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση.

Θανατική ποινή ή ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης δεν πρέπει να απαγγέλλονται για παραβάσεις, τις οποίες έχουν διαπράξει πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών.

β. Κανένα παιδί να μη στερείται την ελευθερία του κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας.

γ. Κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του. Ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού, και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων.

δ. Τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους να έχουν το δικαίωμα για ταχεία πρόσβαση σε νομική ή σε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση, καθώς και το δικαίωμα να αμφισβητούν τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας τους ενώπιον ενός δικαστηρίου ή μιας άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, και για τη λήψη μιας ταχείας απόφασης πάνω σ' αυτό το ζήτημα.

Άρθρο 38

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να διασφαλίζουν το σεβασμό στους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που εφαρμόζονται σε αυτά σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, και των οποίων η προστασία επεκτείνεται στα παιδιά.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απέχουν από την επιστράτευση στις ένοπλες δυνάμεις τους κάθε προσώπου κάτω των δεκαπέντε ετών.

Κατά την επιστράτευση ανάμεσα σε πρόσωπα άνω των δεκαπέντε ετών αλλά κάτω των δεκαοκτώ ετών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα στα πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, σύμφωνα με την υποχρέωση που έχουν, δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, να προστατεύουν τον άμαχα πληθυσμό σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για την προστασία και τη φροντίδα των παιδιών, που θίγονται από την ένοπλη σύρραξη.

Άρθρο 39

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος: οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης. Η ανάρρωση αυτή και η επανένταξη γίνονται μέσα σε περιβάλλον, που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Άρθρο 40

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειάς του και της προσωπικής αξίας, που να ενισχύει το σεβασμό του για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των άλλων και που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία του, καθώς και την ανάγκη για επανένταξη στην κοινωνία και την ανάληψη από το παιδί ενός εποικοδομητικού ρόλου στην κοινωνία.

2. Για το σκοπό αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ιδιαίτερα ώστε:

α. Κανένα παιδί να μην καθίσταται ύποπτο, να μην κατηγορείται και να μην καταδικάζεται για παράβαση του ποινικού νόμου λόγω πράξεων ή παραλείψεων, που δεν απαγορεύονται από το εθνικό ή διεθνές δίκαιο κατά το χρόνο που διαπράχθηκαν.

β. Κάθε παιδί ύποπτο ή κατηγορούμενο για παράβαση του ποινικού νόμου να έχει τουλάχιστον δικαίωμα στις ακόλουθες εγγυήσεις:

ι. Να θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί νόμιμα η ενοχή του.

ii. Να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση και απευθείας για τις εναντίον του κατηγορίες ή, κατά περίπτωση, μέσω των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του και να έχει νομική ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση για την προετοιμασία και την παρουσίαση της υπεράσπισής του.

iii. Να κρίνεται η υπόθεσή του χωρίς καθυστέρηση από μία αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό σώμα, σύμφωνα με μια δίκαιη κατά το νόμο διαδικασία, με την παρουσία ενός νομικού ή άλλου συμβούλου και την παρουσία των γονέων του ή των νομίμων εκπροσώπων του, εκτός αν αυτό θεωρηθεί αντίθετο προς το συμφέρον του παιδιού, λόγω κυρίως της ηλικίας ή της κατάστασής του.

iv. Να μην υποχρεώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, να υποβάλλει ερωτήσεις το ίδιο ή μέσω άλλου στους μάρτυρες κατηγορίας και να επιτυγχάνει την παράσταση και την εξέταση μαρτύρων υπεράσπισης κάτω από συνθήκες ισότητας.

v. Εάν κριθεί ότι παρέβη τον ποινικό νόμο, να μπορεί να προσφύγει κατ' αυτής της απόφασης και κατά οποιουδήποτε μέτρου που λήφθηκε ως συνέπεια αυτής ενώπιον μιας ανώτερης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής ή δικαστικού σώματος, σύμφωνα με το νόμο.

vi. Να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέα, σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνει ή δεν μιλάει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται.

vii. Να αντιμετωπίζεται η ιδιωτική του ζωή με απόλυτο σεβασμό σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να προαγάγουν τη θέσπιση νόμων, διαδικασιών, αρχών και θεσμών εφαρμοζόμενων ειδικώς στα παιδιά που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση του ποινικού νόμου και ιδιαίτερα:

α. Τη θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας κάτω από το οποίο τα παιδιά θα θεωρούνται ότι δεν έχουν την ικανότητα παράβασης του ποινικού νόμου.

β. Την εισαγωγή μέτρων, εφόσον αυτό είναι δυνατόν και ευκαίιο, για την αντιμετώπιση τέτοιων παιδιών, χωρίς ανάγκη προσφυγής στη δικαιοσύνη, με την προϋπόθεση βέβαια ότι τηρείται ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις νόμιμες εγγυήσεις.

4. Μια σειρά διατάξεων σχετικών κυρίως με την επιμέλεια, την καθοδήγηση και την επιτήρηση, τους συμβούλους, τη δοκιμασία, την τοποθέτηση σε οικογένεια, τα προγράμματα γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τις άλλες εναλλακτικές δυνατότητες πλην της επιμέλειας, θα εξασφαλίζει στα παιδιά μια μεταχείριση που να εγγυάται την ευημερία τους και που να είναι ανάλογη και με την κατάστασή τους και με την παράβαση.

Άρθρο 41

Καμία από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δεν θίγει διατάξεις ευνοϊκότερες για την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού και οι οποίες είναι δυνατόν να περιέχονται:

- α. Στην νομοθεσία ενός Συμβαλλόμενου Κράτους ή
- β. Στο ισχύον για το Κράτος αυτό διεθνές δίκαιο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 42

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να κάνουν ευρέως γνωστές τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά, τις αρχές και τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης με δραστήρια και κατάλληλα μέσα.

Άρθρο 43

1. Με σκοπό την έρευνα της προόδου που έχει συντελεστεί από τα Συμβαλλόμενα Κράτη σε σχέση με την τήρηση των υποχρεώσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν δυνάμει της παρούσας Σύμβασης, συγκροτείται Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επιτελεί τα καθήκοντα που ορίζονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή αποτελείται από δέκα εμπειρογνώμονες υψηλού ήθους και αναγνωρισμένης ικανότητας στον τομέα που καλύπτει η παρούσα Σύμβαση. Τα μέλη της εκλέγονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη ανάμεσα στους υπηκόους τους και συμμετέχουν υπό την ατομική τους ιδιότητα, αφού ληφθούν υπόψη η ανάγκη εξασφάλισης δίκαιης γεωγραφικής κατανομής και τα κύρια νομικά συστήματα.

3. Η εκλογή των μελών της Επιτροπής γίνεται με μυστική ψηφοφορία από έναν κατάλογο προσώπων που υποβάλλουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος έχει την δυνατότητα να υποδεικνύει έναν υποψήφιο από τους υπηκόους του.

4. Η διεξαγωγή των πρώτων εκλογών θα γίνει το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης. Στη συνέχεια οι εκλογές θα γίνονται κάθε δύο χρόνια.

Τέσσερις τουλάχιστο μήνες πριν από την ημερομηνία κάθε εκλογής ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών καλεί γραπτώς τα Συμβαλλόμενα Κράτη να προτείνουν τους υποψηφίους τους εντός δύο μηνών. Στη συνέχεια, ο Γενικός Γραμματέας ετοιμάζει έναν κατάλογο με τα ονόματα όλων των υποψηφίων σε αλφαβητική σειρά, αναφέροντας τα Συμβαλλόμενα κράτη που έχουν υποδείξει αυτούς και τον υποβάλλει στα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη.

5. Οι εκλογές γίνονται κατά τις συνόδους των Συμβαλλομένων Κρατών, οι οποίες συγκαλούνται από το Γενικό Γραμματέα στην Έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Στις συνόδους αυτές, κατά τις οποίες η απαρτία σχηματίζεται από τα δύο τρίτα των Συμβαλλομένων Κρατών, εκλέγονται μέλη της Επιτροπής εκείνοι που έλαβαν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία από τους παρόντες και ψηφίσαντες εκπροσώπους των Συμβαλλομένων Κρατών.

6. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών. Είναι επανεκλέξιμα εάν προταθεί εκ νέου η υποψηφιότητά τους. Η θητεία πέντε μελών από τα εκλεγμένα κατά την πρώτη εκλογή λήγει μετά την συμπλήρωση δύο ετών. Τα ονόματα των πέντε αυτών μελών επιλέγονται με κλήρο από τον πρόεδρο της συνόδου, αμέσως μετά από την πρώτη εκλογή.

7. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ή εάν, για έναν οποιονδήποτε άλλο λόγο, ένα μέλος δηλώσει ότι δεν μπορεί πλέον να ασκεί τα καθήκοντά του στα πλαίσια της Επιτροπής, το Συμβαλλόμενο Κράτος, που είχε υποδείξει αυτό το μέλος, διορίζει έναν άλλο εμπειρογνώμονα από τους υπηκόους του, για να υπηρετήσει για το υπόλοιπο της θητείας, με την επιφύλαξη της έγκρισης της Επιτροπής.

8. Η Επιτροπή θεσπίζει η ίδια τον εσωτερικό κανονισμό της.

9. Η Επιτροπή εκλέγει τους αξιωματούχους της για μία περίοδο δύο ετών.

10. Οι σύνοδοι της Επιτροπής συγκαλούνται κανονικά στην Έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ή σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο τόπο, που καθορίζεται από την Επιτροπή.

Η Επιτροπή συνέρχεται κανονικά κάθε χρόνο.

Η διάρκεια των συνόδων της καθορίζεται και τροποποιείται, εάν είναι αναγκαίο, από μία συνέλευση των Κρατών Μελών στην παρούσα Σύμβαση, με την επιφύλαξη της έγκρισης από τη Γενική Συνέλευση.

11. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θέτει στη διάθεση της Επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και τις εγκαταστάσεις για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

12. Τα μέλη της Επιτροπής που συγκροτήθηκε δυνάμει της παρούσας Σύμβασης εισπράττουν, με την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, απολαβές από τους πόρους του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους όρους και με τις προϋποθέσεις που ορίζει η Γενική Συνέλευση.

Άρθρο 44

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν στην Επιτροπή, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα που έχουν υιοθετήσει για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, καθώς και σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς την απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων:

α. Εντός των δύο πρώτων ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης για κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος.

β. Κατόπιν, κάθε πέντε χρόνια.

2. Οι εκθέσεις που συντάσσονται σε εφαρμογή του παρόντος άρθρου, πρέπει να επισημαίνουν τους παράγοντες και τις δυσκολίες, εάν υπάρχουν, που εμποδίζουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη να τηρήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Σύμβαση.

Πρέπει επίσης να περιέχουν επαρκείς πληροφορίες, για να δώσουν στην Επιτροπή μια ακριβή εικόνα της εφαρμογής της Σύμβασης στην εν λόγω χώρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη τα οποία έχουν υποβάλει στην Επιτροπή μια αρχική πλήρη έκθεση, δεν χρειάζεται να επαναλαμβάνουν στις επόμενες εκθέσεις που υποβάλλουν, σύμφωνα με το εδάφιο β της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τις βασικές πληροφορίες που έχουν ήδη κοινοποιήσει.

4. Η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμπληρωματικές πληροφορίες, σχετικές με την εφαρμογή της Σύμβασης.

5. Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε δύο χρόνια στη Γενική Συνέλευση, μέσω του Κοινωνικού και Οικονομικού Συμβουλίου, εκθέσεις για τις δραστηριότητες της.

6. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν ευρέως προσιτές τις εκθέσεις τους στο κοινό της χώρας τους.

Άρθρο 45

Για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης και για την ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στο πεδίο το οποίο καλύπτει η Σύμβαση:

α. Οι ειδικοί οργανισμοί, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά την εξέταση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης, οι οποίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Η Επιτροπή μπορεί να καλέσει τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλους αρμόδιους οργανισμούς, τους οποίους κρίνει κατάλληλους, να παράσχουν ειδικευμένες γνώμες για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Μπορεί να καλέι τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών να της υποβάλουν εκθέσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στο πεδίο δραστηριότητάς τους.

β. Η Επιτροπή διαβιβάζει, εάν το κρίνει αναγκαίο, στις ειδικευμένες οργανώσεις, στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και στους άλλους αρμόδιους οργανισμούς κάθε έκθεση των Συμβαλλόμενων Κρατών που περιέχει ένα αίτημα ή υποδεικνύει μια ανάγκη για τεχνική συμβουλή ή βοήθεια μαζί με τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της Επιτροπής, εάν υπάρχουν, σχετικά με το παραπάνω αίτημα ή υπόδειξη.

γ. Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στη Γενική Συνέλευση να ζητήσει από το Γενικό Γραμματέα να αναλάβει για λογαριασμό της μελέτες πάνω σε ειδικά θέματα, σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

δ. Η Επιτροπή μπορεί να κάνει υποδείξεις και συστάσεις γενικής φύσεως βασισμένες στις πληροφορίες που έχει δεχτεί κατ' εφαρμογήν των άρθρων 44 και 45 της παρούσας Σύμβασης. Οι υποδείξεις αυτές και οι συστάσεις γενικής φύσεως διαβιβάζονται σε κάθε ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος και αναφέρονται στη Γενική Συνέλευση, μαζί με τις παρατηρήσεις των Συμβαλλόμενων Κρατών μερών, όπου υπάρχουν.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 46

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για υπογραφή σε όλα τα Κράτη.

Άρθρο 47

Η παρούσα Σύμβαση υποβάλλεται σε επικύρωση. Τα έγγραφα της επικύρωσης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 48

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για προσχώρηση οποιουδήποτε Κράτους. Τα έγγραφα της προσχώρησης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 49

1. Η παρούσα Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε Κράτος που επικυρώνει την παρούσα Σύμβαση ή προσχωρεί σε αυτήν μετά την κατάθεση του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης, η Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης από το Κράτος αυτό του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 50

1. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να προτείνει μια τροπολογία και να καταθέσει το κείμενό της στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Εν συνεχεία ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλα τα σχέδια τροπολογιών στα Συμβαλλόμενα Κράτη ζητώντας τους να του γνωρίζουν εάν επιθυμούν να συγκληθεί διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, με σκοπό να εξεταστούν και να τεθούν σε ψηφοφορία αυτά τα σχέδια. Εάν, εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία της διαβίβασης αυτής, το ένα τρίτο τουλάχιστον των Συμβαλλόμενων Κρατών κηρυχτεί υπέρ της σύγκλησης μιας τέτοιας διάσκεψης, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροπολογία, που υιοθετείται από την πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων στη διάσκεψη Συμβαλλόμενων Κρατών, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.

2. Κάθε τροπολογία, που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αρχίζει να ισχύει όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και γίνει δεκτή με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων Κρατών.

3. Όταν μια τροπολογία αρχίσει να ισχύει έχει αναγκαστική ισχύ για τα Συμβαλλόμενα κράτη που την αποδέχτηκαν, ενώ τα υπόλοιπα Συμβαλλόμενα Κράτη παραμένουν δεσμευμένα από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και από όλες τις προηγούμενες τροπολογίες που έχουν αποδεχτεί.

Άρθρο 51

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θα δεχτεί και θα διαβιβάσει σε όλα τα κράτη το κείμενο των επιφυλάξεων που έκαναν τα Κράτη κατά το χρόνο της επικύρωσης ή της προσχώρησης.

2. Δεν επιτρέπεται καμία επιφύλαξη, που είναι ασυμβίβαστη με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας Σύμβασης.

Οι επιφυλάξεις μπορούν να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ενημερώνει γι' αυτό όλα τα Συμβαλλόμενα στη Σύμβαση Κράτη. Η γνωστοποίηση παράγει τα αποτελέσματά της από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 52

Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση με γραπτή γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία παράγει τα αποτελέσματά της ένα χρόνο μετά από την ημερομηνία κατά την οποία η γνωστοποίηση παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 53

Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 54

Το πρωτότυπο της παρούσας Σύμβασης, της οποίας τα κείμενα στην αγγλική, αραβική, κινεζική, ισπανική, γαλλική και ρωσική γλώσσα έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Για να πιστοποιηθούν τα παραπάνω οι υπογράφωντες ειδικά εξουσιοδοτημένοι από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, της δε κυρούμενης Σύμβασης από την ολοκλήρωση των προϋποθέσεων που καθορίζονται στο άρθρο 49 αυτής.

Απλοποιημένη Έκδοση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Ο σκοπός της Σύμβασης είναι να θέσει τα πρότυπα για την υπεράσπιση των παιδιών ενάντια στην παραμέληση και την κακομεταχείριση που αντιμετωπίζουν σε διαφορετικό βαθμό σε όλες τις χώρες καθημερινά. Προσέχει να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές πολιτισμικές, πολιτικές και υλικές συνθήκες που επικρατούν σε διάφορες χώρες. Τα δικαιώματα που παρατίθενται στη Σύμβαση μπορούν να ομαδοποιηθούν ευρέως σε τρεις κατηγορίες:

Πρόνοια: το δικαίωμα κατοχής, λήψης ή πρόσβασης σε συγκεκριμένα πράγματα ή υπηρεσίες (π.χ. όνομα και υπηκοότητα, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, ξεκούραση και παιχνίδι και φροντίδα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τα ορφανά).

Προστασία: το δικαίωμα προστασίας από επιβλαβείς ενέργειες και πρακτικές (π.χ. στέρηση γονέων, συμμετοχή σε εχθροπραξίες, εμπορική ή σεξουαλική εκμετάλλευση και σωματική και πνευματική κακοποίηση).

Συμμετοχή: το δικαίωμα του παιδιού να εισακούεται στις αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή του. Καθώς υπάρχει εξέλιξη στις δυνατότητες που έχει, το παιδί πρέπει να έχει μεγαλύτερες ευκαιρίες έτσι ώστε να συμμετέχει σε δραστηριότητες της κοινωνίας, όπως προετοιμασία για την ενήλικη ζωή (π.χ. ελευθερία λόγου και γνώμης, καλλιέργεια, θρησκεία και γλώσσα).

Προοίμιο

Το Προοίμιο καθορίζει τον τρόπο ερμηνείας των 54 άρθρων της Σύμβασης. Αναφέρονται και τα σημαντικότερα κείμενα των Η.Ε. τα οποία προηγούνται αυτού και τα οποία έχουν άμεση σχέση με τα παιδιά όπως είναι η σημασία της οικογένειας για την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού, η σημασία των ειδικών μέτρων προστασίας και φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης νομικής προστασίας πριν και μετά από τη γέννηση και η σημασία των παραδόσεων και των πολιτισμικών αξιών κάθε λαού για την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 1. Ορισμός του παιδιού

Κάθε ανθρώπινη ύπαρξη κάτω των 18 ετών εκτός αν η ενηλικίωση αποκτάται νωρίτερα σύμφωνα με τη νομοθεσία που αφορά στο παιδί.

Άρθρο 2. Απουσία διακρίσεων

Όλα τα δικαιώματα πρέπει να χορηγούνται σε κάθε παιδί χωρίς εξαίρεση. Το κράτος πρέπει να προστατεύει το παιδί χωρίς εξαίρεση. Το κράτος πρέπει να προστατεύει το παιδί από κάθε μορφή διάκρισης.

Άρθρο 3. Συμφέροντα του παιδιού

Σε όλες τις ενέργειες που αφορούν παιδιά το συμφέρον του παιδιού θα είναι το κυριότερο μέλημα.

Άρθρο 4. Εφαρμογή δικαιωμάτων

Η υποχρέωση του κράτους να διασφαλίζει την εφαρμογή των δικαιωμάτων που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση.

Άρθρο 5. Γονείς, οικογένεια, δικαιώματα και ευθύνες κοινότητας

Τα κράτη πρέπει να σέβονται τους γονείς και την οικογένεια κατά την ανατροφή των παιδιών τους.

Άρθρο 6. Ζωή, επιβίωση και ανάπτυξη

Το δικαίωμα του παιδιού στη ζωή και η υποχρέωση του κράτους να διασφαλίζει την επιβίωση και ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7. Όνομα και υπηκοότητα

Το δικαίωμα από τη γέννησή του να έχει το παιδί ένα όνομα, να αποκτήσει μια υπηκοότητα, να γνωρίσει και να χαίρει φροντίδας από τους γονείς του/της.

Άρθρο 8. Διατήρηση της ταυτότητας

Η υποχρέωση του κράτους να βοηθήσει το παιδί στην επανάκτηση της ταυτότητας εάν αυτή του έχει αφαιρεθεί παράνομα.

Άρθρο 9. Μη αποχωρισμός από τους γονείς

Το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί την επαφή με τους γονείς του σε περιπτώσεις χωρισμού. Εάν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα κράτησης, φυλάκισης ή θανάτου το Κράτος θα πρέπει να παρέχει πληροφορίες στο παιδί ή στους γονείς για το που βρίσκεται το μέλος της οικογένειας που απουσιάζει.

Άρθρο 10. Επανάσταση της οικογένειας

Τα αιτήματα εξόδου ή εισόδου από την χώρα με σκοπό την οικογενειακή επανένωση θα αντιμετωπίζονται με ανθρώπινο τρόπο. Ένα παιδί έχει το δικαίωμα να διατηρεί τακτικές επαφές και με τους δύο γονείς όταν αυτοί ζουν σε διαφορετικά κράτη.

Άρθρο 11. Παράνομη μεταφορά και μη επιστροφή παιδιών

Το κράτος θα καταπολεμά την απαγωγή παιδιών από ένα γονέα ή ένα τρίτο πρόσωπο.

Άρθρο 12. Έκφραση της γνώμης

Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του και αυτή να λαμβάνεται υπόψη.

Άρθρο 13. Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης

Το δικαίωμα έρευνας, λήψης και ανταλλαγής πληροφοριών με διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένων της τέχνης, έντυπου λόγου και γραφής.

Άρθρο 14. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

Τα κράτη πρέπει να σέβονται τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις γονέων να κατευθύνουν το παιδί στην άσκηση αυτού του δικαιώματος σύμφωνα με τις εξελισσόμενες ικανότητες του παιδιού.

Άρθρο 15. Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι

Το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της ειρηνικής συνάθροισης.

Άρθρο 16. Ιδιωτική ζωή, τιμή, υπόληψη

Κανένα παιδί δεν θα πρέπει να υφίσταται επέμβαση στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, το σπίτι ή την αλληλογραφία του.

Άρθρο 17. Πρόσβαση στην πληροφόρηση και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης

Το παιδί θα έχει πρόσβαση στην πληροφόρηση από διάφορες πηγές. Οφειλόμενη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στις μειονότητες και θα πρέπει να ενθαρρύνεται η ύπαρξη κατευθυντήριων γραμμών για την προστασία των παιδιών από επιβλαβείς πηγές πληροφόρησης.

Άρθρο 18. Γονική ευθύνη

Και οι δύο γονείς έχουν κοινές ευθύνες για το μέγιστο του παιδιού και θα τους παρέχεται βοήθεια κατά την εκπλήρωση των γονικών ευθυνών.

Άρθρο 19. Κακομεταχείριση ή παραμέληση (από την οικογένεια ή από άλλο πρόσωπο που έχει αναλάβει τη φροντίδα/επιμέλειά του)

Τα κράτη έχουν την υποχρέωση να προστατεύουν τα παιδιά από όλες τις μορφές κακομεταχείρισης. Θα υπάρχουν διαθέσιμα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες υποστήριξης.

Άρθρο 20. Εναλλακτική φροντίδα παιδιών κατά την απουσία των γονέων

Το δικαίωμα του παιδιού για εναλλακτική επιμέλεια, φροντίδα με εθνική νομοθεσία και η υποχρέωση του κράτους να δίνει την απαραίτητη προσοχή στο σεβασμό και εξέλιξη του θρησκευτικού, πολιτισμικού, γλωσσικού ή εθνικού υποβάθρου κατά την παροχή της εναλλακτικής επιμέλειας.

Άρθρο 21. Υιοθεσία

Τα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν ότι μόνο οι εξουσιοδοτημένοι οργανισμοί πραγματοποιούν υιοθεσία. Διακρατική υιοθεσία μπορεί να εξεταστεί εάν οι λύσεις σε κρατικό επίπεδο έχουν εξαντληθεί.

Άρθρο 22. Παιδιά προσφύγων

Ειδική προστασία πρέπει να δίνεται σε παιδιά προσφύγων. Τα κράτη θα πρέπει να συνεργάζονται με τους διεθνείς οργανισμούς γι' αυτό το σκοπό και επίσης για την επανασύνδεση παιδιών με τις οικογένειές τους.

Άρθρο 23. Παιδιά με ειδικές ανάγκες

Το δικαίωμα των παιδιών να ωφελούνται από την ειδική φροντίδα και εκπαίδευση για μια πληρέστερη ζωή στην κοινωνία.

Άρθρο 24 . Υγειονομική περίθαλψη

Πρόσβαση στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για την πρόληψη και θεραπεία καθώς επίσης και βαθμιαία κατάργηση των παραδοσιακών πρακτικών που βλάπτουν τα παιδιά.

Άρθρο 25. Περιοδική αναθεώρηση

Πρέπει να επιθεωρείται σε τακτά διαστήματα η κατάσταση παιδιού που βρίσκεται κάπου για φροντίδα, προστασία και θεραπεία.

Άρθρο 26. Κοινωνική ασφάλιση

Το δικαίωμα του παιδιού στην κοινωνική ασφάλιση.

Άρθρο 27. Βιοτικό επίπεδο

Γονική ευθύνη έτσι ώστε να παρέχονται επαρκείς συνθήκες διαβίωσης για την ανάπτυξη του παιδιού ακόμα και όταν ο ένας από τους γονείς ζει σε χώρα διαφορετική του τόπου διαμονής του παιδιού.

Άρθρο 28. Εκπαίδευση

Το δικαίωμα στη δωρεάν πρωτοβάθμια εκπαίδευση, η διαθεσιμότητα επαγγελματικής κατάρτισης, και η ανάγκη λήψης μέτρων για τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης της φοίτησης.

Άρθρο 29. Σκοποί της Εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση θα πρέπει να καλλιεργεί την ανάπτυξη της προσωπικότητας και των ταλέντων του παιδιού, την προετοιμασία για μια υπεύθυνη ενήλικη ζωή, το σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς επίσης και για τις πολιτισμικές και εθνικές αξίες της χώρας του παιδιού και των άλλων χωρών.

Άρθρο 30. Παιδιά μειονοτήτων και παιδιά αυτόχθονου πληθυσμού.

Το δικαίωμα του να ανήκει το παιδί σε μία μειονότητα ή σε μια αυτόχθονη ομάδα, να απολαμβάνει τον πολιτισμό του, να μιλά τη γλώσσα του.

Άρθρο 31. Παιχνίδι και αναψυχή

Το δικαίωμα του παιδιού να παίζει, να συμμετέχει σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες και στην πολιτισμική και καλλιτεχνική ζωή.

Άρθρο 32. Οικονομική εκμετάλλευση

Το δικαίωμα του παιδιού στην προστασία από επιβλαβείς μορφές εργασίας και από την εκμετάλλευση.

Άρθρο 33. Ναρκωτικές και ψυχοτρόπες ουσίες

Προστασία του παιδιού από την παράνομη χρήση τους και τη χρησιμοποίηση του παιδιού στην παραγωγή και διανομή τους.

Άρθρο 34. Σεξουαλική εκμετάλλευση

Προστασία του παιδιού από τη σεξουαλική εκμετάλλευση συμπεριλαμβανομένης της πορνείας και της χρήσης παιδιών σε πορνογραφικά υλικά.

Άρθρο 35. Απαγωγή, πώληση και εμπόριο

Υποχρέωση του κράτους για την αποτροπή της απαγωγής, της πώλησης και του εμπορίου παιδιών

Άρθρο 36. Άλλες μορφές εκμετάλλευσης

Άρθρο 37. Βασανιστήρια, θανατική ποινή, στέρηση της ελευθερίας

Υποχρέωση του κράτους έναντι παιδιών που βρίσκονται υπό κράτηση

Άρθρο 38. Ένοπλες συγκρούσεις

Παιδιά κάτω των 15 ετών δεν πρέπει να λαμβάνουν ενεργό μέρος σε εχθροπραξίες. Δεν πρέπει να στρατολογούνται παιδιά κάτω των 15 ετών.

Άρθρο 39. Αποκατάσταση και επανένταξη

Υποχρέωση των κρατών για την επανεκπαίδευση και την κοινωνική επανένταξη των παιδιών που υπήρξαν θύματα εκμετάλλευσης, βασανιστηρίων ή ένοπλων συγκρούσεων.

Άρθρο 40. Δικαστήρια ανηλίκων

Η μεταχείριση παιδιών που κατηγορούνται για παραβίαση της ποινικής νομοθεσίας θα πρέπει να προάγει την αίσθηση αξιοπρέπειας του παιδιού.

Άρθρο 41. Δικαιώματα του παιδιού σε άλλα όργανα

Άρθρο 42. Διάδοση της Σύμβασης

Το καθήκον του κράτους να γνωστοποιήσει τη Σύμβαση σε ενήλικους και παιδιά.

Άρθρα 43-54. Εφαρμογή

Αυτές οι παράγραφοι εξασφαλίζουν ότι μια Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Παιδιού θα επιτηρεί την εφαρμογή της Σύμβασης.

Οι τίτλοι των άρθρων βοηθούν στην εύκολη αναφορά μόνο. Δεν αποτελούν μέρος του κειμένου που έχει υιοθετηθεί. (UNICEF - U.K.)

Περίληψη των Δικαιωμάτων από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

- Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να είναι με την οικογένειά τους ή με τα άτομα εκείνα που θα φροντίζουν γι' αυτά καλύτερα.
- Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε ικανοποιητική τροφή και καθαρό νερό.
- Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο.
- Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην υγειονομική περίθαλψη.
- Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες έχουν δικαίωμα στην ειδική φροντίδα και εκπαίδευσή τους.
- Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στο παιχνίδι.
- Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη δωρεάν εκπαίδευση.
- Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να είναι ασφαλή και να μην βλάπτονται ή παραμελούνται.
- Τα παιδιά δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως φτηνά εργατικά χέρια ή ως στρατιώτες.
- Στα παιδιά πρέπει να έχουν το δικαίωμα να μιλούν τη δική τους γλώσσα και να έχουν τη δική τους θρησκεία και πολιτισμό.
- Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους και να συγκεντρώνονται για να εκφράσουν τις απόψεις τους.

(UNICEF - U.K.)

ΠΗΓΕΣ

- <http://www.humanrights.com/el/what-are-human-rights.html>
- http://kypros.org/Human_Rights/index10.html
- <http://www.amnesty.org.gr/how-to-start-a-training-program-for-human-rights-in-my-class>
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%8D
- [http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/0/C978FDCDE90C974DC225775E002FA27F/\\$file/TEACHERS%20MANUAL%20ON%20HR%20EDUCATION.pdf](http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/0/C978FDCDE90C974DC225775E002FA27F/$file/TEACHERS%20MANUAL%20ON%20HR%20EDUCATION.pdf)
- <http://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/videos/right-to-education.html>
- <http://dide-peiraia.att.sch.gr/index.php/environmental-education/environmental-education-material/100-periv-yliko/97-2011-06-01-11-02-11>
- <http://tvxs.gr/>
- <http://astopatras.gr/wp-content/uploads/11%CF%80%CE%B1%CE%B9%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%AC%CF%83%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%9C%CE%B1%CF%8D%CF%81%CE%BF-%CE%86%CF%83%CF%80%CF%81%CE%BF.pdf>
- http://gymnalik.gr/diamesolavisi/attachments/249_1paihnia%20hwrismou%20se%20omades.pdf
- <http://www.childcom.org.cy>
- <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C109/67/540,1958/>
- http://www.eycb.coe.int/Compass/en/chapter_0/impressum.html
- <http://www.eycb.coe.int/compasito/default.htm>
- http://www.coe.int/t/transversalprojects/children/default_en.asp
- <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/>
- <http://www.unicef.gr>
- http://www.antiviolence-net.eu/Manual_Youth4Youth.pdf
- <http://blogs.sch.gr/argian/files/2014/01/egxeiridioekpaideutikondiktyouagogisygeias.pdf>
- http://foundation.parliament.gr/VoulhFoundation/VoulhFoundationPortal/images/site_content/voulhFoundation/file/Ekpaideytika%20New/racism/0_3racism.pdf
- <http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=1061344I938I646I434770>
- http://www.antiviolence-net.eu/Manual_Youth4Youth.pdf
- <http://blogs.sch.gr/argian/files/2014/01/egxeiridioekpaideutikondiktyouagogisygeias.pdf>
- http://www.moec.gov.cy/edu_psychology/pdf/dafni_teachers.pdf
- http://kepad.gr/userfiles/file/Progress_teacher_guide.pdf
- <https://www.britishcouncil.gr/sites/default/files/life-skills-manual-gr.pdf>

- http://www.unhcr.org.cy/fileadmin/user_upload/Images/2013/education/PASSAGES_GRE_EK_FINAL.pdf
- <http://kratoumenoi.blogspot.gr/>
- <http://www.astynomia.gr>
- <http://www.1109.gr/>
- <http://stoptrafficking.gr/>
- Ντοκιμαντέρ: άγουρα στάχια: το όνειρο του Μανώλη <http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=33588&tsz=0&act=mInfo>
- Σύνδεσμοι: Ένα εγχειρίδιο για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο μέσα από την εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, No hate speech movement
- Δραστηριότητες βιωματικής μάθησης στα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των προσφύγων, Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος
- Πρώτα Βήματα: Ένα εγχειρίδιο για να αρχίσετε την Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Διεθνής Αμνηστία Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
- Compass : Ένα Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για νέους/νέες του Συμβουλίου της Ευρώπης
- Δεν είναι μόνο αριθμοί: Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
- Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, Λευκωσία
- Δεξιότητες Ζωής- Διαμορφώνοντας Ενεργούς Πολίτες, Cliff Parry - Μαρία Νομικού, British Council

Το έργο χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία στο πλαίσιο του Προγράμματος «Είμαστε όλοι Πολίτες», το οποίο είναι μέρος του συνολικού Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του ΕΟΧ για την Ελλάδα, γνωστού ως EEA Grants. Διαχειριστής Επιχορήγησης του Προγράμματος είναι το Ίδρυμα Μποδοσάκη. Στόχος του Προγράμματος είναι η ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών στη χώρα μας και η ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης, της δημοκρατίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.